

OSNOVE SISTEMA ZDRUŽENIH NARODOV

THE ESSENTIALS OF THE UNITED NATIONS SYSTEM

DR. VASILKA SANCIN

DR. MARUŠA T. VEBER

UNIVERZA
V LJUBLJANI

DR. VASILKA SANCIN
DR. MARUŠA T. VEBER

OSNOVE SISTEMA ZDRUŽENIH NARODOV

THE ESSENTIALS OF THE UNITED NATIONS SYSTEM

UNIVERZA
V LJUBLJANI

Ljubljana 2025

OSNOVE SISTEMA ZDRUŽENIH NARODOV / *THE ESSENTIALS OF THE UNITED NATIONS SYSTEM*

Avtorici:

dr. Vasilka Sancin,
redna profesorica na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani
dr. Maruša T. Veber,
docentka na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani

Recenzenta:

prof. dr. sc. Davorin Lapaš,
doc. dr. Maša Kovič Dine

Naslovna fotografija:

Vasilka Sancin

Založila:

Založba Univerze v Ljubljani, Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana
Zanjo: Gregor Majdič, rektor Univerze v Ljubljani

Izdal:

Litteralis, d.o.o.
Zanj: Gregor Plesec, direktor Litteralis

Grafična priprava, lektura in tisk:

Litteralis, d.o.o.

Kraj in leto izdaje:

Ljubljana, 2025

Prva e-izdaja

Publikacija je brezplačna.

Publikacija je v digitalni obliki prosto dostopna na <https://ebooks.uni-lj.si>

DOI: 10.51940/9789612975838

To delo je ponujeno pod licenco [Creative Commons Attribution 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v
Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 233443075
ISBN 978-961-297-583-8 (PDF)

KAZALO / TABLE OF CONTENTS

KAZALO / TABLE OF CONTENTS	5
SEZAM KRATIC IN OKRAJŠAV / LIST OF ABBREVIATIONS	10
AVTORICI / AUTHORS	13
POMEN ŠTUDIJA PRAVA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ (dr. Maša Kovič Dine)	15
UVOD / INTRODUCTION	21
 I. DEL / PART I	
ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV / UNITED NATIONS	25
 1. POJEM, NASTANEK IN TIPOLOGIJA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ / THE NOTION, ORIGINS AND TYPOLOGY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS	25
1.1. Mednarodne organizacije kot subjekti mednarodnega prava / International Organizations as Subjects of International Law	27
1.2. Pojem mednarodnih organizacij / The Notion of International Organizations	30
1.3. Tipologija mednarodnih organizacij / Typology of International Organizations	31
2. DRUŠTVO NARODOV / THE LEAGUE OF NATIONS	32

3. USTANOVITEV IN DELOVANJE ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV / THE ESTABLISHMENT AND OPERATION OF THE UNITED NATIONS	38
3.1. Narava in revizija UL OZN / The Nature and Revision of the UN Charter	42
3.2. Cilji in načela OZN / Purposes and Principles of the UN.....	45
3.3. Članstvo v OZN / UN Membership.....	49
3.4. Organi OZN / Organs of the UN	55
3.4.1. Generalna skupščina OZN / UN General Assembly	56
3.4.1.1. Odbori GS OZN / Committees of the UNGA.....	58
3.4.1.2. Pomožni organi GS OZN / Subsidiary Organs of the UNGA	60
3.4.2. Varnostni svet OZN / UN Security Council.....	65
3.4.2.1. Delovanje VS OZN v različnih zgodovinskih obdobjih / UNSC in different historical periods.....	68
3.4.2.2. Ukrepi VS OZN / UNSC measures	69
3.4.2.3. Pomožni organi VS OZN / Subsidiary Organs of the UNSC.....	75
3.4.3. Ekonomski in socialni svet (ECOSOC) / Economic and Social Council	80
3.4.4. Meddržavno sodišče (MS) / International Court of Justice (ICJ)	83
3.4.5. Sekretariat / Secretariat	88
3.4.6. Skrbniški svet / Trusteeship Council	90
3.5. Financiranje / Financing.....	92
3.6. Privilegiji in imunitete / Privileges and Immunities	97
3.7. Odgovornost / Responsibility	105
3.8. Urad Visokega komisarja ZN za človekove pravice / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights	107

3.9. Regionalni dogovori / Regional Arrangements	111
3.10. Stalna predstavništva držav članic pri OZN / Permanent Missions of Member States at the UN	115

II. DEL / PART II

SPECIALIZIRANE AGENCIJE / SPECIALIZED AGENCIES . 120

1. MEDNARODNA ORGANIZACIJA DELA / INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION	125
2. SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA / WORLD HEALTH ORGANIZATION	128
3. ORGANIZACIJA ZN ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN KULTURO / UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION.....	131
4. SKUPINA SVETOVNE BANKE / WORLD BANK GROUP.....	136
4.1. Mednarodna banka za obnovo in razvoj / International Bank for Reconstruction and Development.....	137
4.2. Mednarodna finančna korporacija / International Finance Corporation	138
4.3. Mednarodno združenje za razvoj / International Development Association.....	139
4.4. Multilateralna agencija za zavarovanje investicij / Multilateral Investment Guarantee Agency.....	140
4.5. Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov / International Centre for Settlement of Investment Disputes	141
5. MEDNARODNI DENARNI SKLAD / INTERNATIONAL MONETARY FUND	143
6. ORGANIZACIJA ZA PREHRANO IN KMETIJSTVO / FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS	146

7. MEDNARODNI SKLAD ZA KMETIJSKI RAZVOJ / INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT	149
8. MEDNARODNA ORGANIZACIJA ZA CIVILNO LETALSTVO / INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION.....	151
9. MEDNARODNA POMORSKA ORGANIZACIJA / INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATION.....	155
10. SVETOVNA METEOROLOŠKA ORGANIZACIJA / WORLD METEOROLOGICAL ORGANIZATION	158
11. SVETOVNA ORGANIZACIJA ZA INTELEKTUALNO LASTNINO / WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION.....	160
12. ORGANIZACIJA ZN ZA INDUSTRIJSKI RAZVOJ / UNITED NATIONA INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION.....	163
13. UNIVERZALNA POŠTNA ZVEZA / UNIVERSAL POSTAL UNION.....	165
14. MEDNARODNA ZVEZA ZA TELEKOMUNIKACIJE / INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION.....	168
15. TURIZEM ZN / UN TOURISM (SVETOVNA TURISTIČNA ORGANIZACIJA / WORLD TOURISM ORGANIZATION)	171
16. MEDNARODNA AGENCIJA ZA JEDRSKO ENERGIJO / INTERNATIONAL ATOMIC ENERGY AGENCY.....	175
UPORABLJENA IN DODATNA LITERATURA TER VIRI / LITERATURE, SOURCES AND FURTHER READING.....	179

KAZALO SLIK / INDEX OF FIGURES	188
PRILOGA 1: USTANOVNA LISTINA OZN / ANNEX: CHARTER OF THE UN.....	191
PRILOGA 2: SEZNAM DRŽAV ČLANIC OZN IN STALNIH OPAZOVALCEV (Z DATUMI VČLANITVE) / LIST OF UN MEMBER STATES AND OBSERVERS (WITH DATES OF ADMISSION)	221
PRILOGA 3: RECENZIJA (prof. dr. Davorin Lapaš)	228

SEZAM KRATIC IN OKRAJŠAV / LIST OF ABBREVIATIONS

AL	Arabska liga / Arab League
ASEAN	Združenje držav Jugovzhodne Azije / Association of Southeast Asian Nations
AU	Afriška unija / African Union
DKPMP	Dunajska konvencija o pravu mednarodnih pogodb
GS OZN	Generalna skupščina Organizacije združenih narodov
ESČP	Evropsko sodišče za človekove pravice
FAO	Food and Agriculture Organization / Organizacija za prehrano in kmetijstvo
IAEA	International Atomic Energy Agency / Mednarodna agencija za jedrsko energijo
IBRD	International Bank for Reconstruction and Development / Mednarodna banka za obnovo in razvoj
ICAO	International Civil Aviation Organization / Mednarodna organizacija za civilno letalstvo
ICJ	International Court of Justice / Meddržavno sodišče
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes / Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov
IDA	International Development Association / Mednarodno združenje za razvoj
IFAD	International Fund for Agricultural Development / Mednarodni sklad za kmetijski razvoj
IFC	International Finance Corporation / Mednarodna finančna korporacija

ILO	International Labour Organization / Mednarodna organizacija dela
IMF	International Monetary Fund / Mednarodni denarni sklad
IMO	International Maritime Organization / Mednarodna pomorska organizacija
ipd.	in podobno
IRCAI	Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco pod okriljem UNESCO
ITU	International Telecommunication Union / Mednarodna zveza za telekomunikacije
letn.	letnik
MIGA	Multilateral Investment Guarantee Agency / Multilateralna agencija za zavarovanje investicij
MKSJ	Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo
MKSR	Mednarodno kazensko sodišče za Ruando
MOD	Mednarodna organizacija dela
MS	Meddržavno sodišče
MUN	Model United Nations
NATO	Organizacija Severnoatlantskega zavezništva
OAD	Organizacija ameriških držav
odst.	odstavek
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights / Urad Visokega komisarja za človekove pravice
OIC	Organizacija islamske konference
op. cit.	<i>opere citato</i>
OZN	Organizacija združenih narodov
PCIJ	Permanent Court of International Justice / Stalno meddržavno sodišče
RS	Republika Slovenija
SČP	Svet ZN za človekove pravice

SDČP	Splošna deklaracija človekovih pravic
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
STO	Svetovna trgovinska organizacija
str.	stran/strani
SZO	Svetovna zdravstvena organizacija
št.	številka
t.i.	tako imenovan
UN	United Nations / Združeni narodi
UNEF	United Nations Emergency Force
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization / Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo
UNIDO	United Nations Industrial Development Organization / Organizacija za industrijski razvoj
UNTS	United Nations Treaty Series
UNWTO	World Tourism Organization / Svetovna turistična organizacija
UPU	Universal Postal Union / Univerzalna poštna zveza
VS OZN	Varnostni svet Organizacije združenih narodov
WB	Skupina svetovne banke / World Bank
WHO	World Health Organization / Svetovna zdravstvena organizacija
WIPO	World Intellectual Property Organization / Svetovna organizacija za intelektualno lastnino
WMO	World Meteorological Organization / Svetovna meteorološka organizacija
WTO	World Trade Organization / Svetovna trgovinska organizacija
ZN	Združeni narodi
ZRJ	Zvezna republika Jugoslavija

AVTORICI / AUTHORS

VASILKA SANCIN je redna profesorica mednarodnega prava, predstojnica Katedre za mednarodno pravo in Inštituta za mednarodno pravo in mednarodne odnose na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. V času izida tega dela je tudi članica in podpredsednica Svetovalnega odbora Sveta ZN za človekove pravice (2022–2025), arbitra in članica biroja Sodišča za spravo in arbitražo Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), ad hoc sodnica Evropskega sodišča za človekove pravice ter strokovnjakinja moskovskega mehanizma OVSE za človekove pravice. Bila je tudi članica Odbora ZN za človekove pravice (2019–2022) ter njegova podpredsednica. Med drugimi je tudi predsednica slovenske podružnice in članica izvršnega sveta globalnega Združenja za mednarodno pravo (ILA). Kot gostujoča profesorica ali gostujoča predavateljica poučuje tudi na številnih tujih institucijah. Poleg pedagoškega dela uspešno vodi tudi različne raziskovalne projekte in je članica raziskovalnih skupin tako doma kot v tujini. Je tudi članica uredniških odborov več pravnih revij in avtorica ali urednica številnih knjig in člankov.

MARUŠA T. VEBER je docentka in raziskovalka na Katedri za mednarodno pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani. V letih 2025 in 2024 je bila gostujoča raziskovalka na George Washington University Law School (ZDA) ter University of Auckland Law School (Nova Zelandija), pred tem pa je znanstveno raziskovalno delo opravljala tudi na drugih tujih institucijah kot so Graduate Institute of International and Development Studies (Švica), University of Hull Law School (Združeno kraljestvo) in United Nations University Institute on Comparative Regional Integration Studies (UNU-CRIS)

(Belgija). Njeno raziskovalno delo je osredinjeno na institucionalne vidike mednarodnih organizacij, odgovornost v mednarodnem pravu, sankcije, splošni interes v mednarodnem pravu ter umetno inteligenco. Je poročevalka pri podatkovni zbirki Oxford International Organizations (Oxford University Press) ter odgovorna urednica Zbornika znanstvenih razprav (Ljubljana Law Review). Svoje delo redno objavlja pri nacionalnih in mednarodnih založbah in revijah pri čemer je za svoje delo v preteklosti prejela različne nagrade in štipendije.

POMEN ŠTUDIJA PRAVA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ

doc. dr. Maša Kovič Dine

1. UVOD

V sodobnem svetu imajo mednarodne organizacije pomembno vlogo, saj služijo kot platforme za sodelovanje, gospodarski razvoj, pravni razvoj in reševanje sporov.¹ Združujejo države v skupnem upravljanju številnih pomembnih vprašanj skupnega pomena, kot so spoštovanje človekovih pravic, regulacija trgovine, podnebne spremembe, preprečevanje širjenja bolezni, ureditev kmetijstva in dostopa do hrane ter reševanje sporov, če naštejemo le nekatere.² Pod njihovim okriljem se države dogovorijo o skupnih interesih, določijo pravice in obveznosti ter vzpostavijo mehanizme za ocenjevanje skladnosti z mednarodnopravnimi določbami in za zagotavljanje njihovega izvrševanja.³ Tako so mednarodne organizacije pomemben mehanizem za sodelovanje držav pri reševanju številnih izzivov, ki jih nobena država ne more učinkovito reševati sama. Med mednarodnimi organizacijami pa ima še posebno vlogo Organizacija združenih narodov (OZN), ki danes združuje 193 držav sveta in je največji približek univerzalni mednarodni organizaciji.

Študij prava mednarodnih organizacij je zato ključen iz več razlogov. Poleg tega, da omogoča razumevanje delovanja mednarodnih organizacij, nji-

1 Oona A. Hathaway, *Between Power and Principle: An Integrated Theory of International Law*, *The University of Chicago Law Review* 72 (2005), str. 492–493.

2 Ramesh Thakur in Luk Van Langenhove, *Enhancing Global Governance Through Regional Integration*, *Global Governance* 12(3) (2006), str. 233.

3 *Ibid.*

hovich funkcij, pristojnosti in omejitev,⁴ omogoča tudi razumevanje odnosov med mednarodnimi organizacijami, med državami in širšega mednarodnega prava. Ne nazadnje pa študij prava mednarodnih organizacij omogoča tudi razumevanje odnosov med nedržavnimi akterji, kot so posamezniki, pravne osebe, nevladne organizacije itd. Danes si namreč težko predstavljamo naše vsakdanje življenje brez mednarodnih organizacij, saj nas na različne načine spremljajo povsod.

Mednarodne organizacije ne obstajajo v vakuumu,⁵ temveč tudi same pomembno oblikujejo globalni sistem ter prispevajo k razvoju in kodifikaciji mednarodnega prava, saj imajo pomembno vlogo pri zasnovi pravnih norm in načel, ki vplivajo tako na države, druge mednarodne organizacije, kot tudi na nedržavne akterje.⁶ Poznavanje pravnih okvirov, v katerih delujejo mednarodne organizacije, je tako bistveno za razumevanje mednarodnih odnosov in omejitev mednarodne politike.⁷

4 Kirsten Schmalenbach, *International Organizations or Institutions, Supervision and Sanctions*, v *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (2020) <<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1711>> (25. 2. 2025).

5 Jan Klabbers, *An Introduction to International Institutional Law* (Cambridge University Press, 2009), str. 2.

6 Jan Wouters in Frederik Naer, *Some Challenges for (Teaching) the Law of International Organizations*, *International Organizations Law Review* 1 (2004), str. 25; Volker Röben, *International Law, Development through International Organizations, Policies and Practice*, v *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (2010) <<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1426>> (25. 2. 2025).

7 C. F. Amerasinghe, *The Law of International Organizations: A Subject which needs Exploration and Analysis*, *International Organizations Law Review* 1(1) (2004), str. 10; Matthias Hartwig, *International Organizations or Institutions, Responsibility and Liability*, v *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (2011) <<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e509>> (25. 2. 2025); Joel P. Trachtman, *Economics of International Organizations*, v Francesco Parisi (ur.) *The Oxford Handbook of Law and Economics*, Vol. 3: *Public Law and Legal Institutions* (Oxford University Press, 2017), str. 503; Oona A. Hathaway, *Between Power and Principle: An Integrated Theory of International Law*, *The University of Chicago Law Review* 72 (2005), str. 492-493.

Kljub temu, da ustanovni akti postavijo pravila delovanja za vsako mednarodno organizacijo in se med seboj razlikujejo po vsebini,⁸ lahko iz nabora ustanovitvenih aktov teh organizacij ter njihove prakse danes povzamemo nekaj temeljnih pravil delovanja mednarodnih organizacij.⁹ Temeljna pravila o privilegijih in imunitetah, o odgovornosti mednarodnih organizacij, o ravnanjih *ultra vires*, o članstvu, o zaposlitvenih razmerjih itd. veljajo enako za večino mednarodnih organizacij.¹⁰ Študij prava mednarodnih organizacij nam tako približa tudi razumevanje omenjenih temeljnih načel in vzorcev njihove uporabe za posamezne mednarodne organizacije, kar je še posebej relevantno, če se zanimamo za mednarodne organizacije, katerim znanstvena literatura še ni namenila veliko pozornosti,¹¹ kar velja tudi za določene specializirane agencije OZN, ki so omenjene in predstavljene tudi v knjigi pred vami.

2. POMEN USTANAVLJANJA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ

Pravo mednarodnih organizacij je del zgodovine mednarodnega prava. Zametki mednarodnih organizacij izhajajo že iz Dunajskega kongresa leta 1815, ki je postavil temelje sodobnemu mednarodnemu sodelovanju.¹² Te zgodnje oblike sodelovanja držav so postavile okvire za oblikovanje sodobnega sistema mednarodnih organizacij, katerim je sledila ustanovitev Društva narodov po

8 Jan Wouters in Frederik Naer, Some Challenges for (Teaching) the Law of International Organizations, *International Organizations Law Review* 1 (2004), str. 24.

9 C. F. Amerasinghe, The Law of International Organizations: A Subject which needs Exploration and Analysis, *International Organizations Law Review* 1(1) (2004), str. 16.

10 Ibid., str. 16–18.

11 Jan Wouters in Frederik Naer, Some Challenges for (Teaching) the Law of International Organizations, *International Organizations Law Review* 1 (2004), str. 28.

12 Matthias Hartwig, International Organizations or Institutions, Responsibility and Liability, v *Max Planck Encyclopedia of Public International Law* (2011) <<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e509>> (25. 2. 2025); Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba 2015), str. 248.

prvi svetovni vojni leta 1919.¹³ Društvo narodov velja za prvo stalno mednarodno organizacijo, ki je bila odprta za večje število držav in je imela nalogo varovati mednarodni mir in varnost.

Po razpadu Društva narodov in po koncu druge svetovne vojne je bila leta 1945 ustanovljena Organizacija združenih narodov z mandatom in pravnim okvirjem, ki je bil mnogo širši od Društva narodov. OZN je bila ustanovljena z namenom ohranjanja mednarodnega miru in varnosti ter spodbujanja mednarodnega sodelovanja pri gospodarskih, socialnih, kulturnih in humanitarnih vprašanjih na svetovni ravni.¹⁴ Danes ima OZN ključno vlogo pri strukturiranju globalnega upravljanja z oblikovanjem pravno zavezujočih sporazumov, določanjem mednarodnih standardov ter spodbujanjem diplomacije in kolektivnega delovanja. Tako OZN z resolucijami Varnostnega sveta, ki so pravno zavezujoče na podlagi VII. poglavja Ustanovne listine OZN, lahko odobri uporabo sile, uvede sankcije ali napoti mirovne operacije, kar dokazuje pomemben pravni vpliv OZN na mednarodne odnose. Odločitve Varnostnega sveta imajo tudi daljnosežne posledice, saj vplivajo na prihodnje ravnanje držav. Poleg tega specializirane agencije OZN, kot so na primer Svetovna zdravstvena organizacija, Mednarodna organizacija dela ali Organizacija za prehrano in kmetijstvo, spodbujajo sprejemanje mednarodnih pravil in standardov na svojih področjih.

Po koncu druge svetovne vojne je sledil razmah ustanavljanja mednarodnih organizacij. Države so si prizadevale vzpostaviti mehanizme za globalno sodelovanje, da bi se s skupnim ukrepanjem spopadle s številnimi transnacionalnimi in globalnimi izzivi.¹⁵ Danes deluje več kot 250 mednarodnih organizacij,

¹³ Ibid..

¹⁴ Ibid., str. 249; Jan Wouters in Frederik Naer, Some Challenges for (Teaching) the Law of International Organizations, *International Organizations Law Review* 1 (2004), str. 25.

¹⁵ Matthias Hartwig, International Organizations or Institutions, Responsibility and Liability, v Max Planck Encyclopedia of Public International Law (2011) <<https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/>

ki delujejo na skoraj vseh področjih mednarodnih zadev.¹⁶ Te organizacije imajo različne oblike in pooblastila, od gospodarskih in finančnih institucij, kot sta Svetovna banka in Mednarodni denarni sklad, do organizacij, ki se ukvarjajo z vprašanji, kot so skrb za zdravje, urejanje delovnih razmerij, izobraževanje in kmetijstvo, ter regionalnih organizacij, katerih naloga je politično in gospodarsko povezovanje, kot je Evropska unija. Ker se mednarodne organizacije ustanavljajo še naprej, je vse pomembnejše poglobljeno razumevanje obsega delovanja obstoječih mednarodnih organizacij, z namenom izogibanja podvajanja nalog in oblikovanjem sistema, kjer se mednarodne organizacije pri svojem delovanju dopolnjujejo.

3. O KNJIGI OSNOVE SISTEMA ZDRUŽENIH NARODOV

Za uspešen študij prava mednarodnih organizacij je ključno, da imamo na voljo tudi ustrezno literaturo, kot je knjiga avtoric prof. dr. Vasilke Sancin in doc. dr. Maruše Tekavčič Veber *Osnove sistema Združenih narodov*, ki je pred vami in je namenjena pregledu prava mednarodnih organizacij s predstavitvijo delovanja OZN in njenih 17 specializiranih agencij. Knjiga obravnava pravne temelje, organizacijsko strukturo, postopke odločanja, financiranje ter pravice in obveznosti držav članic v teh organizacijah.

Knjiga *Osnove sistema Združenih narodov* je sistematično razdeljena na dva dela. V prvem je predstavljen sistem Organizacije združenih narodov kot osrednje mednarodne organizacije, pri čemer so zajeti zgodovinski temelji, ki so pripeljali do ustanovitve in delovanja OZN. Obravnava Ustanovno listino OZN,

law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e509> (25. 2. 2025).

16 C. F. Amerasinghe, The Law of International Organizations: A Subject which needs Exploration and Analysis, *International Organizations Law Review* 1(1) (2004), str. 10.

ključna načela, ureditev članstva, obseg dejavnosti OZN ter strukturo in delovanje ključnih organov, kot so Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomsko-socialni svet in Meddržavno sodišče. Ta del zajema tudi mehanizme financiranja, pobude na področju človekovih pravic in okvire regionalnega sodelovanja.

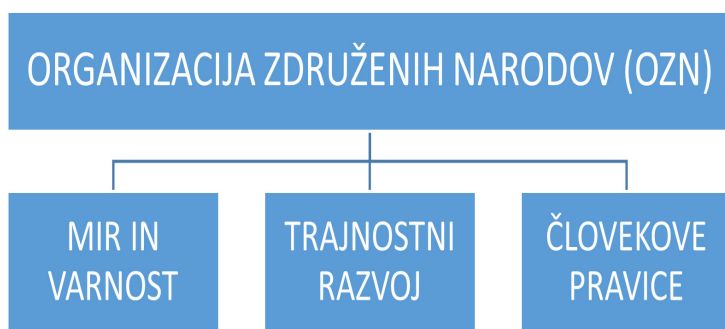
Drugi del knjige obravnava specializirane agencije OZN, kot so Mednarodna organizacija dela, Svetovna zdravstvena organizacija, UNESCO, skupina Svetovne banke, Mednarodni denarni sklad, Organizacija za prehrano in kmetijstvo, Mednarodni sklad za kmetijski razvoj, Mednarodna organizacija za civilno letalstvo in druge. V knjigi so jasno razložene vloge, odgovornosti in prispevki teh agencij k mednarodnemu upravljanju. Vključitev dodatka z besedilom Ustanovne listine OZN zagotavlja bralcem neposreden dostop do temeljnega pravnega dokumenta na tem področju, kar povečuje praktično uporabnost knjige.

Knjiga *Osnove sistema Združenih narodov* je napisana predvsem z mislijo na njeno praktično uporabo in kot taka služi kot temeljni vodnik za razumevanje sistema OZN. Zaradi sistematičnega pristopa, ki ga dopolnjujejo povezave do spletnih strani organizacij in videoposnetkov o njihovem delovanju ter študije primerov, je knjiga dragocen vir za študente, državne uradnike, pravnike, nevladne organizacije in širšo javnost. Tako predstavlja izjemno pomemben prispevek k študiju mednarodnega prava in institucij, še posebej, ker je napisana v slovenskem jeziku in bralcu predstavi ustrezno terminologijo v slovenščini.

Knjiga zapolnjuje očitno vrzel v slovenski mednarodnopravni literaturi in tako pomeni pomemben prispevek k razvoju slovenske mednarodnopravne znanosti.

UVOD / INTRODUCTION

Organizacija združenih narodov (OZN), ki skupaj s specializiranimi agencijami ter skladi in programi, tvori »sistem Združenih narodov«, že od ustanovitve leta 1945 predstavlja središče mednarodnih odnosov.¹⁷ Za Združene narode (ZN) širše, še posebej pa za OZN velja, da temeljijo na treh temeljnih vrednotah mednarodne skupnosti: zagotavljanju miru in varnosti, doseganju trajnostnega razvoja in uresničevanju človekovih pravic, ki predstavljajo tudi tri temeljne stebre OZN.

Slika 1: Organizacija Združenih narodov je utemeljena na temeljnih vrednotah mednarodne skupnosti

V luči temeljnih ciljev se v okviru sistema ZN obravnavajo in naslavljaajo različni izzivi globalnih razsežnosti, od, na primer, situacij mednarodnih in ne-mednarodnih oboroženih spopadov in t.i. hladne vojne, terorizma in drugih groženj mednarodnemu miru in varnosti, do vprašanj zagotavljanja zadostne količine hrane in vode, dostopa do izobraževanja, ohranjanja naravne in kulturne dediščine, varnosti morskih plovnih poti, zaščite intelektualne lastnine, varstva zdravja in odzivanja na zdravstvene pandemije, do vprašanj novih teh-

¹⁷ To delo je bilo pripravljeno v okviru projekta, ki ga je financirala Univerza v Ljubljani na podlagi Internega razpisa za projekte s področju uvajanja in razvoja odprtih izobraževalnih virov znotraj pedagoškega procesa (v okviru ukrepa A.II.1 Razvojnega stebra financiranja).

nologij in umetne inteligence, podnebnih sprememb in zagotavljanja varnega letalskega prometa ter raziskovanja in uporabe vesolja.

Poznavanje delovanja sistema ZN, vključno z OZN, ki danes povezuje 193 držav članic,¹⁸ je osnova za razumevanje sodobnih mednarodnih odnosov, pa tudi študij mednarodnega prava, zlasti prava mednarodnih organizacij. ZN so namreč edinstven forum za naslavljanje mednarodnih izzivov, ki terjajo sodelovanje držav, kot tudi središče za oblikovanje in razvoj mednarodnega prava.

Avtorici, ki se ukvarjava predvsem z mednarodnim pravom, sva pri pripravi tega dela izhajali tako iz dolgoletnih izkušenj pri preučevanju različnih vidikov delovanja sistema ZN in pisanju strokovnih ter znanstvenih del na tem področju, iz uvidov, ki sva jih pridobili pri poučevanju vsebin s tega področja, kot tudi iz praktičnih izkušenj pri delovanju v sistemu ZN. Prva soavtorica sem izkusila delovanje ZN zlasti skozi sodelovanje s slovenskimi delegacijami in diplomati Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Slovenije v različnih organih OZN in preko delovanja kot neodvisne strokovnjakinje v odborih OZN na področju človekovih pravic. Marsikatero razumevanje potreb, zlasti študentov, je razkrila tudi dolgoletna praksa vodenja in priprave ekip študentov Pravne fakultete Univerze v Ljubljani, ki na podlagi udeleževanja v MUN klubu sodelujejo na mednarodnih konferencah *Model United Nations* (MUN), kot tudi sama organizacija tradicionalne mednarodne MUN konference Pravne fakultete Univerze v Ljubljani – [MUNLawS](https://www.munlaws.com/)¹⁹, ki vsako leto k sodelovanju privabi številne študente in dijake z različnih koncev sveta. Uporabniki bodo morda zaznali, da je kljub temu, da gre za osnovni prikaz sistema ZN, morda vseeno moč čutiti nekoliko bolj »pravniški« pristop, kar je posledica znanstveno-strokovnega delovanja obeh soavtoric.

18 Glej prilogo 2 in <Seznam držav članic OZN z datumi včlanitev>.

19 MUNLawS <<https://www.munlaws.com/>>.

Sistem ZN je izredno razvejan, kompleksen in za študente in drugo zainteresirano javnost, ki se prvič sreča s to tematiko pogosto težje razumljiv in obvladljiv. Namen tega dela je na enostaven in tudi interaktiven način predstaviti osnove sistema ZN.

Ta interaktivna knjiga je sistemsko razdeljena na dva glavna dela. V prvem so, po kratkem zgodovinskem uvodu, vključno z orisom Društva narodov, prikazani ustanovitev in delovanje OZN, njenih poglavitnih in pomožnih organov ter teles ustanovljenih v njenem okviru, prav tako pa ta del ponudi osnovni vpogled v nekatera temeljna vprašanja, kot so pristojnosti, privilegiji in imunitete, financiranje, odgovornost mednarodnih organizacij. Drugi del je posvečen mednarodnim organizacijam, ki so preko sporazumov z OZN, pridobile status specializiranih agencij in tako tvorijo del sistema ZN. Pri OZN, kot tudi vseh specializiranih agencijah ZN, gre za globalne mednarodne organizacije z lastno mednarodnopravno subjektiviteto, ki stremijo k univerzalnemu članstvu. Čeprav se v sistem ZN uvrščajo tudi skladi in programi ZN, kot npr. Sklad Združenih narodov za otroke ([UNICEF](https://www.unicef.org/)²⁰), se s slednjimi, razen njihove omembe, v tem delu ne ukvarjava podrobneje. Razlog za to je, poleg omejitev konkretnega projekta, tudi v tem, da drugače kot pri OZN ali specializiranih agencijah, pri slednjih ne gre za mednarodnopravne subjekte.

Pri pripravi tega dela sva ubrali inovativen pristop v slovenskem prostoru,²¹ saj besedilo omogoča, da uporabniki z enostavnim klikom na vanj vključene spletne povezave sami odkrivajo podrobnosti tega pomembnega sistema mednarodnih organizacij in nadgrajujejo svoje znanje, pri čemer se vedno lahko vračajo nazaj k osnovam, ki so razložene v tem delu. Dejstvo je, da je splet-

20 UNICEF <<https://www.unicef.org/>>.

21 V slovenščini je skozi čas nastalo nekaj pomembnih priročnikov o mednarodnih organizacijah, kot na primer, Mednarodne organizacije: priročnik in vodič (Simoniti, Iztok, Jus, Miran), Ljubljana, Delavska enotnost, 1985; Mednarodne organizacije: priročnik in vodnik (Benčina, Dragoljuba in Simoniti, Iztok), Ljubljana, DZS, 1994.

no okolje ponuja skoraj neskončen in vse obsežnejši vir informacij, različne spletne strani pa postajajo nepogrešljiv pripomoček pri študiju, raziskovanju in teoretičnem ter praktičnem delu, kar velja tudi za v tem delu obravnavano problematiko. Poleg posameznih spletnih strani na katere odkazujeva sproti pri posameznih tematikah, priporoča tudi ogled spletne strani ZN, ki ponuja avdiovizualno zbirko predavanj o različnih mednarodnopravnih tematikah, vključno glede ZN - [United Nations](https://legal.un.org/avl/ls/unitednations.html)²².

Naslovi poglavij in podpoglavij so poleg slovenskega jezika zapisani tudi v angleščini, da bi bilo delo v določeni meri uporabno tudi za tujce, ki bi želeli preko povezav dostopati do spletnih strani, ki so večinoma dostopne v uradnih ali delovnih jezikih posameznih delov sistema ZN.

Ta knjiga, ki je prosto dostopna na spletu lahko služi kot učbenik oziroma učni pripomoček študentom na različnih stopnjah in študijskih smereh, še posebej na področju družboslovja – zlasti prava in mednarodnih odnosov. Njena vsebina pa je lahko zanimiva tudi za drugo zainteresirano strokovno in splošno javnost, ki se želi spoznati s sistemom ZN.

22 United Nations <<https://legal.un.org/avl/ls/unitednations.html>>.

I. DEL / PART I

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV / UNITED NATIONS

1. POJEM, NASTANEK IN TIPOLOGIJA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ / THE NOTION, ORIGINS AND TYPOLOGY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS

Mednarodne organizacije, kot jih poznamo danes, so se razvile postopoma, preko različnih, sprva nestalnih oblik sodelovanja med državami. Že od 16. stoletja so številni misleci snovali načrte za zagotavljanje miru z ustanovitvijo mednarodnih predstavniških teles, spoštovanjem mednarodnega prava, arbitražo ali celo ustanovitvijo mednarodne policije. Med njimi so bili Emeric Crucé, Hugo Grotius, William Penn, opat de Saint Pierre, Jean-Jacques Rousseau, Immanuel Kant in Jeremy Bentham. V 19. stoletju so različni razvojni dogodki okrepili interakcije med državami in prispevali k razvoju teh idej.

Do razmaha ustanavljanja mednarodnih organizacij in širitev področij njihovega delovanja je prišlo zlasti v obdobju po II. svetovni vojni.²³ Potreba po ustanovitvi mednarodnih organizacij se je pojavila predvsem zaradi skupnih, ali vsaj delno prekrivajočih se interesov držav, ki so jih slednje lahko zasledovale in uresničevale preko različnih oblik sodelovanja:

»Pravo sodelovanja temelji na domnevi o obstoju skupnih interesov sodelujočih pravnih subjektov, ki jih ni mogoče zaščititi ali spodbujati

23 Kratak zgodovinski prikaz je dostopen tudi tu: From the Congress of Vienna to Present-Day International Organizations.

enostransko, temveč le s skupnimi močmi. Čim močnejša je ta skupnost skupnih interesov, tem tesnejše je lahko sodelovanje, ki sčasoma privede do ustanovitve mednarodnih organizacij.«²⁴

Prve zasnove organov, ki so danes značilni za mednarodne organizacije, so sicer poznali že v okviru pomembnih zgodovinskih kongresov in konferenc, na primer, v okviru Dunajskega kongresa leta 1815, ki je že imel predsednika in svoj sekretariat in kodifikacijskih konferenc v Haagu (leta 1899 in 1907), na katerih so bili sprejeti pomembni dokumenti iz področja mirnega reševanja sporov in mednarodnega prava oboroženih spopadov. S političnega vidika se Evropski koncert, ki je izšel iz dunajskega kongresa, pogosto šteje kot pomemben korak v razvoju večstranskega sodelovanja. Šlo je za neformalni sistem posvetovanja med velikimi evropskimi silami, ki je nastal po napoleonskih vojnah in temeljil na organizaciji mednarodnih konferenc. Vendar pa kongresi in konference niso imeli trajne institucionalne narave.

Organizacijske oblike podobne današnjim mednarodnim organizacijam so se vzpostavile v okviru rečnih komisij, od katerih nekatere obstajajo še danes (npr., Komisija za Ren dogovorjena že na Dunajskem kongresu leta 1815, danes pa deluje kot [Central Commission for the Navigation of the Rhine](#)²⁵, Evropska komisija za Donavo, ustanovljena s Pariško mirovno pogodbo leta 1856, danes pa deluje njena naslednica [Danube Commission](#)²⁶), ustanovljale pa so se tudi kasneje. Tako je za naš prostor posebej relevantna [Mednarodna komisija za Savski bazen](#)²⁷, ki deluje od leta 2005. Morda današnjim medna-

24 Wolfgang Friedmann, *The Changing Structure of International Law* (University Presses of California, Columbia and Princeton 1964), str. 60–62, 367.

25 Central Commission for the Navigation of the Rhine <<https://www.ccr-zkr.org/11000000-en.html>>.

26 Danube Commission <<https://www.danubecommission.org/dc/en/danube-commission/>>.

27 Mednarodna komisija za Savski bazen <<https://www.savacommission.org/sl/savska-komisija-2363/239>>.

rodnim organizacijam najbolj sorodne povezave držav, ki že poznajo stalne institucionalne strukture, pa so se vzpostavile v okviru javnih mednarodnih upravnih zvez (npr. Mednarodna telegrafska zveza (1865), Univerzalna poštna unija (1874), Mednarodna zveza železniških kongresov (1884) in Mednarodni urad za javno zdravje (1907)), katerih dejavnosti se danes odvijajo v marsikateri specializirani agenciji ZN.

Prve moderne mednarodne organizacije so se začele ustanavljati v 20. stoletju. Grozote obeh svetovnih vojn so izpostavile potrebo po zagotavljanju mednarodnega miru tudi preko stalnega sodelovanja držav v okviru mednarodnih organizacij, ki bi bile za članstvo odprte vsem državam, utemeljene na prizadevanjih za mednarodni mir in varnost ter z ustrezno institucionalno strukturo, ki to omogoča.

1.1. Mednarodne organizacije kot subjekti mednarodnega prava

Mednarodne organizacije so, tako kot države, subjekti mednarodnega prava. Gre za sekundarne oziroma izvedene subjekte mednarodnega prava, saj jih praviloma ustanavljajo države, ki so primarni oziroma izvirni subjekti mednarodnega prava. Meddržavno sodišče je v primeru *Reparation for injuries suffered in the service of the United Nations* izrecno potrdilo obstoj različnih subjektov mednarodnega prava, ki se medsebojno razlikujejo po obsegu pravic in obveznosti.²⁸

Mednarodne organizacije so ustanovljene na podlagi mednarodnega prava in imajo pravno sposobnost, na podlagi katere so nosilci pravic in obveznosti

28 *Reparation for injuries suffered in the service of the United Nations*, Advisory Opinion (1949) ICJ Rep. 174.

in v mednarodnopravnem sistemu delujejo avtonomno, tj. ločeno od svojih držav članic. V določenih primerih lahko pride tudi do hkratnega delovanja tako mednarodnih organizacij, kot njihovih držav članic, a je treba vedno natančno ugotoviti kdo je odgovoren za določeno ravnanje, o čemer bo več govora v nadaljevanju.

Mednarodne organizacije so ustanovljene za določen namen in imajo omejene pristojnosti, pri čemer se v praksi pogosto zastavi vprašanje kako opredeliti obseg pristojnosti posamezne mednarodne organizacije: ali pristojnosti izhajajo iz ustanovnega akta ali pa so morda lahko tudi domnevane? Glede tega vprašanja so se izoblikovale tri teorije o pristojnostih mednarodnih organizacij²⁹:

- Teorija delegiranih pristojnosti, na podlagi katere ima določena mednarodna organizacija samo pristojnosti, ki so izrecno navedene v njenem ustanovnem aktu³⁰;
- Teorija inherentnih pristojnosti na podlagi katere mednarodne organizacije zaradi njihove mednarodnopravne subjektivitete uživajo vse tiste pristojnosti, ki so potrebne za izvajanje ciljev teh organizacij, razen tistih pristojnosti, ki so v ustanovnem aktu izrecno prepovedane³¹ ter;
- Teorija domnevanih (implicitnih) pristojnosti, na podlagi katere imajo mednarodne organizacije poleg izrecno zapisanih pristojnosti v ustanovnem aktu tudi vse tiste pristojnosti, ki so potrebne za doseganje njihovih ciljev, kot so opredeljeni v ustanovnem aktu. Gre za t.i. namensko ali teleološko razlago ustanovnih aktov mednarodnih organizacij, ki odraža idejo mednarodnih organizacij kot dinamičnih subjektov. Na tej podlagi je mednarodnim organizacijam zato treba omogočiti izvajanje tudi tistih pristojnosti, ki v ustanovnih aktih niso izrecno navedene.³²

29 Jan Klabbers, *An Introduction to International Organisations Law*, 4th edn., (CUP 2022), str. 53–73.

30 *Ibid.*, str. 55–59.

31 *Ibid.*, str. 66–69.

32 *Ibid.*, str. 59–64.

Meddržavno sodišče je v svoji sodni praksi pritrdilo teoriji domnevanih (implicitnih) pristojnosti. V svetovalnem mnenju *Certain expenses of the United Nations* je na primer potrdilo zakonitost ustanovitve mirovnih misij OZN, čeprav UL OZN tega instituta izrecno ne predvideva.³³

Od medvladnih mednarodnih organizacij pa moramo razlikovati mednarodne nevladne organizacije, ki so ustanovljene na podlagi nacionalnih pravnih redov in nimajo mednarodnopravne subjektivitete. Kljub temu je njihov vpliv na razvoj mednarodnih odnosov velikega pomena in so tudi pomembni deležniki pri številnih aktivnostih, ki potekajo v okviru mednarodnih organizacij. Njihove aktivnosti, med drugim, vključujejo tako opozarjanje na probleme in dajanje pobud za vključevanje zadev na dnevni red mednarodnih organizacij, prispevanje stališč o obravnavnih tematikah, vključno s tako imenovanimi »senčnimi poročili« v okviru nadzornih mehanizmov za spoštovanje človekovih pravic, spodbujanje kodifikacij določenih vprašanj in ugotavljanje odgovornosti. Primeri mednarodnih nevladnih organizacij so na primer [Amnesty International](https://www.amnesty.org/en/),³⁴ [Human Rights Watch](https://www.hrw.org/),³⁵ [Greenpeace](https://www.greenpeace.org/international/explore/),³⁶ [Médecins Sans Frontières](https://www.doctorswithoutborders.org/).³⁷ Prav tako so lahko pomembni akterji tudi mednarodne fundacije in platforme, kot na primer [World Economic Forum](https://www.weforum.org/),³⁸ čeprav običajno ne uživajo splošne mednarodnopravne subjektivitete, kljub temu, da imajo lahko sklenjene sporazume o sedežu z državami gostiteljicami in tako z njihove strani uradno priznan status.

33 *Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter)*, Advisory Opinion (1962) ICJ Rep. 151, str. 168.

34 Amnesty International_<<https://www.amnesty.org/en/>>.

35 Human Rights Watch <<https://www.hrw.org/>>.

36 Greenpeace <<https://www.greenpeace.org/international/explore/>>.

37 Médecins Sans Frontières <<https://www.doctorswithoutborders.org/>>.

38 World Economic Forum_<<https://www.weforum.org/>>.

Za promocijo delovanja in sodelovanje z ZN so pomembna tudi nacionalna društva ZN po vsem svetu. V Sloveniji tako uspešno deluje [Društvo za Združene narode za Slovenijo](#).³⁹

1.2. Pojem mednarodnih organizacij

Splošno sprejeta definicija mednarodne organizacije ne obstaja, vendar pa so se v teoriji in praksi uveljavili kriteriji, po katerih se presoja ali gre v konkretnem primeru za mednarodno organizacijo ali ne. To so:

1. članice mednarodnih organizacij so države ali drugi subjekti mednarodnega prava (na primer mednarodne organizacije);
2. ustanovljene so z mednarodno pogodbo ali z drugim instrumentom, ki ga ureja mednarodno pravo;
3. imajo stalne organe;
4. delujejo avtonomno, ločeno od volje članov.⁴⁰

Temeljni dokument vsake mednarodne organizacije je ustanovni akt (ustavna listina, statut ali pakt), ki je v večini primerov mednarodna pogodba, čeprav so bile določene organizacije ustanovljene tudi z, na primer, resolucijo organa obstoječe mednarodne organizacije. Primer slednje je Agencija Združenih narodov za pomoč in zaposlovanje palestinskih beguncev (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees ([UNRWA](#)⁴¹)).

³⁹ Društvo za Združene narode za Slovenijo je samostojna nevladna organizacija, ki je bila ustanovljena že leta 1951 (takrat v okviru nekdanje Jugoslavije). Glej Društvo za Združene narode za Slovenijo <<https://www.unaslovenia.org/>>.

⁴⁰ Glej, na primer, 2. člen, Členi o odgovornosti mednarodnih organizacij (Articles on Responsibility of International Organizations (ARIO), YILC 2011, vol. II, Part Two; Chittharanjan Felix Amerasinghe, *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, 2nd revised edn. (CUP 2005), str. 10; Jan Klabbers, *An Introduction to International Institutional Law*, 2nd edn., (CUP 2009), str. 6–12.

⁴¹ The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees (UNRWA) <<https://www.unrwa.org/>>.

Ustanovni akt mednarodne organizacije praviloma določa pristojnosti, organe, cilje in področje delovanja zadevne mednarodne organizacije. Poleg tega pa mednarodne organizacije sprejemajo tudi svoje akte, ki imajo lahko različne pravne učinke, ter tako ustvarjajo svoje notranje, institucionalno, pravo, ki je za države članice lahko tudi zavezujoče (npr. resolucije VS OZN).⁴²

1.3. Tipologija mednarodnih organizacij

Mednarodne organizacije se med seboj razlikujejo po številu članic, ustanovnih aktih in ciljnih ter načinih njihovega delovanja. Mednarodne organizacije lahko razvrstimo po naslednji tipologiji⁴³:

1. širina članstva: univerzalne mednarodne organizacije, regionalne mednarodne organizacije in organizacije posebej zainteresiranih držav;
2. odprtost: odprte mednarodne organizacije, zaprte mednarodne organizacije in polodprte/polzaprte mednarodne organizacije;
3. trajnost: trajne mednarodne organizacije ali take ustanovljene za določen čas;
4. delovno področje: politične, varnostne, tehnične in finančne mednarodne organizacije;
5. narava pooblastil: posvetovalne (deliberativne), operativne in naddržavne (supranacionalne).

42 Nigel D. White, *The Law of International Organizations*, 3rd edn. (Manchester University Press 2017), str. 147–169.

43 Henry G. Schermers and Niels M. Blokker, *International Institutional Law: Unity Within Diversity*, (Martinus Nijhoff 2018), str. 50–59.

2. DRUŠTVO NARODOV / THE LEAGUE OF NATIONS

Prvi poskus ustanovitve splošne mednarodne organizacije, ki bi si prizadevala za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti je bilo [Društvo narodov](#)⁴⁴ (angl. *League of Nations*), ki je bilo po I. svetovni vojni ustanovljeno z Versajsko pogodbo leta 1919 in z namenom »spodbujanja mednarodnega sodelovanja ter doseganja miru in varnosti.«⁴⁵ Društvo narodov je uradno začelo delovati 10. januarja 1920, imelo je 41 ustanovnih članic,⁴⁶ pri čemer pa je bilo odprto za članstvo vsem državam, ki podajo učinkovita jamstva za iskreno namero, da bodo spoštovale svoje mednarodne obveznosti.⁴⁷

Ustanovitev Društva narodov je pomenila prehod v novo dobo multilateralizma.⁴⁸ Pakt Društva narodov je imel 26 členov, vključno s temeljnimi načeli, ki so pomenila podstat delovanju Društva narodov. Besedilo Pakta je pripravil poseben *ad hoc* odbor, sestavljen iz 18 članov (iz 13 delegacij), ki mu je predsedoval ameriški predsednik Woodrow Wilson, velik zagovornik Društva narodov, ki je imel tudi ključno vlogo na pogajanjih v Parizu. V francoski delegaciji je bil Léon Bourgeois, en od osrednjih akterjev haaških konferenc (1899 in 1907), leta 1920 pa je skupaj z Wilsonom prejel tudi Nobelovo nagrado za mir.

S Paktom so se države članice zavezale, da bodo skušale svoje spore reševati po mirni poti. Z včlanitvijo so se države članice odpovedale tajni diplomaciji,

44 [League of Nations <https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/overview>](https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/overview).

45 Preambula, Pakt Društva narodov. The Covenant of the League of Nations (28 April 1919). Splošno o Društvu narodov glej Christopher Seely, *League of Nations*, (OUP 2011).

46 V tistem času je to predstavljalo velik del obstoječih držav in je ustrezalo več kot 70 % svetovnega prebivalstva.

47 1. člen Pakta Društva narodov.

48 Podrobneje o Društvu narodov glej tudi [<https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/overview>](https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/overview).

zavezale k zmanjšanju oborožitve in pristale na spoštovanje mednarodnega prava. Vsaka država članica se je obvezala spoštovati ozemeljsko celovitost in politično neodvisnost vseh članic Društva narodov. Z vzpostavitvijo vezi solidarnosti med državami članicami velja Društvo narodov za prvi poskus vzpostavitve sistema kolektivne varnosti. To načelo je temeljilo na preprosti zamisli: agresor proti kateri koli državi članici naj bi bil obravnavan kot agresor proti vsem drugim državam članicam.

Sedež Društva narodov je bil v Ženevi, njegovi glavni organi pa so bili:

- Skupščina, kjer so bile zastopane vse članice;
- Svet, s stalnimi in nestalnimi članicami in
- Sekretariat – sedež je bil v Ženevi, kjer je tudi danes eden od sedežev OZN.

Skupščina je bila glavni predstaviški organ Društva narodov. Sestavljali so jo delegati vseh držav članic, ki so bile enakopravno zastopane: vsaka država je imela en glas, ne glede na geografske, demografske ali ekonomske razlike. Pristojnosti Skupščine so bile zelo široke. Po določbah Pakta se je lahko ukvarjala z »vsakršnim vprašanjem znotraj okvira delovanja Društva, ki vpliva na mir v svetu«. Skupščina je imela tudi posebne pristojnosti, npr. potrjevanje sprejema novih članic ter sprememb Pakta. Skupščina je prav tako sprejemala proračun Društva, ki so ga financirale vse države članice glede na svojo gospodarsko in finančno moč. Odločitve Skupščine so temeljile na pravilu soglasja: razen kadar je bilo v Paktu izrecno določeno drugače, so vse odločitve zahtevale soglasje vseh držav članic, prisotnih na zasedanju. Skupščina se je sestajala vsaj enkrat letno na rednem zasedanju, običajno septembra. Po potrebi pa se je lahko sestala kadarkoli na zahtevo ene ali več članic, če je to odobrila večina držav članic.⁴⁹

49 Delegati so lahko govorili v kateremkoli jeziku, pod pogojem, da so priložili prevod svojega govora v francoščino ali angleščino, uradna jezika Društva narodov. V tridesetih letih 20. stoletja je bil v dvorani

Tudi Svet Društva narodov se je ukvarjal z vsemi vprašanji, ki so spadala v okvir delovanja Društva ali vplivala na svetovni mir. Tako Skupščina kot Svet sta morala delovati vzporedno in obravnavati zadeve, ki so jih sprožile države članice. Vendar pa je imel Svet tudi posebne naloge: na primer, pripravljati načrte za zmanjšanje oborožitve in bil pristojen za vsa vprašanja, povezana z mandatnimi ozemlji. Nekatere mednarodne pogodbe so Svetu dodelile tudi posebne naloge, kot so nadzor nad Svobodnim mestom Danzig, izvajanje manjšinskih pogodb in upravljanje Saarskega ozemlja. Svet je bil sestavljen iz stalnih in nestalnih članov. Leta 1920 so bile stalne članice Britansko cesarstvo, Francija, Italija in Japonska. Nestalne članice je izvolila Skupščina za mandat treh let. Sestava Sveta se je skozi čas spreminjala. Ko se je prvič sestel 16. decembra 1920, so bile štiri nestalne članice. Njihovo število je nato naraščalo: na 6 leta 1922, 9 leta 1926, 10 leta 1933 in 11 leta 1936. Logika omejene sestave Sveta in prisotnosti velikih sil je bila zagotoviti hitro in učinkovito sprejemanje odločitev. Svet se je običajno sestajal tri- do štirikrat letno, lahko pa ga je generalni sekretar sklical kadarkoli na zahtevo katere koli države članice. Odločitve so bile zaradi spoštovanja suverenosti držav članic sprejete s soglasjem. Seje Sveta so bile lahko javne ali zaprte za splošno javnost (tj. omejene na delegate). V obeh primerih pa so bili zapisniki sej objavljeni, kar je bil ključni element načela odprte diplomacije, vsebovanega v Paktu.

Sekretariat je bil upravni organ Društva narodov. Sestavljali so ga mednarodni uslužbenci, ki jih je vodil generalni sekretar. Sprva je bil začasno ustanovljen v Londonu, nato pa se je preselil na svoj sedež v Ženevo. Od leta 1920 do 1936 je bil nameščen v hotelu National (v stavbi, ki je danes znana kot *Palais Wilson* in kjer ima danes svoje prostore Urad Visokega komisarja ZN za človekove pravice), od leta 1936 do 1946 pa v Palači narodov (*Palais des Nations*). Sekretariat je bil odgovoren za pripravo dela različnih organov, za nemoteno

Skupščine nameščen sistem za telefonsko tolmačenje, ki je delegatom omogočal, da so hkrati z izvirnim govorom poslušali prevod.

potekanje zasedanj ter za spremljanje izvajanja odločitev držav članic. Med njegove naloge je sodilo tudi zbiranje in objavljanje vseh pogodb, ki so jih podpisale države članice, z namenom zagotavljanja preglednosti mednarodne diplomacije. Ustanovitev mednarodnega sekretariata je veljala za eno izmed najbolj inovativnih značilnosti Društva narodov. Uslužbenci sekretariata so bili odgovorni generalnemu sekretarju in niso smeli sprejemati navodil od katere koli vlade. Od leta 1932 so morali uradniki podati izjavo o zvestobi Društvu. Pakt je prav tako določal, da so vsa delovna mesta v sekretariatu »enako dostopna moškim in ženskam«. Ta pionirska določba je bila sprejeta zahvaljujoč prizadevanjem feminističnih skupin med pariško mirovno konferenco. Generalni sekretar je bil vodja Društva narodov.⁵⁰ Bil je odgovoren za splošno usmerjanje dela sekretariata in je imenoval in razreševal vse uslužbenke sekretariata (s soglasjem Sveta). V primeru krize je lahko sklical zasedanje Sveta, v primeru spora pa je komuniciral z vsemi vpletenimi stranmi, da bi olajšal obravnavo ali rešitev zadeve.

Med drugim, je bilo torej Društvo narodov odgovorno za nadzor sistema mandatnih ozemelj. 'Mandatna ozemlja' so bile nekdanje nemške kolonije in osmanska ozemlja, ki so bila, kot je določal Pakt Društva narodov, pod 'varstvom' mandatarjev, dokler ne bi postala neodvisne države. Druge odgovornosti so bile Društvu dodeljene z drugimi mednarodnimi instrumenti, kot so mirovne pogodbe, podpisane v Parizu. Leta 1920 je bilo Saarsko ozemlje dano pod upravo Društva narodov do izvedbe plebiscita o njegovi prihodnosti. Društvo narodov je nadziralo tudi ustavo Svobodnega mesta Danzig in izvajanje manjšinskih pogodb. Te pogodbe so bile podpisane po mirovni konferenci v Parizu in so temeljito spremenile meje v Evropi.

50 Generalni sekretarji Društva narodov so bili Sir Eric Drummond (Združeno kraljestvo, 1920–1933), Joseph Avenol (Francija, 1933–1940) in Sean Lester (Irska, 1940–1946).

Čeprav se je Pakt osredotočal na preprečevanje konfliktov in mirno reševanje sporov, so nekateri člani obravnavali tudi vlogo Društva pri spodbujanju mednarodnega sodelovanja na področjih, kot so zdravje, trgovina s prepovedanimi drogami, tranzit, svoboda komuniciranja in trgovina z ljudmi. Prizadevanja na teh področjih so sčasoma postajala vse pomembnejša in so v nekaterih primerih tlakovala pot za ustanovitev organizacij Združenih narodov, kot so specializirane agencije ter skladi in programi ZN.⁵¹

Z Društvom narodov sta bila tesno povezana tudi Mednarodna organizacija dela (angl. ILO)⁵² ter Stalno meddržavno sodišče (angl. [Permanent Court of International Justice](https://www.icj-cij.org/pcij))⁵³ s kratico PCIJ),⁵⁴ ki ga je ustanovilo Društvo narodov leta 1921 in je imelo svoj sedež v Haagu na Nizozemskem, kjer je tudi danes sedež Meddržavnega sodišča, poglavitnega sodnega organa OZN. Sodišče je imelo 15 članic, njegov statut, ki je bil kasneje skoraj v celoti preslikan v Statut Meddržavnega sodišča, pa ni bil sestavni del Pakta Društva narodov. PCIJ je za čas svojega delovanja (formalno je bilo ukinjeno leta 1946) izdalo 32 sodb in 27 svetovalnih mnenj, s pomembnim vplivom na nadaljnji razvoj in razlago mednarodnega prava. Tudi Meddržavno sodišče se v svojih odločitvah pogosto sklicuje na njegove sodbe in svetovalna mnenja, čeprav v mednarodnem pravu ne velja sistem precedensov.

Čeprav je kar 63 tedanjih držav postalo članic Društva narodov, ta mednarodna organizacija nikoli ni postala univerzalna v pravem pomenu besede. ZDA nikoli niso postale članica, Sovjetska zveza je bila sprejeta šele leta 1934 in kasneje izključena leta 1939, Nemčija pa je iz organizacije izstopila leta 1933.

51 Obsežni arhivi Društva narodov so vpisani v UNESCO register Spomin sveta, ki navaja dokumentarno dediščino izjemne vrednosti.

52 Več o tej mednarodni organizaciji v nadaljevanju.

53 Permanent Court of International Justice <<https://www.icj-cij.org/pcij>>.

54 Več o tem sodišču v publikaciji dostopni na <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/permanent-court-of-international-justice/serie_other/cpii-pcij.pdf>.

Društvo narodov je sicer pomembno prispevalo k razvoju nekaterih mednarodnih področij, zlasti na primer, kot že omenjeno zgoraj, na področju zaščite manjšin, vendar pa se je izkazalo za nemočno pri naslavljanju večjih kriznih situacij kot je na primer napad Italije na Etiopijo, saj v okviru [Pakta Društva narodov](#)⁵⁵ ni imelo zasnovanega dovolj robustnega sistema za sprejem ustreznih ukrepov v takšnih situacijah. Društvo narodov je prenehalo s svojim delovanjem ob začetku II. svetovne vojne, uradno pa je ta organizacija prenehala obstajati leta 1946.⁵⁶

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev (ki je leta 1929 postala Kraljevina Jugoslavija) je bila ena od ustanovnih članic Društva narodov.

55 The Covenant of the League of Nations <<https://www.ungeneva.org/en/about/league-of-nations/covenant>>.

56 Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 253.

3. USTANOVITEV IN DELOVANJE ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV / THE ESTABLISHMENT AND OPERATION OF THE UNITED NATIONS

Kratika: OZN⁵⁷ ali angl. United Nations – UN

Slika 2: Logotip OZN
(<https://www.un.org/nl/file/109944>)

- Ustanovitev: 24. oktober 1945
- Sedež in glavne pisarne:
 - [New York](#) – [Sporazum o sedežu med Organizacijo združenih narodov in Združenimi državami Amerike \(1947\)](#)

Odločitev o vzpostavitvi sedeža v New Yorku je bila sprejeta na prvi seji Generalne skupščine OZN, ki je potekala v Londonu, 14. februarja 1946.⁵⁸

- [Ženeva](#)
- [Nairobi](#)
- [Dunaj](#)
- OZN ima svoje informacijske pisarne in tako imenovane pisarne na terenu tudi v drugih mestih po svetu. Slovenijo pokriva Informacijska služba na Dunaju.⁵⁹
- Število držav članic: [193](#)⁶⁰

57 United Nations, <<https://www.un.org/en/>>. Splošno o OZN glej Thomas G. (Thomas George) Weiss, Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018). O nastanku OZN glej Justin Morris, 'Origins of the United Nations', v: Thomas G. (Thomas George) Weiss, Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 41-58.

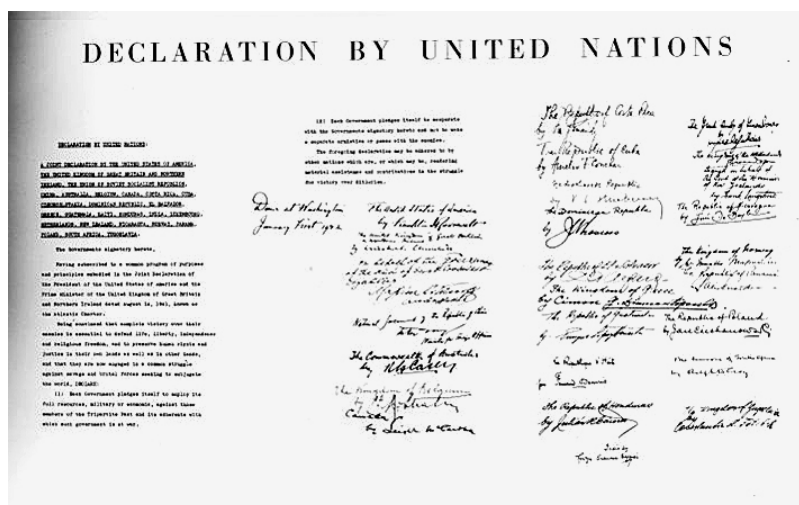
58 O zgodovini sedeža OZN v New Yorku glej <<https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/headquarters.pdf>>.

59 Spletna stran v slovenščini je dostopna na <<https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/the-un-in-general.html>>.

60 Več o članstvu na <<https://www.un.org/en/about-us/member-states>>. Glej tudi Prilogo 2.

- Ustanovni akt: [Ustanovna listina OZN](#)⁶¹ – podpisana 26. junija 1945 v San Franciscu
- Uradni jeziki: angleščina, arabščina, francoščina, kitajščina, ruščina in španščina.

Zametki ustanovitve OZN sicer segajo že v leto 1941, ko je bila sprejeta [Atlantska listina](#)⁶², skupna deklaracija predsednika ZDA Roosevelta in premijerja Združenega kraljestva, Churchilla v kateri sta izrazila idejo o ustanovitvi širšega sistema zagotavljanja varnosti in nujnost opustitve uporabe sile v meddržavnih odnosih.⁶³ Leta 1942 je bila sprejeta [Deklaracija Združenih narodov](#)⁶⁴, s katero se je oblikovala koalicija 26 držav⁶⁵ v II. svetovni vojni, med katerimi je bila tudi nekdanja Jugoslavija.

Slika 3: Deklaracija Združenih narodov (<https://www.un.org/en/yearbook/article/when-was-term-united-nations-first-used>)

61 Slovensko besedilo je dostopno na <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/a/mednarodno-pravo/e54016a56b/Ustanovna_listina_OZN.pdf>.

62 Atlantic Charter <<https://avalon.law.yale.edu/wwii/atlantic.asp>>.

63 Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 253–254.

64 Declaration by the United Nations <https://avalon.law.yale.edu/20th_century/decade03.asp>.

65 Kasneje je Deklaracijo podpisalo še 19 držav.

Besedilo [Ustanovne listine OZN \(UL OZN\)](#)⁶⁶ je svojo obliko pričelo dobivati leta 1944, ko so na konferenci v Dumbarton Oaksu (Washington, D.C.) ZDA, Velika Britanija, Sovjetska zveza in Kitajska uskladile prvi osnutek besedila, pri čemer pa je bilo na sestanku na Jalti na Krimu leta 1945, ki so se ga udeležili Churchill, Roosevelt in Stalin, dorečeno ključno vprašanje načina odločanja v Varnostnem svetu OZN. Končno besedilo je bilo sprejeto na konferenci v San Franciscu, ki je potekala med 15. aprilom in 26. junijem 1945 in na kateri so sodelovali predstavniki iz 50 držav, pri čemer je bila UL OZN podpisana 26. junija 1945, veljati pa je začela, ko jo je ratificiralo vseh pet stalnih članic VS OZN in večina petdesetih držav podpisnic listine, kar se je zgodilo 24. oktobra 1945.

[Depozitar UL OZN](#)⁶⁷ in ratifikacijskih listin je vlada ZDA.

OZN je bila tako uradno ustanovljena 24. oktobra 1945, zato se na ta dan (24. oktobra) vsako leto po vsem svetu obeležuje Dan OZN.⁶⁸

UL OZN je ustanovni akt OZN, ki predeljuje temeljna načela organizacije, pravice in obveznosti držav članic ter ustanavlja temeljne organe in postopke OZN. UL OZN, katere priloga je statut Meddržavnega sodišča, je najpomembnejši pravni vir OZN, ki skupaj z mednarodnimi pogodbami, katerih stranka je OZN, poslovniki in določenimi resolucijami predstavlja t.i. 'pravo OZN'.

66 UL OZN <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/mednarodno-pravo/e54016a56b/Ustanovna_listina_OZN.pdf>.

67 US Department of State, United Nations Status List <<https://www.state.gov/united-nations-status-lists/>>.

68 Basic Facts About the United Nations, 42nd edition, str. 3 <<https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210584906>>.

UL OZN je razdeljena na pet poglavij, ki urejajo:

- I) cilje in načela;
- II) članstvo;
- III) organe;
- IV) Generalno skupščino;
- V) Varnostni svet;
- VI) Mirno reševanje sporov;
- VII) Ukrepe glede ogrožanja in kršitev miru ter dejanj agresije;
- VIII) Regionalne dogovore;
- IX) Mednarodno gospodarsko in socialno sodelovanje;
- X) Ekonomski in socialni svet;
- XI) Ozemlja brez samouprave;
- XII) Mednarodni skrbniški sistem;
- XIII) Skrbniški svet;
- XIV) Meddržavno sodišče;
- XV) Sekretariat

ter prehodne določbe in določbe o spremembah, ratifikaciji in podpisu (XVI-XIX. poglavje).

Na podlagi zgodovinskih procesov in spreminjanja mednarodne skupnosti so nekatere poglavja nekoliko izgubila na pomenu (npr. poglavje o Skrbniškem svetu), prav tako to velja za nekatere določbe oz. njihove diktije (npr. o »civiliziranih narodih«), a vseeno ostajajo integralni del besedila UL OZN, dokler ne bo (če kdaj) prišlo do sprejema novih sprememb in dopolnitev UL OZN in morebitne priprave prečiščene verzije njenega besedila.

3.1. Narava in revizija UL OZN / The Nature and Revision of the UN Charter

UL OZN, kot ustanovni akt OZN, je z vidika mednarodnega prava mednarodna pogodba, za veljavnost in razlago katere veljajo splošna pravila o pravi mednarodnih pogodb. Vendar pa je položaj te mednarodne pogodbe med viri mednarodnega prava poseben zaradi 103. člena, ki UL OZN hierarhično umešča nad druge mednarodne pogodbe, sklenjene s strani držav članic:

»Če so obveznosti članic Organizacije združenih narodov po ustanovni listini v nasprotju z njihovimi obveznostmi po drugih mednarodnih sporazumih, prevladajo obveznosti po ustanovni listini.«

Poseben položaj UL OZN je bil potrjen tudi v Dunajski konvenciji o pravu mednarodnih pogodb (DKPMP)⁶⁹ ter členih o odgovornosti držav.⁷⁰ Na podlagi določbe 103. člena, ki jo imenujemo tudi skladnostna oz. derogatorna oz. anulacijska klavzula, obveznosti, ki izhajajo iz UL OZN, vključno z zavezujočimi resolucijami, ki jih na podlagi VII. poglavja UL OZN sprejme VS OZN, prevladajo na drugimi pogodbenimi obveznostmi držav članic, zaradi česar nekateri avtorji UL OZN pripisujejo »ustavnopravno naravo.«⁷¹

Razlog za izjemno redko spreminjanje UL OZN in s tem določene težave pri prilagajanju spremenjenim razmeram v praksi je v zahtevnosti predpisanega

69 30. člen DKPMP in 30. člen Dunajske konvencije o pogodbah med državami in mednarodnimi organizacijami ter med mednarodnimi organizacijami iz leta 1986. Vienna Convention on the Law of Treaties (23. may 1969, v veljavi od 27. januarja 1980) UNTS vol. 1155, str. 331; Vienna Convention on the Law of Treaties between States and International Organizations or between International Organizations (12. marec 1986, še ni v veljavi).

70 Členi o odgovornosti držav za protipravna dejanja, *Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts* (ARSIWA), YILC, 2001, vol. II (Part Two). Glej tudi Sancin, Vasilka, 'Odgovornost državnih organov za kršitve mednarodnega prava', Javna uprava, letn. 43, št. 2 (2007), str. 501-521.

71 Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str., 260.

revizijskega postopka. Možnost spremembe (revizije) UL OZN določata 108. in 109. člen UL OZN.

108. člen UL OZN določa temeljno pravilo za spreminjanje UL OZN in določa:

»Spremembe ustanovne listine začnejo veljati za vse članice Organizacije združenih narodov, ko jih z dvotretjinsko večino sprejmejo članice Generalne skupščine in ko jih v skladu s svojimi ustavnimi postopki ratificirata dve tretjini članic Organizacije združenih narodov, med njimi vse stalne članice Varnostnega sveta.«

Za umestitev predloga spremembe UL OZN na dnevni red GS OZN je potrebna navadna večina, za sprejem predloga spremembe pa dvotretjinska večina držav članic OZN. Vsaka sprememba pa se lahko uveljavi šele, ko jo skladno s svojimi ustavnimi postopki ratificira dve tretjini članic OZN, ki mora vključevati vse stalne članice VS OZN. To torej pomeni, da lahko vsaka stalna članica VZ OZN blokira uveljavitev katere koli spremembe UL OZN.

109. člen UL OZN določa postopek spremembe na revizijski konferenci članic OZN in določa:

»1. Za pregled ustanovne listine se lahko skliče splošna konferenca članic Organizacije združenih narodov; čas in kraj z dvotretjinsko večino potrdijo članice Generalne skupščine s podporo sedmih članic Varnostnega sveta. Na konferenci ima vsaka članica Organizacije združenih narodov en glas.

2. Spremembe ustanovne listine, ki na konferenci prejmejo dvotretjinsko podporo, začnejo veljati, ko jih v skladu s svojimi ustavnimi

postopki ratificirata dve tretjini članic Organizacije združenih narodov, med njimi vse stalne članice Varnostnega sveta.

3. Če do desetega letnega zasedanja Generalne skupščine od začetka veljavnosti ustanovne listine konferenca ni sklicana, se predlog za to uvrsti na dnevni red tega zasedanja, konferenca pa se skliče, če predlog podpre večina članic Generalne skupščine in sedem članic Varnostnega sveta.«

Tako kot po splošnem pravilu tudi za spremembe, ki bi bile dogovorjene na revizijski konferenci, torej velja, da je potrebna dvotretjinska večina za sklic konference in dvotretjinska večina za sprejem spremembe pri čemer morajo skladno s svojimi ustavnimi postopki spremembo ratificirati dve tretjini članic OZN, ki mora vključevati vse stalne članice VS OZN.

V preteklosti je bilo več pobud za revizijo UL OZN, sprejete pa so bile le tri spremembe. Leta 1963 je prišlo do povečanja števila nestalnih članic VS OZN iz 6 na 10 in števila članic ECOSOC iz 18 na 27. Leta 1965 je bila sprejeta sprememba 109. člena UL OZN, leta 1971 pa je bila ponovno sprejeta odločitev o povečanju števila članic ECOSOC iz 27 na 54.

Zaradi zahtevnosti postopka spreminjanja UL OZN se je v praksi uveljavila teleološka oz. namenska razlaga določil UL OZN, ki omogoča razlago UL OZN skladno z njenim namenom in potrebami današnjega časa, UL OZN pa se označuje tudi kot 'živa listina' (*Living Charter*), ki se po poti namenske razlage prilagaja potrebam v praksi. To je razvidno že pri glasovanju v VS OZN, ko bi po jezikovni razlagi za vsako vsebinsko odločitev morale ZA glasovati vse stalne članice,⁷² v praksi pa se je uveljavila tudi možnost njihovega vzdržanja.

72 Tretji odstavek 27. člena UL OZN.

Namensko razlago je sprejelo tudi Meddržavno sodišče, na primer glede mirovnih operacij OZN, ki niso izrecno predvidene v UL OZN, vendar pa so v praksi postale ena ključnih aktivnosti OZN pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti.

3.2. Cilji in načela OZN / Purposes and Principles of the UN

Temeljni cilji in načela OZN so sicer izrecno opredeljeni v 1. in 2. členu UL OZN, a je za njihovo razumevanje treba opozoriti tudi na preambulo oziroma uvodni del UL OZN. Skladno z 31. členom DKPMP, ki določa splošno pravilo o razlagi mednarodnih pogodb, se namreč vsaka mednarodna pogodba razlaga v dobri veri v skladu z običajnim pomenom izrazov v mednarodni pogodbi v njihovem kontekstu ter glede na njen predmet in namen, pri čemer za razlago mednarodne pogodbe kontekst poleg besedila, zajema tudi uvod (preambulo) in priloge mednarodne pogodbe.

Preambula OZN se glasi:

»MI, LJUDSTVA ZDRUŽENIH NARODOV, SMO, ODLOČENI

obvarovati prihodnje rodove pred strahotami vojne, ki je dvakrat v življenju naše generacije človeštvu prizadejala nepopisno trpljenje,

potrditi vero v temeljne človekove pravice, dostojanstvo in vrednost človeka ter enakopravnost moških in žensk ter velikih in malih narodov,

ustvariti razmere, v katerih je mogoče ohranjati pravičnost in zagotavljati spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih pogodb in drugih virov mednarodnega prava,

spodbujati družbeni napredek in boljše življenjske razmere z več svobode

INV TA NAMEN

živeti strpno in mirno v sožitju in dobrih sosedskih odnosih,
združiti svoje moči za ohranitev mednarodnega miru in varnosti,

s sprejetjem ustreznih načel in načinov ravnanja zagotoviti, da se obo-
rožena sila ne uporablja, razen kadar je to v skupnem interesu,
uporabiti mednarodne mehanizme za spodbujanje gospodarskega in
družbenega napredka vseh ljudstev,

SKLENILI ZDRUŽITI MOČI ZA URESNIČITEV TEH CILJEV.

Zato so naše vlade, prek svojih predstavnikov, ki so se zbrali v San Fran-
ciscu in so bili za to ustrezno in pravilno pooblaščen, sprejele Ustanov-
no listino Organizacije združenih narodov in s tem ustanovile medna-
rodno organizacijo z imenom Organizacija združenih narodov.«

Temeljni cilji OZN, ki jih izrecno navaja 1. člen UL OZN, so štirje: 1) varova-
ti mir in varnost; 2) razvijati prijateljske odnose; 3) uresničevati mednarodno
sodelovanje; in 4) biti center usklajevanja mednarodne dejavnosti. 1. člen UL
OZN določa:

»1. ohranjati mednarodni mir in varnost ter v ta namen izvajati učin-
kovite skupne ukrepe za preprečevanje in odpravo groženj miru, zati-
ranje agresije ali drugih kršitev miru in si v skladu z na- čeli pravično-
sti in mednarodnega prava prizadevati za ublažitev ali mirno reševanje
mednarodnih sporov ali odpravo razmer, zaradi katerih bi lahko prišlo
do kršitve miru,

2. razvijati prijateljske odnose med narodi, ki temeljijo na spoštovanju načela enakopravnosti in samoodločbe narodov, in izvajati druge ustrezne ukrepe za utrditev miru na svetu,

3. zagotavljati mednarodno sodelovanje pri reševanju mednarodnih gospodarskih, socialnih, kulturnih in humanitarnih problemov ter spodbujati in se zavzemati za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved,

4. postati središče za usklajevanje prizadevanj narodov za doseg te skupnih ciljev.«

Nadalje 2. člen UL OZN opredeljuje sedem temeljnih načel OZN, ki so zaradi njihove splošne sprejetosti v mednarodni skupnosti v velikem delu tudi odraz običajnega mednarodnega prava.⁷³

Sedem temeljnih načel OZN je:

- 1) načelo suverene enakosti držav;
- 2) načelo dolžnega izpolnjevanja obveznosti;
- 3) načelo mirnega reševanja sporov;
- 4) načelo prepovedi uporabe sile in grožnje s silo;
- 5) načelo dolžnost pomagati OZN;⁷⁴
- 6) načelo, da naj OZN zagotovi, da bodo tretje države delovale v skladu z načeli UL OZN in
- 7) načelo prepovedi vmešavanja v notranje zadeve držav članic (načelo neintervencije).

73 Resolucija GS OZN XXV 24. oktober 1970 (Deklaracija o načelih mednarodnega prava o prijateljskih odnosih in sodelovanju med državami, v skladu z UL OZN), znana tudi pod nazivom Deklaracija sedmih načel.

74 Po pravilu, da mednarodna pogodba zavezuje le države članice, za ostale pa je *res inter alios acta* (po latinskem reku: *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*), to pomeni, da se to načelo nanaša le na pogodbenice Ustanovne listine OZN, torej države članice OZN.

2. člen UL OZN se tako glasi:

»Organizacija in njene članice v svojih prizadevanjih za dosego ciljev iz 1. člena delujejo v skladu s temi načeli:

1. organizacija temelji na načelu suverene enakosti vseh članic,
2. članice v dobri veri izpolnjujejo obveznosti, sprejete v skladu z ustanovno listino, da si zagotovijo pravice in koristi, ki izhajajo iz članstva,
3. članice mednarodne spore rešujejo mirno, tako da ne ogrožajo mednarodnega miru in varnosti ter pravičnosti,
4. članice se v mednarodnih odnosih vzdržujejo groženj s silo ali uporabe sile zoper ozemeljsko celovitost ali politično neodvisnost katere koli države ali drugega tovrstnega ravnanja, ki ni skladno s cilji Organizacije združenih narodov,
5. članice organizaciji pomagajo pri vseh ukrepih v skladu z ustanovno listino in se vzdržijo pomoči državam, proti katerim ta izvaja preventivne ali prisilne ukrepe,
6. organizacija skrbi, da države, ki niso njene članice, delujejo v skladu s temi načeli, kolikor je to potrebno za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti,
7. nobena določba v ustanovni listini Organizacije združenih narodov ne pooblašča, da se vmešava v zadeve, ki so po svoji naravi v notranji pristojnosti držav, ali od članic zahteva, da te zadeve predložijo v

reševanje v skladu z ustanovno listino, vendar to načelo ne vpliva na izvajanje prisilnih ukrepov iz VII. poglavja.«

Med naštetimi temeljnimi načeli OZN so tudi temeljna mednarodnopravna načela (načelo suverene enakosti držav, načelo mirnega reševanja sporov, načelo prepovedi uporabe in grožnje s silo, načelo neintervencije), nekatera mednarodnopravna načela pa lahko izluščimo tudi iz preambule ter zlasti prvega člena UL OZN (na primer načelo samoodločbe in načelo spoštovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin).⁷⁵

3.3. Članstvo v OZN / UN Membership

OZN stremi k univerzalnemu članstvu in jo zato lahko označujemo za mednarodno organizacijo univerzalnega značaja (za razliko od regionalnih mednarodnih organizacij⁷⁶ in organizacij posebej zainteresiranih držav⁷⁷), pogoji in postopek za včlanitev pa so določeni dokaj enostavno, zato jo opredeljujemo tudi za organizacijo odprtega tipa (za razliko od zaprtih mednarodnih organizacij oziroma organizacij pol-zaprtega/pol-odprtega tipa). OZN je za članstvo na voljo samo državam (ne pa na primer tudi drugim mednarodnim organizacijam ali drugim entitetam),⁷⁸ čeprav med ustanovitvenimi članicami v času ustanovitve OZN niso vse uživale samostojne mednarodnopravne

75 Glej tudi Škrk, Mirjam, Pojem virov v mednarodnem pravu. Zbornik znanstvenih razprav. 1985, letn. 45, str. 147–161.

76 Po različnih regijah se je razvilo več pomembnih regionalnih organizacij, za evropske države so med najpomembnejšimi Svet Evrope, Evropska unija, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi in Severnoatlantsko zaveznitvo (NATO).

77 Mednje uvrščamo na primer Organizacijo držav izvoznic nafte (OPEC) in Mednarodni oljčni svet (IOC), ki združuje države, ki gojijo oljke iz proizvajajo oljčne proizvode.

78 3. člen UL OZN.

subjektivitete (npr. Ukrajina, Belorusija, Indija). Tako je bilo ustanovitvenih članic 51, danes pa ima OZN [193 držav članic](#).⁷⁹

Postopek za sprejem v članstvo je določen v 4. členu UL OZN, ki določa štiri pogoje za včlanitev v OZN:

- država (velikost ozemlja ali število prebivalstva nista pomembna);
- miroljubnost;
- prevzem obveznosti iz UL OZN;
- kritični pomen ocene, da je kandidatka voljna in sposobna izpolnjevati obveznosti.

Postopkovno o sprejemu države v OZN odloča GS OZN z dvotretjinsko večino, vendar zgolj na priporočilo VS OZN. V praksi slednji pogoj nekaterim državam, npr. Palestini in Kosovu, onemogoča včlanitev v OZN. Vendar pa Palestina uživa status države nečlanice opazovalke v OZN.⁸⁰ V posebnem statusu opazovalca je tudi Sveti sedež (*Holly See*).

O tem ali so države strogo vezane na štiri pogoje iz 4. člena UL OZN je na zaprosilo GS OZN odločalo tudi Meddržavno sodišče v svojem prvem svetovalnem mnenju [Pogoji za sprejem države v članstvo OZN](#)⁸¹ iz leta 1948 (t.i. *First Admissions case*), v katerem je potrdilo, da so države vezane na taksativno našteje pogoje in ne smejo določati dodatnih. Glede vloge VS OZN v postopku sprejemanja v članstvo in pristojnostih GS OZN pa se je Meddržavno sodišče opredelilo v svojem svetovalnem mnenju [Pristojnost GS OZN za sprejem države](#)

79 United Nations, Member States <<https://www.un.org/en/about-us/member-states>>. Glej tudi Prilogo 2.

80 Resolucija GS OZN 67/19 (4. december 2012). Več o tem glej Maruša T. Veber, 'Palestinsko-izraelski konflikt: mednarodno pravo – *quo-vadis?*', v: *Teorija in Praksa*, LXI (2024) 1, str. 7–40.

81 Admission of a State to the United Nations (Charter, Art. 4), Advisory Opinion ICJ Reports 1948, p. 57, <<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/3/003-19480528-ADV-01-00-EN.pdf>>.

ve v OZN⁸² iz leta 1950 (t.i. *Second Admissions case*). V njem je zavzelo stališče, da je priporočilo VS OZN za sprejem v članstvo OZN, nujen predpogoj za glasovanje o članstvu v GS OZN, ki lahko vodi v sprejem nove države članice.

UL OZN posebnih pravil o izstopu iz organizacije izrecno ne predvideva. Vprašanje vključitve določbe o izstopu v UL OZN je bilo sicer predmet razprave med državami pogajalkami za sprejem UL OZN, ki pa so se na koncu odločile, da je ne vključijo, saj v duhu želje po doseganju univerzalnosti organizacije, držav članic niso želele na nikakršen način spodbujati k razmišljanju o izstopu. Izstop iz organizacije bi bil sicer možen na podlagi pravil o odpovedi in prenehanju veljavnosti mednarodnih pogodb, kot izhajajo iz DKPMP.⁸³ Vsaka država namreč lahko načeloma odpove (se umakne) iz sklenjene mednarodne pogodbe, katere pogodbenica je, če so za to izpolnjeni predpisani pogoji, pri čemer v odsotnosti izrecnih določil v ta namen v sami mednarodni pogodbi, kar je tudi primer UL OZN, velja 12-mesečni odpovedni rok. V praksi sicer do izstopa iz OZN še ni prišlo, čeprav ga je Indonezija leta 1965 zaradi spora z Malezijo napovedala, a si je kasneje premislila. Širina članstva, zlasti pa vključitev vseh svetovnih velesil, sta ključna za delovanje organizacije, zato bi bil zlasti izstop katere od slednjih, še posebej katere od stalnih članic Varnostnega sveta OZN, izjemen udarec za organizacijo.

UL OZN pa vsebuje posebne določbe glede začasnega odvzema članskih pravic ali izključitve iz organizacije. Na podlagi 5. člena UL OZN lahko GS OZN članici, proti kateri je VS OZN uvedel preventivne ali prisilne ukrepe na priporočilo VS OZN začasno odvzame pravice in privilegije, ki izhajajo iz članstva v tej organizaciji, npr. pravica glasovanja v GS OZN. 6. člen UL

82 Competence of Assembly regarding admission to the United Nations, Advisory Opinion ICJ Refrorts 1950, p. 4, <<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/9/009-19500303-ADV-01-00-EN.pdf>>.

83 60. člen DKPMP.

OZN pa predvideva možnost izključitve države članice OZN, ki vztrajno krši načela UL OZN. Do takšne izključitve lahko pride na podlagi odločitve GS OZN na priporočilo VS OZN.

Zaradi drastičnih posledice izključitve za države članice ta določba v praksi nikoli ni bila uporabljan, čeprav je bila uporaba te določbe ob nekaterih pri-ložnostih predlagana. Leta 1955 je Sirija predlagala osnutek resolucije VS ZN, v kateri je pozvala k izključitvi Izraela zaradi njegove agresije na to državo.⁸⁴ Vendar pa VS ZN o resoluciji ni glasoval. Morebitna izključitev Južne Afrike je bila vključena tudi v Resolucijo GS OZN 1761 (XVII)⁸⁵, ki je obsodila rasno politiko Južne Afrike in zahtevala, da VS ZN preuči uporabo 6. člena UL OZN. Vendar osnutek resolucije, ki bi sprožila uporabo tega mehanizma, ni bil sprejet zaradi uporabe veta ZDA, Združenega kraljestva in Francije.⁸⁶

Poleg začasnega suspenza vseh članskih pravic, pa OZN pozna tudi, tako ime-novan mali suspenz oziroma začasen odvzem glasovalnih pravic v Generalni skupščini OZN. Predvideva ga 19. člen UL OZN, ki določa:

»Članica Organizacije združenih narodov, ki zamuja s plačilom fi-nančnih prispevkov organizaciji, nima pravice glasovanja v Generalni skupščini, če je znesek zapadlih plačil enak znesku njenih prispev-kov za pretekli dve leti ali ga presega. Kljub temu lahko Generalna skupščina taki članici dovoli glasovanje, če meni, da ta obveznosti ni poravnala zaradi okoliščin, na katere nima vpliva.«

84 Glej Osnutek Resolucije VS OZN UN Doc. S/3519 (1955).

85 Resolucija VS OZN 1761 XVII (6 November 1962) UN Doc. A/RES/1761.

86 *Ibid.*, odst. 2.

Gre torej za ukrep v primeru nerednega plačevanja članarin OZN, kar lahko resno ogrozi zmožnost njenega učinkovitega delovanja, zlasti kadar s plačilom zamuja katera od večjih vplačnic v proračun organizacije.

ŠTUDIJA PRIMERA: Članstvo v OZN po razpadu Jugoslavije / CASE STUDY: UN Membership Following the Break-up of Yugoslavia⁸⁷

Po razpadu Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) so Slovenija, Hrvaška, Bosna in Hercegovina ter Makedonija zaprosile za članstvo v OZN in bile na podlagi 4. člena UL OZN sprejete v OZN.⁸⁸ Slovenija je polnopravna članice te organizacije postala 22. maja 1992,⁸⁹ ta datum, 22. maj, pa se zato vsako leto obeležuje kot Dan slovenske diplomacije. V nasprotju z dejanskim stanjem in veljavnim mednarodnim pravom pa je Zvezna republika Jugoslavija (ZRJ) zatrjevala kontinuiteto SFRJ s čemer naj bi prevzela tudi sedež te države v OZN in torej ni na novo zaprosila za članstvo v tej organizaciji. VS ZN je glede tega sprejel Resolucijo 777 (1992), v kateri je zapisal: »Država, prej znana kot Socialistična federativna republika Jugoslavija, je prenehala obstajati«⁹⁰ in zatrjeval, »da ZRJ ne more samodejno nadaljevati članstva SFRJ, zato priporoča, da naj GS OZN odloči, da ZRJ zaprosi za članstvo v GS OZN.«⁹¹ GS OZN je nato sprejela Resoluciji 47/1, v kateri je bilo navedeno, da ZRJ:

⁸⁷ Glej tudi BOHTE, Borut. Status ZRJ v OZN. *Pravnik : revija za pravno teorijo in prakso*. [Tiskana izd.]. 2000, letn. 55, št. 11/12, str. 801–821

⁸⁸ Resolucija GS OZN 46/237 (20. julij 1992) UN Doc.A/RES/46/237 (BIH), Resolucija GS OZN 46/238 (20. julij 1992) UN Doc.A/RES/46/238 (Hrvaška). Glede Makedonije glej Resolucija VS OZN 817 (7. april 1993), UN Doc.S/RES/817; Resolucija GS OZN 47/225 (8. april 1993), UN Doc.A/RES/47/225 in UN doc. S/25545 (7. april 1993). Glej tudi Michael C. Wood, 'Participation of Former Yugoslav States in the United Nations and in Multilateral Treaties', *Max Planck Yearbook of United Nations Law* vol. 1, issue 1 (1997), str. 236–241.

⁸⁹ Resolucija GS OZN 46/236 (20. julij 1992), UN Doc.A/RES/46/236.

⁹⁰ Resolucija VS OZN 777 (19. september 1992) UN Doc S/RES/777, preambula.

⁹¹ Resolucija VS OZN 777 (19. september 1992) UN Doc S/RES/777.

»ne more avtomatično nadaljevati članstva nekdanje Socialistične federativne republike Jugoslavije v Združenih narodih; zato odloča, da Zvezna republika Jugoslavija (Srbija in Črna gora) zaprosi za članstvo v Združenih narodih in da ne sodeluje pri delu Generalne skupščine.«⁹²

ZRJ kljub tem pozivom za ponovno članstvo v OZN ni zaprosila, kar je vodilo v nejasen status te države v OZN. Pravni učinek in pravna podlaga omenjenih odločitev VS OZN in GS OZN so nejasni. Nekateri so odločitev GS OZN obravnavali kot dejansko izključitev iz OZN⁹³, drugi pa so priznavali, da je iz resolucije težko izpeljati posledico prenehanja članstva.⁹⁴ ZRJ je, kot tedanja Srbija in Črna Gora, za članstvo v OZN ponovno zaprosila leta 2000, ko je bila tudi uradno sprejeta v to organizacijo kot polnopravna članica. S tem se je njen status v OZN razjasnil.⁹⁵ V tem obdobju pa je prišlo tudi do zanimive jurisprudence Meddržavnega sodišča v Haagu, ki je v nekaterih primerih ugotovilo pristojnost za odločanje v sporu, v drugih pa ne.⁹⁶

92 Resolucija GS OZN 47/1 (22. september 1992) UN Doc. A/RES/47/1.

93 Glej npr. Izjavo Zambije na 47. zasedanju GS OZN. UNGA Provisional verbatim record of the 7th meeting, (30 September 1992) UN Doc. A/47/PV.7, str. 173.

94 Michael C. Wood, 'Participation of Former Yugoslav States in the United Nations and in Multilateral Treaties', *Max Planck Yearbook of United Nations Law* vol. 1, issue 1 (1997), str. 247.

95 Resolucija VS OZN 1326 (31. oktober 2000) UN Doc. S/RES/1326; Resolucija GS OZN 55/12 (10. november 2000) UN Doc. A/RES/55/12. Maruša Tekavčič Veber, *Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest*, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani, str. 212–213.

96 *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)*, Preliminary Objections, Judgment (1996) ICJ Rep. 595; *Case concerning Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)* (2007), ICJ Rep. 43; *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Croatia v. Serbia)*, Preliminary Objections (2008), ICJ Rep. 412; *Legality* ICJ Rep. 279.

3.4. Organi OZN / Organs of the UN

Vsaka mednarodna organizacija ima svoje organe, preko katerih deluje. Prav tako mora imeti vsaka mednarodna organizacija vsaj en plenarni organ, v katerem so zastopane vse države članice te mednarodne organizacije in en administrativni organ, ki se običajno imenuje sekretariat ali direktorat. Skoraj brez izjeme imajo mednarodne organizacije tudi vsaj en izvršilni organ, katerega člane mednarodne organizacije izvolijo izmed svojega članstva. Le mednarodne organizacije širših pristojnosti pa imajo pogosto tudi svoje sodne organe.

Poglavitne organe OZN določa 7. člen UL OZN, ki se glasi:

- »1. Kot poglavitni organi Združenih narodov se ustanavljajo: Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomski in socialni svet, Skrbniški svet, Meddržavno sodišče in Sekretariat.
2. V skladu s to Ustanovno listino se lahko ustanovijo taki pomožni organi, za katere bi se izkazalo, da so potrebni.«⁹⁷

Poglavitni organi OZN, ki so tudi stalni organi, so torej:

- Generalna skupščina (GS OZN);
- Varnostni svet (VS OZN);
- Ekonomski in socialni svet (ECOSOC);
- Meddržavno sodišče v Haagu (MS)
- Skrbniški svet in
- Sekretariat, ki ga vodi Generalni sekretar OZN.

Poglavitni organi pa za izvajanje svojih nalog ustanavljajo tudi številne pomožne organe, ki bodo omenjeni v nadaljevanju.

97 7. člen UL OZN.

3.4.1. Generalna skupščina OZN / UN General Assembly

Slika 4: Dvorana GS OZN (UN Photo/Manuel Elias: <https://www.un.org/en/coi/general-assembly>)

Generalna skupščina OZN⁹⁸ je plenarni in poglavitni posvetovalni organ OZN v okviru katerega se oblikujejo temeljne politike organizacije. Sestavljajo jo vse države članice (193), pri čemer ima vsaka po en enakopraven glas. GS OZN je zato edinstven forum za večstransko razpravo o različnih mednarodnih vprašanjih, ki jih ureja UL OZN, osrednjo vlogo pa ima tudi pri kodifikaciji mednarodnega prava. V GS OZN se sprejemajo nekatere ključne odločitve na ravni OZN, kot so:

- imenovanje generalnega sekretarja na priporočilo VS OZN (97. člen UL OZN);
- sprejem novih držav članic na priporočilo VS OZN (4(2). člen UL OZN);
- izvolitev nestalnih članic VS OZN (23. člen UL OZN) in
- odobritev proračuna OZN (17. člen UL OZN).

98 UN General Assembly <<https://www.un.org/en/ga/>>. Glej tudi Peterson, M. J., 'General Assembly', in Thomas G. Weiss, and Sam Daws (eds), *The Oxford Handbook on the United Nations*, 2nd edn, Oxford Handbooks (2018), str. 119 – 139.

GS OZN se sestaja na rednih zasedanjih od septembra do decembra vsako leto, in po potrebi tudi med januarjem in septembrom, kot tudi na posebnih izrednih zasedanjih na podlagi [resolucije »Združeni za mir.«](#)⁹⁹ Na zasedanjih obravnava različna posamezna vprašanja, o katerih razpravlja v okviru posebnih točk ali podtočk dnevnega reda. GS OZN državam daje priporočila o mednarodnih vprašanjih, ki so v njeni pristojnosti, pri čemer določitve sprejema v obliki resolucij GS OZN. GS OZN lahko razpravlja o vseh vprašanjih in zadevah, ki temeljijo na UL OZN ali so povezani z nalogami in pooblastili drugih organov OZN in lahko članicam daje priporočila o vseh takih vprašanjih in zadevah.¹⁰⁰ Izjema so situacije, ko VS OZN v zvezi s sporom ali razmerami izvaja naloge iz UL OZN – v takih primerih mu GS OZN v zvezi s tem ne sme dajati priporočil, razen če slednji zanje zaprosi.¹⁰¹

V praksi GS OZN sprejema resolucije iz vseh področij delovanja OZN, vključno s političnimi, gospodarskimi, humanitarnimi, socialnimi in pravnimi zadevami.

Med pomembnejšimi dokumenti, sprejetimi s strani OZN so [Cilji trajnostnega razvoja](#) (t.i. Agenda za trajnosti razvoj do leta 2023)¹⁰² iz leta 2015, ki izhaja iz prepričanja, da sta trajen mednarodni mir in varnost mogoča le, če je zagotovljena gospodarska in socialna blaginja ljudi po vsem svetu. Gre za 17 ciljev, ki vključujejo: 1) odpravo revščine; 2) odpravo lakote; 3) zdravje in dobro počutje; 4) kakovostno izobraževanje; 5) enakost spolov; 6) čisto vodo in sanitarno ureditev; 7) cenovno dostopno in čisto energijo; 8) dostojno delo in gospodarsko rast; 9) industrijo, inovacije in infrastrukturo; 10) zmanjšanje

⁹⁹ Resolucija GS OZN 377(v) 3. november 1950.

¹⁰⁰ 10. člen UL OZN.

¹⁰¹ Prvi odstavek 12. člena UL OZN.

¹⁰² Cilji trajnostnega razvoja <https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/sustainable_development_goals.html>.

neenakosti; 11) trajnostna mesta in skupnosti; 12) odgovorna poraba in proizvodnja; 13) podnebne ukrepe; 14) življenje v vodi; 15) življenje na kopnem; 16) mir, pravičnost in močne institucije; ter 17) partnerstva za doseganje ciljev. Gre za poziv vsem državam k ukrepanju za spodbujanje blaginje ob hkratnem varovanju planeta. Cilje je konsenzualno sprejelo vseh 193 držav članic OZN in torej vzpostavljajo univerzalne standarde za trajnostni razvoj.

3.4.1.1. Odbori GS OZN / Committees of the UNGA

Zaradi velikega števila vprašanj, ki jih GS OZN obravnava, v praksi GS OZN deluje preko šestih glavnih odborov, ki GS OZN predložijo osnutke resolucij v glasovanje na plenarnih zasedanjih.

- 1) [Prvi odbor: razorožitev in mednarodna varnost](#)¹⁰³ (angl. *Disarmament and International Security Committee*) se osredotoča predvsem na razorožitev in globalne izzive ter grožnje miru in varnosti, ki ogrožajo mednarodno skupnost. Odbor obravnava vse zadeve v zvezi z razorožitvijo in mednarodno varnostjo, ki sodijo na področje uporabe UL OZN ali se nanašajo na pristojnosti in naloge katerega koli drugega organa OZN. Obravnava tudi splošna načela, ki urejajo sodelovanje pri vzdrževanju mednarodnega miru in varnosti ter načela, ki urejajo razorožitev in uređitev oborožitve ter spodbuja dogovore o sodelovanju in ukrepih za krepitev varnosti in stabilnosti z nižjimi ravnmi oborožitve.
- 2) [Drugi odbor: ekonomski in finančni](#)¹⁰⁴ (angl. *Economic and Financial Committee*) obravnava vprašanja makroekonomske politike, operative

103 Disarmament and International Security Committee <<https://www.un.org/en/ga/first/index.shtml>>.

104 Economic and Financial Committee <<https://www.un.org/en/ga/second/index.shtml>>.

dejavnosti za razvoj, financiranje razvoja, globalizacije in soodvisnosti, zmanjšanje revščine, trajnostni razvoj, informacijske in komunikacijske tehnologije za razvoj, razvoj kmetijstva, zanesljive oskrba s hrano, trajnostni razvoj mest, suverenost nad naravnimi viri.¹⁰⁵

- 3) [Tretji odbor: socialni, humanitarni in kulturni](#)¹⁰⁶ (angl. *Social, Humanitarian and Cultural Issues*) se ukvarja s človekovimi pravicami, humanitarnimi zadevami ter socialnimi vprašanji. To vključuje vprašanja, povezana s pravicami žensk, zaščito otrok, socialnimi vprašanji, ravnanje z begunci, odpravo rasizma in diskriminacije, spodbujanjem temeljnih svoboščin in preprečevanjem rasizma in diskriminacije, pravico do samoodločanja, vprašanja avtohtonih prebivalcev in vrsto drugih socialnih vprašanj, kot so vprašanja, povezana z mladimi, družino in staranjem, osebami z invalidnostmi, preprečevanje kriminala, kazenskim pravosodjem in mednarodnim nadzorom nad trgovino z drogami.¹⁰⁷
- 4) [Četrti odbor: vprašanja dekolonizacije in posebna politična vprašanja](#)¹⁰⁸ (angl. *Special Political and Decolonization Committee*) se ukvarja z različnimi vprašanji, od katerih sta poglavitni »dekolonizacija« in »Bližnji vzhod.«
- 5) [Peti odbor: upravna in proračunska vprašanja](#)¹⁰⁹ (angl. *Administrative and Budgetary Committee*) pripravlja resolucije Generalne skupščine o tem, koliko vsaka država članica plačuje ZN in kako se ta sredstva porabijo. Odbor obravnava programski proračun ZN (na dve leti), proračun za

105 The GA Handbook: A Practical Guide to the United Nations General Assembly (2nd ed.). New York: Permanent Mission of Switzerland to the United Nations. 2017, str. 71.

106 Social, Humanitarian and Cultural Issues <<https://www.un.org/en/ga/third/index.shtml>>.

107 The GA Handbook: A Practical Guide to the United Nations General Assembly (2nd ed.). New York: Permanent Mission of Switzerland to the United Nations. 2017, str. 73.

108 Special Political and Decolonization Committee <<https://www.un.org/en/ga/fourth/index.shtml>>.

109 Administrative and Budgetary Committee <<https://www.un.org/en/ga/fifth/index.shtml>>.

mirovne operacije (letno) in vprašanja človeških virov. Odbor določa tudi delež, ki ga mora vsaka država članica plačati v redni proračun in proračun za mirovne operacije. Odbor je obveščen o načrtovanju novih skladov in programov in o izven proračunskih dejavnostih sekretariata. Peti odbor je pristojen tudi za upravne zadeve, pri čemer obravnava reformo upravljanja, vodenje, nadzor in vprašanja odgovornosti.¹¹⁰

- 6) Šesti odbor: pravni¹¹¹ (angl. *Legal Committee*) je temeljni forum OZN za obravnavo pravnih vprašanj v Generalni skupščini OZN. Ta odbor obravnava tudi delo Komisije ZN za mednarodno pravo.

3.4.1.2. Pomožni organi GS OZN / Subsidiary Organs of the UNGA

Obstajajo tudi številni pomožni organi Generalne skupščine OZN, pri čemer sta med pomembnejšimi Komisija za mednarodno pravo in Svet za človekove pravice (SČP).

Komisijo za mednarodno pravo¹¹² (*International Law Commission*)¹¹³ je leta 1947 GS OZN ustanovila z namenom, da bi skladno s členom 13(1)(a) UL OZN prevzela mandat skupščine za pripravo študij in priporočil z namenom spodbujati mednarodno sodelovanje na političnem področju ter progresivni razvoj mednarodnega prava in njegovo kodifikacijo.¹¹⁴ Komisija ima 34 članov, ki so »osebe s priznano usposobljenostjo na področju mednarodnega

110 The GA Handbook: A Practical Guide to the United Nations General Assembly (2nd ed.). New York: Permanent Mission of Switzerland to the United Nations. 2017, str. 77.

111 Legal Committee <<https://www.un.org/en/ga/sixth/index.shtml>>.

112 International Law Commission <<https://legal.un.org/ilc/>>.

113 Michael R Anderson, *The International Law Commission and the Future of International Law* (British Institute of International and Comparative Law 1998).

114 Točka a prvega odstavka 13. člena UL OZN.

prava.«¹¹⁵ V 15. členu [Statuta Komisije za mednarodno pravo](#)¹¹⁶ je razložena razlika med progresivnim razvojem mednarodnega prava, kjer gre za pripravo osnutkov konvencij o zadevah, ki jih mednarodno pravo še ne ureja ali glede katerih pravo v praksi držav še ni dovolj razvito na eni strani in kodifikacijo mednarodnega prava v obliki natančnejše opredelitve in sistematizacije pravil mednarodnega prava na področjih, na katerih že obstaja obsežna praksa in doktrina držav,¹¹⁷ na drugi strani. V praksi delo Komisije pri določeni temi običajno vključuje nekatere vidike postopnega razvoja in tudi kodifikacije mednarodnega prava, pri čemer se ravnovesje med njima spreminja glede na posamezno temo. Pomembnejša dela Komisije za mednarodno pravo vključujejo:

- [Osnutek Členov o diplomatskih odnosih in imunitetah \(1958\)](#),¹¹⁸ ki je bil podlaga za sprejem Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih (1961);
- [Osnutek Členov o konzularnih odnosih \(1961\)](#),¹¹⁹ ki je bil podlaga za sprejem Dunajske konvencije o konzularnih odnosih (1963);
- [Osnutek Členov o pravu mednarodnih pogodb \(1966\)](#)¹²⁰, ki so bili podlaga za sprejem Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb;
- [Osnutek Členov o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb \(1974\)](#)¹²¹, ki je bil podlaga za sprejem Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb (1978);

115 Prvi odstavek 2. člena Statuta KMP.

116 Statute of the International Law Commission <<https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/statute/statute.pdf>>.

117 15. člen Statuta KMP.

118 Osnutek Členov o diplomatskih odnosih in imunitetah <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_1_1958.pdf>.

119 Osnutek Členov o konzularnih odnosih <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_2_1961.pdf>.

120 Osnutek Členov o pravu mednarodnih pogodb <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/1_1_1966.pdf>.

121 Osnutek Členov o nasledstvu držav glede mednarodnih pogodb <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/3_2_1974.pdf>.

- [Osnutek Členov o nasledstvu držav glede državnega premoženja, arhivov in dolgov \(1981\)](#)¹²², ki je bil podlaga za sprejem Dunajske konvencije o nasledstvu držav glede premoženja, arhivov in dolgov (1983, še ni v veljavi);
- [Osnutek Členov o pravu mednarodnih pogodb sklenjenih med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami \(1982\)](#)¹²³, ki so bili podlaga za sprejem Dunajske konvencije o pravu mednarodnih pogodb med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami (1986, še ni v veljavi);
- [Osnutek Pravil o sodni imuniteti držav in njihovega premoženja \(1991\)](#),¹²⁴ ki je bil podlaga za sprejem Konvencije Združenih narodov o sodni imuniteti držav in njihovega premoženja (2004);
- [Osnutek Zakonika o hudodelstvih zoper mir in varnost človeštva \(1996\)](#),¹²⁵ ki je bil podlaga za sprejem Rimskega statuta Mednarodnega kazenskega sodišča (MKS);
- [Osnutek Členov o odgovornosti držav za mednarodno protipravna dejanja \(ARSIWA\)](#)¹²⁶ (2001);
- [Osnutek Členov o odgovornosti mednarodnih organizacij \(2011\)](#)¹²⁷.

[Svet ZN za človekove pravice](#)¹²⁸ (angl. *Human Rights Council*) je medvladno telo v okviru sistema OZN, ki ga sestavlja 47 držav, odgovornih za spodbuja-

122 Osnutek Členov o nasledstvu držav glede državnega premoženja, arhivov in dolgov <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/3_3_1981.pdf>.

123 Osnutek Členov o pravu mednarodnih pogodb sklenjenih med državami in mednarodnimi organizacijami ali med mednarodnimi organizacijami <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_2_1982.pdf>.

124 Osnutek Pravil o sodni imuniteti držav in njihovega premoženja <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/4_1_1991.pdf>.

125 Osnutek Zakonika o hudodelstvih zoper mir in varnost človeštva <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/7_4_1996.pdf>.

126 Osnutek Členov o odgovornosti držav za mednarodno protipravna dejanja (ARSIWA) <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_6_2001.pdf>.

127 Osnutek Členov o odgovornosti mednarodnih organizacij <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf>.

128 Human Rights Council <<https://www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/home>>.

nje in zaščito vseh človekovih pravic po svetu. Vzpostavljen je bil leta 2006 s strani GS OZN, pri čemer je nadomestil prejšnjo [Komisijo za človekove pravice](#)¹²⁹, ki je v okviru OZN delovala od leta 1946 dalje. Ta pomožni organ vse leto razpravlja o vseh tematskih vprašanjih in razmerah na področju človekovih pravic, ki zahtevajo njegovo pozornost. Sestaja se na sedežu Združenih narodov v Ženevi (UNOG). SČP uporablja različne mehanizme za nadzor nad uresničevanjem človekovih pravic in razvoj tega področja:

- [Univerzalni periodični pregled \(UPR\)](#)¹³⁰, mehanizem v okviru katerega se redno periodično ocenjuje stanje človekovih pravic v vseh državah članicah OZN;
- [Posebni postopki](#)¹³¹ (angl. *Special Procedures*) v okviru katerih se posamezniki kot strokovnjaki za človekove pravice ali skupine strokovnjakov – t.i. delovne skupine (*Working Groups*), ki delujejo neodvisno in v osebnem svojstvu ter niso zaposleni v OZN, izrekajo o temah, kot so izobraževanje, zdravje, svoboda govora in trgovina z ljudmi, ter o razmerah v različnih državah – gre za t.i. postopke po temah (tematski postopki) ali po državah;
- [Svetovalni odbor](#)¹³², ki ga sestavlja 18 izvoljenih neodvisnih strokovnjakov s področja človekovih pravic, ki SČP zagotavlja strokovno znanje in nasvete o tematskih vprašanjih človekovih pravic;
- [Pritožbeni postopek](#)¹³³, ki posameznikom in organizacijam omogoča, da SČP opozorijo na kršitve človekovih pravic.

129 Human Rights Commission Archives <<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/chr/commission-on-human-rights>>.

130 Universal Periodic Review <<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/upr-home>>.

131 Special Procedures of the Human Rights Council <<https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>>.

132 Advisory Committee <<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/advisory-committee/hrcac-index>>.

133 Human Rights Council Complaint Procedure <<https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/hrc/complaint-procedure/hrc-complaint-procedure-index>>.

Slovenija je bila doslej že dvakrat članica SČP, od 19. junija 2007 do 19. junija 2010 in od 1. januarja 2016 do 31. decembra 2018. Leta 2018 je SČP tudi predsedovala. Slovenija je kandidatka za ponovno članstvo v obdobju 2026–2028.

ŠTUDIJA PRIMERA: začasna izključitev iz Sveta za človekove pravice / CASE STUDY: Temporary Suspension from the Human Rights Council

Svet za človekove pravice je bil ustanovljen z namenom »spodbujanja splošnega spoštovanja varstva vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse,«¹³⁴ pri čemer ustanovni akt (Resolucija GS OZN) predvideva možnost začasne izključitve ene od držav članic zaradi hudih in sistematičnih kršitev človekovih pravic.¹³⁵ Izključitev iz tega pomožnega organa ima pomembno politično konotacijo, njen učinek pa je omejen na članske pravice zadevne članice Svetu za človekove pravice, pri čemer pa država še naprej sodeluje z OZN prek vseh drugih organov. Ta določba je bila leta 2011 uporabljena za začasno izključitev Libije zaradi zaskrbljujočih razmer na področju človekovih pravic v tej državi,¹³⁶ leta 2022 pa za začasno izključitev Rusije zaradi njenih kršitev človekovih pravic v Ukrajini¹³⁷.¹³⁸

134 Resolucija GS OZN 60/251 (3. april 2006) UN Doc.A/RES/60/251, odst. 2.

135 Ibid., odst. 8.

136 Resolucija GS OZN 65/265 (3. march 2011), UN Doc.A/RES/65/265.

137 UN General Assembly Votes to Suspend Russia (7. april 2022) <<https://news.un.org/en/story/2022/04/1115782>>.

138 Maruša Tekavčič Veber, Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani, str. 270.

3.4.2. Varnostni svet OZN / UN Security Council

Slika 5: Dvorana VS OZN (<https://www.un.org/ungifts/security-council-chamber-0>)

Varnostni svet OZN¹³⁹ je primarno (ne pa izključno) odgovoren za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti.¹⁴⁰ Deluje lahko po VI., VII. ali VIII. poglavju UL OZN. Njegove odločitve, ki jih sprejme na podlagi VII. poglavja UL OZN so za vse države članice zavezujoče.¹⁴¹

Gre za osrednje telo sistema kolektivne varnosti OZN, ki je zasnovano na načelu prepovedi uporabe sile. Čeprav je bil VS OZN v osnovi ustanovljen kot organ enakopraven ostalim petim temeljnim organom OZN, pa se je v praksi izoblikoval v enega izmed najpomembnejših organov OZN.¹⁴² Slednje izhaja

139 UN Security Council <<https://www.un.org/securitycouncil/>>. Glej tudi: Sebastian von Einsiedel in David M. Malone, 'Security Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).

140 24. člen UL OZN.

141 25. člen UL OZN.

142 Ian Hurd, *After Anarchy: Legitimacy and Power in the United Nations Security Council* (Princeton University Press 2007).

iz dejstva, da lahko sprejema odločitve, ki zavezujejo vse države članice OZN, za njihovo izvrševanje pa lahko sprejme tudi prisilne ukrepe.

Članstvo v VS OZN je omejeno na 15 držav članic: pet stalnih članic (Kitajska, Francija, Rusija, Združeno kraljestvo, Združene države Amerike) ter deset nestalnih članic, ki jih voli GS OZN in imajo dve-letni mandat. Sprva je bila zgolj 6 nestalnih članic, vendar se je po obdobju dekolonizacije in povečanju števila držav članic v OZN, leta 1965 število teh držav povečalo na 10.¹⁴³

Slovenija je bila nestalna članica VS OZN v dveh mandatih in sicer med leti 1998 – 1999 in 2024 – 2025 pod sloganom KREPIMO ZAUPANJE –VARUJEMO PRIHODNOST. Leta 2011 pa se je ne-uspešno potegovala za članstvo.

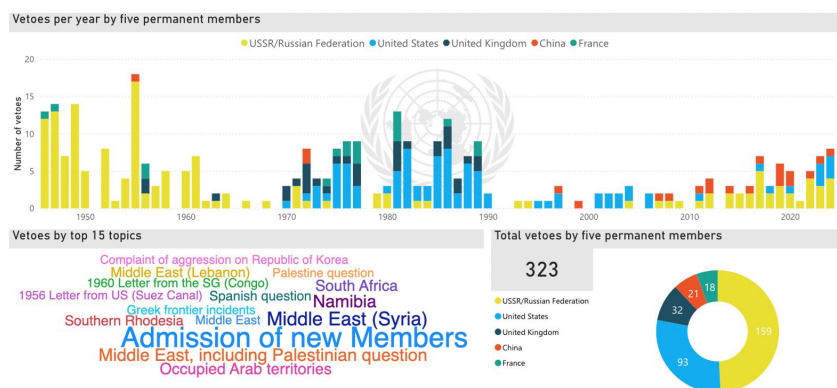
Stalne članice so bile ob ustanovitvi OZN poglavitne svetovne sile, ki so izšle iz druge svetovne vojne kot zmagovalke, zato so v okviru UL OZN pridobile posebni privilegij in odgovornost v obliki stalnega članstva v VS OZN ter pravice veta pri sprejemu odločitev tega organa.¹⁴⁴ Za sprejem procesnih odločitev VS OZN zadošča 9 glasov katerih koli članic, za sprejem vsebinskih odločitev pa med potrebnimi najmanj 9 glasovi nobena izmed stalnih članic ne sme glasovati proti. Glas PROTI stalne članice namreč pomeni, da je bil uporabljen veto in odločitev, ne glede na število glasov ZA, ne more biti sprejeta. Za stalne članice VS OZN se uporablja tudi izraz P5 (*Permanent five*), za nestalne pa E10 (*Elected ten*). Pravzaprav imajo nestalne članice, kadar delujejo

143 Jochen Prantl, *The UN Security Council and Informal Groups of States: Complementing or Competing for Governance?* (OUP 2006).

144 David L. Bosco, *Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World* (OUP 2009).

usklajeno, veliko moč, saj lahko preprečijo sprejem katerekoli odločitve. Brez njihovih glasov ZA, namreč P5 ne morejo doseči minimuma devetih glasov za sprejem odločitev. Zato se lahko v prenesenem pomenu reče, da imajo E10 na voljo »šesti veto«.

Do vključno 12. februarja 2025 je bil veto v VS OZN uporabljen že 323-krat.¹⁴⁵

Slika 6: Pregled glasovanja stalnih članic VS OZN

VS OZN zaseda nepretrgoma, pri čemer se sestaja na formalnih sestankih in neformalnih posvetovanjih. Razprave vodi država, ki predseduje VS OZN. Predsedstva se menjajo vsak mesec, pri tem se upošteva rotacija po regionalnih skupinah. Pri razpravah lahko sodelujejo tudi države, ki niso članice VS OZN, če so njeni interesi posebej prizadeti ali je udeležena v sporu, obravnavanem v VS OZN.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Glej Security Council Data - Vetoes Since 1946 <<https://psdata.un.org/dataset/DPPA-SCVETOES>>.

¹⁴⁶ 31. in 32. člen UL OZN.

3.4.2.1. Delovanje VS OZN v različnih zgodovinskih obdobjih / UNSC in different historical periods

Zgodovinsko gledano lahko delovanje VS OZN razdelimo na različna obdobja.

V obdobju hladne vojne (1947 – 1991) je bil VS OZN paraliziran zaradi konflikta in uporabe veta med velesilami, ki imajo stalni sedež v tem organu (Sovjetska Zveza in ZDA), pri čemer je ukrepe v okviru VII. poglavja UL OZN sprejel zgolj v omejenih situacijah (VS OZN je na primer napotil mirovno misijo v Kongo (1960) ter sprejel sankcije zoper Južno Rodezijo (1966) in Južno Afriko (1977)).

V obdobju po hladni vojni pa se je VS OZN izoblikoval kot osrednji organ za reševanje mednarodnih kriznih situacij. Zlasti so se najpomembnejše spremembe v delovanju VS OZN zgodile v 90ih letih prejšnjega stoletja in v začetku drugega tisočletja, ko je VS OZN razvil obsežno politiko napotitve mirovnih misij v krizne situacije, okrepil delovanje na področju zaščite civilistov, zlasti v okviru normativnega načela Odgovornost zaščititi (angl. *Responsibility to Protect*¹⁴⁷), ki je bilo sprejeto s Sklepnim dokumentom iz leta 2005.¹⁴⁸ Vendar pa je v tem obdobju prišlo tudi do velikih neuspehov VS OZN, ko ta ni sprejel ustreznih ukrepov za zaščito civilistov v Ruandi in Bosni in Hercegovini, kar je vodilo v genocid v obeh državah.¹⁴⁹

147 About the Responsibility to Protect <<https://www.un.org/en/genocide-prevention/responsibility-protect/about>>. Resolucija GS OZN 60/1, UN Doc. A/RES/60/1 (24. oktober 2005); Letter dated 31 August 2007 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council, UN Doc. S /2007/721 (7. december 2007); Vasilka Sancin, (ur.): Lokalni zločinci univerzalni zločini: Odgovornost zaščititi (GV Založba 2010).

148 Slovensko ministrstvo za zunanje zadeve je pripravilo tudi prevod publikacije Pisarne Generalnega sekretarja za preprečevanje genocida in odgovornost zaščititi z naslovom OZN Okvir za prepoznavanje grozodejstev, priročnik za preprečevanje.

149 Ibid., str. 144–145.

Od leta 2011 dalje je znova zaznati porast uporabe veta v VS OZN, zlasti v okviru situacij v Siriji (2011), Ukrajini (2014, 2022) in Gazi (2023), ko VS OZN ni uspel sprejeti konkretnih ukrepov za zagotovitev mednarodnega miru in varnosti. Zaradi pogoste uporabe veta s strani stalnih članic VS OZN¹⁵⁰ ter potrebe po geografski zastopanosti večjega dela sveta (in ne zgolj 15 držav) je vse več pozivov za reformo uporabe veta ter sestave VS OZN.¹⁵¹

VS OZN v praksi obravnava različne transnacionalne grožnje mednarodnemu miru in varnosti, kot so: državne vojne, agresija, terorizem, orožje za množično uničevanje, organiziran kriminal (trgovina z drogami, piratstvo), pandemije in nalezljive bolezni (HIV/AIDS, ebola, COVID-19) ter podnebne spremembe.¹⁵² Nekatere države, zlasti države v razvoju, oziroma države »globalnega juga« širjenju tem, ki jih obravnava VS OZN nasprotujejo, saj menijo, da je za to pristojna GZ OZN, ki pa ji VS OZN s širjenjem nabora tem posega v njene pristojnosti.

3.4.2.2. Ukrepi VS OZN / UNSC measures

Kot že omenjeno, lahko VS OZN pri sprejemanju odločitev deluje v okviru VI. ali VII. poglavja UL OZN. Določena pooblastila zanj so predvidena tudi

150 Za pregled vseh primerov uporabe veta v VS OZN glej: UN Security Council Meetings & Outcomes Tables <<https://research.un.org/en/docs/sc/quick>>; Sebastian von Einsiedel in David M. Malone, 'Security Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), The Oxford Handbook on the United Nations, Second edition (OUP 2018), str. 156–158.

151 B. Z. Winther, 'A Review of the Academic Debate about United Nations Security Council Reform' *The Chinese Journal of Global Governance*, 6(1) (2020), str. 71–101; Sebastian von Einsiedel in David M. Malone, 'Security Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), The Oxford Handbook on the United Nations, Second edition (OUP 2018), str. 159–160; Dimitris Bourantonis, *The History and Politics of UN Security Council Reform*. 1st ed. vol. 41 (Routledge 2005).

152 Za pregled tem glej: UN Security Council, Thematic Items <<https://main.un.org/securitycouncil/en/content/repertoire/thematic-items>>.

v VIII. poglavju, glede potrebe po predhodni izrecni odobritvi VZ OZN za uporabo sile s strani regionalnih dogovorov.

VI. poglavje UL OZN se nanaša na mirno reševanje sporov pri čemer VS OZN lahko v okviru tega poglavja sprejema priporočila.¹⁵³ Če VS OZN presodi, da je mir ogrožen ali kršen ali je bilo storjeno kakršno koli dejanje agresije¹⁵⁴ pa lahko v okviru VII. poglavja UL OZN da priporočila ali odloči o sprejemu prisilnih ukrepov. Slednji se delijo na ukrepe brez uporabe sile (41. člen UL OZN) in prisilne ukrepe z uporabo sile (42. člen UL OZN). Glede ukrepov brez uporabe sile 41. člen UL OZN določa:

»Varnostni svet lahko odloči, kateri ukrepi, ki ne vključujejo oborožene sile, naj se uporabijo za uveljavitev njegovih odločitev, in članice Organizacije združenih narodov pozove k njihovem izvajanju. Ti so lahko popolna ali delna prekinitev gospodarskih odnosov ali železniških, pomorskih, letalskih, poštnih, telegrafskih, radijskih in drugih povezav ter diplomatskih odnosov.«

V praksi se je na podlagi tega člena razvila obsežna sankcijska politika VS OZN¹⁵⁵, pri čemer je bilo od leta 1966, ko je VS OZN prvič sprejel sankcije zoper Južno Rodezijo, do danes vzpostavljenih 31 sankcijskih režimov,¹⁵⁶ pri nadzorovanju in upravljanju s katerimi mu pomagajo številni sankcijski odbori.¹⁵⁷ Sankcije VS OZN so bile v preteklosti uvedene v različnih oblikah in so zasledovale različne cilje. Ukrepi vključujejo celovite gospodarske in

153 VI. Poglavje UL OZN.

154 39. člen UL OZN.

155 Lopez, George A., 'Sanctions', in Thomas G. Weiss, and Sam Daws (eds), *The Oxford Handbook on the United Nations*, 2nd edn, Oxford Handbooks (2018), str. 446–460.

156 UN Security Council, Sanctions <<https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/information>>.

157 UN Security Council, Sanctions and Other Committees <<https://www.un.org/securitycouncil/content/repertoire/sanctions-and-other-committees>>.

trgovinske sankcije kot tudi bolj ciljno usmerjene ukrepe, kot so embargo na orožje, zamrznitev premoženja, prepovedi potovanj ter finančne in blagovne omejitve.¹⁵⁸

Če VS OZN oceni, da so ti ukrepi nezadostni, lahko sprejme tudi prisilne ukrepe z uporabo sile na podlagi 42. člena UL OZN:

»Če Varnostni svet oceni, da so ukrepi iz 41. člena nezadostni ali so se izkazali za nezadostne, lahko ustrezno ukrepa z letalskimi, pomorskimi in kopenskimi silami za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti. Ti ukrepi so lahko prikaz moči, blokade in druge operacije letalskih, pomorskih ali kopenskih sil članic Organizacije združenih narodov.«

Primer avtorizacije uporabe sile, ki je poleg samoobrambe, ena izmed dveh ozko opredeljenih izjem od prepovedi uporabe sile, kot izhaja iz četrtega odstavka 2. člena UL OZN, predstavlja [Resolucija 1973 iz leta 2011](#).¹⁵⁹ S slednjo je VS OZN odobril 'uporabo vseh potrebnih ukrepov' (*all necessary means/ measures*) za zaščito civilistov v Libiji.

158 Več o tem glej Maruša Tekavčič Veber, *Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest*, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani, str. 245–256; Thomas Biersteker, Sue E. J., Eckert and, Marcos Tourinho, (eds.), *Targeted Sanctions* (CUP 2016).

159 UNSC Resolution 1973 (2011) <[https://docs.un.org/en/S/RES/1973%20\(2011\)](https://docs.un.org/en/S/RES/1973%20(2011))>.

ŠTUDIJA PRIMERA: Uporaba sile brez avtorizacije VS OZN (Kosovo 1999): humanitarna intervencija in Odgovornost zaščititi¹⁶⁰ / CASE STUDY: The use of force without the UNSC authorization (Kosovo 1999): Humanitarian Intervention and the Responsibility to Protect

Kosovo je bilo večji del druge polovice 20. stoletja avtonomna pokrajina nekdanje Jugoslavije, vendar so ga od nekdaj zaznamovala etnično obarvana trenja in nemiri med albanskim in srbskim prebivalstvom. Začetek zaostrovanja položaja je leta 1989 pomenila odločitev tedanjega srbskega predsednika Slobodana Miloševića o ukinitvi statusa avtonomne pokrajine, ki mu je sledila kampanja zatiranja albanskega prebivalstva. Leta 1991 se je slednje na referendumu izreklo za samostojno republiko in leto kasneje za predsednika izvolilo Ibrahima Rugovo. Srbija je referendum in volitve razglasila za nične. Posledično so se sovražnosti med srbskimi silami in albanskim prebivalstvom¹⁶¹ samo še krepile, vključno z incidentom leta 1998, ko so srbske sile pobile blizu 80 civilistov. Spopadi so trajali nekaj mesecev in vodili v množično notranje razseljevanje in val beguncev ter izredno slab humanitarni položaj, vključno s številnimi kršitvami humanitarnega prava.¹⁶²

Varnostni svet OZN je z resolucijo 1160 obsodil nasilje obeh strani, uvedel embargo na orožje in izrazil podporo ozemeljski celovitosti ZRJ ter zahteval večjo avtonomijo za albansko prebivalstvo na Kosovu.¹⁶³ V kasnejši resoluciji

160 Vasilka Sancin, (ur.): Lokalni zločinci univerzalni zločini: Odgovornost zaščititi (GV Založba 2010), str. 67–69.

161 Albansko prebivalstvo se je povezalo v Osvobodilno vojsko Kosova (OVK).

162 Glej poročilo Human Rights Watch: Federal Republic of Yugoslavia: Humanitarian law violations in Kosovo (oktober 1998), <<https://www.hrw.org/report/1998/10/01/humanitarian-law-violations-kosovo>>. Po nekaterih podatkih naj bi bilo razseljenih skoraj milijon ljudi, zlasti kosovskih Albancev. Delovanje nekaterih humanitarnih organizacij je dodatno omejevala srbska vlada, ki je trdila, da OVK oskrbujejo z orožjem. Human Rights Watch omenja predvsem policijo, ki je preprečevala razdeljevanje humanitarne pomoči, zasegala njihove zaloge in napadala humanitarne osebe.

163 Resolucija VS OZN 1160 (1998).

1199 je potrdil, da poslabšanje stanja na Kosovu pomeni grožnjo mednarodnemu miru in varnosti v regiji. V skladu z VII. poglavjem UL OZN je zahteval prekinitev ognja in takojšnje ukrepanje za izboljšanje humanitarnih razmer. ZRJ je opomnil na implementacijo zahtev kontaktne skupine,¹⁶⁴ to je na možnost vrnitve beguncev in razseljenih oseb ter neoviran dostop humanitarnim organizacijam.¹⁶⁵ Dogovor o premirju, ki ga je dosegel Richard Holbrooke in nadzoroval OVSE, ni bilo spoštovan, zato je NATO svojo grožnjo glede vojaškega napada obnovil. Na začetku leta 1999 so potekala nova pogajanja o sklenitvi mirovnega sporazuma, a je ZRJ podpis tako imenovanega rambouilleškega sporazuma (Rambouillet Agreement) zavrnila.¹⁶⁶

NATO je v odgovor sprožil več kot dva meseca trajajočo vojaško akcijo, v kateri naj bi z letalskimi bombnimi napadi srbske sile prisilil k umiku. Rusija, Belorusija in Indija so v Varnostnem svetu OZN takoj predlagale sprejem resolucije S/1999/328, ki bi obsodila napad, a je bil predlagani osnutek zavrnjen.¹⁶⁷ V času bombardiranja pa so se vojaške sile ZRJ še intenzivneje spopadale z Osvobodilno Vojsko Kosova (OVK), humanitarna katastrofa pa je dosegla svoj vrhunec. Poleg tega je operacija povzročila veliko gmotno škodo ne samo na primarnih tarčah, ampak tudi na drugih objektih in infrastrukturi v ZRJ ter terjala od petsto do tisoč civilnih žrtev.¹⁶⁸

164 Tvorile so jo Nemčija, Rusija, ZDA, Italija, Francija in Velika Britanija.

165 Resolucija VS OZN 1199 (1998).

166 Sporazum je predvideval veliko stopnjo avtonomije za Kosovo, prisotnost mirovne misije NATA ter pravico čet NATA do neoviranega gibanja na ozemlju ZRJ, kar so bili za ZRJ nesprejemljivi pogoji.

167 Dr. Danilo Türk, takratni predstavnik RS v Varnostnem svetu OZN, je na nujnem sestanku Varnostnega sveta OZN na dan začetka napadov NATA dejal, da so razmere na Kosovu nedvomno pomenile kršitev Resolucije VS OZN 1199, in obžaloval, da stalne članice Varnostnega sveta OZN niso ravnale v skladu s svojo odgovornostjo za vzdrževanje mednarodnega miru in varnosti. Poudaril je, da je odgovornost Varnostnega sveta OZN primarna, ni pa izključna. Glej zapisnik srečanja VS OZN (24. marec 1999), UN Doc. S/PV.3988. Varnostni svet se je ponovno sešel čez dva dni in z dvanajstimi glasovi proti (vključno s slovenskim) in tremi za (Rusija, Namibija in Kitajska) zavrnil predlog resolucije S/1999/328. Glej zapisnik srečanja VS OZN (26. marec 1999), UN Doc. S/PV.3989.

168 Podatki o žrtvah med civilnim prebivalstvom so različni. Human Rights Watch je tako poročal o približno 500 žrtvah, uradne številke vlade FRJ pa se gibljejo prek 1000. NATO je na primer pomotoma

Junija 1999 je Milošević privolil v umik in Varnostni svet OZN je sprejel resolucijo 1244,¹⁶⁹ s katero je Kosovo postalo območje pod prehodno administracijo OZN (vodila ga je misija UNMIK), hkrati pa je odobril mirovno misijo KFOR pod vodstvom NATA, ki naj bi med drugim skrbela za umik srbskih sil, demilitarizacijo OVK, zagotavljanje humanitarne pomoči in varen povratek beguncev. Resolucija je potrdila ozemeljsko celovitost ZRJ, vendar je Kosovu spet podelila znatno avtonomijo ter predvidela nadaljnja pogajanja o prihodnjem statusu Kosova.

Akcija NATO na Kosovu je ostaja mednarodnopravno vprašljiva, saj je Varnostni svet OZN ni predhodno odobril, poleg tega nobene od relevantnih resolucij ni mogoče razlagati kot vsaj implicitne ali naknadne odobritve.¹⁷⁰ Tako v resoluciji 1160 kot resoluciji 1199 Varnostni svet sicer ni izključil možnosti nadaljnjih ukrepov, ki bi vzpostavili red in stabilnost v regiji, če prejšnji ne bi bili zadostni ali upoštevani, vendar je presojo o tem zadržal zase.¹⁷¹ Nekateri so kot odobritev sicer razumeli zavrnitev ruskega predloga za sprejem resolucije v Varnostnem svetu OZN, ki bi akcijo NATA obsodila,¹⁷² vendar je dejansko

zadel tudi kitajsko veleposlaništvo, potniški vlak, RTV-postajo, konvoj beguncev, bolnišnici v Beogradu in Nišu ipd. Glej: Civilian deaths in the NATO air campaign – the crisis in Kosovo, Human Rights Watch (2000), <<https://www.hrw.org/reports/2000/nato/Natbm200-01.htm>>.

169 Resolucija VS OZN 1244 (1998).

170 Erika De Wet,., The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council (Hart, Oxford 2004), str. 306–307, Christopher Greenwood, Humanitarian intervention: the case of Kosovo, Finnish yearbook of international law 10 (2002), str. 155. Nekateri avtorji sicer menijo, da resolucija 1244 pomeni ex post facto odobritev.

171 Resolucija VS OZN 1160, odst. 19; Resolucija VS OZN 1199, odst. 16. Takratni generalni sekretar NATA Javier Solana se je vseeno skliceval na resolucijo 1199 kot legitimno podlago za potrebno grožnjo ali celo uporabo sile s strani zavezništva (NATO press conference by Dr. Javier Solana, 13. oktober 1998, <<https://www.nato.int/docu/speech/1998/s981013b.htm>>). Podobno so tudi ZDA, Kanada in Francija zatrjevale, da je ZRJ kršila pravne obveznosti, vsebovane v resolucijah 1199 in 1203.

172 Christine Gray, International law and the use of force (Oxford University Press 2004), str. 40. Kljub temu zavrnitev resolucije (podobno kot molk Varnostnega sveta OZN) ne more pomeniti implicitne odobritve. Glej: Christopher Greenwood, Humanitarian intervention: the case of Kosovo, Finnish yearbook of international law 10 (2002), str. 155.

izrecni mandat za uporabo sile dobil šele KFOR z resolucijo 1244, sprejeto po bombnih napadih.

3.4.2.3. Pomožni organi VS OZN / Subsidiary organs of the UNSC

Za izvajanje svojih nalog VS OZN lahko ustanovi pomožne organe,¹⁷³ kot so že omenjeni sankcijski odbori.¹⁷⁴ Med najbolj znanimi je sankcijski odbor 1267, ki bdi nad globalnim protiterorističnim sankcijskim režimom OZN na katerega so umeščeni posamezniki, povezani s terorističnimi skupinami kot so Talibani, Al-Qaida in ISIL/Da'esh. Protiteroristični sankcijski režimi OZN so bili v preteklosti predmet številnih kritik z vidika spoštovanja človekovih pravic, saj niso vključevali jasnih kriterijev za umestitev posameznikov na teroristični seznam, mehanizma obveščanja kot tudi ne mehanizma za izbris posameznikov za katere se izkaže, da niso povezani s terorističnimi organizacijami, iz takšnega seznama.¹⁷⁵ Zato je bil ustanovljen poseben Urad varuha človekovih pravic OZN¹⁷⁶, ki ima mandat za sprejem zahtev posameznikov za umik iz sankcijskih seznamov, pri čemer glede tega Varuh lahko sankcijskemu odboru poda tudi konkretna priporočila.

Med pomožne organe VS OZN lahko štejemo tudi ti. [mirovne operacije](#).¹⁷⁷ Napotitev mirovnih operacij ni neposredno predvidena v UL OZN, zaradi

173 29. člen UL OZN.

174 UN Security Council Sanctions and Other Committees <<https://main.un.org/securitycouncil/en/content/repertoire/sanctions-and-other-committees>>.

175 C-402/05 and C-415/05, Yassin Abdullah Kadi and Al Barakaat International Foundation v. Council of the European Union and the Commission of the European Communities (2008) ECLI:EU:C:2008:461). C-584/10 P, C-593/10 P and C-595/10 P, European Commission and Others v. Yassin Abdullah Kadi (2013) ECLI:EU:C:2013:518. Glej Maruša T. Veber, 'Sanctions in the fight against terrorism' v: Clara Portela, Mirko Sossai and Andrea Charron (ur.), Elgar Encyclopedia of International Sanctions (uredniki: s prispevkom 'Sanctions in the fight against terrorism', Edward Elgar Publishing (2025).

176 Ombudsperson to the ISIL (Da'esh) and Al-Qaida Sanctions Committee <<https://main.un.org/securitycouncil/en/ombudsperson>>.

177 Glej tudi Vasilka Sancin, Dominika Švarc in Matjaž Ambrož, Mednarodno pravo oboroženih spopadov: znanstvena monografija za potrebe Slovenske vojske (2009) dostopno na spletu.

njihove posebne narave, pa so se v praksi uveljavile kot ukrep VI. poglavja UL OZN in ½ (angl. *Chapter Six and a Half*). Mirovne operacijo so pri tem umeščene med tradicionalne metode mirnega reševanja sporov in prisilne ukrepe, ki jih VS OZN lahko sprejme na podlagi VII. Poglavja UL OZN.¹⁷⁸ Čeprav je prvi dve mirovni misiji OZN ustanovila in odposlala GS OZN, je vse nadaljnje ustanovil VS OZN, države članice pa so za njihovo financiranje sprejele tudi poseben proračun, ločen od rednega proračuna OZN.

V preteklosti je VS OZN na podlagi 41. člena UL OZN, kot sredstvo za vzpostavitev in ohranitev mednarodnega miru in varnosti, kot svoja pomožna organa, ustanovil tudi dva *ad hoc* mednarodna kazenska tribunala:

- Z [Resolucijo 807 \(1993\)](#)¹⁷⁹ je bilo ustanovljeno [Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo \(MKSJ\)](#)¹⁸⁰ (angl. *International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY)*) za kazenski pregon oseb, domnevno odgovornih za hude kršitve mednarodnega humanitarnega prava, storjene na ozemlju nekdanje Jugoslavije od leta 1991 dalje.¹⁸¹ Stvarna pristojno MKSJ je bila omejena na štiri sklope hudodelstev: hude kršitve Ženevskih konvencij iz leta 1949 (2. člen [Statuta MKSJ](#)¹⁸²), kršitve zakonov in običajev v vojni (3. člen Statuta MKSJ), genocid (4. člen Statuta MKSJ) in hudodelstva zoper človečnost (5. člen MKSJ), na

178 Več o tem glej: United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines (2008), dostopno na https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/capstone_eng_0.pdf.

179 UNSC Resolution 807 (1993) <<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n93/306/28/pdf/n9330628.pdf?token=KvZN10LHtyV4IppZJj&fe=true>>.

180 International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY) <<https://www.icty.org/>>; A. H. J. Swart, Alexander Zahar, in Georan Sluiter, The Legacy of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (OUP 2011); Carsten Stahn, et al. (ur.), Legacies of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia : A Multidisciplinary Approach. First edition (OUP 2020).

181 1. člen Statuta MKSJ. Za slovenski prevod glej Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča in drugi dokumenti z uvodnimi pojasnili, Prvi zvezek, Društvo Amnesty International Slovenije, Ljubljana 2003, str. 255–268.

182 ICTY Statute <https://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf>.

podlagi katere je obravnavalo 161 obtožencev.¹⁸³ MKSJ ima v odnosu do nacionalnih sodišč konkurirajočo pristojnost, kar pomeni, da ima prvenstvo nad sodišči posameznih držav in lahko na kateri koli stopnji postopka uradno zahteva od sodišč posameznih držav, da mu prepustijo svojo pristojnost.¹⁸⁴

- Z [Resolucijo 955 \(1994\)](#)¹⁸⁵ je bilo ustanovljeno [Mednarodno kazensko sodišče za Ruando \(MKSR\)](#)¹⁸⁶ (angl. *International Criminal Tribunal for Rwanda* (ICTR)) pristojno za kazenski pregon oseb, domnevno odgovornih za hude kršitve mednarodnega humanitarnega prava, storjene na ozemlju Ruande, in državljanov Ruande, domnevno odgovornih za takšne kršitve, storjene na ozemlju sosednjih držav, med 1. januarjem 1994 in 31. decembrom 1994.¹⁸⁷ Stvarna pristojno MKSR je bila omejena na tri sklope hudodelstev: genocid (2. člen [Statuta MKSR](#)¹⁸⁸), hudodelstva zoper človečnost (3. člen Statuta MKSR) in Kršitve skupnega 3. člena Ženevskih konvencij in Drugega dopolnilnega protokola (4. člen Statuta MKSR). MKSR ima v odnosu do nacionalnih sodišč konkurirajočo pristojnost, kar pomeni, da ima prvenstvo nad sodišči posameznih držav in lahko na kateri koli stopnji postopka uradno zahteva od sodišč posameznih držav, da mu prepustijo svojo pristojnost.¹⁸⁹

183 ICTY Key Figures of the Cases <<https://www.icty.org/en/cases/key-figures-cases>>. Več o posameznih primerih glej: ICTY Cases <<https://www.icty.org/en/cases>>.

184 9. člen MKSJ.

185 UNSC Resolution 955 (1994) <<https://digitallibrary.un.org/record/198038?v=pdf>>.

186 United Nations International Residual Mechanism for Criminal Tribunals <<https://unictr.irmct.org/>>; Thierry Cruvellier in Chari Voss, *Court of Remorse inside the International Criminal Tribunal for Rwanda*. 1st ed. (University of Wisconsin Press 2010).

187 1. člen Statuta MKSR. Za slovenski prevod glej Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča in drugi dokumenti z uvodnimi pojasnili, Prvi zvezek, Društvo Amnesty International Slovenije, Ljubljana 2003, str. 271–284.

188 Statut MKSR <https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ictr_EF.pdf>.

189 8. člen Statuta MKSR.

ŠTUDIJA PRIMERA: *Tožilec proti Duško Tadić (1995)* / CASE STUDY: *Prosecutor v. Duško Tadić*

Vprašanje pristojnost VS OZN za sprejem ukrepov za zagotovitev mednarodnega miru in varnosti, ki niso izrecno predvideni v UL OZN, je bilo v ospredju prvega postopka, ki ga je obravnavalo *ad hoc* Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ). Gre za primer [Tožilec proti Duško Tadić \(2. oktober 1995\)](#),¹⁹⁰ ki se je vsebinsko nanašal na aktivnosti, ki so jih oborožene sile bosanskih Srbov izvajale v taboriščih na območju Prijedorja, pri čemer je bil Duško Tadić obtožen hudih kršitev Ženevskih konvencij iz leta 1949, kršitev zakonov in običajev v vojni in hudodelstva zoper človečnost. V okviru postopka je Tadić oziroma njegova obramba zatrjevala nezakonitost ustanovitve MKSJ, z argumentom da VS OZN nima pristojnosti za ustanovitve takšnega *ad hoc* mednarodnega kazenskega sodišča na podlagi VII. poglavja UL OZN. MKSJ je ta ugovor zavrnilo in potrdilo, da VS OZN lahko ustanovi subsidiarne organe, ki vključuje tudi posebne vrste subsidiarnih organov, kot je *ad hoc* mednarodno kazensko sodišče. V okviru 41. člena UL OZN ima VS OZN namreč diskrecijo pri odločitvi o vrsti prisilnih ukrepov brez uporabe sile, ki so v konkretni situaciji potrebni za varovanje ali ohranitev mednarodnega miru in varnosti, pri čemer 41. člen UL OZN zgolj primeroma (in ne taksativno) našteva možne ukrepe, ki jih lahko sprejem VS OZN. Gre za teleološko oziroma namensko razlago relevantnih določb UL OZN.¹⁹¹

Zanimiv pomožen organ je [Komisija za izgradnjo miru / Peacebuilding Commission](#), saj je edina, ki je hkrati pomožen organ tako GS OZN kot VS

190 Tožilec proti Duško Tadić (2. oktober 1995) <<https://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>>.

191 Glej Tožilec proti Duško Tadić (2. oktober 1995), odst. 32–40.

OZN. Ustanovljena je bila leta 2005,¹⁹² sestavlja jo 31 držav članic OZN, GS OZN in VS OZN pa sta ji podelila te naloge:

- povezovanje vseh ustreznih akterjev za zbiranje virov ter svetovanje in predlaganje celovitih strategij za utrjevanje miru in okrevanje po konfliktih;
- osredotočanje na prizadevanja za obnovo in vzpostavljanje institucij, ki so potrebne za okrevanje po konfliktu, ter podpora pri razvoju celovitih strategij za postavitve temeljev trajnostnega razvoja;
- podajanje priporočil in informacij za izboljšanje usklajevanja vseh ustreznih akterjev znotraj in zunaj ZN, razvoj dobrih praks, zagotavljanje predvidljivega financiranja za zgodnje okrevanje ter podaljšanje obdobja, v katerem mednarodna skupnost namenja pozornost obnovi po konfliktih.

Komisija deluje tudi kot platforma za združevanje vseh pomembnih akterjev znotraj in zunaj ZN, vključno z državami članicami, nacionalnimi oblastmi, misijami ZN in ekipami po državah članicah, mednarodnimi, regionalnimi in podregionalnimi organizacijami, mednarodnimi finančnimi institucijami, civilno družbo, ženskimi skupinami, mladinskimi organizacijami in, kjer je to ustrezno, zasebnim sektorjem in nacionalnimi institucijami za človekove pravice.

192 Resolucija GS OZN A/RES/60/180 in resolucija VS OZN S/RES/1645 (2005) z dne 20. decembra 2005.

3.4.3. Ekonomski in socialni svet (ECOSOC) / Economic and Social Council

Slika 7: Dvorana Ekonomskega in socialnega sveta (<https://www.un.org/ungifts/economic-and-social-council-chamber>)

Ekonomski in socialni svet¹⁹³ je bil z UL OZN ustanovljen kot en izmed glavnih organov OZN, katerega namen je spodbuda treh razsežnosti trajnostnega razvoja: ekonomske, socialne in okoljske. Sestavlja ga 54 članic OZN, ki jih izvoli GS OZN, pri čemer se vsako leto izvoli osemnajst članov za obdobje treh let.¹⁹⁴ Gre za poglavitni organ OZN za usklajevanje in pregledovanje politik, politični dialog in priporočila o vprašanih ekonomskega in socialnega razvoja ter za izvajanje ciljev trajnostnega razvoja.¹⁹⁵

Ekonomski in socialni svet pripravlja študije in poročila o mednarodnih gospodarskih, socialnih, kulturnih, izobraževalnih, zdravstvenih in sorodnih zadevah ali da pobude zanje GS OZN. Odločitve v okviru tega organa so

193 UN Economic and Social Council <<https://ecosoc.un.org/en>>. Glej tudi: Gert Rosenthal, 'Economic and Social Council' v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).

194 61. člen UL OZN.

195 Resolucija GS OZN 67/289 (9. julij 2013).

sprejete v obliki deklaracij ali resolucij, ki so večinoma sprejete s konsenzom, v primeru glasovanja pa so je na podlagi 67. člena UL OZN za sprejem odločitve potrebna navadna večina. Odločitve Ekonomskega in socialnega sveta za države članice niso zavezujoče vendar pa v praksi pomembno prispevajo k ozaveščanju in spremembi nacionalnih politik na področju trajnostnega razvoja.¹⁹⁶ Članicam OZN in specializiranim agencijam pa glede tega daje priporočila. Na podlagi 62. člena UL OZN lahko daje tudi priporočila za spodbujanje spoštovanja in uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pripravlja osnutke konvencij o zadevah iz svoje pristojnosti, ki jih predloži GS OZN in o zadevah iz svoje pristojnosti skliče mednarodne konference.¹⁹⁷ Vendar pa so bile pristojnosti iz področja človekovih pravic leta 2006 prenesene na GS OZN z ustanovitvijo Sveta za človekove pravice, ki je subsidiarni organ GS OZN in je nasledil delovanje Komisije za človekove pravice, ki je bila subsidiarni organ Ekonomskega in socialnega sveta.¹⁹⁸

Poleg tega ekonomski in socialni svet tudi sklepa sporazume s specializiranimi agencijami, usklajuje dejavnosti specializiranih agencij s priporočili ter prejema njihova redna poročila.¹⁹⁹ Koordinira in nadzira tudi delo številnih subsidiarnih organov, ki jih lahko ustanovi na podlagi 68. člena UL OZN:

»Ekonomski in socialni svet postavlja komisije na ekonomskem in socialnem področju in za pospeševanje človekovih pravic, kakor tudi druge take komisije, ki bi bile potrebne za opravljanje njegovih funkcij.«

196 Gert Rosenthal, 'Economic and Social Council' v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str.165.

197 62. člen UL OZN.

198 Resolucija 60/251 (15. marec 2006).

199 63. in 64. člen UL OZN.

Med pomembnejšimi telesi, ki delujejo pod okriljem Ekonomskega in socialnega sveta je pet regionalnih ekonomskih komisij: Ekonomska komisija OZN za Afriko (angl. *United Nations Economic Commission for Africa* (ECA) [Addis Ababa](#));²⁰⁰ Ekonomska komisija OZN za Azijo in Pacifik (angl. *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific* (ESCAP), [Bangkok](#));²⁰¹ Ekonomska komisija OZN za zahodno Azijo (angl. *United Nations Economic and Social Commission for Western Asia* (ESCWA), [Beirut](#));²⁰² Ekonomska komisija OZN za Latinsko Ameriko in Karibe (angl. *United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean* (ECLAC), [Santiago](#));²⁰³ in Ekonomska komisija OZN za Evropo (angl. *United Nations Economic Commission for Europe* (UNECE), [Ženeva](#))²⁰⁴.²⁰⁵

Na podlagi 71. člena UL OZN je ena izmed pomembnih nalog Ekonomskega in socialnega sveta tudi interakcija s predstavniki nevladnih organizacij, pri čemer sme »ukreniti vse, kar je primerno za posvetovanje z nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z zadevami, spadajočimi v njegovo pristojnost.«²⁰⁶

Sicer ima mednarodno gospodarsko in socialno sodelovanje na podlagi UL OZN pomembno vlogo pri doseganju mednarodnega miru in varnosti, pri čemer so med temeljnimi cilji na tem področju:

200 United Nations Economic Commission for Africa (ECA) <<https://www.uneca.org/>>.

201 United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) <<https://www.unescap.org/>>.

202 United Nations Economic and Social Commission for Western Asia (ESCWA) <<https://www.unescwa.org/>>.

203 United Nations Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC) <<https://www.cepal.org/en>>.

204 United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) <<https://unece.org/>>.

205 Za pregled ostalih subsidiarnih organov glej: <https://ecosoc.un.org/en/about-us/ecosoc-subsidiary-bodies#standing_committee>.

206 71. člen UL OZN.

- 1) zavzemanje za zvišanje življenjske ravni, polno zaposlitev ter pogoje za ekonomski in socialni napredek in razvoj;
- 2) reševanje mednarodnih gospodarskih, socialnih, zdravstvenih in sorodnih problemov ter mednarodno sodelovanje v kulturi in izobraževanju ter
- 3) splošno spoštovanje in uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved.²⁰⁷

Vse države članice imajo obveznost skupnega in posamičnega sodelovanja z OZN za doseg te ciljev.²⁰⁸

Slovenija je bila izvoljena v ECOSOC za obdobje 2023–2025.

3.4.4. Meddržavno sodišče (MS) / International Court of Justice (ICJ)

Oglejte si
predstavitveni video
Meddržavnega sodišča,
ki je bil ustvarjen
ob 75. letnici
sodišča

Slika 7: Dvorana Ekonomskega in socialnega sveta (<https://www.un.org/ungifts/economic-and-social-council-chamber>)

207 55. člen UL OZN.

208 56. člen UL OZN.

[Meddržavno sodišče](#)²⁰⁹ je glavni sodni organ OZN.²¹⁰ Deluje na podlagi Statuta Meddržavnega sodišča, ki je priloga UL OZN. Vse države članice OZN so torej *ipso facto* tudi pogodbenice Statuta MS.²¹¹ Za delovanje sodišča je pomemben tudi njegov poslovnik ([Rules of Court](#)²¹²), ki ga sprejme sodišče samo.

Sedež MS ni na enem izmed sedežev OZN, temveč se nahaja v Haagu, v Palači miru, kjer si prostore deli s Stalnim arbitražnim sodiščem ([PCA](#)) in [Haaško akademijo za mednarodno pravo](#).

MS ima pristojnost reševanja sporov med državami²¹³ in podajo svetovalnih mnenj, za katere lahko praviloma zaprosita GS OZN in VS OZN. Za svetovalno mnenje o pravnih vprašanjih v zvezi s svojimi dejavnostmi lahko zaprosijo tudi drugi organi in specializirane agencije OZN, če jih za to pooblasti GS OZN.²¹⁴

Stranke v sporih pred MS so lahko samo države, ne pa tudi mednarodne organizacije ali posamezniki. Kljub temu lahko države pred MS zatrjujejo kršitve svoji neposrednih pravic in dolžnosti, lahko pa uveljavljajo diplomatsko zaščito za fizične in pravne osebe, ki so njihovi državljani. Slednje je možno (ni pa nujno), če so državljanom države v tujini kršene njihove pravice po mednarodnem pravu, s čimer so posredno kršene tudi pravice države, pa zadeva ni bila ustrezno razrešena z uporabo notranje pravnih sredstev oziroma takšna

209 International Court of Justice <<https://www.icj-cij.org/home>>; Charlotte Ku, 'International Court of Justice' v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 190-211.

210 92. člen UL OZN.

211 93. člena UL OZN.

212 Rules of Court <<https://www.icj-cij.org/rules>>.

213 34. člen Statuta MS.

214 96. člen UL OZN.

sredstva posamezniku niso bila dostopna oziroma niso učinkovita. Države pa MS ne morejo zaprositi za svetovalno mnenje, razen, če uspejo zbrati zadostno podpro, na primer, v GS OZN, ki lahko zaprosi za svetovalno mnenje.

Sodišče nima obvezne pristojnosti za reševanje vseh sporov med državami. Določen spor bo lahko presojalo le takrat, kadar so države – stranke v sporu – pogodbenice Statuta MS (imajo torej dostop do sodišča) in so izrecno sprejele njegovo pristojnost, bodisi vnaprej za bodoče spore (preko deponiranja enostranskih izjav pri depozitarju – v Sekretariatu OZN ali preko kompromisornih klavzul v sklenjenih mednarodnih pogodbah), bodisi naknadno, ko je do spora že prišlo (s sklenitvijo posebnega sporazuma ali kompromisa).²¹⁵

Postopek pred sodiščem vključuje pisno in ustno fazo, pri čemer sodišče pri reševanju sporov med državami najprej sprejeme odločitev o pristojnosti in šele po potrditvi pristojnosti odloča tudi o vsebini spora. Sodišče lahko na zahtevo stranke ali pa tudi *proprio motu* določi začasne ukrepe za ohranitev pravic posamezne stranke v določenem postopku.²¹⁶ Zaradi nujnosti zavarovanja pravic strank v postopku sodišče zahteve za začasne ukrepe obravnava prednostno in pred samo odločitvijo o pristojnosti in vsebini primera, zato je dovolj, da v tej zgodnji fazi postopka potrdi zgolj *prima facie* pristojnost. Ukrepi, ki jih sodišče sprejeme so za stranke v postopku zavezujoči. V preteklosti je sodišče že večkrat izreklo začasne ukrepe, na primer v situacijah, ko v času odločanja na ozemlju zadevnih držav poteka oborožen spopad.²¹⁷

215 Več na: ICJ Jurisdiction <<https://www.icj-cij.org/jurisdiction>>.

216 41. Statuta Meddržavnega sodišča. Ustanovne listine Organizacije združenih narodov, Ur. l. RS – MP, št. 1/14.

217 Sklep o začasnih ukrepih (23. januar 2020) Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Gambija proti Mjanmaru), ICJ Reports 2020, p. 3; Sklep o začasnih ukrepih (16. marec 2022), Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation), Provisional Measures, Order of 16 March 2022, ICJ Reports 2022, p. 21; Sklep o začasnih ukrepih (26. januar 2024) Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (Južna Afrika proti Izraelu). Glej Maruša T. Veber, 'Meddržavno sodišče: Izrael mora sprejeti vse ukrepe, ki so v

Sodbe sodišča so za stranke v sporu zavezujoče. Če stranka v sporu ne izpolni svojih obveznosti iz sodbe, se lahko druga stranka obrne na VS OZN, ki lahko poda priporočila ali odloči o potrebnih ukrepih za izvršitev sodbe.²¹⁸ Svetovalna mnenja MS sicer uživajo veliko avtoriteto, a niso pravno zavezujoče narave.

Slika 9: Razpravna dvorana Meddržavnega sodišča (<https://internationaledag.nl/en/organisaties/the-international-court-of-justice-icj/>)

Sodišče sestavlja 15 sodnikov, ki so izvoljeni za devet letni mandat z možnostjo ponovne izvolitve.²¹⁹ Sodniki morajo biti izvoljeni tako v GS OZN, kot tudi v VS OZN, in sicer, s seznama oseb, ki jih predlagajo nacionalne skupine pri Stalnem arbitražnem sodišču²²⁰ (angl. *Permanent Court of Arbitration*),²²¹ prav tako s sedežem v Haagu v Palači miru. Sodniki so izvoljeni ne glede na narodno pripadnost izmed oseb z velikim moralnim ugledom, ki so

njegovi moči, za preprečitev genocidnih dejanj v Gazi. Pravna praksa : PP. [Tiskana izd.]. 1. feb. 2024, leto 43, št. 5, str. 13-15.

218 94. člen UL OZN.

219 13. člena Statuta MS.

220 Permanent Court of Arbitration <<https://pca-cpa.org/home/>>.

221 4. člen Statuta MS.

ustrezno usposobljene za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo.²²² Na sodišču morajo biti zastopane osnovne civilizacijske oblike in temeljni pravni sistemi.²²³ V praksi se to geografsko ravnovesje ohranja preko razdelitve števila sodnikov, ki so izvoljeni v okviru petih regionalnih skupin: zahodna Evropa in druge države (pet sodnikov), vzhodnoevropska skupina (dva sodnika); Azija (trije sodniki); Afriška skupina (trije sodniki) ter Latinska Amerika in Karibi (dva sodnika). Ob tem je dolga leta veljalo nenapisano pravilo, da ima pet stalnih članic VS OZN vedno sodnika na MS, vendar pa je leta 2017 prvič prišlo do situacije, ko ena izmed stalnih članic (Združeno kraljestvo) ni uspela s svojo kandidaturo. Kasneje je bila na volitvah leta 2023 neuspešna tudi Rusija.

Slovenija (še) ni deponirala enostranske izjave v Sekretariatu OZN, s katero bi vnaprej ipso facto sprejela pristojnost MS za spore z drugo državo, ki je storila enako. Je pa pred MS že večkrat nastopila, med drugim, v postopku za izdajo svetovalnega mnenja o Obveznostih držav glede podnebnih sprememb.²²⁴

222 2. člen Statuta MS.

223 9. člen Statuta MS.

224 V tem postopku je kot odvetnica Slovenije nastopila tudi avtorica te knjige – glej <<https://www.gov.si/novice/2024-12-11-slovenija-pred-meddrzavnim-sodiscem-v-haagu-o-odgovornosti-drzav-za-podnebne-spremembe/>>.

3.4.5. Sekretariat / Secretariat

Slika 10: Stavba sekretariata OZN v New Yorku (<https://www.un.org/en/about-us/secretariat>).

Sekretariat²²⁵ je eden izmed šestih glavnih organov OZN, ki opravlja vsakodnevno delo organizacije skladno s pooblastili GS OZN in drugih organov OZN. Sestavlja ga Generalni sekretar, ki je vodja sekretariata in najvišji uradnik organizacije imenovan s strani GS OZN na priporočilo VS OZN²²⁶, ter več deset tisoč uslužbencev. Generalni sekretar in uslužbenci so pri svojem delu in opravljanju nalog neodvisni in ne prejemajo navodil vlad ali kogar koli drugega zunaj organizacije.²²⁷

Kot vodja sekretariata in varuh UL OZN Generalni sekretar OZN igra pomembno vlogo pri spodbujanju načel in ciljev OZN ter pri posredovanju med močnimi in včasih nasprotujočimi si interesi držav. Tudi brez tradicionalnih vzvodov moči lahko Generalni sekretar pomembno vpliva na mednarodno politiko, vendar je njegova vloga omejena z dejstvom, da deluje v

225 UN Sekretariat <<https://www.un.org/en/about-us/secretariat>>. Glej tudi: James O. C. Jonah in Amy Scott Hill, 'The Secretariat: Independence and Reform', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 212–230; Edward Newman, 'Secretary-General', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 231 – 249.

226 97. člen UL OZN.

227 100. člen UL OZN.

okviru organizacije katere članice so posamezne države članice, ki pogosto zasledujejo ter ščitijo svoje nacionalne interese.²²⁸

Generalni sekretar lahko na podlagi 99. člena UL OZN opozori VS OZN na kar koli, kar bi lahko po njegovi presoji ogrozilo mednarodni mir in varnost. V praksi je ta možnost sicer redko uporabljena, med najbolj znanimi primeri neposredne uporabe tega člena sta poziva glede situacije v Libanonu leta 1989²²⁹ in glede situacije v Gazi leta 2023²³⁰. Do leta 2024 je imela organizacija devet Generalnih sekretarjev:

- Trygve Lie (Norveška): 1946–1952;
- Dag Hammarskjöld (Švedska): 1953–1961;
- U Thant (Burma, danes Mjanmar): 1961–1971;
- Kurt Waldheim (Avstrija): 1972–1981;
- Javier Perez de Cuellar (Peru): 1982–1991;
- Boutros Boutros-Ghali (Egipt): 1992–1996;
- Kofi A. Annan (Gana): 1997–2006;
- Ban Ki-moon (Koreja): 2007–2016;
- António Guterres (Portugalska): 2017 – danes.²³¹

Slika 11: Generalni sekretar OZN António Guterres (<https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography>).

228 Edward Newman, 'Secretary-General', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 231.

229 Letter dated 15 August 1989 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council <<https://digitallibrary.un.org/record/71751?ln=en&v=pdf>>.

230 <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_letter_of_6_december_gaza.pdf?_gl=1*7hzh7*_ga*MTc1MjA2MTk5Ny4xNjQ0MTU0NzMw*_ga_TK9BQL5X7Z*MTcxMzk0Mzg0NS4zLjEuM-TcxMzk0NDgwMi4wLjAuMA..*_ga_S5EKZKSB78*MTcxMzk0NDgwMi4xLjAuMTcxMzk0NDgwNC41OC4wLjA>.

231 Who is and has been Secretary-General of the United Nations? <<https://ask.un.org/faq/14625>>.

Večji del sekretariata OZN je na sedežu organizacije v New Yorku (ZDA), vendar pa ima OZN tudi tri večje urade zunaj sedeža ([Dunaj](#)²³², [Nairobi](#)²³³ in [Ženeva](#)²³⁴). Sekretariat je organiziran po oddelkih, pri čemer ima vsak oddelek ali urad določeno področje delovanja in odgovornosti.

Generalni sekretar ima tudi svojega namestnika in t.i. Skupino višjega vodstva, ki združuje voditelje oddelkov, uradov, skladov in programov ZN. Gre za forum za vprašanja politike, načrtovanje in izmenjavo informacij v zvezi z nastajajočimi izzivi in medsektorskimi temami.²³⁵

3.4.6. Skrbniški svet / Trusteeship Council

Slika 12: Skrbniški svet OZN (<https://research.un.org/en/docs/tc/intr>).

232 United Nations Office at Vienna <<https://www.unov.org/unov/en/>>.

233 United Nations Office at Nairobi <<https://www.unon.org/>>.

234 The United Nations Office at Geneva <<https://www.ungeneva.org/en>>.

235 Senior Management Group <<https://www.un.org/sg/en/content/senior-management-group>>.

Skrbniški svet²³⁶ je bil z UL OZN ustanovljen kot en glavnih organov OZN, pri čemer mu je bila dodeljena naloga nadzora nad upravljanjem skrbniških ozemelj, vzpostavljenih v okviru mednarodnega sistema skrbništva. Gre za institucionalizirano obliko kolonialne administracije, ki je sledilo sistemu mandatov, kot ga je vzpostavilo Društvo narodov.²³⁷ Njegov glavni cilj je bil »pospeševati politični, ekonomski, socialni in prosvetni napredek prebivalcev skrbniških ozemelj ter njihov progresivni razvoj k samoupravi ali neodvisnosti.«²³⁸

Vzpostavljenih je bilo 11 skrbniških ozemelj:

- Togoland pod britansko administracijo (Združeno kraljestvo);
- Togoland pod francosko administracijo (Francija);
- Somaliland (Italija);
- Kameruni pod britansko administracijo (Združeno kraljestvo);
- Kameruni pod francosko administracijo (Francija);
- Tanganjika (Združeno kraljestvo);
- Ruanda – Urundi (Belgija);
- Zahodna Samoa (Nova Zelandija);
- Nauru (Avstralija, Nova Zelandija, Združeno kraljestvo);
- Nova Gvineja (Avstralija);
- ter skrbniško ozemlje Pacifiških otokov (ZDA).²³⁹

Skrbniška ozemlja so bila ustanovljena pod okriljem OZN, pri čemer so bili pogoji skrbništva in izbor držav, ki so prevzele administracijo nad temi oze-

236 UNSC Trusteeship Council <<https://www.un.org/en/about-us/trusteeship-council>>. Glej tudi: Ralph Wilde, 'Trusteeship Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 178 – 189.

237 77. člen UL OZN; Ralph Wilde, 'Trusteeship Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 178.

238 76. člen UL OZN.

239 Podrobneje glej: UN Trusteeship Council Documentation <<https://research.un.org/en/docs/tc/territories>>.

mlji opredeljeni v sporazumih, ki sta jih potrdila GS OZN ali VS OZN.²⁴⁰ Skrbniški svet je na podlagi 87. člena UL OZN preučil in razpravljal o poročilih upravljalajočih oblasti glede političnega, gospodarskega in izobraževalnega napredka prebivalcev skrbniških ozemelj, preučeval je morebitne peticije prebivalcev teh ozemelj ter imel pooblastilo za redne obiske in druge posebne misije na skrbniških ozemljih.²⁴¹

Sestava Sveta za skrbništvo se je skozi čas spreminjala, skladno s 86. členom UL OZN pa so imele sedež v tem organu: države, ki so opravljala skrbniška ozemlja, stalne članice VS OZN, ter ostali izvoljeni člani, ki jih je izvolila GS OZN za obdobje treh let.²⁴² Skrbniška ozemlja so preko uresničitve pravice narodov do samoodločbe²⁴³ dosegla samoupravo ali neodvisnost, bodisi kot samostojne države bodisi s priključitvijo k sosednjim neodvisnim državam.²⁴⁴ Skrbniški svet prenehal delovati 1. novembra 1994, en mesec po osamosvojitvi Palau, kot zadnjega skrbniškega ozemlja OZN.

3.5. Financiranje / Financing

Zagotovitev zadostnih finančnih sredstev je ključno za uspešno delovanje vsake mednarodne organizacije, vključno z OZN. Način financiranja je odvisen od držav članic, uspeh delovanja vsake mednarodne organizacije pa od prejetih sredstev. Praviloma se proračun vsake mednarodne organizacije polni predvsem s članarinami, ki jih za delovanje mednarodne organizacije plačujejo njene članice. To velja tudi za OZN.

²⁴⁰ 79, 81, 83 in 85. člen UL OZN.

²⁴¹ 87. člen UL OZN.

²⁴² 86. člen UL OZN.

²⁴³ Resolucija GS OZN 1514 (1960).

²⁴⁴ Ralph Wilde, 'Trusteeship Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 183.

V praksi se OZN pogosto sooča s težavami z likvidnostjo zaradi zamud ali ne-plačevanja prispevkov s strani držav članic, kar lahko vpliva na izvajanje njenih aktivnosti in ohromi delovanje njenih organov.

Način financiranja OZN in porazdelitev stroškov določa 17. člen UL OZN²⁴⁵:

- »1. Generalna skupščina pretresa in odobrava proračun Organizacije.
2. Stroške Organizacije nosijo člani tako, kakor jih porazdeli Generalna skupščina.
3. Generalna skupščina pretresa in odobrava vse finančne in proračunske dogovore s specializiranimi ustanovami, omenjenimi v 57. členu, in pregleduje upravne proračune takih specializiranih ustanov z namenom, da daje priporočila ustreznim ustanovam.«²⁴⁶

GS OZN pripravi ocene prispevkov držav članic za:

- redni proračun,
- mednarodne tribunale,
- krovni investicijski načrt (*Capital master plan*) in
- mirovne operacije.

Redni proračun zajema upravne stroške, stroške glavnih in pomožnih organov. Glavno merilo za določitev obsega prispevkov držav članic temelji na zaznani plačilni sposobnosti posamezne države ("načelo ocenjevalne lestvice") na podlagi različnih meril: ocene bruto nacionalnega dohodka; skupni bruto nacionalni dohodek ter dohodek na prebivalca. Stroške OZN pa nosijo tudi države nečlanice, udeležene v posameznih dejavnostih OZN, ki jim prinašajo koristi.

²⁴⁵ Glej tudi: Jeffrey Laurenti, 'Financing', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 250 – 280.

²⁴⁶ 17. člen UL OZN.

Redni proračun za leto 2024 je znašal 3,3 milijarde USD.²⁴⁷ Primeroma lahko naštejemo predvideno višino prispevkov nekaterih držav za leto 2024:

- Slovenija: 0,079 % → 2.737.832 USD
- Švica: 1,134 % → 39.300.023 USD
- Združene države Amerike:
22 % → 762.434.310 USD
- Kitajska: 15.254 % → 528.644.226 USD
- Gvineja Bissau: 0,001 % → 34.656 USD
- Ruska federacija: 1,866 % → 64.668.292 USD.

[Oglejte si
video: Koliko
stane OZN?](#)

19. člen UL OZN določa posebno sankcijo za primer zamude držav pri plačilu finančnih prispevkov organizaciji, če je znesek zapadlih plačil enak znesku prispevkov zadevne države za pretekli dve leti ali pa ga presega, v obliki odvzema pravice glasovanja v GS OZN. Vendar pa kljub obstoju take okoliščine GS OZN taki članici lahko dovoli glasovanje, če meni, da ta obveznosti ni poravnala zaradi okoliščin, na katere nima vpliva.²⁴⁸ Ker je za zagotavljanje namena in uresničevanje temeljnih ciljev in načel OZN ključno sodelovanje vseh držav članic v okviru organizacije, je GS OZN v praksi večkrat tudi državam, ki so bile v zaostanku s plačili članarine dovolila glasovanje.²⁴⁹ Marca 2024 je bil ukrep na podlagi 19. člena UL OZN sprejet zoper šest držav članic OZN: Afganistan, Komoro, Ekvador, Sao Tome in Principe, Somalija in Venezuela, pri čemer je GS OZN trem državam (Komoro, Sao Tome in Principe in Somalija) kljub izostanku plačil dovolila sodelovanje v GS OZN.²⁵⁰

247 General Assembly approves \$3.59 billion UN budget for 2024 <<https://news.un.org/en/story/2023/12/1145072>>.

248 19. člen UL OZN.

249 Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 264.

250 Countries in arrears in the payment of their financial contributions under the terms of Article 19 of the UN Charter <<https://www.un.org/en/ga/about/art19.shtml>>. Glej: A/78/707, A/78/707/Add.1, A/78/707/Add.2, A/78/707/Add.3.

Poleg rednega proračuna, sta posebej vzpostavljena tudi proračuna za mirovne operacije in mednarodnih tribunalov.

V zgodnjih letih delovanja OZN so bile mirovne operacije financiranje preko rednega proračuna OZN, vendar pa je zaradi nasprotovanja nekaterih držav (zlasti Sovjetske Zveze in Francije), kasneje prišlo vzpostavitve posebnega proračuna za mirovne operacije. Gre namreč za stroške, ki so pogosto visoki in nepredvidljivi, saj so odvisni od števila napotenih mirovnih misij v posameznem letu ter velikosti in mandata posamezne misije. Za primerjavo lahko navedemo, da je med leti 2013 in 2014 proračun za UN Interim Administration Mission in Kosovo (UNMIK) znašal 45 milijonov dolarjev, proračun za UN Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO) pa 1,4656 milijarde dolarjev.²⁵¹

Proračun za mirovne operacije²⁵² je ločen od rednega proračuna. Sprejme ga GS OZN, pri čemer se višina prispevka posamezne države izračuna na podlagi posebne spremenjene lestvice, ki temelji na deležih držav članic v rednem proračunu, pri čemer se upošteva višji prispevek petih stalnih članic VS OZN, medtem ko je delež držav v razvoju znatno zmanjšan. Z Resolucijo GS OZN 3101 so bile članice glede izračuna njihovega deleža razdeljene v štiri skupine:

- 1) stalne članice VS OZN;
- 2) razvite države;
- 3) manj razvite članice;
- 4) manj razvite države članice.

251 Katharina P. Coleman, The UN Peacekeeping Budget, International Peace Institute (2014).

252 UN Peacekeeping, How we are funded <<https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded>>.

V letu 2023 je na primer proračun znašal 6,45 milijarde dolarjev, pri čemer so ZDA prispevale 27,89 %.²⁵³

GS OZN posebej potrjuje tudi proračun za [Mednarodni rezidualni mehanizem za kazenski sodišči](#).²⁵⁴ Gre za proračun mednarodnega mehanizma z mandatom za opravljanje nalog, ki sta jih do njunega prenehanja delovanje opravljali Mednarodno kazensko sodišče za Ruando (MKSJR) in Mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo (MKSJ).

ŠTUDIJA PRIMERA: Svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča, *Certain expenses of the United Nations* / CASE STUDY: Advisory Opinion of the International Court of Justice, *Certain expenses of the United Nations*

Vprašanje financiranja aktivnosti OZN je bilo s strani Meddržavnega sodišča naslovljeno v svetovalnem mnenju [Certain Expenses of the United Nations](#).²⁵⁵ Ta primer se nanaša na ustanovitev in financiranje dveh mirovnih misij OZN. V povezavi s sueško krizo je bila zaradi nemožnosti sprejema odločitve v VS OZN s strani GS OZN, in sicer na posebnem izrednem zasedanju na podlagi »Resolucije za mir«,²⁵⁶ leta 1956 ustanovljena mirovna misija OZN [United Nations Emergency Force \(UNEF\)](#). Namen misije je bil zagotoviti in nadzorovati prekinitev sovražnosti, vključno z umikom oboroženih sil Francije, Izraela in Združenega kraljestva z egiptovskega ozemlja. V povezavi s krizo v

253 General Assembly approves \$6.45 billion budget for peacekeeping <<https://www.un.org/en/delegate/general-assembly-approves-645-billion-budget-peacekeeping>>.

254 UN International Residual Mechanism for Criminal Tribunals <<https://www.irmct.org/en>>.

255 Certain Expenses of the United Nations (Article 17, paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion (1962) ICJ Rep. 151; <<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/49/049-19620720-ADV-01-00-EN.pdf>>; Resolucija GS OZN 377 (V), Uniting for Peace A (3. november 1950), odst. 1. Glej tudi Erika De Wet, The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council (Hart Publishing 2004), str. 30–31.

256 Resolucija GS OZN 1001 (ES-1) (7. november 1956).

Kongu pa je bila s strani VS OZN leta 1960²⁵⁷ ustanovljena [United Nations Operations in the Congo \(ONUC\)](#).²⁵⁸ V zvezi s tema dvema misijama se je pojavilo vprašanje zakonitosti njune ustanovitve in financiranja, torej ali je treba stroške njunega delovanja obravnavati kot 'stroške organizacije' ali kot stroške sodelujočih držav. Ker številne države članice niso plačale svojega prispevka za njuno financiranje, je GS OZN na Meddržavno sodišče naslovila zahtevo za svetovalno mnenje, v kateri je vprašala, ali izdatki, ki jih je odobrila GS OZN za kritje stroškov obeh misij, pomenijo stroške organizacije v smislu člena drugega odstavka 17. člena UL OZN. Sodišče je potrdilo zakonitost ustanovitve teh dveh misij in posledično tudi, da gre za stroške OZN, jih morajo kriti države članice.²⁵⁹

3.6. Privilegiji in imunitete / Privileges and immunities

Podobno kot države, imajo tudi mednarodne organizacije privilegije in imunitete. Pripadajo jim torej kot subjektom mednarodnega prava in jim omogočajo nemoteno opravljanje njihovih nalog. Kot je v zadevi *Waite and Kennedy* povzelo Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) (oziroma takrat še Evropska komisija za človekove pravice) so privilegiji in imunitete mednarodnih organizacij:

»bistveno sredstvo za zagotavljanje pravilnega delovanja takih organizacij brez enostranskega vmešavanja posameznih vlad.«²⁶⁰

257 Resolucija VS OZN 143 (S/4387) (14. julij 1960).

258 The United Nations Operation in the Congo (Opération des Nations Unies au Congo, or ONUC) <<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/onucB.htm>>.

259 Certain Expenses of the United Nations (1962), str. 168.

260 Case of *Waite and Kennedy v. Germany*, (1999) Application no. 26083/94, para. 70.

Privilegij pomeni izvzetje iz materialnih določb notranje zakonodaje države sprejema/sedeža/gostiteljice. To pomeni, da obveznosti, ki sicer veljajo za vse osebe na ozemlju določene države, ne veljajo za uporabnike privilegija, pri čemer državni organi nad njimi tudi ne morejo izvajati pooblastil, ki jih sicer imajo.²⁶¹ Kot primer lahko omenimo davčne privilegije, takse in carinske davke, ki jih uporabnikom privilegijev ni treba plačevati.

Drugače od privilegijev pa so imunitete procesne ovire pravnim postopkom v državi sprejema/sedeža/gostiteljice. To pomeni, da v primeru zatrevane kršitve materialnopravne norme, ne glede na težo očitane protipravne ravnanja, postopki proti državi, mednarodni organizaciji ali uporabniku imunitete pred domačimi sodišči držav ne bodo mogli steči.

Če so uporabniki privilegijev in imunitet držav njihovi najvišji predstavniki, diplomatski predstavniki in konzularni funkcionarji (nekaterih tudi njihovi družinski člani, ki živijo z njimi v skupnem gospodinjstvu), njihove rezidence in stanovanja ter prevozna sredstva, v določenem ožjem obsegu pa jih uporablja tudi osebje diplomatsko-konzularnih predstavništev,²⁶² uslužbenci mednarodnih organizacij prav tako uporabljajo privilegije in imunitete, ki jim omogočajo nemoteno delovanje in učinkovito opravljanje nalog.

Tako pri državah, kot pri mednarodnih organizacijah je teoretična podlaga privilegijev in imunitet teorija funkcionalnosti. Privilegiji in imunitete namreč niso namenjeni zagotavljanju ugodnosti posameznikom in prostorom, dokumentom in prevoznim sredstvom kot takim, prav tako njihovo izvzetje iz jurisdikcije držav sprejemnic/držav gostiteljic/držav sedeža ni zaradi njih

²⁶¹ Borut Bohte, Vasilka Sancin, *Diplomatsko in konzularno pravo* (Pravna fakulteta in Cankarjeva založba (Zbirka pravna obzorja) 2006), str. 124.

²⁶² Več o tem: Borut Bohte, Vasilka Sancin, *Diplomatsko in konzularno pravo* (Pravna fakulteta in Cankarjeva založba (Zbirka pravna obzorja) 2006).

samih, temveč gre za to, da je njihov namen omogočati učinkovito opravljanje funkcij, ki so jim dodeljene.

Vendar pa za razliko od držav, ki uživajo splošne imunitete in privilegije, mednarodne organizacije uživajo le t.i. ožje določene funkcionalne imunitete, vezane na konkretne cilje določene mednarodne organizacije. To pomeni, da imajo samo tiste privilegije in imunitete, ki so potrebni za uresničevanje ciljev te mednarodne organizacije. Čeprav so imunitete mednarodnih organizacij funkcionalno zamejene, pa nacionalna sodišča v pravnih postopkih sproženih proti mednarodnim organizacijam praviloma potrdijo imuniteto mednarodne organizacije, kar v praksi pomeni, da je posameznikom, ki so bili prizadeti oziroma oškodovani z aktivnostjo določene organizacije, onemogočen dostop do sodišča in pravičnega zadoščenja.²⁶³ Proti mednarodnim organizacijam bi zato praviloma lahko tekел postopek pred nacionalnimi sodišči zgolj, če bi se slednja odrekla svoji imuniteti, kar pa v praksi ni pogosto.

Na primer, drugi razdelek člena II Konvencije o privilegijih in imunitetah ZN iz leta 1946 določa:

»Združeni narodi, njihovo premoženje in sredstva, ne glede na to, kje se nahajajo in v čigavi posesti so, uživajo imuniteto pred vsemi oblikami pravnega postopka, razen v primeru, ko so se v posameznem primeru izrecno odpovedali imuniteti. Vendar pa se razume, da nobena odpoved imuniteti ne velja za ukrepe izvršbe.«

Izjemoma bi se teoretično mednarodna organizacija lahko vključila v pravni postopek pred domačimi sodišči kadar bi delovala kot poslovni subjekt (*de iure gestionis*). Vendar pa se v slednjih situacijah v praksi za spore, ki bi izhajali iz

263 Glej npr. *Georges v. United Nations*, No. 15–455 (2d Cir. 2016); *ESČP, Case of Waite and Kennedy v. Germany*, Application no. 26083/94 (1999).

poslovnega delovanja mednarodne organizacije, običajno dogovorijo posebne komisije za reševanje sporov (t.i. *claims commissions*).

Pri tem je treba poudariti, da so se za reševanje administrativnih sporov med zaposlenimi in mednarodno organizacijo v praksi izoblikovali posebni administrativni tribunali, v okviru katerih zaposleni in predstavniki mednarodnih organizacij lahko rešujejo morebitne spore, ki jih imajo z organizacijo, npr. delovnopravni spori. V okviru OZN je bil leta 2009²⁶⁴ na primer vzpostavljen poseben notranji sistem reševanja sporov v okviru tribunala za reševanje sporov ([UN Dispute Tribunal](https://www.un.org/en/internaljustice/undt/))²⁶⁵ in pritožbenega tribunala ([UN Appeals Tribunal](https://www.un.org/en/internaljustice/unat/)).²⁶⁶

Na podlagi 105. člena UL OZN, OZN ter predstavniki njenih članic in njeni uradniki, uživajo privilegije in imunitete:

- »1. Organizacija na ozemlju članic uživa privilegije in imunitete, potrebne za uresničevanje njenih ciljev.
2. Predstavniki njenih članic in njeni uradniki uživajo privilegije in imunitete, potrebne za neodvisno opravljanje nalog, povezanih z organizacijo.
3. Generalna skupščina lahko izda priporočila za izvajanje prejšnjih dveh odstavkov ali v ta namen članicam Organizacije združenih narodov predlaga sklenitev konvencij.«

Podrobnejša opredelitev privilegijev in imunitet OZN in njenih specializiranih agencij pa je določena v naslednjih mednarodnih pogodbah:

264 Resolucija GS OZN 63/253 UN Doc. A/RES/63/253 (17. marec 2009).

265 UN Dispute Tribunal <<https://www.un.org/en/internaljustice/undt/>>.

266 UN Appeals Tribunal <<https://www.un.org/en/internaljustice/unat/>>.

- [Konvencija o privilegijih in imunitetah ZN \(1946\)](#)²⁶⁷,
- [Konvencija o privilegijih in imunitetah specializiranih agencij \(1947\)](#)²⁶⁸,
- [Sporazum o sedežu med Organizacijo združenih narodov in Združenimi državami Amerike \(1947\)](#)²⁶⁹.

Na podlagi teh pravil so s privilegiji in imunitetami zaščitene štiri kategorije subjektov:

- organizacija OZN kot taka;
- predstavniki držav članic pri OZN;
- uradniki OZN ter
- strokovnjaki, ki delujejo v misijah OZN.

OZN, njeno premoženje in sredstva, uživajo imuniteto pred vsemi oblikami sodnih postopkov, prostori, arhivi in dokumenti OZN pa so nedotakljivi.²⁷⁰

Prav tako so uslužbenci OZN izvzeti iz sodne pristojnosti držav članic za dejanja, storjena pri opravljanju svojih funkcij, uživajo pa tudi določene davčne in carinske privilegije.²⁷¹

Tudi drugi strokovnjaki, ki delujejo v misijah OZN uživajo privilegije in imunitete, ki so potrebni za izvajanje njihovih funkcij, na primer imuniteto pred aretacijo in pridržanjem in odvzemom osebne prtljage ter nedotakljivost njihovih uradnih listin in dokumentov.²⁷²

267 <<https://www.un.org/en/ethics/assets/pdfs/Convention%20of%20Privileges-Immunities%20of%20the%20UN.pdf>>.

268 Convention on the Privileges and Immunities of the Specialized Agencies <https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III-2&chapter=3&clang=_en>.

269 Sporazum o sedežu med Organizacijo združenih narodov in Združenimi državami Amerike <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2011/volume-11-I-147-English.pdf>>.

270 Npr. II. člen Konvencije o privilegijih in imunitetah OZN.

271 Npr. V. člen Konvencije o privilegijih in imunitetah OZN.

272 VI. člen Konvencije o privilegijih in imunitetah OZN.

Imunitete in privilegije pa uživajo tudi predstavniki držav članic v poglavitnih in pomožnih organih OZN ali na konferencah OZN med opravljanjem svojih nalog in med potjo do kraja zasedanja.²⁷³

Posebej velja opozoriti še na 30. razdelek člena VIII Konvencije o privilegijih in imunitetah ZN iz leta 1946, ki določa:

»Vsa nestrinjanja, ki izhajajo iz razlage ali uporabe te konvencije, se predložijo Meddržavnemu sodišču, razen če se stranki v posameznem primeru dogovorita za drug način reševanja spora. Če pride do nestrinjanja med Združenimi narodi na eni strani in članico na drugi strani, se zaprosi za svetovalno mnenje o katerem koli pravnem vprašanju v skladu s 96. členom Listine in 65. členom Statuta Sodišča. Mnenje, ki ga poda Sodišče, mora biti za stranke odločilno.« (poudarek avtoric dodan).

Gre za izjemo, ko ima lahko svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča za stranke v sporu tako rekoč zavezujoč učinek, saj mu morajo slediti, razen če je država na ta člen podala pridržek in tak učinek svetovalnega mnenja izključila.

ŠTUDIJA PRIMERA: Svetovalno mnenje Meddržavnega sodišča v zadevi *Mazilu* / CASE STUDY: Advisory Opinion of the International Court of Justice in the *Mazilu* case

Meddržavno sodišče je vprašanje privilegijev in imunitet strokovnjakov, ki delujejo v misijah OZN, naslovilo v svetovalnem mnenju v zadevi [Mazilu](#).²⁷⁴

273 Npr. IV. člen Konvencije o privilegijih in imunitetah OZN.

274 Applicability of Article VI, Section 22, of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1989, p. 177. <<https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/81/081-19891215-ADV-01-00-EN.pdf>>.

Sumitru Mazilu, romunski državlján, je bil na podlagi predloga Romunije imenovan v Pododbor za preprečevanje diskriminacije in zaščito manjšin pri OZN, kjer je opravljal tri letni mandat kot Posebni poročevalec za vprašanje človekovih pravic mladih. V okviru svojega dela je izražal kritiko nad (ne)spoštovanjem človekovih pravic v Romuniji, zaradi česar mu je ta država preprečila nadaljnje delovanje ter ga razglasila za resno bolnega in mentalno nesposobnega za dokončanje poročila. Poleg tega mu je preprečila tudi mednarodna potovanja. Meddržavno sodišče je v tem svetovalnem mnenju, ki sicer zaradi pridržka Romunije h Konvenciji o privilegijih in imunitetah ZN ni imelo pravno zavezujočega učinka, potrdilo, da posebnim poročevalcem OZN na podlagi Konvencije o privilegijih in imunitetah ZN pripadajo privilegiji in imunitete kot strokovnjakom, ki delujejo v imenu OZN. Za dejanja storjena pri izvrševanju njihovih nalog, jim morajo privilegije in imunitete priznavati vse države, tudi država njihovega državljanstva.²⁷⁵

ŠTUDIJA PRIMERA: Imuniteta OZN v primeru izbruha kolere na Haitiju / CASE STUDY: Immunity of the UN in the Haiti cholera case

Leta 2010 je bila na območje Haitija napotena mirovna misija OZN ([Misija Združenih narodov za stabilizacijo na Haitiju \(MINUSTAH\)](#)),²⁷⁶ kot pomoč pri odpravljanju posledic uničujočega potresa, ki je prizadel to državo. Kmalu po prihodu mirovnih enot OZN, ki jih je sestavljal kontingent iz območja okuženega s kolero (Nepal), je na Haitiju prišlo do izbruha kolere. Na območju, ki je bilo zaradi potresa močno prizadeto, se je kolera izredno hitro

²⁷⁵ Applicability of Article VI, Section 22, of the Convention on the Privileges and Immunities of the United Nations, Advisory Opinion, ICJ Rep. 1989, p. 177.

²⁷⁶ The United Nations Stabilization Mission in Haiti (MINUSTAH) <<https://peacekeeping.un.org/en/mission/minustah>>.

razširila, pri čemer je po [podatkih OZN](#)²⁷⁷ umrlo 9.145 oseb, okužilo pa se je skoraj 780.000 oseb. Kljub znanstveno podprtim dokazom, da je izbruh kolere povezan s prihodom mirovne misije OZN na to območje, je OZN s sklicevanjem na imuniteto²⁷⁸ zanikala odgovornost za izbruh in zavračala zahteve za odškodnino, ki so jih nanjo naslavljali svojci preminulih in obolelih. OZN za ta namen tudi ni vzpostavila posebnega instrumenta, ki bi omogočal rešitev teh odškodninskih sporov. Oškodovanci so sprožili postopke pred nacionalnimi sodišči ZDA v New Yorku, kjer je sedež organizacije, vendar so sodišča v teh postopkih potrdila imuniteto OZN na podlagi drugega razdelka člena II Konvencije o privilegijih in imunitetah ZN iz leta 1946 in [zavrnila pristojnost](#)²⁷⁹ za obravnavo primerov.

Po tem, ko je *Posebni poročevalec o skrajni revščini* in človekovih pravicah leta 2016 obsodil ravnanje OZN in sklicevanje na imuniteto ter pozval OZN k spoštovanju človekovih pravic, se je generalni sekretar OZN Haitijcem [uradno opravičil](#)²⁸⁰ v imenu organizacije. Vzpostavljen je bil tudi večpartnerski skrbniški sklad ([Haiti Cholera Response Multi-Partner Trust Fund](#)²⁸¹), vendar pa OZN odškodnine, ocenjene na 40 milijard ameriških dolarjev²⁸² prizadetim ni zagotovila.

277 Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights, UN Doc. A/71/367 (26. avgust 2016).

278 UN rejects Haiti cholera compensation claims <<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-21542842>>.

279 *Georges v. United Nations*, No. 15-455 (2d Cir. 2016).

280 Secretary-General Apologizes for United Nations Role in Haiti Cholera Epidemic, Urges International Funding of New Response to Disease <<https://press.un.org/en/2016/sgsm18323.doc.htm>>.

281 Haiti Cholera Response Multi-Partner Trust Fund <<https://mptf.undp.org/fund/clh00>>.

282 Report of the Special Rapporteur on extreme poverty and human rights, UN Doc. A/71/367 (26. avgust 2016), odst. 59.

3.7. Odgovornost / Responsibility

Tako kot države tudi mednarodne organizacije, kot subjekti mednarodnega prava, odgovarjajo za mednarodno protipravna ravnanja, tj. dejanje ali opustitev, ki je pripisljivo mednarodni organizaciji in predstavlja kršitev njene mednarodne obveznosti.²⁸³ Temeljna sekundarna pravila o odgovornosti mednarodnih organizacij izhajajo iz [Osnutka Členov o odgovornosti mednarodnih organizacij iz leta 2011 \(DARIO\)](#),²⁸⁴ ki ga je Komisija za mednarodno pravo pripravila na po zgledu in na podlagi predhodno pripravljenih [Členov o odgovornosti držav za mednarodno protipravna dejanja \(ARSIWA\)](#)²⁸⁵ iz leta 2001.

Zaradi posebne narave mednarodnih organizacij, saj so njihove članice večinoma države, kot samostojni subjekti mednarodnega prava, je vprašanje odgovornosti mednarodnih organizacij zelo zahtevno in pogosto odvisno od pravilne uporabe pravil o pripisljivosti nekega ravnanja mednarodni organizaciji. Temeljna pravila, ki urejajo to področje so naslednja:

- dejanje je pripisljivo mednarodni organizaciji, če gre za ravnanje organa ali agenta mednarodne organizacije (6. člen DARIO);
- dejanje je pripisljivo mednarodni organizaciji, če gre za ravnanje organa države ali organa agenta mednarodne organizacije, ki je dan na razpolago mednarodni organizaciji (7. člen DARIO);
- dejanje je pripisljivo mednarodni organizaciji, če ga prizna za svojega (9. člen DARIO).

283 3. in 4. člen Členov o odgovornosti mednarodnih organizacij.

284 Osnutek Členov o odgovornosti mednarodnih organizacij (DARIO) <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf>.

285 Osnutek Členov o odgovornosti držav za mednarodno protipravna dejanja (ARSIWA) <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_6_2001.pdf>.

ŠTUDIJA PRIMERA: primer Behrami in Saramati / CASE STUDY: The Bahrami and Saramati case

Leta 1999 je VS OZN sprejel resolucijo 1244 s katero je na območju Kosova ustanovil začasno upravno misijo UNMIK in v sodelovanju s NATO varnostno misijo KFOR (Kosovo Force). Za delovanje obeh misij so države prispevale svoje civilne uradnike, kot tudi policijo in oborožene sile, ki so izvajali naloge določene z resolucijo 1244. Maja 2007 sta bili pred Evropsko sodišče za človekove pravice (ESČP) vloženi dve tožbi zoper Francijo, Nemčijo in Norveško zaradi kršitve Evropske konvencije o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah (EKČP) s strani pripadnikov oboroženih sil omenjenih držav. Sodišče je primera združilo v eno obravnavo, saj so tožeče stranke v obeh primerih trdile, da so zadevne države odgovorne za kršitev EKČP, ki so jih storili pripadniki njihovih oboroženih sil na Kosovu.

Behrami in Behrami sta tožila Francijo zaradi smrti enega in poškodovanja drugega otroka, ki sta se igrala z najdenimi neeksploziranimi kasetnimi bombami. Otroka sta bombi našla na območju, ki je bilo pod nadzorom pripadnikov francoskih oboroženih sil, ki so sodelovali v KFOR. Francoski pripadniki naj bi vedeli o obstoju neeksploziranih kasetnih bomb na tem območju, vendar jih niso razstrelili, niti niso območja označili in prepovedali vstop. Saramati pa je tožil Francijo, Nemčijo in Norveško, saj naj bi bil zaradi ukazov Francoskih in Norveških komandirjev KFOR in ravnanja pripadnikov nemških oboroženih sil v KFOR dvakrat nezakonito priprt za daljši čas brez možnosti pravnega varstva. Zato je omenjene države tožil zaradi kršitve pravice do svobode in varnosti, pravice do poštenega sojenja in pravice do učinkovitega pravnega sredstva.

ESČP je v tem primeru ugotovilo, da so aktivnosti pripadnikov KFOR glede pripora na podlagi 7. člena DARIO pripisljive OZN, ki je ohranila »najvišjo avtoriteto in nadzor« nad temi aktivnostmi. Podobno je glede aktivnosti razminiranja upravne misije UNMIK na podlagi 6. člena DARIO ugotovilo, da gre za aktivnosti, ki so pripisljive OZN. Zadevo je zato *ratione personae* razglasilo za nedopustno, saj OZN niso pogodbenica EKČP in ESČP torej nima pristojnosti za presojo njenih ravnanj.

3.8. Urad Visokega komisarja ZN za človekove pravice / Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights

Razvoj na področju človekovih pravic v okviru OZN je sledil pomenu normativnega urejanja in institucionalnega sodelovanja, ki so ga bile države članice pripravljene sprejeti na tem področju.

[Oglejte si video](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)
["Beacon of Hope"](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)
[o sprejemu](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)
[Splošne deklaracije](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)
[o človekovih](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)
[pravicah](https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)

Slika 13: Eleanor Roosevelt, ki v rokah drži Splošno deklaracijo o človekovih pravicah (<https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration>)

Program ZN za človekove pravice se je začel kot majhen oddelek na sedežu ZN v 40.-ih letih prejšnjega stoletja. Obseg in dejavnosti ZN za človekove pravice so se povečevale vzporedno s porastom različnih mehanizmov na tem

področju od sprejetja [Splošne deklaracije o človekovih pravicah](#) (SDČP) 10. decembra 1948²⁸⁶ v Parizu.²⁸⁷

SDČP, ki je bila sprejeta kot resolucija GS OZN,²⁸⁸ je bila oblikovana kot »skupni standard dosežkov za vsa ljudstva in narode«, in je prvič v zgodovini človeštva določila osnovne državljske, politične, ekonomske, socialne in kulturne pravice, ki jih morajo uživati vsi ljudje brez razlik. Čeprav je bila v času sprejema torej SDČP pravno ne zavezujoč dokument, je do danes njena vsebina v veliki večini že prerasla v običajno mednarodno pravo, ki zavezuje vse države sveta. Gre za temeljni in danes najširše sprejeti globalni dokument na področju človekovih pravic, ki skupaj z leta 1966 sprejetima Mednarodnim paktom o državljskih in političnih pravicah in Mednarodnim paktom o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah tvori Mednarodno listino človekovih pravic (ang. *International Bill of Rights*).

Kasneje se je oddelek ZN za človekove pravice iz New Yorka preselil v Ženevo in se v 80.-ih letih prejšnjega stoletja preoblikoval v Center za človekove pravice. Dunajska deklaracija in akcijski program, sprejeta na svetovni konferenci o človekovih pravicah, ki je potekala med 14. in 25. junijem 1993, sta vsebovala konkretna priporočila za krepitev in uskladitev zmogljivosti ZN za spremljanje uresničevanja človekovih pravic. Dokument je GS OZN pozval k ustanovitvi institucije Visokega komisarja za človekove pravice, GS OZN pa je nato 20. decembra 1993 ustanovila to institucijo.²⁸⁹

286 Vsako leto 10. decembra zato obeležujemo svetovni Dan človekovih pravic.

287 V slovenščini je bila s spremnimi besedili objavljena tudi v knjižni obliki v zbirki Zbirka Mednarodno pravo, Mednarodni dokumenti, ki je dostopna na <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/mednarodno-pravo/Splosna-deklaracija-clovekovih-pravic.pdf>.

288 Resolucija GS ZN 217 A; Uradni list RS, št. 24/2018 z dne 13. 4. 2018.

289 Resolucija GS OZN, A/RES/48/141.

Visoki komisar ZN za človekove pravice, ki danes vodi Urad (pisarno) Visokega komisarja za človekove pravice (ang. *Office of the High Commissioner for Human Rights* ali [OHCHR](https://www.ohchr.org/)) je po hierarhiji OZN takoj za Generalnim sekretarjem OZN, ki mu tudi neposredno odgovarja. Je torej najvišji uradnik OZN na področju človekovih pravic.

Sčasoma so bili ustanovljeni številni organi ZN za človekove pravice, da bi se odzvali na spreminjajoče se izzive na področju človekovih pravic. Pri opravljanju njihovih nalog jih podpira osebje ZN za človekove pravice, tako vsebinsko, kot administrativno.

OHCHR tako podpira delovanje SČP in njegovih pomožnih organov, njegove tematske in za posamezne države ustanovljene posebne postopke ([Special Procedures](https://www.ohchr.org/en/special-procedures)²⁹⁰) in 10 temeljnih pogodbenih teles ([Treaty Bodies](https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies)²⁹¹), t.i. odborov (ang. *committees*), ki jih sestavljajo s strani držav pogodbenic posamezne mednarodne pogodbe izvoljeni neodvisni strokovnjaki, ki spremljajo, kako države izpolnjujejo svoje pogodbene obveznosti.

Posebni postopki SČP so neodvisni strokovnjaki za človekove pravice, ki imajo mandat za poročanje in svetovanje na tematski ali državno specifični ravni. Delujejo lahko kot posamezniki (imenovani za »posebnega poročevalca« ali »neodvisnega strokovnjaka«) ali kot delovna skupina, sestavljena iz petih članov – po eden iz vsake od petih regionalnih skupin ZN. Posebne poročevalce, neodvisne strokovnjake in člane delovnih skupin imenuje SČP, svoj mandat pa opravljajo v osebнем strokovnem svojstvu. Zavezani so k ohranjanju neodvisnosti, učinkovitosti, usposobljenosti in integritete, kar izkazujejo z načelnostjo, nepristranskostjo, poštenostjo in dobrimi nameni. Niso usluž-

290 Human Rights Council, Special Procedures <<https://www.ohchr.org/en/special-procedures-human-rights-council>>.

291 Treaty Bodies <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies>>.

benci ZN in ne prejemaajo finančnega nadomestila. Neodvisni status nosilcev mandatov je ključnega pomena, da lahko svoje naloge opravljajo popolnoma nepristransko. Njihov mandat je omejen na največ šest let. S podporo OH-CHR posebni postopki izvajajo obiske držav, ukrepajo v posameznih primerih prijavljenih kršitev in vprašanj širše narave s pošiljanjem sporočil državam in drugim, prispevajo k razvoju mednarodnih standardov človekovih pravic in sodelujejo pri zagovorništvu, ozaveščanju javnosti ter nudijo strokovno pomoč pri tehničnem sodelovanju.

Doslej je bilo ustanovljenih deset pogodbenih teles – odborov – na področju človekovih pravic. To so:

- [Odbor za odpravo rasne diskriminacije](#)²⁹²,
- [Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice](#)²⁹³,
- [Odbor za človekove pravice](#),
- [Odbor za odpravo diskriminacije žensk](#)²⁹⁴,
- [Odbor proti mučenju](#)²⁹⁵,
- [Odbor za otrokove pravice](#)²⁹⁶,
- [Odbor za delavce migrante](#)²⁹⁷,
- [Pododbor proti mučenju in drugemu okrutnemu, nečlovečnemu in ponižujočemu obravnavanju in kaznovanju](#)²⁹⁸,

292 Committee on the Elimination of Racial Discrimination <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cerd>>.

293 Committee on Economic, Social and Cultural Rights <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cescr>>.

294 Committee on the Elimination of Discrimination against Women <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cedaw>>.

295 Committee against Torture <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cat>>.

296 Committee on the Rights of the Child <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crc>>.

297 Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/cmw>>.

298 Subcommittee on prevention of torture <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>>.

- [Odbor za pravic oseb z invalidnostmi](#)²⁹⁹,
- [Odbor za prisilna izginotja](#)³⁰⁰.

Odbori praviloma izvajajo periodične preglede držav pogodbenic mednarodnih pogodb ter svoja priporočila državam zapišejo v Sklepna opažanja (*Concluding observations*). Večina odborov ima tudi t.i. kvazi-sodno pristojnost, da odločajo o individualnih pritožbah posameznikov, vključno z izrekom začasnih ukrepov, a ob tem državam podajajo le priporočila v obliku menj (*Views*) in ne pravno zavezujočih sodb. Za razlago posameznih človekovih pravic so pomembni tudi Splošni komentarji oziroma priporočila odborov (*General Comments/General Recommendations*).³⁰¹

3.9. Regionalni dogovori / Regional Arrangements

Z nastankom univerzalne mednarodne organizacije, OZN, katere osrednji del je omejitev in centralizacija uporabe sile v mednarodnih odnosih in hkratna vzpostavitev režima kolektivne varnosti, se je pojavila potreba po priznanju in razjasnitvi vloge obstoječih in morebitnih prihodnjih regionalnih organizacij z mandatom delovanja na področju mednarodnega miru in varnosti in mirnega reševanja sporov.³⁰² V UL OZN je bilo zato, zlasti zaradi prizadevanj latinskoameriških in arabskih držav,³⁰³ vključeno VIII. Poglavje

299 Committee on the Rights of Persons with Disabilities <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/crpd>>.

300 Committee on Enforced Disappearances <<https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/ced>>.

301 O pomenu teh dokumentov glej npr. Sancin, Vasilka, 'General comments and recommendations', v: Binder, Christina (ur.), et al. Elgar encyclopedia of human rights (E. Elgar 2022), letn. 2, str. 311–321.

302 Prvi odstavek 33. člena UL OZN.

303 Christoph Schreuer, 'Regionalism v. Universalism' (1995) 6 EJIL, str. 477– 499. Glej tudi Waheguru Sidhu in Pal Singh, 'Regional Organizations', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), The Oxford Handbook on the United Nations, Second edition (OUP 2018), str. 313 – 331.

(Regionalni dogovori), ki ureja odnos med OZN in regionalnimi mednarodnimi organizacijami.

52. člen UL OZN določa:

»1. Nobena določba ustanovne listine ne izključuje regionalnih dogovorov ali ustanovitve regionalnih organizacij za vprašanja ohranjanja mednarodnega miru in varnosti, za katera je primerno ukrepanje na regionalni ravni, vendar le če so ti dogovori, organizacije in dejavnosti skladni s cilji in načeli Organizacije združenih narodov.

2. Članice Organizacije združenih narodov, ki sklepajo take dogovore ali ustanavljajo take organizacije, si prizadevajo za mirno rešitev takmajšnjih sporov prek teh, preden jih predložijo Varnostnemu svetu.

3. Varnostni svet spodbuja mirno reševanje sporov znotraj regije prek regionalnih dogovorov ali organizacij na pobudo udeleženih držav ali na svojo pobudo.

4. Ta člen ne vpliva na uporabo 34. in 35. člena.«

Terminološko se prvi odstavek 52. člena UL OZN v angleški različici sklicuje na »regionalne dogovore« (ang. *regional arrangements*) in »regionalne agencije« (ang. *regional agencies*), pri čemer regionalnih organizacij (angl. *international organizations*) neposredno ne omenja, vendar je danes splošno sprejeto, da se VIII. Poglavje UL OZN zlasti nanaša na delovanje regionalnih mednarodnih organizacij, ki sicer veljajo za posebno vrsto zaprtih mednarodnih organizacij.³⁰⁴ V praksi je OZN nekaterim mednarodnim organizacijam izrecno pri-

304 Henry G. Schermers and Niels M. Blokker, *International Institutional Law: Unity Within Diversity*, (Martinus Nijhoff 2018); Laurence Boisson de Chazournes, *Interactions between Regional and Universal Organizations* (Brill Nijhoff 2017), str. 5–28; Chittharanjan Felix Amerasinghe, *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, 2nd revised edn. (CUP 2005), str. 11. Glej tudi José E. Alvarez, *International Organizations as Law-makers* (OUP 2005), str. 6; Jan Klabbers, *An Introduction to International Institutional Law*, 2nd edn., (CUP 2009), str. 6–12.

znala status »regionalne« ali »pod-regionalne« organizacije³⁰⁵ ali pa so le-te same podale izjavo, v katerih so potrdile, da se štejejo za regionalne mednarodne organizacije po VIII. Poglavju UL OZN.³⁰⁶ Primeri regionalnih mednarodnih organizacij so na primer Organizacija ameriških držav – [Organization of American States](#)³⁰⁷ (OAD/OAS), Afriška unija – [African Union](#)³⁰⁸ (AU), Arabska liga – [Arab League](#)³⁰⁹ (AL), Evropska unija – [European Union](#)³¹⁰ (EU), Svet Evrope – [Council of Europe](#)³¹¹ (SE/CoE), Organizacija severnoatlantskega sporazuma – [North Atlantic Treaty Organization](#)³¹² (NATO), Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi – [Organization for Security and Cooperation in Europe](#)³¹³ (OVSE/OSCE) in Združenje držav Jugovzhodne Azije – [Association of Southeast Asian Nations](#)³¹⁴ (ASEAN). Čeprav članstvo nekaterih izmed teh regionalnih organizacij ni omejeno na določeno regijo (npr. NATO), pa to ne vpliva na status teh organizacij po VIII. Poglavju UL OZN.³¹⁵

V splošnem UL OZN v prvem odstavku 52. člena priznava svobodo držav članic OZN pri ustanavljanju regionalnih mednarodnih organizacij z mandatom na področju mednarodnega miru in varnosti, pod pogojem, da so njihove

305 Report of the Secretary-General, A regional-global security partnership: challenges and opportunities (28 July 2006), UN Doc. A /61/204– S /2006/590, odst. 77-84; An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping (1992).

306 Conference for Security and Co-operation in Europe, Helsinki Document 1992, The Challenges of Change, Helsinki Summit (9-10 July 1992), odst. 25. Glej tudi 1. člen Charter of the Organization of American States (30 April 1948, entered into force 13 December 1951), UNTS vol. 119, p.3.

307 Organization of American States <<https://www.oas.org/en/>>.

308 African Union <<https://au.int/>>.

309 Arab League <<https://arabmpi.org/>>.

310 European Union <https://european-union.europa.eu/index_en>.

311 Council of Europe <<https://www.coe.int/en/web/portal>>.

312 North Atlantic Treaty Organization <<https://www.nato.int/nato-welcome/>>.

313 Organization for Security and Cooperation in Europe <<https://www.osce.org/>>.

314 Association of Southeast Asian Nations <<https://asean.org/>>.

315 Maruša Tekavčič Veber, Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani.

dejavnosti združljive s cilji in načeli UL OZN.³¹⁶ V drugem odstavku 52. člena poleg tega priznava pomembno, primarno, vlogo regionalnih mednarodnih organizacij pri reševanju regionalnih (oziroma lokalnih) sporov.³¹⁷

UL OZN nadaljnje v 53. členu določa:

- »1. Varnostni svet po potrebi take regionalne dogovore ali organizacije uporabi pri izvajanju prisilnih ukrepov iz svoje pristojnosti. Dokler Organizacija združenih narodov na prošnjo udeleženih vlad ne prevzame pristojnosti za preprečevanje nadaljnje agresije sovražne države iz drugega odstavka, se brez dovoljenja Varnostnega sveta prek regionalnega dogovora ali organizacije ne sprejme noben prisilni ukrep, razen ukrepov zoper sovražno državo na podlagi 107. člena ali regionalnih dogovorov, s katerimi se taki državi prepreči, da bi ponovila politiko agresije.
2. Sovražna država iz prejšnjega odstavka je država, ki je bila med drugo svetovno vojno sovražnica katere koli podpisnice ustanovne listine.«

Prvi odstavek 53. člena UL OZN torej potrjuje primarno vlogo VS OZN na področju mednarodnega miru in varnosti, saj regionalne mednarodne organizacije brez dovoljenja VS OZN ne smejo izvesti prisilne akcije (uporabiti oborožene sile).³¹⁸ Preko teleološke razlage UL OZN in v praksi, pa se je uveljavilo, da regionalne mednarodne organizacije lahko sprejemajo ukrepe

316 Christian, Walter, 'Chapter VIII Regional Arrangements Commentary to Article 52' in: Bruno Simma, Daniel-Erasmus Khan, Georg Nolte in Andreas Paulus, (eds.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, 3rd edn., Vol. I (OUP 2012), str. 1446.

317 Prvi odstavek 33. člena UL OZN in drugi odstavek 52. člena UL OZN.

318 Prvi odstavek 53. člena UL OZN. Glej tudi Report of the Secretary-General's High-Level Panel on Threats, Challenges and Change from 2004, 'A more secure world: Our Shared Responsibility', United Nations, 2004, str. 85; Laurence Boisson de Chazournes, *Interactions between Regional and Universal Organizations* (Brill Nijhoff 2017), str. 163.

brez oborožene sile (sankcije) avtonomno, torej brez odobritve VS OZN. Regionalne mednarodne organizacije kot so na primer EU, AU in ECOWAS imajo zelo razširjeno sankcijsko politiko.³¹⁹

54. člen UL OZN določa da mora biti VS ZN v obveščen o vseh dejavnostih za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, ki se izvajajo v okviru regionalnih organizacij, vendar praksa v zvezi s tem še zdaleč ni enotna, pri čemer pa VS ZN zaradi pomanjkanja takega poročanja v preteklosti ni kritiziral regionalnih mednarodnih organizacij.³²⁰

Regionalnost se je onkraj VIII. Poglavja UL OZN v praksi uveljavila tudi v drugih vidikih delovanja OZN, zlasti v obliki razvoja sistemov regionalnih skupin v različnih organih ter pri volitvah in razdelitvi položajev v različnih organih.³²¹

3.10. Stalna predstavništva držav članic pri OZN / Permanent Missions of Member States at the UN

Države članice z namenom stalnega sodelovanja pri delu mednarodnih organizacij na njihovih sedežih ustanavljajo stalna predstavništva, ki so po naravi

319 Več o tem glej: Maruša T. Veber, 'The Making of Custom Through Sanctions of International Organizations' in Sufyan Droubi and Jean d'Aspremont (ur.), *International Organizations, Non-State Actors, and The Formation of Customary International Law* (Manchester University Press 2020), str. 303–305; Maruša T. Veber, 'Safeguarding fundamental values of the EU through the adoption of sanctions' (2020) 4 *University of Vienna Law Review*, str. 37–78; Maruša T. Veber, 'The Protection of Community Interests through Countermeasures Adopted by International Organizations' v: Zyberi, Gentian, (ur.), *Protecting Community Interests Through International Law* (Intersentia, 2021), str. 127–162; Maruša Tekavčič Veber, *Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest*, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani.

320 Christian, Walter, 'Chapter VIII Regional Arrangements Commentary to Article 52' in: Bruno Simma, Daniel-Erasmus Khan, Georg Nolte in Andreas Paulus, (eds.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, 3rd edn., Vol. I (OUP 2012), str. 1531–1534.

321 Christoph Schreuer, 'Regionalism v. Universalism' (1995) 6 *EJIL*, str. 479–481.

diplomatske misije v okviru multilateralne diplomacije. Institut stalnega predstavništva se je razvil iz potrebe stalne prisotnosti na sedežu organizacije za nemoteno delovanje VS OZN, kot to izhaja iz 28. člena UL OZN:

“1. Varnostni svet se organizira tako, da bo mogel poslovati nepretrgoma. V ta namen je vsak član Varnostnega sveta dolžan ves čas imeti svojega predstavnika na sedežu Organizacije...” (poudarka dodana)

Skoraj vse države sveta imajo pri OZN svoja stalna predstavništva držav članic oziroma držav opazovalk, ki jih vodijo stalni predstavniki držav članic v rangju veleposlanika. Za namene ureditev njihovega statusa ter privilegijev in imunitet članov stalnih predstavništev je bila na podlagi dela Komisije za mednarodno pravo leta 1975 sprejeta Dunajska konvencija o predstavljanju držav v njihovih odnosih z mednarodnimi organizacijami univerzalnega značaja. Slednja pa zaradi nezadostnega števila ratifikacij relevantnih držav še ne velja.

Slovenija ima svoja stalna predstavništva pri OZN v New Yorku, Ženevi in na Dunaju.

PRIPOROČENALITERATURAINVIRIZAUVODNIIN

I. DEL:

Chittharanjan Felix Amerasinghe, *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, 2nd revised edn. (CUP 2005).

Chittharanjan Felix Amerasinghe, , *The Law of International Organizations: A Subject which needs Exploration and Analysis*, *International Organizations Law Review* 1(1) (2004), str. 9–21.

Ademola Abass, *Regional Organisations and the Development of Collective Security: beyond Chapter VIII of the UN Charter* (Hart Publishing 2004).

Michael R. Anderson, *The International Law Commission and the Future of International Law* (British Institute of International and Comparative Law 1998).

Borut Bohte, Vasilka Sancin, *Diplomatsko in konzularno pravo* (Pravna fakulteta in Cankarjeva založba (Zbirka pravna obzorja) 2006).

Laurence Boisson de Chazournes, *Changing Roles of International Organizations: Global Administrative Law and the Interplay of Legitimacies*, *International Organizations Law Review* 6(2) (2009), str. 655–666.

Laurence Boisson de Chazournes, *Interactions between Regional and Universal Organizations* (Brill Nijhoff 2017).

Richard Collins, Nigel D. White, (eds.), *International Organizations and the Idea of Autonomy* (Routledge 2011).

Michael Davies, Richard Woodward. *International organizations: a companion* (Edward Elgar Publishing 2014).

Erika De Wet, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council* (Hart Publishing 2004).

Linda Fasulo, *An Insider's Guide to the UN* (Yale University Press – vse izdaje).

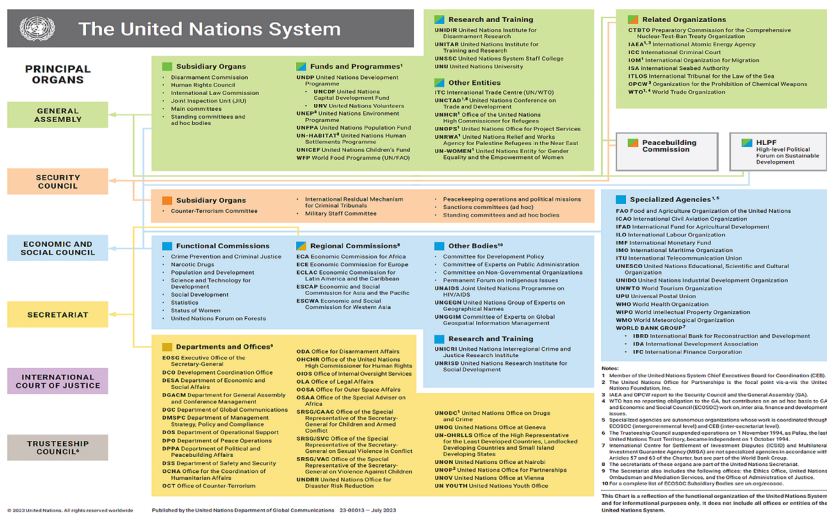
Lorenzo Gasbarri, *The Concept of an International Organization in International Law* (OUP 2021).

- Matthias Hartwig, International Organizations or Institutions, Responsibility and Liability, v Max Planck Encyclopedia of Public International Law (2011) <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e509> (25. 2. 2025).
- Oona A. Hathaway, Between Power and Principle: An Integrated Theory of International Law, *The University of Chicago Law Review* 72 (2005), str. 469-536.
- Jan Klabbers, *An Introduction to International Organisations Law*, 4th edn., (CUP 2022).
- Davorin Lapaš, *Pravo međunarodnih organizacija* (Narodne novine 2008).
- Jeffrey Laurenti, 'Financing', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 250 – 280.
- David Clark MacKenzie, A world beyond borders: An introduction to the history of international organizations. Vol. 1. (University of Toronto Press, 2010).
- Gerard J. Mangone, A Short History of International Organization (McGraw-Hill Book Company 1954).
- David M. Malone, 'Security Council' v: Thomas G. Weiss, Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, (OUP 2007), str. 117 – 135.
- Justin Morris, 'Origins of the United Nations', v: Thomas G. Weiss, in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 41-58.
- Volker Röben, International Law, Development through International Organizations, Policies and Practice, v Max Planck Encyclopedia of Public International Law (2010) <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1426> (25. 2. 2025).
- Philippe Sands and Pierre Klein, *Bowett's Law of International Institutions*, 6th edn. (Sweet & Maxwell 2009).

- Kirsten Schmalenbach, International Organizations or Institutions, Supervision and Sanctions, v Max Planck Encyclopedia of Public International Law, <https://opil.ouplaw.com/display/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1711> (25. 2. 2025).
- Christopher Seely, *League of Nations*, (OUP 2011).
- Ramesh Thakur in Luk Van Langenhove, Enhancing Global Governance Through Regional Integration. *Global Governance* 12(3) (2006), str. 233-240.
- Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 247-282.
- Thomas G. Weiss, in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).
- Nigel D. White, *The Law of International Organizations*, 3rd edn. (Manchester Universtiy Press 2017).
- Konvencija o privilegijih in imunitetah Združenih narodov, Convention on the privileges and immunities of the United Nations, 14. december 1946, UNTS, vol. 1, str. 15 in vol. 90, str. 327.
- Ustanovna listina Organizacije združenih narodov, Ur. l. RS – mednarodne pogodbe, št. 2/2014 z dne 6. 1. 2014 (glej prilogo);

**SPECIALIZIRANE AGENCIJE /
SPECIALIZED AGENCIES**

OZN je del [sistema Združenih narodov](#),³²² ki ga poleg same organizacije sestavljajo številni skladi (fondi), programi in specializirane agencije, ki imajo vsaka svoje področje dela, vodstvo in proračun. OZN usklajuje svoje delo s temi ločenimi enotami sistema OZN, ki sodelujejo z organizacijo in ji pomagajo pri doseganju njenih ciljev. Usklajevanje med njimi omogoča Ekonomski in socialni svet ter [Svet izvršnih vodij](#)³²³ (angl. *Chief Executives Board* (CEB)). Slednji pod vodstvom Generalnega sekretarja OZN združuje izvršilne vodje OZN dvanajstih skladov in programov, petnajstih specializiranih agencij in treh povezanih organizacij.

Slika 14: Sistem Organizacije združenih narodov (<https://www.un.org/en/delegate/page/un-system-chart>)

322 UN System <<https://www.un.org/en/about-us/un-system>>; <https://www.un.org/en/pdfs/un_system_chart.pdf>. Glej tudi: The Statesman's Yearbook, United Nations System, (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 10-12.

323 United Nations System Chief Executives Board for Coordination <<https://unsceb.org/>>.

Programi in skladi (fondi) OZN³²⁴ so ustanovljeni z resolucijo GS OZN, pri čemer niso samostojni subjekti mednarodnega prava vendar uživajo delno avtonomijo, saj imajo lastne vire finančnih sredstev (financirajo se s prostovoljnimi prispevki in ne z rednim proračunom OZN) in izvršne organe. Države članice OZN so izvoljene v organe teh programov in skladov, pri čemer Generalni sekretar običajno imenuje njihove vodje.

Programi in skladi OZN so:

- Program OZN za razvoj³²⁵ (angl. *UN Development Programme* (UNDP));
- Program OZN za okolje³²⁶ (angl. *UN Environment Programme* (UNEP));
- Sklad OZN za prebivalstvo³²⁷ (angl. *UN Population Fund* (UNFPA));
- Program OZN za naselja³²⁸ (angl. *UN Human Settlements Programme* (UN-Habitat));
- Sklad OZN za otroke³²⁹ (angl. *UN Children's Fund* (UNICEF));
- Svetovni program za hrano³³⁰ (angl. *World Food Programme* (WFP)).

Specializirane agencije³³¹ so samostojne mednarodne organizacije, ki so ustanovljene z medvladnim sporazumom in imajo lastno mednarodnopravno subjektiviteto, članstvo in organe odločanja.³³² Njihove pristojnosti so vključujejo področja, kot so zdravje, izobraževanje, kultura, poštna storitve, vreme, delo in kmetijstvo, ki so določena v njihovih ustanovnih aktih. S tem dopol-

324 UN Funds, Programmes & Other Entities <<https://research.un.org/en/docs/unsystem/fundsprogs>>.

325 UN Development Programme (UNDP) <<https://www.undp.org/>>.

326 UN Environment Programme (UNEP) <<https://www.unep.org/>>.

327 UN Population Fund (UNFPA) <<https://www.unfpa.org/>>.

328 UN Human Settlements Programme (UN-Habitat) <<https://unhabitat.org/>>.

329 UN Children's Fund (UNICEF) <<https://www.unicef.org/>>.

330 World Food Programme (WFP) <<https://www.wfp.org/>>.

331 UN Specialized Agencies <<https://www.un.org/en/about-us/specialized-agencies>>. Glej tudi: The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 13-24.

332 57. člen UL OZN. Glej tudi Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 284 – 285.

njujejo dejavnosti OZN, s slednjo pa si delijo skupne splošne cilje, pri čemer o svojem delu letno poročajo Ekonomskemu in socialnemu svetu OZN. Umeščamo jih med univerzalne mednarodne organizacije. Zametki nekaterih specializiranih agencij so nastali še pred ustanovitvijo OZN, pri čemer so specializirane agencije zgolj nadaljevale predhodno že obstoječe mednarodne organizacije, po istim (ILO UPU) ali novim imenom (ITU). Nekatere specializirane agencije pa so bile na novo ustanovljene (IBRD, IME, IFAD).

Medtem ko so nekatere izmed specializiranih agencij bolj samostojne (na primer Svetovna banka³³³ in Mednarodni denarni sklad³³⁴), pa so nekatere druge bolj povezane z OZN (npr. Unesco³³⁵).³³⁶ Poglavitni namen za ustanavljanje specializiranih agencij je bila želja po razvoju mednarodnega sodelovanja med državami na 'tehničnih' področjih, kjer politični vidiki niso tako pomembni, vendar pa se v praksi tudi v okviru specializiranih agencij odpirajo politična vprašanja, oziroma je prišlo do »politizacije« nekaterih izmed teh agencij.³³⁷ S tem je bila vzpostavljena nekakšna delitev organizacije dela med »politično« organizacijo OZN, ki ima splošne pristojnosti in »de-politiziranimi«, specializiranimi mednarodnimi organizacijami (specializiranimi agencijami). Razlog za ustanovitev samostojnih, po obstoju od OZN neodvisnih agencij, na različnih tehničnih področjih je bila želja po vzpostavitvi trajnega sodelovanja na teh področjih, tudi v primeru neuspeha OZN. Ta sistem OZN je bil namreč zasnovan na podlagi zgodovinske izkušnje neuspeha Društva narodov

333 International Bank for Reconstruction and Development Agreement between the United Nations and the International Bank for Reconstruction and Development, UNTS vol. 341.

334 Agreement between the United Nations and the International monetary Fund (15 November 1947) UNTS vol. 16.

335 Agreement between the United Nations and United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (14 December 1946) UNTS vol. 238.

336 Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 284.

337 Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 285.

in Mednarodne organizacije dela ter Mednarodne pisarne za javno zdravstvo, ki sta kljub prenehanju delovanja Društva narodov uspešno nadaljevali s svojim delom.

Obstaja 15 specializiranih agencij, ki imajo vsaka posebne značilnosti in so predstavljene v nadaljevanju. Specializirane agencije tvorijo 'sistem ZN' pri čemer so na podlagi 57. člena UL OZN z OZN povezane preko posebnih sporazumov.³³⁸

»Razne specializirane ustanove, ki so bile ustvarjene z medvladnimi dogovori in ki imajo široke mednarodne naloge na ekonomskem, socialnem, kulturnem, prosvetnem, zdravstvenem in sorodnem področju, kakor je določeno v njihovih temeljnih listinah, se povežejo z Združenimi narodi v skladu z določbami 63. člena.«

Ti sporazumi določajo poseben status specializiranih agencij in tudi njihovo razmerje do OZN.³³⁹ Sklenejo se na pobudo Ekonomskega in socialnega sveta, pri čemer se predložijo v potrditev GS OZN.³⁴⁰ Tudi druge mednarodne organizacije so lahko povezane z OZN preko sporazumov, vendar pa se, le-te, če ne izpolnjujejo pogojev iz 57. člena UL OZN (ustanovljene z medvladnimi dogovori, široke mednarodne naloge) ne imenujejo specializirane agencije (npr. IAEA).

338 Glej npr.: Agreement between the United Nations and the International Labour Organization (14 December 1946) 1 UNTS 186; Agreement between the United Nations and the International Civil Aviation Organization, (13 May 1947) 8 UNTS 315; Agreement between the United Nations and the World health Organization (10 July 1948) 19 UNTS 194; Agreement between the United Nations and the International Atomic energy Agency (14 November 1957) 281 UNTS 369.

339 63. člen UL OZN.

340 Prvi odstavek 63. člena UL OZN.

Sporazumi na splošno sledijo enotnemu vzorcu, s številnimi skupnimi značilnostmi, med njimi pa obstajajo tudi določene razlike (npr. večja avtonomija nekaterih organizacij kot so IMF, IBRD, IFC). Skupne značilnosti sporazumov vključujejo: priznanje statusa MO kot 'specializirane agencije'³⁴¹; klavzula o vzajemnem predstavljanju (vendar brez pravice glasovanja) na sestankih organizacij (vendar s precejšnjimi razlikami glede organov MO na katere se to nanaša).³⁴²

Članstvo v specializirani agenciji je lahko povezano s članstvom v OZN, pri čemer članstvo v OZN omogoča članstvo tudi v specializiranih agencijah³⁴³, vendar pa temu ni nujno tako. Mednarodne finančne, kot je IMF, imajo na primer posebne postopke sprejema.³⁴⁴ Poleg tega je članstvo v specializiranih agencijah lahko širše kot v OZN. UNESCO ima tako na primer 194 držav članic, vključno s Palestino, in 12 pridruženih članic.³⁴⁵

Specializirane agencije imajo podobno strukturo: plenarni organ, organ z ožjo sestavo (z določeno zakonodajno in izvršilno močjo) in sekretariat.

341 Glej npr. I. člen Sporazuma med OZN in UNESCO.

342 Glej npr. III. člen Sporazuma med OZN in UNESCO.

343 Glej npr. prvi odstavek II. člena Ustanovnega akta UNESCO.

344 Glej npr. II. člen (Section 2), Articles of Agreement of the International Monetary Fund.

345 II. člen Ustanovnega akta UNESCO. Glej UNESCO Member States: <<https://www.unesco.org/en/countries>>.

1. MEDNARODNA ORGANIZACIJA DELA / INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION

Kratika: MOD ali angl. ILO³⁴⁶

- Ustanovitev: 1919
- Sedež: Ženeva
- Število držav članic: [187](#)³⁴⁷
- Ustanovni akt: [Ustava mednarodne organizacije dela](#)³⁴⁸;
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno organizacijo dela \(1946\)](#)³⁴⁹

Slika 15: logotip Mednarodne organizacije dela (<https://logowik.com/ilo-international-labour-organization-vector-logo-6613.html>)

[Mednarodna organizacija dela](#)³⁵⁰ je bila ustanovljena že leta 1919 z Versajsko pogodbo, pri čemer se je po II. svetovni vojni preoblikovala v specializirano agencijo OZN. Temeljni cilj delovanja te organizacije izboljšanje delovnih razmer, promocija dostojnega dela za vse, povečanje obsega učinkovite socialne zaščite ter okrepitev tripartitnega socialnega dialoga. Temeljna značilnost te organizacije je posebna tristranska organiziranost njenih organov,

346 International Labour Organization <<https://www.ilo.org>>. Glej tudi The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 17.

347 ILO Member States <<https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/member-states/lang--en/index.htm>>.

348 ILO Constitution <https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:55:0::NO::P55_TYPE,P55_LANG,P55_DOCUMENT,P55_NODE:KEY,en,ILOC,/Document>.

349 The Agreement between the United Nations and the International Labour Organization <https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---jur/documents/genericdocument/wcms_433792.pdf>.

350 International Labour Organization <<https://www.ilo.org>>.

v katerih so zastopani predstavniki držav, predstavniki delavce (sindikato) in delodajalcev.³⁵¹

Najpomembnejši organi ILO so:

- [splošna konferenca](#)³⁵², ki se sestaja enkrat na leto in v kateri so zastopane vse države članice. Nacionalne delegacije sestavljajo dva vladna delegata, en delegat delodajalcev in en delegat delavcev;
- [upravni odbor](#)³⁵³, ki je izvršni organ te organizacije in se sestaja trikrat na leto (marec, junij in november) in ima 56 članov (28 predstavnikov vlad, 14 predstavnikov delodajalcev in 14 predstavnikov delavcev), pri čemer je 10 držav stalno zastopanih v tem organu zaradi njihove industrijske pomembnosti (Brazilija, Kitajska, Francija, Nemčija, Indija, Italija, Japonska, Ruska federacija, Združeno kraljestvo in Združene države Amerike). Preostali vladni predstavniki so voljeni na vsake tri leta;
- ter sekretariat (mednarodni urad dela).

Ena pglavitnih nalog ILO je oblikovanje mednarodnih standardov v obliki mednarodnih konvencij in priporočil. V okviru te organizacije je bilo sprejetih več kot 200 [konvencij](#),³⁵⁴ pri čemer so temeljna načela in pravice izražene v [11 temeljnih konvencijah](#) in [Deklaraciji o temeljnih načelih in pravicah pri delu iz leta 1998 in kot je bila dopolnjena leta 2022](#) ter vključujejo: pravico do združevanja, prepoved prisilnega dela, odpravo otroškega dela in odpravo diskriminacije glede zaposlovanja.

351 Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 285–286.

352 International Labour Conference <<https://www.ilo.org/international-labour-conference>>.

353 ILO Governing Body <<https://www.ilo.org/ilo-governing-body>>.

354 ILO Conventions <<https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12000:0::NO>>.

Poleg tega ILO izvaja več kot 1.000 programov tehničnega sodelovanja v več kot 80 državah s pomočjo približno 60 donatorskih institucij po vsem svetu. ILO je večino teh dejavnosti decentralizirala na svoje regionalne in območne urade ter podružnice v več kot 40 državah.³⁵⁵

³⁵⁵ The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 17.

2. SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA / WORLD HEALTH ORGANIZATION

Kratica: SZO ali angl. WHO³⁵⁶

- Ustanovitev: 1948
- Sedež: Ženeva
- Število držav članic: [194](#)³⁵⁷
- Ustanovni akt: [Ustanovni akt Svetovne zdravstvene organizacije](#)³⁵⁸
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Svetovno zdravstveno organizacijo \(1948\)](#)³⁵⁹

Slika 16: logotip Svetovne zdravstvene organizacije (<https://www.who.int/about/policies/publishing/logo>)

[Svetovna zdravstvena organizacija](#)³⁶⁰ je bila ustanovljena leta 1948, pri čemer pa so države na področju zdravja sodelovanje razvile že v okviru njenega predhodnika, Mednarodnega urada za javno zdravje, ki je bil leta 1906 ustanovljen v Parizu.³⁶¹ SZO je nadaljevala delo urada, pri čemer je poglavitni cilj organizacije zagotoviti najvišjo dosegljivo raven zdravja.

³⁵⁶ World Health Organization <<https://www.who.int/>>.

³⁵⁷ WHO Countries <<https://www.who.int/countries>>.

³⁵⁸ Constitution of the World Health Organization <https://treaties.un.org/Pages/ShowMTDSGDetails.aspx?src=UNTSO&tabid=2&mtsg_no=IX-1&chapter=9&lang=en>.

³⁵⁹ WHO Basic Documents <<https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf>>., str. 44.

³⁶⁰ World Health Organization <<https://www.who.int/>>. Glej tudi: The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 22.

³⁶¹ Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 286.

Poglavitni organi organizacije so:

- [skupščina SZO](#),³⁶² ki je plenarni organ organizacije v katerem so zastopane vse države članice. Sestaja se enkrat letno in sprejema temeljne odločitve;
- [izvršni odbor](#)³⁶³, ki ga sestavlja 34 strokovnjakov, ki so izvoljeni za tri letni mandat;
- Sekretariat;
- [regionalni odbori in pisarne](#).³⁶⁴

SZO državam pomaga pri krepitvi njihovih zdravstvenih služb, spodbuja in pospešuje prizadevanja za izkoreninjenje bolezni, spodbuja zdravje mater in otrok, duševno zdravje, medicinske raziskave in preprečevanje nesreč, izboljšuje standarde poučevanja in usposabljanja v zdravstvenih poklicih ter standarde prehrane, stanovanj, sanitarij, delovnih pogojev in drugih vidikov okoljskega zdravja. Organizacija je pooblaščenca tudi za predlaganje konvencij, sporazumov in predpisov ter pripravo priporočil o mednarodnih zdravstvenih zadevah; za razvoj, vzpostavitev in spodbujanje mednarodnih standardov glede živil, bioloških, farmacevtskih in podobnih snovi; za revizijo mednarodne nomenklature bolezni, vzrokov smrti in praks javnega zdravja.³⁶⁵

V okviru SZO so pripravljena številna poročila, smernice in tehnične rešitve iz področja zdravja. V okviru SZO je bil sprejet tudi [Mednarodni zdravstveni pravilnik \(2005\)](#) (angl. *International Health Regulations*)³⁶⁶, ki opredeljuje pravice in obveznosti držav pri obravnavi čezmejnih dogodkov in izrednih

362 World Health Assembly <<https://www.who.int/about/accountability/governance/world-health-assembly>>.

363 Executive Board <<https://www.who.int/about/accountability/governance/executive-board>>.

364 WHO Regional Offices <<https://www.who.int/about/who-we-are/regional-offices>>.

365 The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 22.

366 International Health Regulations <<https://www.who.int/publications/i/item/9789241580410>>.

razmer na področju javnega zdravja (nalezljivih bolezni). Gre za instrument mednarodnega prava, ki je za države članice zavezujoč. Med drugim določa obveznost poročanja o dogodkih na področju javnega zdravja ter merila za ugotavljanje, ali določen dogodek pomeni 'izredne razmere na področju javnega zdravja mednarodnega pomena' ali ne.

V okviru pandemije Covid-19 so se izkazale nekatere pomanjkljivosti delovanja SZO in njenih pristojnosti v okviru Mednarodnega zdravstvenega pravilnika. SZO je relativno pozno razglasila mednarodno izredno stanje zaradi pandemije Covid-19 (11. marca 2020, pri čemer je bila SZO o prvih primerih izbruha te bolezni obveščena konec decembra 2019), in tudi ni imela pooblastila, da bi na območje izbruha bolezni poslala neodvisne strokovnjake brez soglasja zadevne države. Poleg tega mnoge države niso upoštevale njihovih obveznosti, kot izhajajo iz Mednarodnega zdravstvenega pravilnika in niso bile ustrezno pripravljene na izbruh pandemije, pri čemer SZO tudi ni imela na voljo ustreznih ukrepov, s katerimi bi države kršiteljice lahko sankcionirala ali prisilila k uresničevanju teh obveznosti. Zaradi slednjega je bilo več pozivov k reformi te organizacije in Mednarodnega zdravstvenega pravilnika.³⁶⁷

367 Gustavo Müller, Melanie Ruelens and Jan Wouters, *The Role of the World Health Organization in the Covid-19 Pandemic*, Leuven Center for Global Governance Studies (2021).

3. ORGANIZACIJA ZN ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN KULTURO / UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANIZATION

Kratika: UNESCO³⁶⁸

- Ustanovitev: 1946
- Sedež: Pariz
- Število držav članic: 194 članic in 12 pridruženih članic³⁶⁹
- Ustanovni akt: Constitution of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization³⁷⁰
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Organizacijo ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (1946)³⁷¹
- Digitalna knjižnica UNESCO za dostop do številnih odprtodostopnih publikacij

Slika 17: logotip Organizacije ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (<https://seeklogo.com/vector-logo/349497/unesco>).

Organizacija ZN za izobraževanje, znanost in kulturo³⁷² je bila ustanovljena leta 1946 z namenom poglobljenega sodelovanja držav na področju izobraževanja, znanosti in kulture.

Strateški cilji UNESCO so:

³⁶⁸ UNESCO <<https://www.unesco.org/en>>.

³⁶⁹ UNESCO Countries <<https://www.unesco.org/en/countries>>.

³⁷⁰ UNESCO Constitution <<https://www.unesco.org/en/legal-affairs/constitution>>.

³⁷¹ Agreement between the United Nations and the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization <<https://www.unesco.org/en/legal-affairs/agreement-un-unesco>>.

³⁷² UNESCO <<https://www.unesco.org/en>>; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 286–287.

- zagotoviti pravično in vključujoče izobraževanje za vse,
- zgraditi trajnostne družbe z delitvijo znanstvenega napredka,
- narediti svet bolj pravičen in vključujoč,
- zagotoviti, da nove tehnologije koristijo človeštvu.

Glavni organi UNESCA so:

- [splošna konferenca](#),³⁷³ ki je plenarni organ v katerem imajo predstavnika vse države članice, ki se vsaki dve leti sestanejo na rednem zasedanju;
- [izvršni svet](#), v katerem so predstavniki 58 držav članic; in
- sekretariat.

UNESCO ima 53 pisarn na terenu, 200 nacionalnih komisij in 138 inštitutov in centrov.

[Slovenska nacionalna komisija za UNESCO](#), ki deluje kot stalno posvetovalno telo Vlade RS, ima naslednje naloge:

- svetuje Vladi RS in njenim organom ter delegacijam ob generalni konferenci UNESCO in drugih medvladnih sestankih v vseh zadevah s področja delovanja UNESCO,
- povezuje in pospešuje sodelovanje vladnih in nevladnih organov in organizacij v izvajanju programskih aktivnosti UNESCO v RS ter njihovo sodelovanje v aktivnostih zunaj države, vključno z nudenjem strokovnih nasvetov in pomoči UNESCO in drugim nacionalnim komisijam,
- skrbi za uresničevanje ciljev UNESCO v RS in za predstavljanje slovenskih interesov v oblikovanju in izvajanju programa in aktivnosti UNESCO,
- spodbuja izmenjavo izkušenj in znanja, ki jih nudi in omogoča UNES-

373 Governing Bodies <<https://www.unesco.org/en/legal-affairs/governing-bodies>>.

CO prek svojih širokih mednarodnih aktivnosti,

- pospešuje sodelovanje pri izvajanju programskih aktivnosti z drugimi nacionalnimi komisijami, sedežem UNESCO in regionalnimi uradi UNESCO,
- obravnava možnosti sodelovanja RS z UNESCO na področju izobraževanja, znanosti, kulture, komunikacij in drugih programskih nalog UNESCO ter o svojih predlogih obvešča Vlado RS,
- obravnava programe, projekte in druge aktivnosti UNESCO ter pripravlja predloge za njihovo izvajanje in vključevanje RS v te aktivnosti, oziroma prek svojih delegatov sodeluje na mednarodnih seminarjih, konferencah, sipmozijah in drugih srečanjih, organiziranih v okviru programov UNESCO doma in v tujini,
- pripravlja izhodišča za nastop vladne delegacije na zasedanjih generalne konference UNESCO ter predlaga sestavo delegacij, udeležence na drugih sestankih UNESCO ter predstavnike RS v organih UNESCO,
- pripravlja mnenja o sklepanjih in izvajanju konvencij in priporočil ter drugih dokumentov, sprejetih v okviru pristojnosti UNESCO, ter daje pobude za njihovo izvajanje v RS,
- daje pobude in predloge za pripravo poročil in drugih informativnih gradiv, ki seznanjajo UNESCO s stanjem na področju izobraževanja, znanosti, kulture, komunikacij in drugih področij v pristojnosti UNESCO v RS, ter za pripravo statističnih in drugih podatkov s teh področij,
- daje pobude za vključevanje organizacij, strokovnih društev in posameznikov s področij pristojnosti UNESCO v njegove aktivnosti,
- obvešča javnost o ciljih in akcijah UNESCO, obravnava vprašanja, povezana s predstavljanjem najpomembnejših dokumentov, sprejetih v UNESCO, širši javnosti ter njihovim prevajanjem v slovenščino,
- obravnava druga vprašanja s področja sodelovanja RS z UNESCO.

Strokovno-upravne naloge za Slovensko nacionalno komisijo za UNESCO opravlja [Urad za UNESCO](#)³⁷⁴.

Pomemben del delovanja te organizacije se nanaša na varstvo kulturne in naravne dediščine, med drugimi mednarodnimi pogodbami, sta bili v okviru UNESCO sprejeti [Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine](#) (1972)³⁷⁵ in [Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine](#) (2003).³⁷⁶

Od UNESCO označb sta zagotovo najbolj znana Seznam svetovne naravne in kulturne dediščine ter Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. Obstaja pa še vrsta drugih programov za uravnotežen in usklajen pristop varovanja kulturne dediščine in naravnih vrednot na svetovni ravni.

V kategoriji kulturne dediščine so na UNESCO seznam svetovne dediščine vpisana tri spomeniška območja v Sloveniji:

- Prazgodovinska kolišča na Igu na Ljubljanskem barju v okviru transnacionalnega serijskega območja prazgodovinskih kolišč okoli Alp (vpis leta 2011, šest držav);
- Dediščina živega srebra Idrija-Almaden (vpis l. 2012);
- Dela Jožeta Plečnika v Ljubljani - urbano oblikovanje po meri človeka (vpis l. 2021).

374 Urad za UNESCO <<https://www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-visoko-solstvo-znanost-in-inovacije/o-ministrstvu/urad-za-unesco/>>.

375 Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Uradni list SFRJ, št. 56/74) <<https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>>.

376 Zakon o ratifikaciji Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 1/08) <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2008-02-0002?sop=2008-02-0002>>.

Na UNESCO seznamu svetovne dediščine ima RS vpisani dve enoti naravne dediščine:

- Škocjanske jame (vpis leta 1986);
- Starodavni in prvinski bukovi gozdov Karpatov in drugih regij Evrope
– Pragozd Krokar in Ždrocle (transnacionalni vpis, l. 2017).

Slovenska Mreža Unescu pridruženih šol (ASPnet) je članica mednarodne mreže UNESCO Associated Schools Project Network. Za svojo izjemno zavezanost je v letu 2002 prejela UNESCO nagrado Steber miru.

Štirje elementi v RS so bili vpisani na Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva:

- Škofjeloški pasijon (2016),
- Obhodi kurentov (2017),
- Klekljanje čipk v Sloveniji (2018) in
- Suhozidna gradnja (2018, večnacionalni vpis osmih držav).³⁷⁷

Organizacija ima pomembno vlogo tudi na področju umetne inteligence. V okviru UNESCO je bil sprejet prvi mednarodni dokument na področju etike pri uporabi umetne inteligence, [Priporočila o etiki umetne inteligence](#) (2021),³⁷⁸ ki ga je sprejelo vseh 193 držav članic. Poleg tega je bil v okviru UNESCO ustanovljen [Mednarodni raziskovalni center za umetno inteligenco pod okriljem UNESCO](#) (IRCAI),³⁷⁹ ki ima sedež v Sloveniji.

³⁷⁷ Ostale oznacbe v Sloveniji so dostopne tu: <<https://www.gov.si teme/unescove-oznacbe-v-sloveniji/>>.

³⁷⁸ Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137>>.

³⁷⁹ IRCAI <<https://ircai.org/>>. Glej tudi The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 13; Carolin Anthes in Olivier De Schutter, 'The food and agriculture Organization of the United Nations', Human Rights in Global Health: Rights-Based Governance for a Globalizing World (2018), str. 261; J. Abbott, Politics and Poverty: A Critique of the Food and Agriculture Organization of the United Nations (1st ed.) (Routledge 1992).

4. SKUPINA SVETOVNE BANKE / WORLD BANK GROUP

- Ustanovitev: 1944³⁸⁰
- Sedež: Washington
- Število držav članic: 189³⁸¹

Slika 18: logotip Skupine svetovne banke (<https://www.un.org/en/academic-impact/world-bank>)

Skupina svetovne banke³⁸² predstavlja skupino petih finančnih mednarodnih organizacij:

- Mednarodne banke za obnovo in razvoj (IBRD);
- Mednarodne finančne korporacije (IFC);
- Mednarodnega združenja za razvoj (IDA);
- Multilateralne agencije za zavarovanje investicij (MIGA);
- ter Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov (ICSID).

Skupina Svetovne banke sodeluje zlasti z državami s srednjimi dohodki. Te države so glavna gonilna sila svetovne rasti, v katerih potekajo naložbe v infrastrukturo in so prejemnice velikega deleža izvoza iz razvitih gospodarstev in revnejših držav. Mnoge od njih dosegajo hiter gospodarski in družbeni napredek in imajo vedno večjo vlogo pri iskanju rešitev za svetovne izzive.³⁸³ Osredotoča se na zmanjševanje revščine in izboljšanje življenjskega standarda po vsem svetu, tako da državam v razvoju zagotavlja posojila z nizkimi obrestmi, brezobrestna posojila in nepovratna sredstva, med drugim za izobraževanje, zdravstvo, infrastrukturo in komunikacije.

380 World Bank <<https://www.worldbank.org/en/home>>.

381 World Bank Members <<https://www.worldbank.org/en/about/leadership/members#ibrd>>.

382 World Bank <<https://www.worldbank.org/en/home>>; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 289-291; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 14-16; Ngaire Woods, 'Bretton Woods Institutions', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), The Oxford Handbook on the United Nations, Second edition (OUP 2018), str. 283-298.

383 IBRD <<https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>>.

4.1. Mednarodna banka za obnovo in razvoj / **International Bank for Reconstruction and Development**

Kratica: IBRD³⁸⁴

- Ustanovni akt: Členi sporazuma Mednarodne banke za obnovo in razvoj³⁸⁵
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno banko za obnovo in razvoj (1948)³⁸⁶

Mednarodna banka za obnovo in razvoj³⁸⁷ je bila ustanovljena že leta 1944 z namenom pomoči Evropi pri obnovi po II. svetovni vojni, kasneje pa se je osredotočila na pospeševanje razvoja in zmanjševanje revščine držav v razvoju preko zagotavljanja posojil, jamstev, produktov za obvladovanje tveganj in svetovalnih storitev. Skupaj z Mednarodnim združenjem za razvoj (IDA), je ena izmed dveh temeljnih institucij, ki tvorijo Skupino svetovne banke. Posojila IBRD gredo zlasti javnemu sektorju, torej državam in državnim podjetjem.

IBRD pridobiva sredstva iz naslednjih virov: kapital, ki ga vplačajo države članice, prodaja lastnih vrednostnih papirjev, prodaja delov posojil, odplačila in čisti dobiček. Banka se samostojno financira in večino denarja pridobiva na svetovnih finančnih trgih.

384 IBRD <<https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>>.

385 IBRD Articles of Agreement <<https://www.worldbank.org/en/about/articles-of-agreement/ibrd-articles-of-agreement>>.

386 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno banko za obnovo in razvoj (1948) <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2016/v16.pdf>>.

387 <IBRD <<https://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd>>; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 14–15.

IBRD v okviru partnerstva z državami s srednje visokimi dohodki in kreditno sposobnimi državami z nižjim srednjim dohodkom ponuja inovativne finančne rešitve, vključno s finančnimi produkti (posojila, jamstva in produkti za obvladovanje tveganja) ter znanjem in svetovalnimi storitvami (tudi na podlagi povračila stroškov) za vlade na nacionalni in pod nacionalni ravni. IBRD podpira vladna prizadevanja za krepitev upravljanja javnih financ ter izboljšanje naložbenega okolja ter krepitev politik in institucij.

Temeljni organ te organizacije je [Svet guvernerjev](#)³⁸⁸, ki je najvišji organ odločanja in ga sestavljajo po en guverner in en namestnik guvernerja, ki ju imenuje vsaka država članica. Vsaka država članica ima glasovalno pravico v organizaciji na podlagi deleža, ki je odvisen od gospodarske rasti države.

4.2. [Mednarodna finančna korporacija](#) / **International Finance Corporation**

Kratika: IFC

- Ustanovni akt: [Členi sporazuma Mednarodne finančne korporacije](#)³⁸⁹
- [Sporazum o sodelovanju med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno finančno korporacijo \(1957\)](#)³⁹⁰

388 WB Boards of Governors <<https://www.worldbank.org/en/about/leadership/governors>>.

389 IFC, Articles of Agreement <<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/6a4a091b83577eb35e881dbf9016c5c3-0330032020/original/IFCArticlesOfAgreement.pdf>>.

390 Sporazum o sodelovanju med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno finančno korporacijo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20265/v265.pdf>>, str. 312.

Mednarodna finančna korporacija (IFC)³⁹¹ izboljšuje življenje ljudi v državah v razvoju z vlaganjem v zasebni sektor. IFC krepi zasebni sektor v državah v razvoju z zagotavljanjem dolgoročnih posojil, kapitalskih naložb ter strukturiranega financiranja in produktov za obvladovanje tveganja. V partnerstvu z drugimi donatorji zagotavlja različno tehnično pomoč in svetovalne storitve strankam iz javnega in zasebnega sektorja. Da bi bili projekti upravičeni do financiranja, morajo biti donosni za vlagatelje, koristiti gospodarstvu zadevne države ter biti skladni z okoljskimi in socialnimi smernicami IFC.

4.3. Mednarodno združenje za razvoj / **International Development Association**

Kratika: IDA

- Ustanovni akt: Členi sporazuma Mednarodnega združenja za razvoj³⁹².
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodnim združenjem za razvoj (1961)³⁹³

Mednarodno združenje za razvoj (IDA)³⁹⁴ je bilo ustanovljeno leta 1960 in dopolnjuje prvotno organizacijo za dajanje posojil v Skupini svetovne banke, IBRD. Z nepovratnimi sredstvi in posojili z nizkimi obrestmi IDA pomaga najmanj razvitim državam in je eden največjih virov pomoči za 75 držav z nizkimi dohodki na svetu in največji vir donatorskih sredstev za osnovne so-

391 Glej tudi The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 16; James C. Baker, International Business Expansion into Less-Developed Countries :The International Finance Corporation and Its Operations (International Business Press 1993).

392 IDA Articles of Agreement <<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/341581541440486864-0330022018/original/IDAArticlesofAgreementEnglish.pdf>>.

393 <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20394/v394.pdf>>, str. 221

394 <<https://ida.worldbank.org/en/about>>; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 16.

cialne storitve v teh državah. Sredstva IDA so sestavljena iz članarin in vplačil industrializiranih in razvitih držav članic, posebnih prispevkov in prenosov iz neto dobička IBRD.

4.4. Multilateralna agencija za zavarovanje investicij /

Multilateral Investment Guarantee Agency

Kratica: MIGA³⁹⁵

- Ustanovni akt: Konvencija Multilateralne agencije za zavarovanje investicij (1988)³⁹⁶

Multilateralna agencija za zavarovanje investicij (MIGA)³⁹⁷ je bila ustanovljena leta 1985 in spodbuja čezmejne naložbe v državah v razvoju z zagotavljanjem jamstev (zavarovanje političnih tveganj in izboljšanje kreditne sposobnosti) vlagateljem in posojilodajalcem. MIGA je torej zavarovalniška enota Skupine svetovne banke. Vlagateljem zagotavlja jamstva za naložbe pred nekomercialnimi tveganji, kot sta razlastitev in vojna, ter svetuje vladam pri izboljšanju okolja za tuje naložbe. Takšna jamstva vlagateljem pomagajo pridobiti dostop do virov financiranja.

³⁹⁵ MIGA <<https://www.miga.org/>>.

³⁹⁶ Convention establishing MIGA <https://www.miga.org/sites/default/files/archive/Documents/miga_convention_november_2010.pdf>.

³⁹⁷ <MIGA <<https://www.miga.org/>>; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 16.

4.5. Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov / International Centre for Settlement of Investment Disputes

Kratica: ICSID³⁹⁸

- Ustanovni akt: Konvencija o razreševanju investicijskih sporov med državami in državljani drugih držav (1966)³⁹⁹

Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov (ICSID)⁴⁰⁰ je bil ustanovljen leta 1965 z namenom pospeševanja tujih naložb oziroma investicij. Je vodilna svetovna institucija za reševanje mednarodnih investicijskih sporov med investitorji in državo gostiteljico, ki pomaga spodbujati mednarodne naložbe z zagotavljanjem zaupanja v postopek reševanja sporov. ICSID omogoča reševanje investicijskih sporov s pomočjo dveh različnih sredstev mirnega reševanja sporov:

- spravo (diplomatsko oziroma politično sredstvo mirnega reševanja sporov, ki ne vodi do pravno zavezujoče odločitve) in
- arbitražo (pravno sredstvo mirnega reševanja sporov, ki vodi v pravno zavezujočo odločitev).⁴⁰¹

Kot članica ICSID vsaka država sodeluje v Upravnem svetu, ki določa splošne usmeritve organizacije. Upravni svet se mora sestati vsaj enkrat letno. Po potrebi se lahko sestane tudi večkrat v živo, lahko pa tudi glasuje o posameznih vprašanjih po dopisni poti (člen 7 Konvencije ICSID). Letna zasedanja

398 ICSID <<https://icsid.worldbank.org/>>.

399 ICSID Convention <<http://icsidfiles.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/main-eng.htm>>.

400 ICSID <<https://icsid.worldbank.org/>>.

401 Več o razvoju razmer na tem področju glej tudi Sancin, Vasilka, Turšič, Domen, Osojnik, Maks David, 'Prihodnost mednarodne investicijske arbitraže v Evropski uniji in njenih članicah', Podjetje in delo, letn. 4, št. 1 (2020), str. 118-145.

Upravnega sveta ICSID se običajno odvijajo v povezavi z letnimiasedanji Sveta guvernerjev Svetovne banke. Generalni sekretar članom sveta pošlje dnevni red zasedanja in spremno gradivo. Odločitve Upravnega sveta se sprejemajo z glasovanjem prisotnih članov na zasedanju ali po dopisni poti (členi 4 do 8 Konvencije ICSID). Na letnih zasedanjih Upravni svet običajno obravnava in potrdi Letno poročilo Centra ter sprejme proračun Centra za naslednje proračunsko leto. Svet lahko obravnava tudi druga vprašanja, kot so predlogi za spremembe pravil ICSID ali volitve generalnega sekretarja in namestnika generalnega sekretarja. Vse odločitve, ki jih sprejme Upravni svet ICSID (imenovane »resolucije«), so objavljene v letnih poročilih ICSID.

Vsaka država članica lahko poda imenovanja in uradna obvestila v skladu s Konvencijo ICSID. To lahko stori ob ratifikaciji konvencije ali kadarkoli pozneje. Obvestila in imenovanja se lahko nanašajo na ukrepe, ki jih država članica sprejme v povezavi s posameznimi določbami konvencije ICSID. Na primer:

- Imenovanje sestavnih enot ali agencij za jurisdikcijske namene (člen 25(1) in (3) Konvencije);
- Obvestilo o vrstah sporov, ki jih je država pripravljena predložiti ICSID (člen 25(4) Konvencije);
- Imenovanje sodišč ali drugih organov za priznanje in izvršbo arbitražnih odločb po Konvenciji ICSID (člen 54(2) Konvencije);
- Zakonodajni in drugi ukrepi, ki jih je država sprejela za uveljavitev Konvencije ICSID na svojem ozemlju (člen 69 Konvencije);
- Izključitev določenih ozemelj iz uporabe Konvencije (člen 70 Konvencije).

Države članice so tudi upravičene imenovati osebe na sezname potencialnih arbitrov in conciliatorjev ICSID (člen 13 Konvencije ICSID).

5. MEDNARODNI DENARNI SKLAD / INTERNATIONAL MONETARY FUND

Kratica: IMF⁴⁰²

- Ustanovitev: 1944
- Sedež: Washington
- Število držav članic: 190⁴⁰³
- Ustanovni akt: Členi sporazuma mednarodnega denarnega sklada (1944)⁴⁰⁴
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodnim denarnim skladom (1948)⁴⁰⁵

Slika 19: logotip Mednarodnega denarnega sklada (<https://logowik.com/the-international-monetary-fund-imf-logo-vector-svg-pdf-ai-eps-cdr-free-download-9861.html>)

Mednarodni denarni sklad⁴⁰⁶ je bil ustanovljen leta 1944 na konferenci v Bretton Woodu, z namenom zagotovitve plačilnobilančne stabilnosti v obdobju po II. svetovni vojni. Glavni cilj ustanovitve je bil vzpostaviti stabilnost valut in mednarodnih menjalnih tečajev ter spodbujati mednarodno gospodarsko sodelovanje. Ustanovitev IMF naj bi tudi zagotovila stabilnost svetovnega finančnega sistema, s čimer naj bi preprečeval finančne krize in pomagal članicam reševati gospodarske težave.

402 IMF <<https://www.imf.org/en/Home>>.

403 IMF List of Members <<https://www.imf.org/external/np/sec/memdir/memdate.htm>>.

404 IMF Articles of Agreement <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf>>.

405 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodnim denarnim skladom <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2016/v16.pdf>>., str. 325.

406 IMF <<https://www.imf.org/en/Home>>. ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 288–289; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 18.

Cilji IMF so spodbujati mednarodno monetarno sodelovanje; širitev mednarodne trgovine in stabilnost deviznih tečajev; pomagati pri odpravi deviznih omejitev in vzpostavitvi večstranskega plačilnega sistema; in ublažiti vsako resno neravnovesje v mednarodni plačilni bilanci članic preko zagotovitve finančnih sredstev IMF. Pooblaščen je za nadzor mednarodnega monetarnega sistema ter spremljanje gospodarskih in finančnih politik držav članic, pri čemer opozarja na morebitna tveganja za domačo in zunanjo stabilnost ter svetuje pri prilagoditvah politik.

Temeljna naloga IMF je zagotavljanje posojil državam članicam, ki imajo težave s plačilno bilanco. Ta finančna pomoč državam omogoča, da obnovijo svoje mednarodne rezerve, stabilizirajo svoje valute, še naprej plačujejo uvoz in ponovno vzpostavijo pogoje za močno gospodarsko rast, hkrati pa izvajajo politike za odpravo temeljnih težav. V nasprotju z razvojnimi bankami pa IMF ne daje posojil za posebne projekte ima pa različne posojilne instrumente.

Glavni vir financiranja IMF so kvote držav članic. Kvota članice je v veliki meri odvisna od njenega gospodarskega položaja v primerjavi z drugimi članicami in je povezana z njenimi pravicami črpanja, glasovalno močjo in deležem dodeljenih posebnih pravic črpanja. Kvote se na splošno pregledujejo vsaj vsakih pet let. IMF pa lahko svoja sredstva dopolni z tudi zadolževanjem, če meni, da bi sredstva lahko zmanjkala za potrebe članic.

Posebnost delovanja IMF je ponderirano glasovanje, glede na vplačane kvote. Večja kot je kvota, večji vpliv ima članica pri odločanju.

Poglavitni organi IMF so:

- [svet guvernerjev](#)⁴⁰⁷, ki je najvišji organ in sprejema temeljne odločitve.

407 IMF Board of Governors <<https://www.imf.org/en/About/executive-board/members-quotas>>.

Sestaja se enkrat letno, sestavljajo pa ga guvernerji (in njihovi alternati) vsake države članice. V praksi pa je Svet guvernerjev veliko svojih pristojnosti prenesel na 24 direktorjev v Washingtonu, ki jih imenujejo ali izvolijo posamezne države članice ali skupine držav.

- [izvršni odbor](#),⁴⁰⁸ ki je odgovoren za vsakodnevno poslovanje IMF in ga sestavlja 24 direktorjev in upravni direktor.

408 IMF Executive Board

<<https://www.imf.org/en/About/executive-board/eds-voting-power>>.

6. ORGANIZACJA ZA PREHRANO IN KMETIJSTVO / FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS

Kratica: FAO⁴⁰⁹

- Ustanovitev: 1943
- Sedež: Rim (Sporazum o sedežu med Organizacijo za prehrano in kmetijstvo in Italijo)⁴¹⁰
- Število držav članic: 195⁴¹¹ (194 držav in Evropska unija)
- Ustanovni akt: Ustanovni akt Organizacije za prehrano in kmetijstvo⁴¹²
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Organizacijo za prehrano in kmetijstvo (1947)⁴¹³

Slika 20: logotip Organizacije za prehrano in kmetijstvo (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:FAO_logo.svg)

Organizacija za prehrano in kmetijstvo⁴¹⁴ je specializirana agencija OZN, ki je prevzela delo predhodnega Mednarodnega inštituta za kmetijstvo (1905) in katere poglavitni namen je bolj proti lakoti.⁴¹⁵ Organizacija FAO deluje kot

409 FAO <<https://www.fao.org/home/en>>.

410 Sporazum o sedežu med Organizacijo za prehrano in kmetijstvo in Italijo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201409/volume-1409-I-23602-English.pdf>>.

411 FAO Country Profiles <<https://www.fao.org/countryprofiles/en/>>.

412 Constitution of the food and agriculture organization of the united nations <<https://www.fao.org/3/x5584e/x5584e0i.htm>>.

413 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Organizacijo za prehrano in kmetijstvo <<https://treaties.un.org/doc/Treaties/1947/02/19470203%2008-24%20PM/II-10-Eng.pdf>>.

414 FAO <<https://www.fao.org/home/en>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 287.

415 Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 287.

neutralen forum za razpravo in svetuje vladam glede politike na področju prehrane in kmetijstva, pri čemer so cilji te organizacije izboljšati raven prehrane in življenjski standard, izboljšati proizvodnjo in distribucijo živil in kmetijskih proizvodov, izboljšati življenjske razmere podeželskega prebivalstva in s tem odpraviti lakoto. FAO spodbuja trajnostno kmetijstvo in razvoj podeželja kot dela dolgoročne strategije za ohranjanje in upravljanje naravnih virov ter zagotavljanje zadostne preskrbe s hrano s čim večjo stabilnostjo preskrbe in zagotavljanjem dostopa do hrane za revne.⁴¹⁶

Pri uresničevanju teh ciljev FAO spodbuja naložbe v kmetijstvo, boljše upravljanje vodnih virov ter raziskave in prenos tehnologije v države v razvoju, spodbuja tudi ohranjanje naravnih virov in racionalno uporabo gnojil in pesticidov, razvoj in trajnostno rabo ribištva, trajnostno upravljanje gozdnih virov in boj proti živalskim boleznim. Državam zagotavlja tehnično pomoč na vseh teh področjih. Poleg tega si FAO prizadeva za ohranjanje svetovne biotske raznovrstnosti ter ima pomembno vlogo pri zbiranju, analizi in razširjanju informacij o kmetijski proizvodnji in blagu.

Delovanje FAO se financira preko prispevkov držav članic in prostovoljnih prispevkov držav članic in drugih partnerjev.

Poglavitni organi FAO so:

- [konferenca](#)⁴¹⁷, ki je plenarni organ, v katerem so zastopane vse države članice, in zaseda vsaki dve leti, pri čemer določa politike te organizacije, ter potrjuje proračun in program organizacije;
- [svet](#),⁴¹⁸ ki ga sestavlja 49 držav članic, ki so izvoljene za tri leta;

416 The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 13.

417 FAO the Conference <<https://www.fao.org/unfao/govbodies/gsbhome/conference/en/>>.

418 FAO the Council <<https://www.fao.org/unfao/govbodies/gsbhome/council/en/>>.

- in generalni direktor; številni tehnični odbori in regionalne pisarne ter [regionalne konference](#).⁴¹⁹

Pomemben del te mednarodne organizacije je [globalni sistem za informiranje in zgodnje opozarjanje na področju prehrane in kmetijstva](#),⁴²⁰ ki spremlja ponudbo in povpraševanje po hrani ter druge ključne kazalnike za ocenjevanje splošnega stanja varnosti preskrbe s hrano v vseh državah sveta.

Leta 1961 sta OZN in FAO ustanovili Svetovni program za hrano (angl. *World Food Programme* (WFP)) [Svetovni program za hrano](#),⁴²¹ ki je danes ena ključnih humanitarnih organizacij, ki skrbi za dostavo humanitarne pomoči v obliki hrane v kriznih situacijah, ki so posledica vojn, naravnih nesreč ali klimatskih sprememb.

419 FAO Regional Conferences <<https://www.fao.org/unfao/govbodies/gsbhome/gsb-regconf/en/>>.

420 Global Information and Early Warning System <<https://www.fao.org/gIEWS/background/en/>>.

421 WFP <<https://www.wfp.org/>>.

7. MEDNARODNI SKLAD ZA KMETIJSKI RAZVOJ / INTERNATIONAL FUND FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT

Kratika: IFAD⁴²²

- Ustanovitev: 1977
- Sedež: Rim
- Število držav članic: [177](#)⁴²³
- Ustanovni akt: [Sporazum o ustanovitvi Mednarodnega sklada za kmetijstvo in razvoj \(1976\)](#)⁴²⁴
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodnim denarnim skladom za kmetijski razvoj \(1977\)](#)⁴²⁵

*Slika 21: logotip Mednarodnega sklada za kmetijski razvoj
(<https://findvectorlogo.com/international-fund-for-agricultural-development-ifad-vector-logo-svg/>)*

Mednarodni sklad za kmetijski razvoj⁴²⁶ je specializirana agencija OZN in mednarodna finančna institucija, katere ustanovitev je bil eden glavnih rezultatov Svetovne konference o hrani leta 1974.⁴²⁷ Osredotoča se na investiranje v in razvoj malih kmetov, torej na kmete, ki obdelujejo majhna zemljišča in se pri delu zanašajo na družino. Po vsem svetu je namreč približno 500 milijonov malih kmetij, ki vzdržujejo približno 2 milijardi ljudi, pri čemer v neka-

422 IFAD <<https://www.ifad.org/en/>>.

423 IFAD Member States <<https://ioe.ifad.org/nl/web/guest/member-states>>.

424 Sporazum o ustanovitvi Mednarodnega sklada za kmetijstvo in razvoj <https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X-8&chapter=10&clang=_en>.

425 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodnim denarnim skladom za kmetijski razvoj <<https://digitallibrary.un.org/record/199058?ln=en>>.

426 IFAD <<https://www.ifad.org/en/>>; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 288; Uma Lele in Brian C. Baldwin, 'The International Fund for Agricultural Development', Food for All: International Organizations and the Transformation of Agriculture (Oxford, 2021), str. 807 – 848.

427 Ibid., str. 288.

terih državah kmetijstvo predstavlja glavni vir dohodka za 70 odstotkov podeželskega prebivalstva. Mandat IFAD vključuje izboljšanje prehranske varnosti in prehrane na podeželju ter omogočanje premagovanja revščine podeželskih žensk in moških. IFAD se v sodelovanju z revnimi prebivalci podeželja, vlada, donatorji, nevladnimi organizacijami in številnimi drugimi partnerji osredotoča na rešitve za posamezne države, ki lahko vključujejo izboljšanje dostopa revnih prebivalcev podeželja do finančnih storitev, trgov, tehnologije, zemlje in drugih naravnih virov. Pri tem je IFAD zavezan k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, zlasti cilja izkoreninjenja skrajne revščine, odprave lakote in podhranjenosti do leta 2030.⁴²⁸

Poglavitni organi IFAD so:

- [upravni svet](#)⁴²⁹, ki je poglavitni organ odločanja. Sestaja se enkrat letno, pri čemer so na zasedanjih zastopane vse države članice;
- [izvršni svet](#),⁴³⁰ ki ima 18 članov in 18 namestnikov z tri letnim mandatom, je odgovoren za nadzor nad delovanjem IFAD ter odobritev njegovega delovnega programa in proračuna;

in sekretariat.

428 IFAD <<https://hub.unido.org/multilateral-agencies/ifad>>.

429 IFAD Governing Council <<https://www.ifad.org/en/governing-council>>.

430 IFAD Executive Board <<https://www.ifad.org/en/executive-board>>.

8. MEDNARODNA ORGANIZACIJA ZA CIVILNO LETALSTVO / INTERNATIONAL CIVIL AVIATION ORGANIZATION

Kratika: ICAO⁴³¹

- Ustanovitev: 1944
- Sedež: Montreal
- Število držav članic: [193](#)⁴³²
- Ustanovni akt: [Konvencija o mednarodnem civilnem letalstvu \(1944\)](#)⁴³³
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno organizacijo za civilno letalstvo](#)⁴³⁴
- [Elektronska knjižnica ICAO](#)

Slika 22: logotip Mednarodne organizacije za civilno letalstvo (https://en.wikipedia.org/wiki/International_Civil_Aviation_Organization)

[Mednarodna organizacija za civilno letalstvo](#)⁴³⁵ je bila ustanovljena kot svetovni forum držav za mednarodno civilno letalstvo, v okviru katerega se krepi varnost zračnega transporta, razvijajo politike in standardi zračne plovbe, izvajajo revizije skladnosti, pripravljajo študije in analize. ICAO poleg tega za-

431 ICAO <<https://www.icao.int/Pages/default.aspx>>.

432 ICAO Member States <<https://www.icao.int/about-icao/pages/member-states.aspx>>.

433 Convention on International Civil Aviation <https://www.icao.int/publications/Documents/7300_cons.pdf>.

434 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno organizacijo za civilno letalstvo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%208/v8.pdf>>., str. 315.

435 ICAO <<https://www.icao.int/Pages/default.aspx>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 291.

gotavlja pomoč in gradi letalske zmogljivosti s številnimi drugimi dejavnostmi ter zagotavlja sodelovanje držav članic z zainteresiranimi deležniki.⁴³⁶

Od svoje ustanovitve dalje je ICAO s svojo podporo in usklajevanjem državam pomagala diplomatsko in tehnično vzpostaviti edinstveno hitro in zanesljivo omrežje globalne zračne mobilnosti, ki povezuje družine, kulture in podjetja po vsem svetu ter spodbuja trajnostno rast in družbeno-gospodarski napredek povsod, kjer letala letijo. ICAO se sama posodablja v luči tehnološkega razvoja ter širi partnerstva znotraj sistema ZN in med tehničnimi deležniki za uresničevanje strateške globalne vizije in učinkovitih, trajnostnih rešitev.

ICAO ima dva temeljna organa: skupščino in svet v katerega je izvoljenih 36 držav. Med drugim ima Svet posebno pristojnost preiskovanja situacije, ki bi lahko ovirala razvoj zračne plovbe. Takšno preiskavo odpre na zahtevo države članice in o situaciji izda poročilo.

V okviru svojega stalnega poslanstva – podpirati in omogočiti globalno mrežo zračnega prometa, ki izpolnjuje ali presega družbene in gospodarske potrebe ter širšo povezljivost za svetovna podjetja in potnike – ter ob priznanju jasne potrebe po predvidevanju in obvladovanju predvidene podvojitve zmogljivosti svetovnega zračnega prometa do leta 2030 brez nepotrebnega negativnega vpliva na varnost sistema, učinkovitost, udobje ali okoljske zmogljivosti, je ICAO vzpostavil pet celovitih strateških ciljev:

- 1.) Varnost: Izboljšati globalno varnost civilnega letalstva. Ta strateški cilj je osredotočen predvsem na regulativne nadzorne zmogljivosti držav.
- 2.) Zmogljivost in učinkovitost zračne navigacije: Povečati zmogljivost in izboljšati učinkovitost globalnega sistema civilnega letalstva. Čeprav je

⁴³⁶ O ICAO je v Sloveniji veliko pisal predvsem mag. Aleksander Čičerov, ki je tudi avtor prvega slovenskega učbenika s področja mednarodnega letalskega prava z naslovom Mednarodno letalsko pravo (Uradni list RS, Ljubljana 2009).

- ta cilj funkcionalno in organizacijsko povezan z varnostjo, se osredotoča predvsem na posodobitev infrastrukture zračne navigacije in letališč ter razvoj novih postopkov za optimizacijo zmogljivosti zračnega prometa.
- 3.) Varnost in olajševanje: Izboljšati varnost civilnega letalstva in olajševanje postopkov. Ta strateški cilj odraža potrebo po vodilni vlogi ICAO na področju varnosti v letalstvu, olajševanja in povezanih vprašanj nadzora meja.
- 4.) Gospodarski razvoj zračnega prometa: Spodbujati razvoj zdravega in ekonomsko vzdržnega sistema civilnega letalstva. Ta cilj poudarja vlogo ICAO pri usklajevanju okvira zračnega prometa s poudarkom na ekonomskih politikah in podpornih dejavnostih.
- 5.) Varstvo okolja: Zmanjšati negativne vplive civilnega letalstva na okolje. Ta strateški cilj krepi vodilno vlogo ICAO na vseh okoljskih področjih, povezanih z letalstvom, in je skladen z okoljskimi politikami in praksami ICAO ter sistema ZN.

Svet ICAO je določil regije za zračno navigacijo, ob razumevanju, da lahko območje, ki ga obravnava posamezno regionalno srečanje o zračni navigaciji, vključuje eno ali več regij, ali dele teh, odvisno od mednarodnega omrežja zračnih poti, ki ga za to srečanje določi Komisija za zračno navigacijo ICAO.

Trenutna regionalna struktura, kot je opredeljena v Prilogi 1 k Smernicam za regionalna srečanja o zračni navigaciji in Poslovniku o njihovem poteku (Dokument 8144-AN/874), obsega te regije:

- AFRIŠKO-INDIJSKOCEANSKA (AFI) regija
- AZIJSKA (ASIA) regija
- KARIBSKA (CAR) regija
- EVROPSKA (EUR) regija
- BLIŽNJEVZHODNA (MID) regija
- SEVERNOAMERIŠKA (NAM) regija

- SEVERNOATLANTSKA (NAT) regija
- TIHOOCÉANSKA (PAC) regija
- JUŽNOAMERIŠKA (SAM) regija.

ICAO ima tudi več regionalnih pisarn, ki so v pomoč posameznim državam članicam:

- Bangkok: Asia and Pacific (APAC) Office
- Dakar: Western and Central African (WACAF) Office
- Kairo: Middle East (MID) Office
- Lima: South American (SAM) Office
- Meksiko: North American, Central American and Caribbean (NACC) Office
- Nairobi: Eastern and Southern African (ESAF) Office
- Pariz: European and North Atlantic (EUR/NAT) Office.

9. MEDNARODNA POMORSKA ORGANIZACIJA / INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATION

Kratika: IMO⁴³⁷

- Ustanovitev: 1958
- Sedež: London
- Število držav članic: 175⁴³⁸
- Ustanovni akt: Konvencija o mednarodni pomorski organizaciji (1948)⁴³⁹
- Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno pomorsko organizacijo (1959)⁴⁴⁰
- Elektronske publikacije IMO

Slika 23: logotip Mednarodne pomorske organizacije (<https://www.un.org/en/academic-impact/im>)

Mednarodna pomorska organizacija⁴⁴¹ je bila ustanovljena z namenom pravnega in tehničnega razvoja na področju pomorske varnosti in učinkovitosti plovbe.

Leta 1948 je mednarodna konferenca v Ženevi sprejela konvencijo, s katero je bila uradno ustanovljena IMO (prvotno imenovana Medvladna pomorska posvetovalna organizacija ali IMCO, ime pa je bilo leta 1982 spremenjeno v

437 IMO <<https://www.imo.org>>.

438 IMO Member States <<https://www.imo.org/en/OurWork/ERO/Pages/MemberStates.aspx>>.

439 Convention on the International Maritime Organization <<https://www.imo.org/en/About/Conventions/Pages/Convention-on-the-International-Maritime-Organization.aspx>>.

440 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno pomorsko organizacijo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20324/v324.pdf>>, str. 273.

441 IMO <<https://www.imo.org>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 291-292.

IMO – Mednarodna pomorska organizacija). Imo konvencija je začela veljati leta 1958, leto kasneje pa se je IMO prvič sestala. Namen organizacije, kot je povzet v členu 1(a) Konvencije, je »zagotoviti mehanizem za sodelovanje med vladami na področju vladne regulative in praks v zvezi s tehničnimi vprašanji vseh vrst, ki vplivajo na ladijski promet v mednarodni trgovini; spodbujati in olajševati splošno sprejetje najvišjih izvedljivih standardov na področjih pomorske varnosti, učinkovitosti plovbe ter preprečevanja in nadzora onesnaževanja morja s strani ladij«. Organizacija je pooblaščen tudi za obravnavo upravnih in pravnih vprašanj, povezanih s temi cilji.

IMO je torej globalna organizacija za določanje standardov na področju varnosti, zaščite in okoljske učinkovitosti mednarodnega ladijskega prometa. Njena glavna vloga je ustvariti regulativni okvir za pomorski sektor, ki bo pravičen in učinkovit, univerzalno sprejet in implementiran. Ena izmed prednostnih nalog IMO je spodbujanje trajnostnega ladijskega prometa in trajnostnega pomorskega razvoja skladno s Cilji trajnostnega razvoja ZN.

IMO ima šest glavnih organov, ki se ukvarjajo s sprejemanjem ali izvajanjem konvencij. Glavna organa sta Skupščina in Svet, ključni odbori pa so Odbor za pomorsko varnost, Odbor za varstvo morskega okolja, Pravni odbor in Odbor za olajšanje formalnosti v pomorstvu. V teh organih države članice razpravljajo o razvoju v pomorstvu in povezanih dejavnostih ter lahko v njih predlagajo nove konvencije ali spremembe obstoječih.⁴⁴²

Ko je IMO začela delovati leta 1958, je bilo že sprejetih več pomembnih mednarodnih konvencij, med drugim Mednarodna konvencija o varnosti človeškega življenja na morju iz leta 1948, Mednarodna konvencija o preprečevanju onesnaževanja morja z oljem iz leta 1954 ter pogodbe, ki so se

442 Structure of IMO <<https://www.imo.org/en/About/Pages/Structure.aspx>>.

nanašale na vodno črto (load lines) in preprečevanje trkov na morju. IMO je bila zadolžena za zagotavljanje, da se večina teh konvencij redno posodablja, obenem pa je dobila nalogo razvijati nove konvencije, kadar bi za to nastala potreba. Danes je IMO odgovorna za več kot 50 mednarodnih konvencij in sporazumov ter številne protokole in dodatke. Večina konvencij, sprejetih pod okriljem IMO ali za katere je organizacija kako drugače odgovorna, sodi v tri glavne kategorije. Prva skupina se nanaša na pomorsko varnost, druga na preprečevanje onesnaževanja morja, tretja pa na odgovornost in odškodnine, zlasti v povezavi s škodo, povzročeno zaradi onesnaževanja. Poleg teh glavnih skupin obstaja še vrsta drugih konvencij, ki obravnavajo vprašanja, kot so olajševanje postopkov v pomorstvu, merjenje tonaže, nezakonita dejanja zoper ladje, reševanje na morju in podobno.⁴⁴³

IMO se ukvarja tudi z bojem proti piratstvu in oboroženem ropanju na morju ter je vzpostavila učinkovit sistem obveščanja ladij o nevarnostih [Global Integrated Shipping Information System](#).

⁴⁴³ Seznam IMO konvencij je dostopen na: <<https://www.imo.org/en/About/Conventions/Pages/ListOfConventions.aspx>>.

10. SVETOVNA METEOROLOŠKA ORGANIZACIJA / WORLD METEOROLOGICAL ORGANIZATION

Kratika: WMO⁴⁴⁴

- Ustanovitev: 1951
- Sedež: Ženeva
- Število držav članic: [193](#)⁴⁴⁵
- Ustanovni akt: [Konvencija Svetovne meteorološke organizacije \(1947\)](#)⁴⁴⁶
- [Sporazum o sodelovanju med Organizacijo združenih narodov in Svetovno meteorološko organizacijo \(1951\)](#)⁴⁴⁷
- [Elektronska knjižnica WMO](#)⁴⁴⁸

Slika 24: logotip Svetovne meteorološke organizacije

<https://www.facebook.com/WorldMeteorologicalOrganization/>

[Svetovna meteorološka organizacija](#)⁴⁴⁹ spodbuja mednarodno sodelovanje na področju meteorologije ter zagotavlja strokovno znanje na pri zagotavljanju in uporabi visokokakovostnih, zanesljivih vremenskih, podnebnih, hidroloških in sorodnih okoljskih storitev s strani držav članic, za izboljšanje blaginje vseh.

⁴⁴⁴ WMO <<https://wmo.int/>>.

⁴⁴⁵ WMO Members <<https://wmo.int/about-wmo/wmo-members>>.

⁴⁴⁶ WMO Convention <<https://library.wmo.int/records/item/48992-basic-documents-no-1-convention-general-regulations-staff-regulations-financial-regulations-and-agreements>>.

⁴⁴⁷ Sporazum o sodelovanju med Organizacijo združenih narodov in Svetovno meteorološko organizacijo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20123/v123.pdf>>, str. 245

⁴⁴⁸ WMO Library <<https://library.wmo.int/>>.

⁴⁴⁹ WMO <<https://wmo.int/>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 292.

Mandat WMO torej zajema področja meteorologije (vremena in podnebja), operativne hidrologije in sorodnih geofizikalnih znanosti. WMO ima pomembno vlogo pri prispevanju k varnosti in blaginji človeštva z spodbujanjem sodelovanja med nacionalnimi meteorološkimi in hidrološkimi službami svojih držav članic ter z napredovanjem uporabe meteorologije in hidrologije na številnih družbenih in gospodarskih področjih. Ureja in omogoča prost in neomejen pretok podatkov, informacij, izdelkov in storitev v realnem ali skoraj realnem času. To je ključnega pomena za uporabo na področjih, povezanih z varnostjo družbe, družbenim in gospodarskim blagostanjem ter varstvom okolja. Standardi in politike WMO prispevajo k oblikovanju nacionalnih in regionalnih politik na teh področjih.

Organizacija ima vodilno vlogo v mednarodnih prizadevanjih za spremljanje in varovanje podnebja ter okolja. V sodelovanju z drugimi agencijami ZN in nacionalnimi meteorološkimi in hidrološkimi službami podpira izvajanje Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja (UNFCCC) ter Pariškega sporazuma in številnih okoljskih konvencij ter ima ključno vlogo pri svetovanju vladam in pripravi ocen na teh področjih. Te dejavnosti prispevajo k zagotavljanju trajnostnega razvoja in blaginje narodov.

Organi WMO so svetovni meteorološki kongres, izvršni svet, regionalna meteorološka združenja, tehnične komisije in sekretariat. Izvršno vodstvo sestavljajo generalni sekretar, namestnik generalnega sekretarja in pomočnik generalnega sekretarja.

Prva meteorološka organizacija, Mednarodna meteorološka organizacija (angl. *International Meteorological Organization* (IMO)) je bila ustanovljena že leta 1878, ki je bila nevladna organizacija, leta 1951 pa se je IMO preoblikovala v specializirano agencijo OZN, svetovno meteorološko organizacijo.

11. SVETOVNA ORGANIZACIJA ZA INTELEKTUALNO LASTNINO / WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION

Kratika: WIPO⁴⁵⁰

- Ustanovitev: 1967
- Sedež: Ženeva
- Število držav članic: [193](#)⁴⁵¹
- Ustanovni akt: [Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino \(1967\)](#)⁴⁵²
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Svetovno organizacijo za intelektualno lastnino \(1974\)](#)⁴⁵³

Slika 25: logotip Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (<https://www.pinterest.com/pin/440086194807193771/>)

[Svetovna organizacija za intelektualno lastnino](#)⁴⁵⁴ je svetovni forum za oblikovanje uravnoteženih mednarodnih pravil in politik ter sodelovanja na področju intelektualne lastnine z namenom razvoja uravnoteženega in učinkovitega mednarodnega sistema intelektualne lastnine, ki omogoča inovacije in ustvarjalnost v korist vseh. Predhodnici WIPO sta bili Pariška unija za zaščito industrijske lastnine (1883) ter Bernska unija za zaščito umetniških del (1886). Gre za upravni zvezi, ki so bile prve oblike modernih mednarodnih organizacij iz 19. stoletja.

450 WIPO <<https://www.wipo.int/portal/en/index.html>>.

451 WIPO Members <<https://www.wipo.int/members/en/>>.

452 Convention Establishing the World Intellectual Property Organization <<https://www.wipo.int/wipolex/en/text/283854>>.

453 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Svetovno organizacijo za intelektualno lastnino <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20956/v956.pdf>>, str. 405

454 WIPO <<https://www.wipo.int/portal/en/index.html>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 292-293; The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 23-24.

Dejavnosti WIPO se na splošno delijo na tri sklope dejavnosti, in sicer: postopen razvoj mednarodnega prava intelektualne lastnine; programi za krepitev zmogljivosti intelektualne lastnine, ki podpirajo učinkovito uporabo intelektualne lastnine, zlasti v državah v razvoju; in storitve za industrijo, ki olajšujejo postopek pridobivanja pravic intelektualne lastnine v več državah.⁴⁵⁵

WIPO nudi globalne storitve za čezmejno varstvo intelektualne lastnine in reševanje sporov, tehnično infrastrukturo za povezovanje sistemov intelektualne lastnine in izmenjavo znanja ter programe sodelovanja in krepitev zmogljivosti, ki vsem državam omogočajo uporabo intelektualne lastnine za gospodarski, socialni in kulturni razvoj. Poleg držav članic se aktivnosti in sestankov WIPO udeležuje tudi približno 250 nevladnih organizacij in mednarodnih organizacij, ki imajo status opazovalca pri WIPO.⁴⁵⁶

Leta 1978 je pričel delovati mednarodni patentni sistem na podlagi Pogodbe o sodelovanju na področju patentov ([Patent Cooperation Treaty](#)⁴⁵⁷ International Patent System), ki je največji mednarodni sistem za prijavo intelektualne lastnine in omogoča, da z vložitvijo »mednarodne« patentne prijave istočasno zahtevate patentno varstvo za določen izum v več državah. Leta 1994 pa je bil ustanovljen Center WIPO za arbitražo in mediacijo ([WIPO Arbitration and Mediation Center](#))⁴⁵⁸ s sedežem v Ženevi, ki ponuja storitve alternativnega reševanja sporov za pomoč pri reševanju mednarodnih gospodarskih sporov med zasebnimi strankami.

455 The Statesman's Yearbook, Specialized Agencies of the UN (London: Palgrave Macmillan UK 2018), str. 24.

456 WIPO Observers <<https://www.wipo.int/about-wipo/en/observers/index.html>>.

457 Patent Cooperation Treaty <<https://www.wipo.int/pct/en/texts/articles/atoc.html>>.

458 WIPO Arbitration and Mediation Center <<https://www.wipo.int/amc/en/center/background.html>>.

Z razvojem umetne inteligence se postavljajo številna vprašanja povezana z intelektualno lastnino, zato je WIPO tudi forum, ki različnim deležnikom omogoča boljše razumevanje vprašanj intelektualne lastnine, povezanih z razvojem aplikacij umetne inteligence v gospodarstvu in družbi, ter njenega pomembnega vpliva na ustvarjanje, proizvodnjo in distribucijo gospodarskih in kulturnih dobrin in storitev.⁴⁵⁹ WIPO vodi redne pogovore o intelektualni lastnini in umetni inteligenci, v okviru katerih združuje države članice in druge zainteresirane strani, z namenom razprav o vplivu umetne inteligence na intelektualno lastnino.

Poglavitni organi WIPO so:

- [generalna skupščina](#)⁴⁶⁰, katere glavne naloge so med drugim imenovanje generalnega direktorja na predlog koordinacijskega odbora, pregled in odobritev poročil generalnega direktorja ter poročil in dejavnosti koordinacijskega odbora, sprejetje dvoletnega proračuna, skupnega za zveze, in sprejetje finančnih predpisov organizacije.;
- [koordinacijski odbor](#)⁴⁶¹, katerega glavne naloge so svetovanje generalni skupščini, konferenci in generalnemu direktorju o vseh upravnih in finančnih zadevah, ki so v interesu teh organov;
- [konferenca](#)⁴⁶², ki jo sestavljajo države pogodbenice Konvencije o ustanovitvi WIPO in je med drugim pristojna za sprejemanje sprememb Konvencije o ustanovitvi WIPO;
- ter mednarodni urad, ki ga vodi [generalni direktor](#)⁴⁶³.

459 Artificial Intelligence and Intellectual Property Policy <https://www.wipo.int/about-ip/en/artificial_intelligence/policy.html>.

460 WIPO General Assembly <https://www.wipo.int/meetings/en/topic.jsp?group_id=102>.

461 WIPO Coordination Committee <https://www.wipo.int/meetings/en/topic.jsp?group_id=104>.

462 WIPO Conference <https://www.wipo.int/meetings/en/topic.jsp?group_id=103>.

463 WIPO Director General <https://www.wipo.int/about-wipo/en/dg_tang/>.

12. ORGANIZACIJA ZN ZA INDUSTRIJSKI RAZVOJ / UNITED NATIONS INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION

Kratika: UNIDO⁴⁶⁴

- Ustanovitev: 1979
- Sedež: Dunaj
- Število držav članic: [172](#)⁴⁶⁵
- Ustanovni akt: [Ustanovni akt Organizacije za industrijski razvoj \(1979\)](#)⁴⁶⁶
- [Sporazum med organizacijo združenih narodov in Organizacijo ZN za industrijski razvoj \(1985\)](#)⁴⁶⁷

Slika 26: logotip Organizacije ZN za industrijski razvoj (<https://www.undp.org/jposc/unido>)

[Organizacija ZN za industrijski razvoj](#)⁴⁶⁸ je ena izmed mlajših specializiranih agencij OZN z mandatom spodbujanja in pospeševanja industrijskega razvoja, zlasti držav v razvoju. UNIDO stremi k trajnostnemu razvoju, v katerem industrija spodbuja gospodarstva z nizkimi emisijami, izboljšuje življenjski standard in ohranja bivalno okolje za sedanje in prihodnje generacije. UNIDO zagotavlja podporo državam članicam preko: tehničnega sodelovanja, v ukrepanje usmerjenih raziskav in politik, normativne dejavnosti ter spodbujanja

464 UNIDO <<https://www.unido.org>>.

465 UNIDO Member States <<https://www.unido.org/about-us/member-states>>.

466 Constitution of UNIDO <https://www.unido.org/sites/default/files/2009-07/UNIDO_Constitution_0.pdf>.

467 Sporazum med organizacijo združenih narodov in Organizacijo ZN za industrijski razvoj, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201412/v1412.pdf>>, str. 305.

468 UNIDO <<https://www.unido.org>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 293.

partnerstev za prenos znanja in tehnologije. Delo UNIDO je osredotočeno na tri osrednja področja: odpravljanje lakote preko pomoči podjetjem; zaustavitev podnebnega zloma z uporabo obnovljivih virov energije in zmanjšanja industrijskih emisij toplogrednih plinov; ter podpiranja trajnostnih dobavnih verig. Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 je krovni globalni okvir za te organizacije, pri čemer ima UNIDO ključno vlogo pri pospeševanju doseganja 9. cilja trajnostnega razvoja »Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije« in tudi vseh drugih ciljev Agende 2030, povezanih z industrijo.

Poglavitni organi UNIDO so:

- [generalna konferenca](#),⁴⁶⁹ ki je je najvišji organ UNIDO za oblikovanje politik, v okviru katerega se enkrat na dve leti zberejo vse države članice. Generalna konferenca določa vodilna načela in politike organizacije ter potrjuje proračun in delovni program UNIDO ter vsaka štiri leta imenuje generalnega direktorja.
- [svet za industrijski razvoj](#),⁴⁷⁰ ki ga sestavlja 53 članov s štiriletnim mandatom in se sestaja enkrat letno. Svet Pregleduje izvajanje delovnega programa, rednega in operativnega proračuna ter generalni konferenci daje priporočila o političnih zadevah, vključno z imenovanjem generalnega direktorja;
- [odbor za program in proračun](#),⁴⁷¹ ki ima 27 članov in se sestaja enkrat letno, da odboru pomaga pri pripravi in pregledu delovnega programa, proračuna in drugih finančnih zadev.

469 UNIDO General Conference <<https://www.unido.org/resources-policy-making-organs/general-conference>>.

470 UNIDO Industrial Development Board <<https://www.unido.org/resources-policy-making-organs/industrial-development-board>>.

471 UNIDO Programme and Budget Committee <<https://www.unido.org/resources-policy-making-organs/programme-and-budget-committee>>.

13. UNIVERZALNA POŠTNA ZVEZA / UNIVERSAL POSTAL UNION

Kratika: UPU⁴⁷²

- Ustanovitev: 1964
- Sedež: Bern
- Število držav članic: [192](#)⁴⁷³
- Ustanovni akt: [Ustanovni akt Univerzalne poštne zveze \(1964\)](#)⁴⁷⁴
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Univerzalno poštno zvezo \(1948\)](#)⁴⁷⁵

Slika 27: logotip Univerzalne poštne zveze (<https://vajiramandravi.com/upsc-daily-current-affairs/prelims-pointers/what-is-the-universal-postal-union-upu/>)

[Univerzalna poštna zveza](#)⁴⁷⁶ je naslednica Svetovne poštne zveze, ki je bila ustanovljena leta 1984, kot ena izmed prvih modernih mednarodnih organizacij. UPU predstavlja poglobitveni forum za sodelovanje na področju poštних storitev, pri čemer je njen cilj zagotoviti univerzalno omrežje in varno organizacijo sodobnih poštних storitev. Organizacija opravlja svetovalno, posredniško in povezovalno vlogo ter po potrebi zagotavlja tehnično pomoč državam članicam. UPU določa pravila za mednarodno izmenjavo poštних pošilk in pripravlja priporočila za spodbujanje rasti obsega poštних pošilk, paketov in

⁴⁷² UPU <<https://www.upu.int/en/Home>>.

⁴⁷³ UPU Member States <<https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Member-Countries>>.

⁴⁷⁴ Constitution of the Universal Postal Union <<https://www.upu.int/UPU/media/upu/files/aboutUpu/acts/01-actsConstitution/actsConstitutionConsolidatedVersionAmendedInAbidjan2021En.pdf>>.

⁴⁷⁵ Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Univerzalno poštno zvezo <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2019/v19.pdf>>, str. 219.

⁴⁷⁶ UPU <<https://www.upu.int/en/Home>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 294.

finančnih storitev ter izboljšanje kakovosti storitev za stranke. Ozemlje njenih držav članic je obravnavano kot enotno poštno ozemlje.

UPU pomaga zagotavljati resnično univerzalne poštnе storitve, ki imajo fizično, finančno in elektronsko razsežnost. To dosega zlasti z: vzpostavljanjem večstranskega sodelovanja in sporazumov; razvojem tehničnih standardov in standardov kakovosti storitev; zagotavljanjem tehnične pomoči in razvojnega sodelovanja; urejanjem svetovnega prometa mednarodne pošte; spremljanja tržnih trendov; pripravo priporočil za posodobitev poštnih proizvodov in spodbujanja dialoga med vsemi akterji poštnega sektorja. UPU spodbuja globalni družbeno-gospodarski razvoj in pomaga svojim članicam pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja ZN do leta 2030.⁴⁷⁷

Poglavitni organi UPU so:

- [kongres](#)⁴⁷⁸, ki je najvišji organ UPU, ki se sestaja vsake štiri leta. Na zahtevo ali s soglasjem najmanj dveh tretjin držav članic UPU se lahko skliče tudi Izredni kongres. V preteklosti so bili sklicani tri izredni kongresi UPU: leta 1900 v Bernu v Švici, leta 2018 v Adis Abebi v Etiopiji in leta 2019 v Ženevi v Švici;
- [upravni svet](#)⁴⁷⁹, ki zagotavlja kontinuiteto dela UPU med kongresi, nadzoruje njene dejavnosti ter preučuje regulativna, upravna, zakonodajna in pravna vprašanja;
- [svet za poštnе operacije](#)⁴⁸⁰, ki je tehnični in operativni organ UPU, ki ga sestavlja 48 držav članic, izvoljenih na kongresu;

477 UPU <<https://www.upu.int/en/news/2018/10/factsheet-about-the-upu>>.

478 UPU Congress <<https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies/Congress>>.

479 UPU Council of Administration <<https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies/Council-of-Administration>>.

480 UPU Postal Operation Council <<https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies/Postal-Operations-Council>>.

- [mednarodni urad](#)⁴⁸¹, ki opravlja funkcijo sekretariata in zagotavlja logistično in tehnično podporo organom UPU.

481 UPU International Bureau <<https://www.upu.int/en/Universal-Postal-Union/About-UPU/Bodies/International-Bureau>>.

14. MEDNARODNA ZVEZA ZA TELEKOMUNIKACIJE / INTERNATIONAL TELECOMMUNICATION UNION

Kratika: ITU⁴⁸²

- Ustanovitev: 1934
- Sedež: Ženeva
- Število držav članic: [193](#)⁴⁸³
- Ustanovni akt: [Ustanovni akt Mednarodne zveze za telekomunikacije \(1934\)](#)⁴⁸⁴
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno zvezo za telekomunikacije \(1949\)](#)⁴⁸⁵

Slika 28: logotip Mednarodne zveze za telekomunikacije (https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:International_Telecommunication_Union_logo.svg)

[Mednarodna zveza za telekomunikacije](#)⁴⁸⁶ je kot naslednica Mednarodne telegrafske zveze, ki je bila ustanovljena leta 1864, najstarejša specializirana agencija OZN. ITU omogoča mednarodno povezljivost v komunikacijskih omrežjih in dodeljuje globalni radijski spekter in satelitske orbite, razvija tehnične standarde, ki zagotavljajo nemoteno povezovanje omrežij in tehnologij, ter si prizadeva za izboljšanje dostopa do digitalnih tehnologij v skupnostih po vsem svetu. ITU si prizadeva za digitalno povezljivost za vsakogar in zago-

482 ITU <<https://www.itu.int/en/Pages/default.aspx>>.

483 ITU Member States <https://www.itu.int/en/ITU-R/terrestrial/find/Pages/administrations_members.aspx>.

484 Constitution of ITU <<https://www.itu.int/en/council/Documents/basic-texts/Constitution-E.pdf>>.

485 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno zvezo za telekomunikacije, <<https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%2030/v30.pdf>> str. 316.

486 ITU <<https://www.itu.int/en/Pages/default.aspx>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 295.

tavlja zaupanja vredno večstransko platformo za posredovanje pri mednarodnih sporazumih in standardih, izmenjavo znanja, krepitev zmogljivosti ter sodelovanje s člani in partnerji za širjenje dostopa do tehnologije po vsem svetu.

Poglavitne dejavnosti ITU vključujejo: standardizacijo telekomunikacijskih tehnologij, storitev in dejavnosti, vključno s tarifami in načrti oštevilčenja; dodeljevanje radio frekvenčnih pasov različnim storitvam ter usklajevanje in registriranje dodeljenih frekvenc in orbitalnih položajev satelitov, da bi se izognili škodljivim motnjam; spodbujanje razvoja telekomunikacijske infrastrukture in storitev, regulativnih institucij in človeških virov v državah v razvoju; ter zagotavljanje informacij o svetovnih telekomunikacijskih trendih in razvoju.

Z razvojem umetne inteligence ITU, v okviru svojega mandata, zagotavlja tudi nevtralno platformo za vse zainteresirane strani, z namenom oblikovanja skupnega razumevanja zmogljivosti tehnologij umetne inteligence, kar omogoča zaupanja vreden, varen in vključujoč razvoj tehnologij umetne inteligence ter enakopraven dostop do njihovih koristi. S tem namenom je ITU v sodelovanju z ostalimi agencijami OZN ustanovila platformo »[AI for Good](#)⁴⁸⁷«, ki je vodilna globalna in vključujoča platforma OZN za umetno inteligenco, katere cilj je opredeliti praktične aplikacije umetne inteligence za doseganje ciljev trajnostnega razvoja OZN in razširiti te rešitve za globalni učinek. Sestavljena je iz celoletnega spletnega programa in letnega osebnega svetovnega vrha AI for Good. Poleg tega je ITU v sodelovanju z UNESCO ustanovila med agencijsko delovno skupino za umetno inteligenco ([Inter-agency working group on Artificial Intelligence](#) (IAWG-AI)),⁴⁸⁸ ki združuje etične in tehnološke stebre OZN ter zagotavlja trdno podlago za sedanja in prihodnja sistemska prizadevanja na področju umetne inteligence,

487 AI for Good <<https://aiforgood.itu.int/>>.

488 Inter-Agency Working Group on Artificial Intelligence <<https://unsceb.org/inter-agency-working-group-artificial-intelligence>>.

z namenom zagotovitve spoštovanja človekovih pravic in pospešitve napredka pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja.

Poglavitni organi ITU so:

- [konferenca pooblaščenecv](#),⁴⁸⁹ ki jo sestavljajo predstavniki držav članic in je najvišji organ ITU, ki določa usmeritev delovanja te organizacije;
- [Svet](#),⁴⁹⁰ ki deluje kot upravni organ ITU v času med konferencami pooblaščenecv. Njegova vloga je obravnavati širša vprašanja telekomunikacijske politike in tako zagotoviti, da se dejavnosti, politike in strategije ITU v celoti odzivajo na današnje dinamično in hitro spreminjajoče se telekomunikacijsko okolje;
- [svetovne konference o mednarodnih telekomunikacijah](#),⁴⁹¹
- upravni organi treh tehničnih sektorjev (radijske tehnologije, standardizacija, pospeševanje razvoja telekomunikacij)⁴⁹²;
- [sekretariat](#),⁴⁹³ ki vodi upravne in finančne zadeve, organizira ključne sestanke, zagotavlja konferenčne storitve, razširja informacije, zagotavlja varnost ter izvaja strateško načrtovanje, vključno s komunikacijami, pravnim svetovanjem, financami, osebjem, javnimi naročili, notranjo revizijo in drugimi storitvami.

489 ITU Plenipotentiary Conference <<https://pp22.itu.int/en/about/about-pp22/>>.

490 ITU Council <<https://www.itu.int/en/council/Pages/overview.aspx>>.

491 ITU Conferences <<https://www.itu.int/en/events/Pages/conferences.aspx>>.

492 ITU an Overview <<https://www.itu.int/itudoc/gs/promo/g81150.pdf>>.

493 ITU Secretariat <<https://www.itu.int/en/general-secretariat/Pages/default.aspx>>.

15. TURIZEM ZN / UN TOURISM (SVETOVNA TURISTIČNA ORGANIZACIJA / WORLD TOURISM ORGANIZATION)

Kratika: UN TOURISM (prej UNWTO)⁴⁹⁴

- Ustanovitev: 1975
- Sedež: Madrid
- Število držav članic: [160](#) ⁴⁹⁵
- Ustanovni akt: [Statut Svetovne turistične organizacije \(1970/1975\)](#) ⁴⁹⁶
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Svetovno turistično organizacijo \(2003\)](#) ⁴⁹⁷
- [Elektronska knjižnica UN Tourism](#) ⁴⁹⁸

*Slika 29: logotip Turizem ZN
(<https://en.unwto-ap.org/news/untourism/>)*

[Turizem ZN](#)⁴⁹⁹ je specializirana agencija ZN katere namen je spodbujanje odgovornega, trajnostnega in splošno dostopnega turizma. Kot vodilna mednarodna organizacija na področju turizma spodbuja turizem kot gonilo gospodarske rasti, vključujočega razvoja in okoljske trajnosti ter nudi vodstvo in podporo pri razvoju znanja in turističnih politik po vsem svetu.

⁴⁹⁴ UN Tourism <<https://www.unwto.org/>>.

⁴⁹⁵ UN Tourism Member States <<https://www.unwto.org/member-states>>.

⁴⁹⁶ UNWTO Basic Documents <<https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2019-11/130718basicdocumentsenweb.pdf>>.

⁴⁹⁷ Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Svetovno turistično organizacijo <<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n03/508/44/pdf/n0350844.pdf?token=j84vNp6yd2tLt4gRsm&fe=true>>.

⁴⁹⁸ UN Tourism eLibrary <<https://www.e-unwto.org/>>.

⁴⁹⁹ UN Tourism <<https://www.unwto.org/>>.

Med prioritete te organizacije sodijo: 1) zagovarjanje vrednosti turizma kot gonilne sile družbeno-gospodarske rasti in razvoja, njegove prednostne vključitve v nacionalne in mednarodne politike ter potrebe po ustvarjanju enakih pogojev za razvoj in uspeh tega sektorja; 2) podpiranje trajnostnih turističnih politik in praks, ki optimalno izkoriščajo okoljske vire, spoštujejo družbeno-kulturno avtentičnost gostiteljskih skupnosti in zagotavljajo družbeno-ekonomske koristi za vse; 3) podpiranje držav pri ocenjevanju in obravnavanju njihovih potreb na področju izobraževanja in usposabljanja ter zagotavljanje mrež za ustvarjanje in izmenjavo znanja; 4) izboljšanje konkurenčnosti držav članic na področju turizma z ustvarjanjem in izmenjavo znanja, razvojem človeških virov ter spodbujanjem odličnosti; 5) spodbujanje prispevka turizma k zmanjševanju revščine in doseganju ciljev trajnostnega razvoja; 6) sodelovanje z zasebnim sektorjem, regionalnimi in lokalnimi turističnimi organizacijami, akademskimi in raziskovalnimi ustanovami, civilno družbo za oblikovanje bolj trajnostnega, odgovornega in konkurenčnega turističnega sektorja.

Poglavitni organi so:

- generalna skupščina;
- izvršni svet;
- šest regionalnih komisij (Afrika, Amerike, Vzhodna Azija in Pacifik, Evropa, Bližnji vzhod in Južna Azija);
- odbori;
- ter sekretariat.

Generalna skupščina Turizem ZN je poglavitni organ te specializirane agencije in se sestane vsaki dve leti, da potrdi proračun in program dela ter razpravlja o temah, ki so ključnega pomena za turistični sektor. Vsaka štiri leta izvoli generalnega sekretarja. Generalno skupščino sestavljajo polnopravne članice in pridružene članice. Pridruženi člani in predstavniki drugih mednarodnih

organizacij sodelujejo kot opazovalci. Skupščina velja za najpomembnejše globalno srečanje visokih turističnih uradnikov in predstavnikov zasebnega sektorja na visoki ravni.

Naloga izvršnega sveta je, da v posvetovanju z generalnim sekretarjem sprejme vse potrebne ukrepe za izvajanje lastnih odločitev ter priporočil skupščine in o tem poroča skupščini. Svet se sestane vsaj dvakrat letno.

Specializirani odbori članic Turizem ZN svetujejo glede upravljanja in vsebine programov. Gre za Odbor za program in proračun, Odbor za statistiko, Odbor za turizem in konkurenčnost, Odbor za turizem in trajnost, Odbor za spletno izobraževanje o turizmu, Svetovni odbor za etiko v turizmu, Odbor za zadeve v zvezi s pridruženim članstvom in Delovno skupino za preoblikovanje turizma za prihodnost. Specializirani odbori so pomožni organi izvršnega sveta Turizem ZN, razen Svetovnega odbora za etiko v turizmu, ki je neodvisen odbor in pomožni organ generalne skupščine. Njihova vloga je svetovanje glede upravljanja in vsebine programov.

Komisije se sestanejo vsaj enkrat letno in jih sestavljajo vse polnopravne in pridružene članice iz posamezne regije. Pridruženi člani iz regije sodelujejo kot opazovalci.

Turizem ZN prepoznava zasebni sektor kot ključnega partnerja pri uresničevanju svojega poslanstva. Kot edina agencija ZN, ki vključuje člane iz zasebnega sektorja v svojo upravljavsko strukturo, Turizem ZN spodbuja sodelovanje med javnimi in zasebnimi deležniki v turizmu za reševanje skupnih izzivov in izkoriščanje priložnosti v industriji. Z mednarodno mrežo 500 subjektov – vključno s podjetji, univerzami, destinacijami, združenji in nevladnimi organizacijami – pridruženo članstvo nudi edinstveno platformo za sodelovanje, dialog in skupno delovanje. Ta mednarodna mreža omogo-

ča izmenjavo znanja, krepi sinergije med ključnimi deležniki v turizmu ter prispeva k poslanstvu Turizem ZN, hkrati pa spodbuja uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja ZN.

Turizem ZN se poslužuje tudi instituta ambasadorjev trajnostnega turizma. Ti prihajajo iz sveta športa, zabave, poslovnega sveta, gastronomije in drugih področij. Vsi so vodilni strokovnjaki na svojih področjih in prostovoljno prispevajo svoj čas ter svoj glas za širjenje sporočila turizma kot gonila trajnostnega razvoja in enakih možnosti.

16. MEDNARODNA AGENCIJA ZA JEDRSKO ENERGIJO / INTERNATIONAL ATOMIC ENERGY AGENCY

Kratika: IAEA⁵⁰⁰

- Ustanovitev: 1957
- Sedež: Dunaj
- Število držav članic: [178](#)⁵⁰¹
- Ustanovni akt: [Statut mednarodne agencije za jedrsko energijo \(1956\)](#)⁵⁰²
- [Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno agencijo za jedrsko energijo \(1957\)](#)⁵⁰³
- [IAEA knjižnica Lise Meitner](#)⁵⁰⁴

Slika 30: logotip Mednarodne agencije za jedrsko energijo (<https://www.pngegg.com/en/png-cjvln>)

[Mednarodna agencija za jedrsko energijo](#)⁵⁰⁵ je bila ustanovljena kot odgovor na strahove in pričakovanja, ki so jih sprožila odkritja in različne uporabe jedrske tehnologije. Ustanovljena na podlagi govora ameriškega predsednika Eisenhowerja »Atomi za mir« na Generalni skupščini Združenih narodov 8. decembra 1953. Od vsega začetka je bila pooblaščen, da v sodelovanju z državami članicami in številnimi partnerji po vsem svetu spodbuja varne, zanesljive in miroljubne uporabe jedrske tehnologije:

500 IAEA <<https://www.iaea.org/>>.

501 IAEA Members <<https://www.iaea.org/about/governance/list-of-member-states>>.

502 IAEA Statute <<https://www.iaea.org/sites/default/files/statute.pdf>>.

503 Sporazum med Organizacijo združenih narodov in Mednarodno agencijo za jedrsko energijo <<https://www.iaea.org/sites/default/files/publications/documents/infircs/1959/infirc11.pdf>>.

504 IAEA Lise Meitner Library <<https://www.iaea.org/resources/library>>.

505 IAEA <<https://www.iaea.org/>> ; Danilo Türk, Temelji mednarodnega prava, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 293.

»Agencija si prizadeva pospešiti in povečati prispevek atomske energije k miru, zdravju in blaginji po vsem svetu. Kolikor je mogoče, zagotavlja, da se pomoč, ki jo zagotavlja sama ali na njeno zahtevo ali pod njenim nadzorom ali kontrolo, ne uporablja na način, ki bi pospeševal vojaške namene.«⁵⁰⁶

IAEA je osrednji medvladni forum na svetu za znanstveno in tehnično sodelovanje na področju jedrske energije. Prizadeva si za varno, zanesljivo in miroljubno uporabo jedrske znanosti in tehnologije ter s tem prispeva k mednarodnemu miru in varnosti ter k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja ZN.

IAEA ima v sistemu OZN poseben položaj, saj njen sporazum o sodelovanju z OZN ni bil sklenjen z ECOSOC temveč z GS OZN, ki prejema letna poročila IAEA, pri čemer organizacija tesno sodeluje tudi z VS OZN.

IAEA izvaja različne vrste inšpekcijskih pregledov in obiskov v državah članicah: *ad hoc* inšpekcijski pregledi, redni inšpekcijski pregledi, posebni inšpekcijski pregledi ter varnostni obiski.

Poglavitni organi IAEA so:

- generalna konferenca;
- svet guvernerjev;
- in sekretariat.⁵⁰⁷

Svet guvernerjev je eden od dveh organov, pristojnih za oblikovanje politik IAEA, skupaj z letno Generalno konferenco držav članic IAEA. Pregleduje in podaja priporočila Generalni konferenci glede finančnih poročil, programov

⁵⁰⁶ II. člen Statuta IAEA.

⁵⁰⁷ IAEA Governance <<https://www.iaea.org/about/governance>>.

in proračuna IAEA, obravnava prošnje za članstvo, odobrava sporazume o varovalnih ukrepih ter objavlja varnostne standarde IAEA ter imenuje generalnega direktorja IAEA, s soglasjem Generalne konference. Slovenija je bila doslej že štirikrat izvoljena za članico Sveta guvernerjev.

IAEA ima tudi dva regionalna urada – v Torontu, Kanada (od leta 1979) in v Tokiu, Japonska (od leta 1984) – ter dva povezovalna urada – v New Yorku, ZDA (od leta 1957) in v Ženevi, Švica (od leta 1965). Agencija upravlja laboratorije, specializirane za jedrsko tehnologijo, na Dunaju in v Seibersdorfu v Avstriji (od leta 1961) ter v Monaku (prav tako od leta 1961).

PRIPOROČENA LITERATURA IN VIRI:

John Abbott, *Politics and Poverty: A Critique of the Food and Agriculture Organization of the United Nations* (1st ed.) (Routledge 1992).

Chittharanjan Felix Amerasinghe, *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, 2nd revised edn. (CUP 2005).

Carolyn Anthes in Olivier De Schutter, 'The food and agriculture Organization of the United Nations', *Human Rights in Global Health: Rights-Based Governance for a Globalizing World* (2018), str. 261.

James C. Baker, *International Business Expansion into Less-Developed Countries : The International Finance Corporation and Its Operations* (International Business Press 1993).

Michael Davies, Richard Woodward. *International organizations: a companion* (Edward Elgar Publishing 2014).

Gustavo Müller, Melanie Ruelens in Jan Wouters, 'The Role of the World Health Organization in the Covid-19 Pandemic', Leuven Center for Global Governance Studies (2021).

Jan Klabbers, *An Introduction to International Organisations Law*, 4th edn., (CUP 2022).

Davorin Lapaš, *Pravo mednarodnih organizacij* (Narodne novine 2008).

Philippe Sands in Pierre Klein, *Bowett's Law of International Institutions*, 6th edn. (Sweet & Maxwell 2009).

Danilo Türk, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015), str. 282-296.

Thomas G. Weiss, in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).

Nigel D. White, *The Law of International Organizations*, 3rd edn. (Manchester University Press 2017).

UPORABLJENA IN DODATNA LITERATURA TER VIRI / LITERATURE, SOURCES AND FURTHER READING

- Abass, Ademola, *Regional Organisations and the Development of Collective Security: beyond Chapter VIII of the UN Charter* (Hart Publishing 2004).
- Abbott, J., *Politics and Poverty: A Critique of the Food and Agriculture Organization of the United Nations* (1st ed.) (Routledge 1992).
- Ahlborn, Christiane, 'The rules of international organizations and the law of international responsibility' *International Organizations Law Review* 8.2 (2011), str. 397– 482.
- Alvarez, José E., *International Organizations as Law-makers* (OUP 2005).
- Amerasinghe, Chittharanjan Felix, *Principles of the Institutional Law of International Organizations*, 2nd revised edn. (CUP 2005).
- Anderson, Michael R., *The International Law Commission and the Future of International Law* (British Institute of International and Comparative Law 1998).
- Anthes, Carolin in De Schutter, Olivier, 'The food and agriculture Organization of the United Nations', *Human Rights in Global Health: Rights-Based Governance for a Globalizing World* (2018), str. 261.
- Baker, James C., *International Business Expansion into Less-Developed Countries : The International Finance Corporation and Its Operations* (International Business Press 1993).
- Biersteker, Thomas J., Eckert, Sue E., and Tourinho, Marcos, (ur.), *Targeted Sanctions* (CUP 2016).
- Bohte, Borut, Sancin, Vasilka, *Diplomatsko in konzularno pravo* (Pravna fakulteta in Cankarjeva založba (Zbirka pravna obzorja) 2006).
- Bohte, Borut. Status ZRJ v OZN. *Pravnik: revija za pravno teorijo in prakso*. [Tiskana izd.]. 2000, letn. 55, št. 11/12, str. 801–821

- Boisson de Chazournes, Laurence, *Interactions between Regional and Universal Organizations* (Brill Nijhoff 2017).
- Boisson de Chazournes, Laurence, *Les relations entre organisations régionales et organisations universelles*, RdC (Martinus Nijhoff 2011).
- Bordin, Fernando Lusa, *The Analogy Between States and International Organizations* (CUP 2018).
- Bosco, David L., *Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World* (OUP 2009).
- Bourantonis, Dimitris, *The History and Politics of UN Security Council Reform*. 1st ed. vol. 41 (Routledge 2005).
- Brölmann, Catherine, 'A flat earth? International organizations in the system of international law', *Nordic Journal of International Law* 70.3 (2001), str. 319-340.
- Brölmann, Catherine, *The Institutional Veil in Public International Law: International Organizations and the Law of Treaties* (Hart Publishing 2007).
- Brownlie, Ian, and Crawford, James, *Brownlie's Principles of Public International Law*, 8th edn. (OUP 2012).
- Cannizzaro, Enzo, *The European Union as an actor in international relations* (Kluwer 2002).
- Cannizzaro, Enzo and Palchetti, Paolo, 'Ultra vires acts of international organizations', in Klabbers, Wallendahl (2011), str. 365-397.
- Cassese, Antonio, *International Law*, 2nd edn. (OUP 2005).
- Chiu, Hungdah, *The Capacity of International Organizations to Conclude Treaties, and the Special Legal Aspects of the Treaties so Concluded* (Martinus Nijhoff 1966).
- Collins, Richard, and White, Nigel D. (eds.), *International Organizations and the Idea of Autonomy* (Routledge 2011).
- Cruvellier, T. (Thierry), in Chari Voss, *Court of Remorse inside the International Criminal Tribunal for Rwanda*. 1st ed. (University of Wisconsin Press 2010).

- d'Aspremont, Jean, 'The Law of International Organizations and the Art of Reconciliation', *International Organizations Law Review* 11.2 (2014), str. 428-453.
- David M. Malone, 'Security Council' v: Thomas G. Weiss, Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, (OUP 2007), str. 117 – 135.
- Davies, Michael, Woodward, Richard. *International organizations: a companion* (Edward Elgar Publishing 2014).
- De Wet, Erika, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council* (Hart Publishing 2004).
- De Wet, Erika, *The Chapter VII Powers of the United Nations Security Council* (Hart, Oxford 2004).
- Droubi, Sufyan, and Jean d'Aspremont (eds.), *International Organizations, Non-State Actors, and The Formation of Customary International Law* (Manchester University Press 2020).
- Eagleton, Clyde, *International Organization and the Law of Responsibility*, 76 RdC (Martinus Nijhoff 1950-I).
- Evans, Malcolm D., *International Law* 4th edn. (OUP 2014).
- Fasulo, Linda, *An Insider's Guide to the UN*, Second edition, (Yale University Press 2009).
- Friedmann, Wolfgang, *The Changing Structure of International Law* (University Presses of California, Columbia and Princeton 1964).
- Gasbarri, Lorenzo, *The Concept of an International Organization in International Law* (OUP 2021).
- Greenwood, Christopher, Humanitarian intervention: the case of Kosovo, *Finnish yearbook of international law* 10 (2002), str. 141-175.
- Hurd, Ian, *After Anarchy: Legitimacy and Power in the United Nations Security Council* (Princeton University Press 2007).
- Jonah, James O. C. in Scott Hill, Amy, 'The Secretariat: Independence and Reform', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The*

- Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 212-230.
- Kelsen, Hans, 'Is the North Atlantic Treaty a Regional Arrangement?' *AJIL* vol. 45, issue 1, (1951), str. 162-166.
- Kelsen, Hans, *The Law of the United Nations: a Critical Analysis of its Fundamental Problems* (Frederick A. Praeger 1951).
- Klabbers, Jan, 'Interminable Disagreement: Reflections on the Autonomy of International Organizations' *Nordic Journal of International Law* (2019), str. 111-133.
- Klabbers, Jan, 'The concept of legal personality' *Ius gentium* 11 (2005), str. 35-66.
- Klabbers, Jan, 'The Life and Times of the Law of International Organizations', *Nordic Journal of International Law* 70, (2001), str. 287-317.
- Klabbers, Jan, 'The Paradox of International Institutional Law' *International Organizations Law Review* 5 (2008), str. 151-173.
- Klabbers, Jan, *An Introduction to International Organisations Law*, 4th edn., (CUP 2022).
- Klabbers, Jan, 'Presumptive personality: The European Union in International Law' in Martti Koskeniemi, *International Law Aspects of the European Union* (Martinus Nijhoff 1998), str. 231-253.
- Klabbers, Jan, 'Reflections on Role Responsibility: The Responsibility of International Organizations for Failing to Act', *EJIL*, Vol. 28, Issue 4 (2017), str. 1133-1161.
- Lapaš, Davorin, *Pravo međunarodnih organizacija* (Narodne novine 2008).
- Laurenti, Jeffrey, 'Financing', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 250 – 280.
- Lauterpacht, Elihu, 'The Legal Effect of Illegal Acts of International Organizations', *Cambridge Essays in International Law. Essays in honour of Lord McNair* (Stevens & Sons 1965), str. 88-121.

- Lele, Uma, in Baldwin, Brian C., 'The International Fund for Agricultural Development', *Food for All: International Organizations and the Transformation of Agriculture* (Oxford, 2021), str. 807 – 848.
- MacKenzie, David Clark, *A world beyond borders: An introduction to the history of international organizations*. Vol. 1. (University of Toronto Press, 2010).
- Mangone, Gerard J., *A Short History of International Organization* (McGraw-Hill Book Company 1954).
- Mendelson, Maurice, 'The definition of 'international organization' in the International Law Commission's current project on the responsibility of international organizations', in Maurizio Ragazzi (ed.), *International responsibility today: essays in memory of Oscar Schachter* (Martinus Nijhoff 2005), str. 371–389.
- Morris, Justin, 'Origins of the United Nations', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 41-58.
- Morrison, Fred L., 'The Role of Regional Organizations in the Enforcement of International Law' in Delbrück, Jost, and Ursula E. Heinz. Allocation of law enforcement authority in the international system. Duncker & Humblot, 1995, str. 39-56.
- Müller, Gustavo, Ruelens, Melanie in Wouters Jan, 'The Role of the World Health Organization in the Covid-19 Pandemic', Leuven Center for Global Governance Studies (2021).
- Newman, Edward, 'Secretary-General', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 231 – 249.
- Peyró Llopis, Ana, *Force, ONU et Organisations Régionales: Répartition des Responsabilités en Matière Coercitive* (Bruylant 2012).
- Prantl, Jochen, *The UN Security Council and Informal Groups of States: Complementing or Competing for Governance?* (OUP 2006).

- Ragazzi, Maurizio, (ed.), *Responsibility of International Organizations: Essays in Memory of Sir Ian Brownlie* (Martinus Nijhoff 2013).
- Reinisch, August, *International Organizations Before National Courts*, (CUP 2000).
- Rimski statut Mednarodnega kazenskega sodišča in drugi dokumenti z uvodnimi pojasnili, Prvi zvezek, Društvo Amnesty International Slovenije, Ljubljana 2003.
- Rosenthal, Gert, 'Economic and Social Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).
- Sancin, Vasilka, (ur.): Lokalni zločinci univerzalni zločini: Odgovornost zaščiti (GV Založba, Ljubljana 2010).
- Sancin, Vasilka, 'General comments and recommendations', v: Binder, Christina (ur.), et al. Elgar encyclopedia of human rights (E. Elgar 2022), letn. 2, str. 311-321.
- Sancin, Vasilka, *Mednarodno pravo v hierarhiji pravnih virov EU in njenih članic* (Zbirka Scientia/Iustitia, Uradni list Republike Slovenije 2009).
- Sancin, Vasilka, 'Odgovornost državnih organov za kršitve mednarodnega prava', Javna uprava, letn. 43, št. 2 (2007), str. 501-521.
- Sancin, Vasilka, Turšič, Domen, Osojnik, Maks David, 'Prihodnost mednarodne investicijske arbitraže v Evropski uniji in njenih članicah', Podjetje in delo, letn. 4, št. 1 (2020), str. 118-145.
- Sands, Philippe and Klein, Pierre *Bowett's Law of International Institutions*, 6th edn. (Sweet & Maxwell 2009).
- Sarooshi, Dan, (ed.) *International Organizations and their Exercise of Sovereign Powers*, (OUP 2005).
- Schermers, Henry G., and Niels M. Blokker, *International Institutional Law: Unity Within Diversity*, (Martinus Nijhoff 2018).
- Schmahl, Stefanie and Breuer, Marten, (ur.) *The Council of Europe: its Law and Policies* (OUP 2017).

- Schreuer, Christoph, 'Regionalism v. Universalism' (1995) 6 *EJIL*, str. 477–499.
- Seely, Christopher, *League of Nations*, (OUP 2011).
- Sidhu, Waheguru Pal Singh, 'Regional Organizations', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 313 – 331.
- Simma, Bruno, Khan, Daniel-Erasmus, Nolte, Georg in Paulus, Andreas (ur.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, Vol. I, 3rd edn. (OUP 2012).
- Simma, Bruno, Khan, Daniel-Erasmus, Nolte, Georg in Paulus, Andreas (ur.), *The Charter of the United Nations, A Commentary*, 3rd edition, Vol. II (OUP 2012).
- Stahn, Carsten et al. (ur.), *Legacies of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia : A Multidisciplinary Approach*. First edition (OUP 2020).
- Swart, A. H. J, Alexander Zahar, and Gèoran Sluiter, *The Legacy of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia* (OUP 2011);
- Škrk, Mirjam, Pojem virov v mednarodnem pravu. Zbornik znanstvenih razprav. 1985, letn. 45, str. 147–161.
- T.Veber, Maruša, Meddržavno sodišče: Izrael mora sprejeti vse ukrepe, ki so v njegovi moči, za preprečitev genocidnih dejanj v Gazi. *Pravna praksa : PP*. [Tiskana izd.]. 1. feb. 2024, leto 43, št. 5, str. 13–15.
- T. Veber, Maruša, 'Safeguarding fundamental values of the EU through the adoption of sanctions' (2020) 4 *University of Vienna Law Review*, str. 37–78.
- T.Veber, Maruša, 'The Making of Custom Through Sanctions of International Organizations' in Sufyan Droubi and Jean d'Aspremont (ur.), *International Organizations, Non-State Actors, and The Formation of Customary International Law* (Manchester University Press 2020), str. 303–305.
- T.Veber, Maruša, 'Palestinsko-izraelski konflikt: mednarodno parvo – *quo-vadis?*', v: *Teorija in Praksa*, LXI (2024) 1, str. 7–40.

- T. Veber, Maruša, 'Sanctions in the fight against terrorism' v: Clara Portela, Mirko Sossai and Andrea Charron (ur.), *Elgar Encyclopedia of International Sanctions* (Edward Elgar Publishing 2025).
- T. Veber, Maruša, 'The Protection of Community Interests through Countermeasures Adopted by International Organizations' v: Zyberi, Gentian, (ur.), *Protecting Community Interests Through International Law* (Intersentia, 2021), str. 127-162.
- Tekavčič Veber, Maruša, Sanctions adopted by international organizations in the defence of the general interest, PhD Thesis (2022), Pravna fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- The Statesman's Yearbook, United Nations System, (London: Palgrave Macmillan UK 2018).
- Türk, Danilo, *Temelji mednarodnega prava*, 2., pregledana in dopolnjena izdaja (GV Založba, Ljubljana 2015).
- von Einsiedel, Sebastian, in David M. Malone, 'Security Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018).
- Voulgaris, Nikolaos, *Allocating International Responsibility Between Member States and International Organizations* (Hart Publishing 2019).
- Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018)
- Wessel, Ramses A. and Odermatt, Jed, *European Union and International Organizations* (Edward Elgar 2019),
- White, Nigel D., *The Law of International Organizations*, 3rd edn. (Manchester University Press 2017).
- Wilde, Ralph, 'Trusteeship Council', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 178 – 189.

- Winther, B. Z., 'A Review of the Academic Debate about United Nations Security Council Reform' *The Chinese Journal of Global Governance*, 6(1) (2020), str. 71-101.
- Wood, Michael C., 'Participation of Former Yugoslav States in the United Nations and in Multilateral Treaties', *Max Planck Yearbook of United Nations Law* vol. 1, issue 1 (1997).
- Woods, Ngaire, 'Bretton Woods Institutions', v: Weiss, Thomas G. (Thomas George), in Sam Daws (ur.), *The Oxford Handbook on the United Nations*, Second edition (OUP 2018), str. 283-298.
- Wouters, Jan, Naer, Frederik, Some Challenges for (Teaching) the Law of International Organizations, *International Organizations Law Review* 1 (2004), str. 23-30.
- Gray, Christine, *International law and the use of force* (Oxford University Press 2004).

KAZALO SLIK / INDEX OF FIGURES

Slika 1: Organizacija Združenih narodov je utemeljena na temeljnih vrednotah mednarodne skupnosti	21
Slika 2: Logotip OZN (https://www.un.org/nl/file/109944)	38
Slika 3: Deklaracija Združenih narodov (https://www.un.org/en/yearbook/article/when-was-term-united-nations-first-used)	39
Slika 4: Dvorana GS OZN (UN Photo/Manuel Elias: https://www.un.org/en/ccoi/general-assembly)	56
Slika 5: Dvorana VS OZN (https://www.un.org/ungifts/security-council-chamber-0)	65
Slika 6: Pregled glasovanja stalnih članic VS OZN.....	67
Slika 7: Dvorana Ekonomskega in socialnega sveta (https://www.un.org/ungifts/economic-and-social-council-chamber)	80
Slika 8: Palača miru, sedež Meddržavnega sodišča v Haagu.....	83
Slika 9: Razpravna dvorana Meddržavnega sodišča (https://internationaledag.nl/en/organisaties/the-international-court-of-justice-icj/)	86
Slika 10: Stavba sekretariata OZN v New Yorku (https://www.un.org/en/about-us/secretariat).....	88
Slika 11: Generalni sekretar OZN António Guterres (https://www.un.org/sg/en/content/sg/biography).....	89
Slika 12: Skrbniški svet OZN (https://research.un.org/en/docs/tc/intr).....	90
Slika 13: Eleanor Roosevelt, ki v rokah drži Splošno deklaracijo o človekovih pravicah (https://www.un.org/en/observances/human-rights-day/women-who-shaped-the-universal-declaration)...	107
Slika 14: Sistem Organizacije združenih narodov (https://www.un.org/en/delegate/page/un-system-chart).....	120

Slika 15: logotip Mednarodne organizacije dela (https://logowik.com/ilo-international-labour-organization-vector-logo-6613.html).....	125
Slika 16: logotip Svetovne zdravstvene organizacije (https://www.who.int/about/policies/publishing/logo)	128
Slika 17: logotip Organizacije ZN za izobraževanje, znanost in kulturo (https://seeklogo.com/vector-logo/349497/unesco).....	131
Slika 18: logotip Skupine svetovne banke (https://www.un.org/en/academic-impact/world-bank).....	136
Slika 19: logotip Mednarodnega denarnega sklada (https://logowik.com/the-international-monetary-fund-imf-logo-vector-svg-pdf-ai-eps-cdr-free-download-9861.html).....	143
Slika 20: logotip Organizacije za prehrano in kmetijstvo (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:FAO_logo.svg).....	146
Slika 21: logotip Mednarodnega sklada za kmetijski razvoj (https://findvectorlogo.com/international-fund-for-agricultural-development-ifad-vector-logo-svg/)	149
Slika 22: logotip Mednarodne organizacije za civilno letalstvo (https://en.wikipedia.org/wiki/International_Civil_Aviation_Organization)	151
Slika 23: logotip Mednarodne pomorske organizacije (https://www.un.org/en/academic-impact/im)	155
Slika 24: logotip Svetovne meteorološke organizacije (https://www.facebook.com/WorldMeteorologicalOrganization/).....	158
Slika 25: logotip Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (https://www.pinterest.com/pin/440086194807193771/).....	160
Slika 26: logotip Organizacije ZN za industrijski razvoj (https://www.undp.org/jposc/unido)	163

Slika 27: logotip Univerzalne poštne zveze (https://vajiramandravi.com/upsc-daily-current-affairs/prelims-pointers/what-is-the-universal-postal-union-upu/)	165
Slika 28: logotip Mednarodne zveze za telekomunikacije (https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:International_Telecommunication_Union_logo.svg)	168
Slika 29: logotip Turizem ZN (https://en.unwto-ap.org/news/untourism/)	171
Slika 30: logotip Mednarodne agencije za jedrsko energijo (https://www.pngegg.com/en/png-ejvln)	175

PRILOGA 1: USTANOVNA LISTINA OZN / ANNEX: CHARTER OF THE UN

Uradni list Republike Slovenije Mednarodne pogodbe

Internet: www.uradni-list.si

e-pošta: info@uradni-list.si

Št. 1 (Uradni list RS, št. 2)

Ljubljana, ponedeljek **6. 1. 2014**

ISSN 1318-0932 Leto XXIV

1. Sklep o objavi besedila Ustanovne listine Organizacije združenih narodov in njenih sprememb

Na podlagi 77. člena Zakona o zunanjih zadevah (Uradni list RS, št. 113/03 – uradno prečiščeno besedilo, 20/06 – ZNOMCMO, 76/08, 108/09 in 80/10 – ZUTD) je Vlada Republike Slovenije na 38. redni seji dne 18. 12. 2013 sprejela

SKLEP

o objavi besedila Ustanovne listine Organizacije združenih narodov in njenih sprememb,

ki se v izvirniku v angleškem jeziku in v prevodu v slovenskem jeziku glasi:

CHARTER OF THE UNITED NATIONS

WE THE PEOPLES OF THE UNITED NATIONS DETERMINED

to save succeeding generations from the scourge of war, which twice in our lifetime has brought untold sorrow to mankind, and

to reaffirm faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person, in the equal rights of men and women and of nations large and small, and

to establish conditions under which justice and respect for the obligations arising from treaties and other sources of international law can be maintained, and

to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

AND FOR THESE ENDS

to practice tolerance and live together in peace with one another as good neighbors, and

to unite our strength to maintain international peace and security, and

to ensure, by the acceptance of principles and the institution of methods, that armed force shall not be used, save in the common interest, and

to employ international machinery for the promotion of the economic and social advancement of all peoples,

HAVE RESOLVED TO COMBINE OUR EFFORTS TO ACCOMPLISH THESE AIMS.

Accordingly, our respective Governments, through representatives assembled in the city of San Francisco, who have exhibited their full powers found to be in good and due form, have agreed to the present Charter of the United Nations and do hereby establish an international organization to be known as the United Nations.

USTANOVNA LISTINA ORGANIZACIJE ZDRUŽENIH NARODOV

MI, LJUDSTVA ZDRUŽENIH NARODOV, SMO, ODLOČENI

obvarovati prihodnje rodove pred strahotami vojne, ki je dvakrat v življenju naše generacije človeštvu prizadejala nepopisno trpljenje,

potrditi vero v temeljne človekove pravice, dostojanstvo in vrednost človeka ter enakopravnost moških in žensk ter velikih in malih narodov,

ustvariti razmere, v katerih je mogoče ohranjati pravičnost in zagotavljati spoštovanje obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih pogodb in drugih virov mednarodnega prava,

spodbujati družbeni napredek in boljše življenjske razmere z več svobode

IN V TA NAMEN

živeti strpno in mirno v sožitju in dobrih sosedskih odnosih,

zdržiti svoje moči za ohranitev mednarodnega miru in varnosti,

s sprejetjem ustreznih načel in načinov ravnanja za gotovitvi, da se oborožena sila ne uporablja, razen kadar je to v skupnem interesu,

uporabiti mednarodne mehanizme za spodbujanje gospodarskega in družbenega napredka vseh ljudstev,

SKLENILI ZDRUŽITI MOČI
ZA URESNIČITEV TEH CILJEV.

Zato so naše vlade, prek svojih predstavnikov, ki so se zbrali v San Franciscu in so bili za to ustrezno in pravilno pooblaščen, sprejele Ustanovno listino Organizacije združenih narodov in s tem ustanovile mednarodno organizacijo z imenom Organizacija združenih narodov.

CHAPTER I
PURPOSES AND PRINCIPLES

Article 1

The Purposes of the United Nations are:

1. To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;

2. To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace;

3. To achieve international cooperation in solving international problems of an economic, social, cultural, or humanitarian character, and in promoting and encouraging respect for human rights and for fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion; and

4. To be a center for harmonizing the actions of nations in the attainment of these common ends.

Article 2

The Organization and its Members, in pursuit of the Purposes stated in Article 1, shall act in accordance with the following Principles.

1. The Organization is based on the principle of the sovereign equality of all its Members.

2. All Members, in order to ensure to all of them the rights and benefits resulting from membership, shall fulfill in good faith the obligations assumed by them in accordance with the present Charter.

3. All Members shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered.

4. All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

5. All Members shall give the United Nations every assistance in any action it takes in accordance with the present Charter, and shall refrain from giving assistance to any state against which the United Nations is taking preventive or enforcement action.

6. The Organization shall ensure that states which are not Members of the United Nations act in accordance with these Principles so far as may be necessary for the maintenance of international peace and security.

7. Nothing contained in the present Charter shall authorize the United Nations to intervene in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state or shall require the Members to submit such matters to settlement under the present Charter; but this principle shall not prejudice the application of enforcement measures under Chapter VII.

CHAPTER II
MEMBERSHIP

Article 3

The original Members of the United Nations shall be the states which, having participated in the United Nations Conference on International Organization at San Francisco, or having previously signed the Declaration by United Nations of January 1, 1942, sign the present Charter and ratify it in accordance with Article 110.

I. POGLAVJE
CILJI IN NAČELA

1. člen

Cilji Organizacije združenih narodov so:

1. ohranjanje mednarodni mir in varnost ter v ta namen izvajati učinkovite skupne ukrepe za preprečevanje in odpravo groženj miru, zatiranje agresije ali drugih kršitev miru in si v skladu z načeli pravičnosti in mednarodnega prava prizadevati za ublažitev ali mirno reševanje mednarodnih sporov ali odpravo razmer, zaradi katerih bi lahko prišlo do kršitve miru,

2. razvijati prijateljske odnose med narodi, ki temeljijo na spoštovanju načela enakopravnosti in samoodločbe narodov, in izvajati druge ustrezne ukrepe za utrditev miru na svetu,

3. zagotavljati mednarodno sodelovanje pri reševanju mednarodnih gospodarskih, socialnih, kulturnih in humanitarnih problemov ter spodbujati in se zavzemati za spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved,

4. postati središče za usklajevanje prizadevanj narodov za doseg te skupnih ciljev.

2. člen

Organizacija in njene članice v svojih prizadevanjih za doseg ciljev iz 1. člena delujejo v skladu s temi načeli:

1. organizacija temelji na načelu suverene enakosti vseh članic,

2. članice v dobri veri izpolnjujejo obveznosti, sprejete v skladu z ustanovno listino, da si zagotovijo pravice in koristi, ki izhajajo iz članstva,

3. članice mednarodne spore rešujejo mirno, tako da ne ogrožajo mednarodnega miru in varnosti ter pravičnosti,

4. članice se v mednarodnih odnosih vzdržujejo groženj s silo ali uporabe sile zoper ozemeljsko celovitost ali politično neodvisnost katere koli države ali drugega tovrstnega ravnanja, ki ni skladno s cilji Organizacije združenih narodov,

5. članice organizaciji pomagajo pri vseh ukrepih v skladu z ustanovno listino in se vzdržijo pomoči državam, proti katerim ta izvaja preventivne ali prisilne ukrepe,

6. organizacija skrbi, da države, ki niso njene članice, delujejo v skladu s temi načeli, kolikor je to potrebno za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti,

7. nobena določba v ustanovni listini Organizacije združenih narodov ne pooblašča, da se vmešava v zadeve, ki so po svoji naravi v notranji pristojnosti držav, ali od članic zahteva, da te zadeve predložijo v reševanje v skladu z ustanovno listino, vendar to načelo ne vpliva na izvajanje prisilnih ukrepov iz VII. poglavja.

II. POGLAVJE
ČLANSTVO

3. člen

Ustanovne članice Organizacije združenih narodov so države, ki so se udeležile Konferenca Združenih narodov o mednarodni organizaciji v San Franciscu ali so pred tem podpisale Deklaracijo Združenih narodov z dne 1. januarja 1942 ter podpišejo ustanovno listino in jo ratificirajo v skladu s 110. členom.

Article 4

1. Membership in the United Nations is open to all other peace-loving states which accept the obligations contained in the present Charter and, in the judgment of the Organization, are able and willing to carry out these obligations.

2. The admission of any such state to membership in the United Nations will be effected by a decision of the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

Article 5

A Member of the United Nations against which preventive or enforcement action has been taken by the Security Council may be suspended from the exercise of the rights and privileges of membership by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. The exercise of these rights and privileges may be restored by the Security Council.

Article 6

A Member of the United Nations which has persistently violated the Principles contained in the present Charter may be expelled from the Organization by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

CHAPTER III
ORGANS

Article 7

1. There are established as the principal organs of the United Nations: a General Assembly, a Security Council, an Economic and Social Council, a Trusteeship Council, an International Court of Justice, and a Secretariat.

2. Such subsidiary organs as may be found necessary may be established in accordance with the present Charter.

Article 8

The United Nations shall place no restrictions on the eligibility of men and women to participate in any capacity and under conditions of equality in its principal and subsidiary organs.

CHAPTER IV
THE GENERAL ASSEMBLY*Composition*

Article 9

1. The General Assembly shall consist of all the Members of the United Nations.

2. Each Member shall have not more than five representatives in the General Assembly.

Functions and Powers

Article 10

The General Assembly may discuss any questions or any matters within the scope of the present Charter or relating to the powers and functions of any organs provided for in the present Charter, and, except as provided in Article 12, may make recommendations to the Members of the United Nations or to the Security Council or to both on any such questions or matters.

Article 11

1. The General Assembly may consider the general principles of cooperation in the maintenance of international peace and security, including the principles governing disarmament and the regulation of armaments, and may make recommendations with regard to such principles to the Members or to the Security Council or to both.

4. člen

1. Članice Organizacije združenih narodov lahko postanejo vse miroljubne države, ki sprejmejo obveznosti iz ustanovne listine in so jih po presoji organizacije sposobne in pripravljene spoštovati.

2. O njihovem sprejemu v Organizacijo združenih narodov odloča Generalna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta.

5. člen

Generalna skupščina lahko članici Organizacije združenih narodov, proti kateri Varnostni svet uvede preventivne ali prisilne ukrepe, na njegovo priporočilo začasno odvzame pravice in privilegije, ki izhajajo iz članstva. Te pravice in privilegije lahko obnovi Varnostni svet.

6. člen

Generalna skupščina lahko na priporočilo Varnostnega sveta iz Organizacije združenih narodov izključi članico, ki vztrajno krši načela ustanovne listine.

III. POGLAVJE
ORGANI

7. člen

1. Glavni organi Organizacije združenih narodov so Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomski in socialni svet, Skrbniški svet, Meddržavno sodišče in Sekretariat.

2. Po potrebi se v skladu z ustanovno listino ustanovijo pomožni organi.

8. člen

Organizacija združenih narodov ne postavlja nikakršnih omejitev glede enakopravnega delovanja moških in žensk v njenih glavnih in pomožnih organih.

IV. POGLAVJE
GENERALNA SKUPŠČINA*Sestava*

9. člen

1. Generalno skupščino sestavljajo vse članice Organizacije združenih narodov.

2. Vsaka članica ima v Generalni skupščini največ pet predstavnikov.

Naloge in pooblastila

10. člen

Generalna skupščina lahko razpravlja o vseh vprašanjih in zadevah, ki temeljijo na ustanovni listini ali so povezani z nalogami in pooblastili drugih organov, ustanovljenih na podlagi ustanovne listine, in lahko, razen v primerih iz 12. člena, članicam Organizacije združenih narodov ali Varnostnega sveta ali obojim daje priporočila o vseh takih vprašanjih in zadevah.

11. člen

1. Generalna skupščina lahko obravnava splošna načela sodelovanja pri ohranjanju mednarodnega mira in varnosti, skupaj s tistimi, ki urejajo razoroževanje in oboroževanje, in daje članicam, Varnostnemu svetu ali vsem priporočila o teh načelih.

2. The General Assembly may discuss any questions relating to the maintenance of international peace and security brought before it by any Member of the United Nations, or by the Security Council, or by a state which is not a Member of the United Nations in accordance with Article 35, paragraph 2, and, except as provided in Article 12, may make recommendations with regard to any such questions to the state or states concerned or to the Security Council or to both. Any such question on which action is necessary shall be referred to the Security Council by the General Assembly either before or after discussion.

3. The General Assembly may call the attention of the Security Council to situations which are likely to endanger international peace and security.

4. The powers of the General Assembly set forth in this Article shall not limit the general scope of Article 10.

Article 12

1. While the Security Council is exercising in respect of any dispute or situation the functions assigned to it in the present Charter, the General Assembly shall not make any recommendation with regard to that dispute or situation unless the Security Council so requests.

2. The Secretary-General, with the consent of the Security Council, shall notify the General Assembly at each session of any matters relative to the maintenance of international peace and security which are being dealt with by the Security Council and shall similarly notify the General Assembly, or the Members of the United Nations if the General Assembly is not in session, immediately the Security Council ceases to deal with such matters.

Article 13

1. The General Assembly shall initiate studies and make recommendations for the purpose of:

a. promoting international cooperation in the political field and encouraging the progressive development of international law and its codification;

b. promoting international cooperation in the economic, social, cultural, educational, and health fields, and assisting in the realization of human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion.

2. The further responsibilities, functions, and powers of the General Assembly with respect to matters mentioned in paragraph 1(b) above are set forth in Chapters IX and X.

Article 14

Subject to the provisions of Article 12, the General Assembly may recommend measures for the peaceful adjustment of any situation, regardless of origin, which it deems likely to impair the general welfare or friendly relations among nations, including situations resulting from a violation of the provisions of the present Charter setting forth the Purposes and Principles of the United Nations.

Article 15

1. The General Assembly shall receive and consider annual and special reports from the Security Council; these reports shall include an account of the measures that the Security Council has decided upon or taken to maintain international peace and security.

2. The General Assembly shall receive and consider reports from the other organs of the United Nations.

2. Generalna skupščina lahko razpravlja o vseh vprašanjih glede ohranjanja mednarodnega miru in varnosti, ki jih predloži katera koli članica Organizacije združenih narodov, Varnostni svet ali v skladu z drugim odstavkom 35. člena država, ki ni članica Organizacije združenih narodov, in, razen v primerih iz 12. člena, daje udeleženi državi ali državam, Varnostnemu svetu ali vsem priporočila o teh vprašanjih. Vprašanja, v zvezi s katerimi je treba ukrepati, Generalna skupščina pred razpravo ali po njej predloži Varnostnemu svetu.

3. Generalna skupščina lahko Varnostni svet opozori na razmere, ki bi lahko ogrozile mednarodni mir in varnost.

4. Pooblastila Generalne skupščine iz tega člena ne vplivajo na splošno področje uporabe 10. člena.

12. člen

1. Kadar Varnostni svet v zvezi s sporom ali razmerami izvaja naloge iz ustanovne listine, mu Generalna skupščina v zvezi s tem ne daje priporočil, razen če zanje ne zaprosi.

2. Generalni sekretar s soglasjem Varnostnega sveta Generalno skupščino na vsakem zasedanju obvesti o vseh zadevah v zvezi z ohranjanjem mednarodnega miru in varnosti, ki jih obravnava Varnostni svet, takoj ko jih ta neha obravnavati, pa o tem obvesti Generalno skupščino ali, kadar ta ne zaseda, članice Organizacije združenih narodov.

13. člen

1. Generalna skupščina predlaga pripravo študij in daje priporočila z namenom:

a) spodbujati mednarodno sodelovanje na političnem področju ter progresivni razvoj mednarodnega prava in njegovo kodifikacijo,

b) spodbujati mednarodno sodelovanje na gospodarskem, socialnem, kulturnem, izobraževalnem in zdravstvenem področju ter kot pomoč pri uveljavljanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved.

2. Druge dolžnosti, naloge in pooblastila Generalne skupščine v zadevah iz točke b) prejšnjega odstavka so določeni v IX. in X. poglavju.

14. člen

Če Generalna skupščina meni, da bi razmere, ne glede na njihov izvor, lahko škodovala splošni blaginji ali prijateljskim odnosom med narodi, lahko ob upoštevanju določb 12. člena priporoči ukrepe za njihovo umiritev, tudi če so te posledica kršitve določb ustanovne listine o ciljih in načelih Organizacije združenih narodov.

15. člen

1. Generalna skupščina prejema in obravnava letna in posebna poročila Varnostnega sveta; ta vsebujejo povzetek ukrepov, ki jih je Varnostni svet sprejel ali izvedel za ohranitev mednarodnega miru in varnosti.

2. Generalna skupščina prejema in obravnava poročila drugih organov Organizacije združenih narodov.

Article 16

The General Assembly shall perform such functions with respect to the international trusteeship system as are assigned to it under Chapters XII and XIII, including the approval of the trusteeship agreements for areas not designated as strategic.

Article 17

1. The General Assembly shall consider and approve the budget of the Organization.

2. The expenses of the Organization shall be borne by the Members as apportioned by the General Assembly.

3. The General Assembly shall consider and approve any financial and budgetary arrangements with specialized agencies referred to in Article 57 and shall examine the administrative budgets of such specialized agencies with a view to making recommendations to the agencies concerned.

Voting

Article 18

1. Each member of the General Assembly shall have one vote.

2. Decisions of the General Assembly on important questions shall be made by a two-thirds majority of the members present and voting. These questions shall include: recommendations with respect to the maintenance of international peace and security, the election of the non-permanent members of the Security Council, the election of the members of the Economic and Social Council, the election of members of the Trusteeship Council in accordance with paragraph 1(c) of Article 86, the admission of new Members to the United Nations, the suspension of the rights and privileges of membership, the expulsion of Members, questions relating to the operation of the trusteeship system, and budgetary questions.

3. Decisions on other questions, including the determination of additional categories of questions to be decided by a two-thirds majority, shall be made by a majority of the members present and voting.

Article 19

A Member of the United Nations which is in arrears in the payment of its financial contributions to the Organization shall have no vote in the General Assembly if the amount of its arrears equals or exceeds the amount of the contributions due from it for the preceding two full years. The General Assembly may, nevertheless, permit such a Member to vote if it is satisfied that the failure to pay is due to conditions beyond the control of the Member.

Procedure

Article 20

The General Assembly shall meet in regular annual sessions and in such special sessions as occasion may require. Special sessions shall be convoked by the Secretary-General at the request of the Security Council or of a majority of the Members of the United Nations.

Article 21

The General Assembly shall adopt its own rules of procedure. It shall elect its President for each session.

Article 22

The General Assembly may establish such subsidiary organs as it deems necessary for the performance of its functions.

16. člen

V zvezi z mednarodnim skrbniškim sistemom Generalna skupščina izvaja naloge iz XII. in XIII. poglavja, skupaj z odobritvijo skrbniških sporazumov za območja, ki niso strateškega pomena.

17. člen

1. Generalna skupščina obravnava in odobri proračun organizacije.

2. Stroške organizacije razporedi med članice.

3. Generalna skupščina obravnava in odobri vse finančne in proračunske dogovore s specializiranimi agencijami iz 57. člena ter pregleda proračune za njihovo upravljanje in jim daje priporočila.

Glasovanje

18. člen

1. Vsaka članica Generalne skupščine ima en glas.

2. Njene odločitve o pomembnih vprašanjih se sprejemajo z dvotretjinsko večino navzočih članic, ki glasujejo. Ta zajemajo priporočila za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, volitve nestalnih članic Varnostnega sveta, volitve članic Ekonomskega in socialnega sveta, volitve članic Skrbniškega sveta v skladu s točko c) prvega odstavka 86. člena, sprejem novih članic v Organizacijo združenih narodov, začasen odvzem pravic in privilegijev, ki izhajajo iz članstva, izključitev članic ter vprašanja glede delovanja skrbniškega sistema in proračuna.

3. Odločitve o drugih vprašanjih, tudi o določitvi dodatnih področij, o katerih se odloča z dvotretjinsko večino, se sprejemajo z večino navzočih članic, ki glasujejo.

19. člen

Članica Organizacije združenih narodov, ki zamuja s plačilom finančnih prispevkov organizaciji, nima pravice glasovanja v Generalni skupščini, če je znesek zapadlih plačil enak znesku njenih prispevkov za pretekli dve leti ali ga presega. Kljub temu lahko Generalna skupščina taki članici dovoli glasovanje, če meni, da ta obveznosti ni poravnala zaradi okoliščin, na katere nima vpliva.

Postopek

20. člen

Generalna skupščina se sestaja na rednih letnih in po potrebi izrednih zasedanjih. Izredna zasedanja skliče generalni sekretar na zahtevo Varnostnega sveta ali večine članic Organizacije združenih narodov.

21. člen

Generalna skupščina sprejme svoj poslovnik. Na vsakem zasedanju izvoli predsedujočega.

22. člen

Generalna skupščina lahko po potrebi ustanovi pomožne organe za izvajanje svojih nalog.

CHAPTER V
THE SECURITY COUNCIL*Composition*

Article 23

1. The Security Council shall consist of eleven Members of the United Nations. The Republic of China, France, the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America shall be permanent members of the Security Council. The General Assembly shall elect six other Members of the United Nations to be non-permanent members of the Security Council, due regard being specially paid, in the first instance to the contribution of Members of the United Nations to the maintenance of international peace and security and to the other purposes of the Organization, and also to equitable geographical distribution.

2. The non-permanent members of the Security Council shall be elected for a term of two years. In the first election of the non-permanent members, however, three shall be chosen for a term of one year. A retiring member shall not be eligible for immediate re-election.

3. Each member of the Security Council shall have one representative.

Functions and Powers

Article 24

1. In order to ensure prompt and effective action by the United Nations, its Members confer on the Security Council primary responsibility for the maintenance of international peace and security, and agree that in carrying out its duties under this responsibility the Security Council acts on their behalf.

2. In discharging these duties the Security Council shall act in accordance with the Purposes and Principles of the United Nations. The specific powers granted to the Security Council for the discharge of these duties are laid down in Chapters VI, VII, VIII, and XII.

3. The Security Council shall submit annual and, when necessary, special reports to the General Assembly for its consideration.

Article 25

The Members of the United Nations agree to accept and carry out the decisions of the Security Council in accordance with the present Charter.

Article 26

In order to promote the establishment and maintenance of international peace and security with the least diversion for armaments of the world's human and economic resources, the Security Council shall be responsible for formulating, with the assistance of the Military Staff Committee referred to in Article 47, plans to be submitted to the Members of the United Nations for the establishment of a system for the regulation of armaments.

Voting

Article 27

1. Each member of the Security Council shall have one vote.

2. Decisions of the Security Council on procedural matters shall be made by an affirmative vote of seven members.

3. Decisions of the Security Council on all other matters shall be made by an affirmative vote of seven members including the concurring votes of the permanent members; provided that, in decisions under Chapter VI, and under paragraph 3 of Article 52, a party to a dispute shall abstain from voting.

V. POGLAVJE
VARNOSTNI SVET*Sestava*

23. člen

1. Varnostni svet sestavlja enajst članic Organizacije združenih narodov. Njegove stalne članice so Francija, Republika Kitajska, Združene države Amerike, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska ter Zveza sovjetskih socialističnih republik. Generalna skupščina šest drugih članic Organizacije združenih narodov izvoli za nestalne članice Varnostnega sveta predvsem ob upoštevanju njihovega prispevka k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti in k drugim ciljem organizacije ter pravične geografske porazdelitve.

2. Nestalne članice Varnostnega sveta se izvolijo za dve leti. Na prvih volitvah nestalnih članic se tri izvolijo za eno leto. Članica, ki ji mandat poteče, ne more kandidirati za takojšnjo ponovno izvolitev.

3. Vsaka članica Varnostnega sveta ima v njem enega predstavnika.

Naloge in pooblastila

24. člen

1. Članice z namenom zagotoviti hitro in učinkovito ukrepanje Organizacije združenih narodov temeljno odgovornost za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti zaupajo Varnostnemu svetu ter se strinjajo, da ta pri izvajanju nalog, ki izhajajo iz te odgovornosti, deluje v njihovem imenu.

2. Varnostni svet pri izvajanju teh nalog deluje skladno s cilji in načeli Organizacije združenih narodov. Pooblastila Varnostnega sveta za njihovo izvajanje so določena v VI., VII., VIII. in XII. poglavju.

3. Varnostni svet predloži Generalni skupščini v obravnavo letna in po potrebi posebna poročila.

25. člen

Članice Organizacije združenih narodov se strinjajo, da bodo sprejele in izvajale odločitve Varnostnega sveta v skladu z ustanovno listino.

26. člen

Varnostni svet je s pomočjo Odbora vojaškega štaba iz 47. člena odgovoren za pripravo načrtov za ureditev oboroževanja, ki jih predloži članicam Organizacije združenih narodov, da se vzpostavita in ohranita mednarodni mir in varnost in pri tem za oboroževanje nameni čim manj svetovnih človeških in gospodarskih virov.

Glasovanje

27. člen

1. Vsaka članica Varnostnega sveta ima en glas.

2. Odločitve Varnostnega sveta v postopkovnih zadevah se sprejmejo, če zanje glasuje sedem članic.

3. Odločitve Varnostnega sveta v vseh drugih zadevah se sprejmejo, če zanje glasuje sedem članic vključno s stalnimi članicami; pri odločitvah po VI. poglavju in tretjem odstavku 52. člena se stran v sporu vzdrži glasovanja.

Procedure

Article 28

1. The Security Council shall be so organized as to be able to function continuously. Each member of the Security Council shall for this purpose be represented at all times at the seat of the Organization.

2. The Security Council shall hold periodic meetings at which each of its members may, if it so desires, be represented by a member of the government or by some other specially designated representative.

3. The Security Council may hold meetings at such places other than the seat of the Organization as in its judgment will best facilitate its work.

Article 29

The Security Council may establish such subsidiary organs as it deems necessary for the performance of its functions.

Article 30

The Security Council shall adopt its own rules of procedure, including the method of selecting its President.

Article 31

Any Member of the United Nations which is not a member of the Security Council may participate, without vote, in the discussion of any question brought before the Security Council whenever the latter considers that the interests of that Member are specially affected.

Article 32

Any Member of the United Nations which is not a member of the Security Council or any state which is not a Member of the United Nations, if it is a party to a dispute under consideration by the Security Council, shall be invited to participate, without vote, in the discussion relating to the dispute. The Security Council shall lay down such conditions as it deems just for the participation of a state which is not a Member of the United Nations.

CHAPTER VI
PACIFIC SETTLEMENT OF DISPUTES

Article 33

1. The parties to any dispute, the continuance of which is likely to endanger the maintenance of international peace and security, shall, first of all, seek a solution by negotiation, enquiry, mediation, conciliation, arbitration, judicial settlement, resort to regional agencies or arrangements, or other peaceful means of their own choice.

2. The Security Council shall, when it deems necessary, call upon the parties to settle their dispute by such means.

Article 34

The Security Council may investigate any dispute, or any situation which might lead to international friction or give rise to a dispute, in order to determine whether the continuance of the dispute or situation is likely to endanger the maintenance of international peace and security.

Article 35

1. Any Member of the United Nations may bring any dispute, or any situation of the nature referred to in Article 34, to the attention of the Security Council or of the General Assembly.

2. A state which is not a Member of the United Nations may bring to the attention of the Security Council or of the General Assembly any dispute to which it is a party if it accepts in advance, for the purposes of the dispute, the obligations of pacific settlement provided in the present Charter.

Postopek

28. člen

1. Varnostni svet se organizira tako, da lahko deluje neprekinjeno. Vsaka njegova članica ima zato na sedežu organizacije ves čas svojega predstavnika.

2. Sestaja se na rednih zasedanjih, na katerih lahko vsako njegovo članico, če ta tako želi, zastopa član vlade ali posebej imenovan predstavnik.

3. Če Varnostni svet meni, da bo to olajšalo njegovo delo, se lahko sestane kjer koli zunaj sedeža organizacije.

29. člen

Varnostni svet lahko po potrebi ustanovi pomožne organe za izvajanje svojih nalog.

30. člen

Varnostni svet sprejme poslovnik, skupaj s postopkom izbire predsedujočega.

31. člen

Članica Organizacije združenih narodov, ki ni članica Varnostnega sveta, lahko brez pravice glasovanja sodeluje v njegovih razpravah o katerem koli vprašanju, kadar Varnostni svet meni, da so njeni interesi še posebno prizadeti.

32. člen

Članica Organizacije združenih narodov, ki ni članica Varnostnega sveta, ali država, ki ni članica Organizacije združenih narodov in je udeležena v sporu, obravnavnem v Varnostnem svetu, je vabljena, da brez pravice glasovanja sodeluje v razpravi o tem. Varnostni svet določi po svoji presoji pravične pogoje za sodelovanje države, ki ni članica Organizacije združenih narodov.

VI. POGLAVJE
MIRNO REŠEVANJE SPOROV

33. člen

1. Strani v sporu, katerega nadaljevanje bi lahko ogrozilo mednarodni mir in varnost, najprej skušajo najti rešitev s pogajanjem, preiskavo, mediacijo, spravo, arbitražo, po sodni poti, s pomočjo regionalnih organizacij ali dogovorov ali z drugimi poljubnimi sredstvi za mirno reševanje.

2. Kadar Varnostni svet oceni, da je to potrebno, strani pozove, naj spor rešijo s temi sredstvi.

34. člen

Varnostni svet lahko raziše vsak spor ali razmere, ki bi lahko vodile v zaostrovanje na mednarodni ravni ali spor, da presodi, ali bi lahko nadaljevanje spora ali razmer ogrozilo mednarodni mir in varnost.

35. člen

1. Članice Organizacije združenih narodov lahko Varnostni svet ali Generalno skupščino opozorijo na spore ali razmere iz 34. člena.

2. Država, ki ni članica Organizacije združenih narodov, lahko Varnostni svet ali Generalno skupščino opozori na spore, v katerih je udeležena, če v zvezi z njimi pred tem sprejme obveznosti mirnega reševanja iz ustanovne listine.

3. The proceedings of the General Assembly in respect to matters brought to its attention under this Article will be subject to the provisions of Articles 11 and 12.

Article 36

1. The Security Council may, at any stage of a dispute of the nature referred to in Article 33 or of a situation of like nature, recommend appropriate procedures or methods of adjustment.

2. The Security Council should take into consideration any procedures for the settlement of the dispute which have already been adopted by the parties.

3. In making recommendations under this Article the Security Council should also take into consideration that legal disputes should as a general rule be referred by the parties to the International Court of Justice in accordance with the provisions of the Statute of the Court.

Article 37

1. Should the parties to a dispute of the nature referred to in Article 33 fail to settle it by the means indicated in that Article, they shall refer it to the Security Council.

2. If the Security Council deems that the continuance of the dispute is in fact likely to endanger the maintenance of international peace and security, it shall decide whether to take action under Article 36 or to recommend such terms of settlement as it may consider appropriate.

Article 38

Without prejudice to the provisions of Article 33 to 37, the Security Council may, if all the parties to any dispute so request, make recommendations to the parties with a view to a pacific settlement of the dispute.

CHAPTER VII ACTION WITH RESPECT TO THREATS TO THE PEACE, BREACHES OF THE PEACE, AND ACTS OF AGGRESSION

Article 39

The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.

Article 40

In order to prevent an aggravation of the situation, the Security Council may, before making the recommendations or deciding upon the measures provided for in Article 39, call upon the parties concerned to comply with such provisional measures as it deems necessary or desirable. Such provisional measures shall be without prejudice to the rights, claims, or position of the parties concerned. The Security Council shall duly take account of failure to comply with such provisional measures.

Article 41

The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.

Article 42

Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.

3. Za postopke Generalne skupščine v zadevah, na katere je opozorjena po tem členu, veljajo določbe 11. in 12. člena.

36. člen

1. Varnostni svet lahko kadar koli med trajanjem spora iz 33. člena ali podobnih razmer priporoči primerne postopke ali način umiritve razmer.

2. Varnostni svet upošteva vse postopke reševanja spora, za katere so se pred tem odločile strani v sporu.

3. Pri dajanju priporočil po tem členu upošteva, da bi morale strani pravne spore praviloma predložiti v obravnavo Meddržavnemu sodišču v skladu z določbami njegovega statuta.

37. člen

1. Če stranem v sporu iz 33. člena ne uspe rešiti s sredstvi iz navedenega člena, ga predložijo v obravnavo Varnostnemu svetu.

2. Če ta oceni, da bi nadaljevanje spora lahko dejansko ogrozilo mednarodni mir in varnost, odloči, ali bo ukrepal skladno s 36. členom ali priporočil po svoji presoji primeren način reševanja.

38. člen

Ne glede na določbe 33. in 37. člena lahko Varnostni svet stranem v sporu da priporočila za njegovo mirno rešitev, če te to od njega zahtevajo.

VII. POGLAVJE UKREPI GLEDE OGROŽANJA IN KRŠITEV MIRU TER DEJANJ AGRESIJE

39. člen

Varnostni svet presodi, ali je mir kakor koli ogrožen ali kršen ali je bilo storjeno kakršno koli dejanje agresije, in za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega mira in varnosti da priporočila ali odloči o ukrepih iz 41. in 42. člena.

40. člen

Preden Varnostni svet da priporočila ali odloči o ukrepih na podlagi 39. člena, lahko udeležene strani pozove k spoštovanju začasnih ukrepov, ki so po njegovi oceni potrebni ali zaželeni, da se prepreči zaostrovanje razmer. Ti ukrepi ne vplivajo na pravice, zahteve ali položaj udeleženih strani. Varnostni svet upošteva nespoštovanje teh začasnih ukrepov.

41. člen

Varnostni svet lahko odloči, kateri ukrepi, ki ne vključujejo oborožene sile, naj se uporabijo za uveljavitev njegovih odločitev, in članice Organizacije združenih narodov pozove k njihovem izvajanju. Ti so lahko popolna ali delna prekinitve gospodarskih odnosov ali železniških, pomorskih, letalskih, poštnih, telegrafskih, radijskih in drugih povezav ter diplomatskih odnosov.

42. člen

Če Varnostni svet oceni, da so ukrepi iz 41. člena nezadostni ali so se izkazali za nezadostne, lahko ustrezno ukrepa z letalskimi, pomorskimi in kopenskimi silami za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega mira in varnosti. Ti ukrepi so lahko prikaz moči, blokade in druge operacije letalskih, pomorskih ali kopenskih sil članic Organizacije združenih narodov.

Article 43

1. All Members of the United Nations, in order to contribute to the maintenance of international peace and security, undertake to make available to the Security Council, on its call and in accordance with a special agreement or agreements, armed forces, assistance, and facilities, including rights of passage, necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

2. Such agreement or agreements shall govern the numbers and types of forces, their degree of readiness and general location, and the nature of the facilities and assistance to be provided.

3. The agreement or agreements shall be negotiated as soon as possible on the initiative of the Security Council. They shall be concluded between the Security Council and Members or between the Security Council and groups of Members and shall be subject to ratification by the signatory states in accordance with their respective constitutional processes.

Article 44

When the Security Council has decided to use force it shall, before calling upon a Member not represented on it to provide armed forces in fulfillment of the obligations assumed under Article 43, invite that Member, if the Member so desires, to participate in the decisions of the Security Council concerning the employment of contingents of that Member's armed forces.

Article 45

In order to enable the United Nations to take urgent military measures, Members shall hold immediately available national air-force contingents for combined international enforcement action. The strength and degree of readiness of these contingents and plans for their combined action shall be determined, within the limits laid down in the special agreement or agreements referred to in Article 43, by the Security Council with the assistance of the Military Staff Committee.

Article 46

Plans for the application of armed force shall be made by the Security Council with the assistance of the Military Staff Committee.

Article 47

1. There shall be established a Military Staff Committee to advise and assist the Security Council on all questions relating to the Security Council's military requirements for the maintenance of international peace and security, the employment and command of forces placed at its disposal, the regulation of armaments, and possible disarmament.

2. The Military Staff Committee shall consist of the Chiefs of Staff of the permanent members of the Security Council or their representatives. Any Member of the United Nations not permanently represented on the Committee shall be invited by the Committee to be associated with it when the efficient discharge of the Committee's responsibilities requires the participation of that Member in its work.

3. The Military Staff Committee shall be responsible under the Security Council for the strategic direction of any armed forces placed at the disposal of the Security Council. Questions relating to the command of such forces shall be worked out subsequently.

4. The Military Staff Committee, with the authorization of the Security Council and after consultation with appropriate regional agencies, may establish regional subcommittees.

Article 48

1. The action required to carry out the decisions of the Security Council for the maintenance of international peace and security shall be taken by all the Members of the United Nations or by some of them, as the Security Council may determine.

43. člen

1. Članice Organizacije združenih narodov se z namenom prispevati k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti zavežejo, da bodo na poziv Varnostnega sveta v skladu s posebnim sporazumom ali sporazumi dale na voljo svoje oborožene sile, podporo in zmogljivosti, potrebne za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, skupaj s pravico prehoda.

2. Taki sporazumi urejajo število pripadnikov in vrsto sil, stopnjo pripravljenosti in okvirno razporeditev ter vrsto zagotovljenih zmogljivosti in podpore.

3. Pogajanja o teh sporazumih se začnejo čim prej na pobudo Varnostnega sveta. Sklenejo se med Varnostnim svetom in članicami ali med Varnostnim svetom in skupinami članic, države podpisnice pa jih ratificirajo v skladu s svojimi ustavnimi postopki.

44. člen

Ko se Varnostni svet odloči za uporabo sile, članico, ki v njem ni zastopana, na njeno željo povabi k sodelovanju v razpravah o uporabi enot njenih oboroženih sil, še preden jo pozove k zagotovitvi oboroženih sil na podlagi obveznosti po 43. členu.

45. člen

Članice imajo v pripravljenosti svoje enote letalskih sil za skupno izvajanje mednarodnih prisilnih ukrepov, da Organizaciji združenih narodov omogočijo nujno vojaško ukrepanje. Varnostni svet s pomočjo Odbora vojaškega štaba določi število pripadnikov in stopnjo pripravljenosti teh enot ter načrte za njihovo skupno ukrepanje v skladu s posebnim sporazumom ali sporazumi iz 43. člena.

46. člen

Uporabo oboroženih sil načrtuje Varnostni svet s pomočjo Odbora vojaškega štaba.

47. člen

1. Ustanovi se Odbor vojaškega štaba, ki svetuje in pomaga Varnostnemu svetu v vseh zadevah v zvezi z njegovimi vojaškimi potrebami za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, uporabo sil, ki jih ima na voljo, poveljevanjem, oboroževanjem in morebitno razoročitvijo.

2. Sestavljajo ga načelniki generalštabov stalnih članic Varnostnega sveta ali njihovi predstavniki. Za učinkovito izvajanje svojih pristojnosti lahko odbor k sodelovanju pozove tudi članico Organizacije združenih narodov, ki v njem nima stalnega predstavnika.

3. Odbor je v okviru Varnostnega sveta odgovoren za strateško vodenje vseh oboroženih sil, ki so temu na voljo. Vprašanja v zvezi s poveljevanjem tem silam se uredijo pozneje.

4. Odbor vojaškega štaba lahko z odobritvijo Varnostnega sveta in po posvetu z ustreznimi regionalnimi organizacijami ustanovi regionalne pododbore.

48. člen

1. Ukrepe za izvajanje odločitev Varnostnega sveta, katerih namen je ohraniti mednarodni mir in varnost, izvajajo vse članice Organizacije združenih narodov ali nekatere od njih, kakor določi Varnostni svet.

2. Such decisions shall be carried out by the Members of the United Nations directly and through their action in the appropriate international agencies of which they are members.

Article 49

The Members of the United Nations shall join in affording mutual assistance in carrying out the measures decided upon by the Security Council.

Article 50

If preventive or enforcement measures against any state are taken by the Security Council, any other state, whether a Member of the United Nations or not, which finds itself confronted with special economic problems arising from the carrying out of those measures shall have the right to consult the Security Council with regard to a solution of those problems.

Article 51

Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defense if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken the measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defense shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security.

CHAPTER VIII REGIONAL ARRANGEMENTS

Article 52

1. Nothing in the present Charter precludes the existence of regional arrangements or agencies for dealing with such matters relating to the maintenance of international peace and security as are appropriate for regional action, provided that such arrangements or agencies and their activities are consistent with the Purposes and Principles of the United Nations.

2. The Members of the United Nations entering into such arrangements or constituting such agencies shall make every effort to achieve pacific settlement of local disputes through such regional arrangements or by such regional agencies before referring them to the Security Council.

3. The Security Council shall encourage the development of pacific settlement of local disputes through such regional arrangements or by such regional agencies either on the initiative of the states concerned or by reference from the Security Council.

4. This Article in no way impairs the application of Articles 34 and 35.

Article 53

1. The Security Council shall, where appropriate, utilize such regional arrangements or agencies for enforcement action under its authority. But no enforcement action shall be taken under regional arrangements or by regional agencies without the authorization of the Security Council, with the exception of measures against any enemy state, as defined in paragraph 2 of this Article, provided for pursuant to Article 107 or in regional arrangements directed against renewal of aggressive policy on the part of any such state, until such time as the Organization may, on request of the Governments concerned, be charged with the responsibility for preventing further aggression by such a state.

2. The term enemy state as used in paragraph 1 of this Article applies to any state which during the Second World War has been an enemy of any signatory of the present Charter.

2. Te odločitve izvajajo neposredno in v ustreznih mednarodnih organizacijah, katerih članice so.

49. člen

Članice Organizacije združenih narodov si pomagajo pri izvajanju ukrepov, ki jih sprejme Varnostni svet.

50. člen

Če Varnostni svet izvaja preventivne ali prisilne ukrepe zoper neko državo, je katera koli članica ali nečlanica Organizacije združenih narodov, ki ima zaradi teh ukrepov posebne gospodarske težave, upravičena do posveta z Varnostnim svetom o njihovi rešitvi.

51. člen

Nobena določba ustanovne listine ne posega v neodtujljivo pravico do individualne ali kolektivne samoobranbe ob vojaškem napadu na članico Organizacije združenih narodov, vse dokler Varnostni svet ne sprejme potrebnih ukrepov za ohranitev mednarodnega miru in varnosti. O ukrepih, ki jih sprejmejo za uresničitev pravice do samoobranbe, članice takoj obvestijo Varnostni svet, vendar ti ne vplivajo na njegovo pristojnost in odgovornost za sprejetje ukrepov, po njegovi presoji potrebnih za ohranitev ali vzpostavitev mednarodnega miru in varnosti, ki izhaja iz ustanovne listine.

VIII. POGLAVJE REGIONALNI DOGOVORI

52. člen

1. Nobena določba ustanovne listine ne izključuje regionalnih dogovorov ali ustanovitve regionalnih organizacij za vprašanja ohranjanja mednarodnega miru in varnosti, za katera je primerno ukrepanje na regionalni ravni, vendar le če so ti dogovori, organizacije in dejavnosti skladni s cilji in načeli Organizacije združenih narodov.

2. Članice Organizacije združenih narodov, ki sklepajo take dogovore ali ustanavljajo take organizacije, si prizadevajo za mirno rešitev tamkajšnjih sporov prek teh, preden jih predložijo Varnostnemu svetu.

3. Varnostni svet spodbuja mirno reševanje sporov znotraj regije prek regionalnih dogovorov ali organizacij na pobudo udeleženih držav ali na svojo pobudo.

4. Ta člen ne vpliva na uporabo 34. in 35. člena.

53. člen

1. Varnostni svet po potrebi take regionalne dogovore ali organizacije uporabi pri izvajanju prisilnih ukrepov iz svoje pristojnosti. Dokler Organizacija združenih narodov na prošnjo udeleženih vlad ne prevzame pristojnosti za preprečevanje nadaljnje agresije sovražne države iz drugega odstavka, se brez dovoljenja Varnostnega sveta prek regionalnega dogovora ali organizacije ne sprejme noben prisilni ukrep, razen ukrepov zoper sovražno državo na podlagi 107. člena ali regionalnih dogovorov, s katerimi se taki državi prepreči, da bi ponovila politiko agresije.

2. Sovražna država iz prejšnjega odstavka je država, ki je bila med drugo svetovno vojno sovražnica katere koli podpisnice ustanovne listine.

Article 54

The Security Council shall at all times be kept fully informed of activities undertaken or in contemplation under regional arrangements or by regional agencies for the maintenance of international peace and security.

CHAPTER IX
INTERNATIONAL ECONOMIC
AND SOCIAL COOPERATION

Article 55

With a view to the creation of conditions of stability and well-being which are necessary for peaceful and friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of people, the United Nations shall promote:

- a. higher standards of living, full employment, and conditions of economic and social progress and development;
- b. solutions of international economic, social, health, and related problems; and international cultural and educational cooperation; and
- c. universal respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion.

Article 56

All members pledge themselves to take joint and separate action in cooperation with the Organization for the achievement of the purposes set forth in Article 55.

Article 57

1. The various specialized agencies, established by inter-governmental agreement and having wide international responsibilities, as defined in their basic instruments, in economic, social, cultural, educational, health, and related fields, shall be brought into relationship with the United Nations in accordance with the provisions of Article 63.

2. Such agencies thus brought into relationship with the United Nations are hereinafter referred to as specialized agencies.

Article 58

The Organization shall make recommendations for the coordination of the policies and activities of the specialized agencies.

Article 59

The Organization shall, where appropriate, initiate negotiations among the states concerned for the creation of any new specialized agencies required for the accomplishment of the purposes set forth in Article 55.

Article 60

Responsibility for the discharge of the functions of the Organization set forth in this Chapter shall be vested in the General Assembly and, under the authority of the General Assembly, in the Economic and Social Council, which shall have for this purpose the powers set forth in Chapter X.

CHAPTER X
THE ECONOMIC AND SOCIAL COUNCIL

Composition

Article 61

1. The Economic and Social Council shall consist of eighteen Members of the United Nations elected by the General Assembly.

54. člen

Varnostni svet se sproti obvešča o vseh dejavnostih za ohranitev mednarodnega miru in varnosti, ki se izvajajo ali načrtujejo na podlagi regionalnih dogovorov ali na ravni regionalnih organizacij.

IX. POGLAVJE
MEDNARODNO GOSPODARSKO
IN SOCIALNO SODELOVANJE

55. člen

Organizacija združenih narodov za dosego stabilnosti in blaginje, ki sta nujni za mirne in prijateljske odnose med narodi ob upoštevanju načel enakopravnosti in samoodločbe, spodbuja:

- a) višji življenjski standard, zaposlovanje ter gospodarski in družbeni napredek in razvoj,
- b) reševanje mednarodnih gospodarskih, socialnih, zdravstvenih in sorodnih problemov ter mednarodno sodelovanje v kulturi in izobraževanju,
- c) splošno spoštovanje in uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved.

56. člen

Vse članice se zavezujejo k izvajanju skupnih in samostojnih ukrepov za dosego ciljev iz 55. člena v sodelovanju z organizacijo.

57. člen

1. Specializirane agencije, ustanovljene z medvladnim sporazumom, ki imajo širok nabor mednarodnih pristojnosti na gospodarskem, socialnem, kulturnem in zdravstvenem področju ter na drugih sorodnih področjih, določenih v njihovih ustanovnih aktih, so z Organizacijo združenih narodov povezane v skladu z določbami 63. člena.

2. Agencije, ki so z Organizacijo združenih narodov v tovrstnem razmerju, se v nadaljnjem besedilu imenujejo specializirane agencije.

58. člen

Organizacija daje priporočila za usklajevanje programov in dejavnosti specializiranih agencij.

59. člen

Organizacija po potrebi začne meddržavna pogajanja za ustanovitev novih specializiranih agencij za uresničevanje ciljev iz 55. člena.

60. člen

Za izvajanje nalog organizacije iz tega poglavja sta odgovorna Generalna skupščina in Ekonomski in socialni svet, ki je v njeni pristojnosti in ima v ta namen pooblastila iz X. poglavja.

X. POGLAVJE
EKONOMSKI IN SOCIALNI SVET

Sestava

61. člen

1. Ekonomski in socialni svet sestavlja osemnajst članic Organizacije združenih narodov, ki jih izvoli Generalna skupščina.

2. Subject to the provisions of paragraph 3, six members of the Economic and Social Council shall be elected each year for a term of three years. A retiring member shall be eligible for immediate re-election.

3. At the first election, eighteen members of the Economic and Social Council shall be chosen. The term of office of six members so chosen shall expire at the end of one year, and of six other members at the end of two years, in accordance with arrangements made by the General Assembly.

4. Each member of the Economic and Social Council shall have one representative.

Functions and Powers

Article 62

1. The Economic and Social Council may make or initiate studies and reports with respect to international economic, social, cultural, educational, health, and related matters and may make recommendations with respect to any such matters to the General Assembly, to the Members of the United Nations, and to the specialized agencies concerned.

2. It may make recommendations for the purpose of promoting respect for, and observance of, human rights and fundamental freedoms for all.

3. It may prepare draft conventions for submission to the General Assembly, with respect to matters falling within its competence.

4. It may call, in accordance with the rules prescribed by the United Nations, international conferences on matters falling within its competence.

Article 63

1. The Economic and Social Council may enter into agreements with any of the agencies referred to in Article 57, defining the terms on which the agency concerned shall be brought into relationship with the United Nations. Such agreements shall be subject to approval by the General Assembly.

2. It may coordinate the activities of the specialized agencies through consultation with and recommendations to such agencies and through recommendations to the General Assembly and to the Members of the United Nations.

Article 64

1. The Economic and Social Council may take appropriate steps to obtain regular reports from the specialized agencies. It may make arrangements with the Members of the United Nations and with the specialized agencies to obtain reports on the steps taken to give effect to its own recommendations and to recommendations on matters falling within its competence made by the General Assembly.

2. It may communicate its observations on these reports to the General Assembly.

Article 65

The Economic and Social Council may furnish information to the Security Council and shall assist the Security Council upon its request.

Article 66

1. The Economic and Social Council shall perform such functions as fall within its competence in connection with the carrying out of the recommendations of the General Assembly.

2. It may, with the approval of the General Assembly, perform services at the request of Members of the United Nations and at the request of specialized agencies.

3. It shall perform such other functions as are specified elsewhere in the present Charter or as may be assigned to it by the General Assembly.

2. Ob upoštevanju tretjega odstavka se vsako leto šest članic Ekonomskega in socialnega sveta izvoli za tri leta. Članica, ki ji poteče mandat, lahko kandidira za takojšnjo ponovno izvolitev.

3. Na prvih volitvah se izvoli osemnajst članic. Šestim mandat poteče po enem letu, šestim pa po dveh letih, kakor določi Generalna skupščina.

4. Vsaka članica Ekonomskega in socialnega sveta ima enega predstavnika.

Naloge in pooblastila

62. člen

1. Ekonomski in socialni svet lahko pripravi študije in poročila o mednarodnih gospodarskih, socialnih, kulturnih, izobraževalnih, zdravstvenih in sorodnih zadevah ali da pobude zanje, Generalni skupščini, članicam Organizacije združenih narodov in specializiranim agencijam pa glede njih daje priporočila.

2. Daje lahko priporočila za spodbujanje spoštovanja in uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse.

3. Pripravlja lahko osnutke konvencij o zadevah iz svoje pristojnosti, ki jih predloži Generalni skupščini.

4. V skladu s pravili Organizacije združenih narodov lahko o zadevah iz svoje pristojnosti skliče mednarodne konference.

63. člen

1. Ekonomski in socialni svet lahko z agencijami iz 57. člena sklepa sporazume, ki določajo razmerje med agencijo in Organizacijo združenih narodov. Te sporazume odobri Generalna skupščina.

2. Dejavnosti specializiranih agencij lahko usklajuje s priporočili tem agencijam, v posvetu z njimi in s priporočili Generalni skupščini in članicam Organizacije združenih narodov.

64. člen

1. Ekonomski in socialni svet na primeren način poskrbi, da prejema redna poročila specializiranih agencij. S članicami Organizacije združenih narodov in specializiranimi agencijami se lahko dogovori, da prejema poročila o ukrepih za uveljavitev svojih priporočil in priporočil Generalne skupščine o zadevah iz svoje pristojnosti.

2. Generalni skupščini lahko sporoči svoje pripombe na ta poročila.

65. člen

Ekonomski in socialni svet lahko Varnostnemu svetu pošlja informacije in mu na njegovo zahtevo pomaga.

66. člen

1. Ekonomski in socialni svet opravlja naloge, povezane z izvajanjem priporočil Generalne skupščine, iz svoje pristojnosti.

2. Z odobritvijo Generalne skupščine lahko prevzame za dolžitve, za katere ga zaprosijo članice Organizacije združenih narodov in specializirane agencije.

3. Izvaja vse druge naloge, ki so določene v ustanovni listini ali ki mu jih dodeli Generalna skupščina.

Voting

Article 67

1. Each member of the Economic and Social Council shall have one vote.

2. Decisions of the Economic and Social Council shall be made by a majority of the members present and voting.

Procedure

Article 68

The Economic and Social Council shall set up commissions in economic and social fields and for the promotion of human rights, and such other commissions as may be required for the performance of its functions.

Article 69

The Economic and Social Council shall invite any Member of the United Nations to participate, without vote, in its deliberations on any matter of particular concern to that Member.

Article 70

The Economic and Social Council may make arrangements for representatives of the specialized agencies to participate, without vote, in its deliberations and in those of the commissions established by it, and for its representatives to participate in the deliberations of the specialized agencies.

Article 71

The Economic and Social Council may make suitable arrangements for consultation with non-governmental organizations which are concerned with matters within its competence. Such arrangements may be made with international organizations and, where appropriate, with national organizations after consultation with the Member of the United Nations concerned.

Article 72

1. The Economic and Social Council shall adopt its own rules of procedure, including the method of selecting its President.

2. The Economic and Social Council shall meet as required in accordance with its rules, which shall include provision for the convening of meetings on the request of a majority of its members.

CHAPTER XI
DECLARATION REGARDING NON-SELF-GOVERNING
TERRITORIES

Article 73

Members of the United Nations which have or assume responsibilities for the administration of territories whose peoples have not yet attained a full measure of self-government recognize the principle that the interests of the inhabitants of these territories are paramount, and accept as a sacred trust the obligation to promote to the utmost, within the system of international peace and security established by the present Charter, the well-being of the inhabitants of these territories, and, to this end:

a. to ensure, with due respect for the culture of the peoples concerned, their political, economic, social, and educational advancement, their just treatment, and their protection against abuses;

b. to develop self-government, to take due account of the political aspirations of the peoples, and to assist them in the progressive development of their free political institutions, according to the particular circumstances of each territory and its peoples and their varying stages of advancement;

c. to further international peace and security;

Glasovanje

67. člen

1. Vsaka članica Ekonomskega in socialnega sveta ima en glas.

2. Njegove odločitve se sprejemajo z večino navzočih članic, ki glasujejo.

Postopek

68. člen

Ekonomske in socialne svet ustanavlja komisije za gospodarsko in socialno področje, za spodbujanje spoštovanja človekovih pravic in druge, ki jih potrebuje za izvajanje svojih nalog.

69. člen

Ekonomske in socialne svet povabi članice Organizacije združenih narodov, da brez pravice glasovanja sodelujejo v njegovih razpravah o vprašanih, ki te države posebej zadevajo.

70. člen

Ekonomske in socialne svet lahko predstavnikom specializiranih agencij omogoči, da brez pravice glasovanja sodelujejo v njegovih razpravah in razpravah komisij, ki jih je ustanovil, in svojim predstavnikom, da sodelujejo v razpravah specializiranih agencij.

71. člen

Ekonomske in socialne svet lahko poskrbi za posvete z nevladnimi organizacijami, ki se ukvarjajo z zadevami iz njegove pristojnosti. Po posvetu s samo članico Organizacije združenih narodov se lahko posvetuje tudi z mednarodnimi in po potrebi državnimi organizacijami.

72. člen

1. Ekonomske in socialne svet sprejme poslovnik, skupaj s postopkom izbire predsedujočega.

2. Ekonomske in socialne svet se sestaja po potrebi v skladu s poslovnikom, ki vsebuje tudi določbo o sklicu zasedanj na zahtevo večine njegovih članic.

XI. POGLAVJE
IZJAVA V ZVEZI Z OZEMLJI
BREZ SAMOUPRAVE

73. člen

Članice Organizacije združenih narodov, ki imajo ali prevzamejo odgovornost upravljanja ozemelj, katerih ljudstva se še niso sposobna upravljati povsem sama, spoštujejo načelo, da so interesi prebivalcev teh ozemelj najpomembnejši, in prevzamejo obveznost čim bolj spodbujati blaginjo njihovih prebivalcev v sistemu mednarodnega miru in varnosti, ki je vzpostavljen z ustanovno listino, in v ta namen:

a) ob spoštovanju kulture teh ljudstev zagotavljati njihov politični, gospodarski in socialni napredek ter napredek pri izobraževanju, njihovo pravično obravnavo in zaščito pred zlorabami,

b) razvijati samoupravo, upoštevati politične težnje ljudstev in jim pomagati izboljševati neodvisne politične institucije ob upoštevanju posebnosti ozemelj in ljudstev ter različnih stopenj razvoja,

c) krepiti mednarodni mir in varnost,

d. to promote constructive measures of development, to encourage research, and to cooperate with one another and, when and where appropriate, with specialized international bodies with a view to the practical achievement of the social, economic, and scientific purposes set forth in this Article; and

e. to transmit regularly to the Secretary-General for information purposes, subject to such limitation as security and constitutional considerations may require, statistical and other information of a technical nature relating to economic, social, and educational conditions in the territories for which they are respectively responsible other than those territories to which Chapters XII and XIII apply.

Article 74

Members of the United Nations also agree that their policy in respect of the territories to which this Chapter applies, no less than in respect of their metropolitan areas, must be based on the general principle of good-neighborliness, due account being taken of the interests and well-being of the rest of the world, in social, economic, and commercial matters.

CHAPTER XII INTERNATIONAL TRUSTEESHIP SYSTEM

Article 75

The United Nations shall establish under its authority an international trusteeship system for the administration and supervision of such territories as may be placed thereunder by subsequent individual agreements. These territories are hereinafter referred to as trust territories.

Article 76

The basic objectives of the trusteeship system, in accordance with the Purposes of the United Nations laid down in Article 1 of the present Charter, shall be:

- a. to further international peace and security;
- b. to promote the political, economic, social, and educational advancement of the inhabitants of the trust territories, and their progressive development towards self-government or independence as may be appropriate to the particular circumstances of each territory and its peoples and the freely expressed wishes of the peoples concerned, and as may be provided by the terms of each trusteeship agreement;
- c. to encourage respect for human rights and for fundamental freedoms for all without distinction as to race, sex, language, or religion, and to encourage recognition of the interdependence of the peoples of the world; and
- d. to ensure equal treatment in social, economic, and commercial matters for all Members of the United Nations and their nationals, and also equal treatment for the latter in the administration of justice, without prejudice to the attainment of the foregoing objectives and subject to the provisions of Article 80.

Article 77

1. The trusteeship system shall apply to such territories in the following categories as may be placed thereunder by means of trusteeship agreements:

- a. territories now held under mandate;
- b. territories which may be detached from enemy states as a result of the Second World War; and
- c. territories voluntarily placed under the system by states responsible for their administration.

2. It will be a matter for subsequent agreement as to which territories in the foregoing categories will be brought under the trusteeship system and upon what terms.

d) spodbujati tvorne razvojne ukrepe in raziskave ter sodelovati druga z drugo in po potrebi tudi s specializiranimi mednarodnimi organizacijami za uresničitev socialnih, gospodarskih in znanstvenih ciljev iz tega člena,

e) skladno z varnostnimi in ustavnimi omejitvami generalnemu sekretarju redno pošiljati statistične in druge tehnične podatke o gospodarskih in socialnih razmerah ter razmerah v izobraževanju na ozemljih, za katera so odgovorne, razen če zanje ne veljajo določbe XII. in XIII. poglavja.

74. člen

Članice Organizacije združenih narodov se prav tako strinjajo, da mora njihova politika do ozemelj iz tega poglavja, enako kot do njihovih matičnih ozemelj, temeljiti na splošnem načelu dobrih sosedskih odnosov v socialnih, gospodarskih in trgovinskih zadevah ob upoštevanju interesov in blaginje drugih delov sveta.

XII. POGLAVJE MEDNARODNI SKRBNŠKI SISTEM

75. člen

Organizacija združenih narodov vzpostavi mednarodni skrbniški sistem v svoji pristojnosti za upravljanje in nadzor ozemelj, ki so lahko vanj vključena na podlagi poznejših sporazumov. V nadaljnjem besedilu se za ta ozemlja uporablja izraz skrbniška ozemlja.

76. člen

Osnovni namen skrbniškega sistema v skladu s cilji Organizacije združenih narodov iz 1. člena ustanovne listine je:

- a) krepiti mednarodni mir in varnost,
- b) spodbujati politični, gospodarski in socialni napredek prebivalcev skrbniških ozemelj in napredek njihovega izobraževanja ter razvoj samouprave ali neodvisnosti ob upoštevanju posebnosti ozemlja in njegovih ljudstev, njihovih svobodno izraženih želja ter določb skrbniškega sporazuma,
- c) spodbujati spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse, ne glede na raso, spol, jezik ali veroizpoved, in ozaveščati o soodvisnosti vseh ljudstev sveta,
- d) zagotoviti enako obravnavo vseh članic Organizacije združenih narodov in njihovih državljanov v socialnih, gospodarskih in trgovinskih zadevah ter njihovo enako obravnavo v sodnih postopkih, ne da bi vplivali na uresničevanje tega namena in ob upoštevanju določb 80. člena.

77. člen

1. Skrbniški sistem se uporablja za ozemlja iz teh kategorij, ki so lahko vanj vključena na podlagi skrbniških sporazumov:

- a) ozemlja trenutno pod mandatom,
- b) ozemlja, oddvojena od sovražnih držav kot posledica druge svetovne vojne,
- c) ozemlja, ki jih države, odgovorne za njihovo upravljanje, prostovoljno vključijo v ta sistem.

2. Poznejši sporazumi določajo, katera ozemlja iz navedenih kategorij se vključijo v skrbniški sistem in pod katerimi pogoji.

Article 78

The trusteeship system shall not apply to territories which have become Members of the United Nations, relationship among which shall be based on respect for the principle of sovereign equality.

Article 79

The terms of trusteeship for each territory to be placed under the trusteeship system, including any alteration or amendment, shall be agreed upon by the states directly concerned, including the mandatory power in the case of territories held under mandate by a Member of the United Nations, and shall be approved as provided for in Articles 83 and 85.

Article 80

1. Except as may be agreed upon in individual trusteeship agreements, made under Articles 77, 79, and 81, placing each territory under the trusteeship system, and until such agreements have been concluded, nothing in this Chapter shall be construed in or of itself to alter in any manner the rights whatsoever of any states or any peoples or the terms of existing international instruments to which Members of the United Nations may respectively be parties.

2. Paragraph 1 of this Article shall not be interpreted as giving grounds for delay or postponement of the negotiation and conclusion of agreements for placing mandated and other territories under the trusteeship system as provided for in Article 77.

Article 81

The trusteeship agreement shall in each case include the terms under which the trust territory will be administered and designate the authority which will exercise the administration of the trust territory. Such authority, hereinafter called the administering authority, may be one or more states or the Organization itself.

Article 82

There may be designated, in any trusteeship agreement, a strategic area or areas which may include part or all of the trust territory to which the agreement applies, without prejudice to any special agreement or agreements made under Article 43.

Article 83

1. All functions of the United Nations relating to strategic areas, including the approval of the terms of the trusteeship agreements and of their alteration or amendment, shall be exercised by the Security Council.

2. The basic objectives set forth in Article 76 shall be applicable to the people of each strategic area.

3. The Security Council shall, subject to the provisions of the trusteeship agreements and without prejudice to security considerations, avail itself of the assistance of the Trusteeship Council to perform those functions of the United Nations under the trusteeship system relating to political, economic, social, and educational matters in the strategic areas.

Article 84

It shall be the duty of the administering authority to ensure that the trust territory shall play its part in the maintenance of international peace and security. To this end the administering authority may make use of volunteer forces, facilities, and assistance from the trust territory in carrying out the obligations towards the Security Council undertaken in this regard by the administering authority, as well as for local defence and the maintenance of law and order within the trust territory.

78. člen

Skrbniški sistem se ne uporablja za ozemlja, ki so sprejeta v Organizacijo združenih narodov, v kateri odnosi temeljijo na spoštovanju načela enake suverenosti.

79. člen

O pogojih skrbništva za ozemlje, ki se vključijo v skrbniški sistem, in kakršnih koli spremembah se dogovorijo države, ki jih to neposredno zadeva, skupaj z državami, ki ima mandat nad ozemljem, če je ta članica Organizacije združenih narodov; pogoji se odobrijo v skladu s 83. in 85. členom.

80. člen

1. Razen če ni tako dogovorjeno v skrbniških sporazumih za vključitev ozemlja v skrbniški sistem na podlagi 77., 79. in 81. člena in vse dokler se ti sporazumi ne sklenejo, se nobena določba tega poglavja ne razlaga tako, kot da posredno ali neposredno kakor koli posega v pravice držav ali ljudstev ali določbe obstoječih mednarodnih aktov, katerih pogodbenice so posamezne članice Organizacije združenih narodov.

2. Razlogi iz prejšnjega odstavka niso podlaga za odlašanje ali zavlačevanje s pogajanjem za sklenitev sporazumov, s katerimi se ozemlja pod mandatom in druga ozemlja vključijo v skrbniški sistem na podlagi 77. člena.

81. člen

Skrbniški sporazum opredeli pogoje upravljanja skrbniškega ozemlja in določi, kdo ga upravlja. V nadaljnjem besedilu je to uprava, ki jo lahko sestavlja ena ali več držav ali sama organizacija.

82. člen

Ne glede na posebni sporazum ali sporazume, sklenjene na podlagi 43. člena, lahko skrbniški sporazumi določajo tudi strateško območje ali območja, ki lahko zajemajo celotno skrbniško ozemlje, za katero se sporazum uporablja, ali njegove del.

83. člen

1. Naloge Organizacije združenih narodov v zvezi s strateškimi območji, skupaj z odobritvijo skrbniških sporazumov z vsemi spremembami, opravlja Varnostni svet.

2. Za ljudstva vseh strateških območij velja osnovni namen iz 76. člena.

3. Varnostnemu svetu lahko pri opravljanju nalog Organizacije združenih narodov po skrbniškem sistemu v zvezi s političnimi, gospodarskimi in socialnimi zadevami ter zadevami izobraževanja na strateških območjih pomaga Skrbniški svet ob upoštevanju skrbniških sporazumov in ne glede na varnostne zahteve.

84. člen

Uprava mora poskrbeti, da skrbniško ozemlje prispeva k ohranjanju mednarodnega miru in varnosti. Za izvajanje obveznosti do Varnostnega sveta, ki jih v zvezi s tem prevzame, ter za zagotovitev obrambe, reda in miru na skrbniškem ozemlju lahko uporabi njegove enote prostovoljcev, zmogljivosti in podporo.

Article 85

1. The functions of the United Nations with regard to trusteeship agreements for all areas not designated as strategic, including the approval of the terms of the trusteeship agreements and of their alteration or amendment, shall be exercised by the General Assembly.

2. The Trusteeship Council, operating under the authority of the General Assembly, shall assist the General Assembly in carrying out these functions.

CHAPTER XIII
THE TRUSTEESHIP COUNCIL*Composition*

Article 86

1. The Trusteeship Council shall consist of the following Members of the United Nations:

a. those Members administering trust territories;

b. such of those Members mentioned by name in Article 23 as are not administering trust territories; and

c. as many other Members elected for three-year terms by the General Assembly as may be necessary to ensure that the total number of members of the Trusteeship Council is equally divided between those Members of the United Nations which administer trust territories and those which do not.

2. Each member of the Trusteeship Council shall designate one specially qualified person to represent it therein.

Functions and Powers

Article 87

The General Assembly and, under its authority, the Trusteeship Council, in carrying out their functions, may:

a. consider reports submitted by the administering authority;

b. accept petitions and examine them in consultation with the administering authority;

c. provide for periodic visits to the respective trust territories at times agreed upon with the administering authority; and

d. take these and other actions in conformity with the terms of the trusteeship agreements.

Article 88

The Trusteeship Council shall formulate a questionnaire on the political, economic, social, and educational advancement of the inhabitants of each trust territory, and the administering authority for each trust territory within the competence of the General Assembly shall make an annual report to the General Assembly upon the basis of such questionnaire.

Voting

Article 89

1. Each member of the Trusteeship Council shall have one vote.

2. Decisions of the Trusteeship Council shall be made by a majority of the members present and voting.

Procedure

Article 90

1. The Trusteeship Council shall adopt its own rules of procedure, including the method of selecting its President.

2. The Trusteeship Council shall meet as required in accordance with its rules, which shall include provision for the convening of meetings on the request of a majority of its members.

85. člen

1. Naloge Organizacije združenih narodov v zvezi s skrbniškimi sporazumi o območjih, ki niso opredeljena kot strateška, skupaj z odobritvijo skrbniških sporazumov z vsemi spremembami, opravlja Generalna skupščina.

2. Pri opravljanju teh nalog ji pomaga Skrbniški svet, ki deluje v njeni pristojnosti.

XIII. POGLAVJE
SKRBNIŠKI SVET*Sestava*

86. člen

1. Skrbniški svet sestavljajo:

a) članice Organizacije združenih narodov, ki upravljajo skrbniška ozemlja,

b) članice Organizacije združenih narodov, ki so poimensko našteje v 23. členu, vendar ne upravljajo skrbniških ozemelj,

c) druge članice Organizacije združenih narodov, ki jih za tri leta izvoli Generalna skupščina, da zagotovi enakomerno porazdeljeno sestavo Skrbniškega sveta med članicami, ki upravljajo skrbniška ozemlja, in tistimi, ki jih ne.

2. Vsaka članica Skrbniškega sveta vanj imenuje ustrezno usposobljenega predstavnika.

Naloge in pooblastila

87. člen

Generalna skupščina in Skrbniški svet, ki je v njeni pristojnosti, pri opravljanju svojih nalog:

a) obravnava poročila, ki jih predloži uprava,

b) prejmeta prošnje in jih preučujeta v posvetu z njo,

c) poskrbita za občasne obiske skrbniških ozemelj po dogovoru z njo,

d) opravljata te in druge dejavnosti v skladu s skrbniškimi sporazumi.

88. člen

Skrbniški svet sestavi vprašalnik o političnem, gospodarskem in socialnem napredku ter napredku na področju izobraževanja prebivalcev skrbniškega ozemlja, uprava pa za vsako skrbniško ozemlje v pristojnosti Generalne skupščine na podlagi tega vprašalnika zanjo pripravi letno poročilo.

Glasovanje

89. člen

1. Vsaka članica Skrbniškega sveta ima en glas.

2. Njegove odločitve se sprejemajo z večino navzočih članic, ki glasujejo.

Postopek

90. člen

1. Skrbniški svet sprejme poslovnik, skupaj z načinom izbire predsedujočega.

2. Sestaja se v skladu s poslovnikom, ki vsebuje tudi določbo o sklicu zasedanj na zahtevo večine njegovih članic.

Article 91

The Trusteeship Council shall, when appropriate, avail itself of the assistance of the Economic and Social Council and of the specialized agencies in regard to matters with which they are respectively concerned.

CHAPTER XIV
THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

Article 92

The International Court of Justice shall be the principal judicial organ of the United Nations. It shall function in accordance with the annexed Statute, which is based upon the Statute of the Permanent Court of International Justice and forms an integral part of the present Charter.

Article 93

1. All Members of the United Nations are *ipso facto* parties to the Statute of the International Court of Justice.

2. A state which is not a Member of the United Nations may become a party to the Statute of the International Court of Justice on conditions to be determined in each case by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council.

Article 94

1. Each Member of the United Nations undertakes to comply with the decision of the International Court of Justice in any case to which it is a party.

2. If any party to a case fails to perform the obligations incumbent upon it under a judgment rendered by the Court, the other party may have recourse to the Security Council, which may, if it deems necessary, make recommendations or decide upon measures to be taken to give effect to the judgment.

Article 95

Nothing in the present Charter shall prevent Members of the United Nations from entrusting the solution of their differences to other tribunals by virtue of agreements already in existence or which may be concluded in the future.

Article 96

1. The General Assembly or the Security Council may request the International Court of Justice to give an advisory opinion on any legal question.

2. Other organs of the United Nations and specialized agencies, which may at any time be so authorized by the General Assembly, may also request advisory opinions of the Court on legal questions arising within the scope of their activities.

CHAPTER XV
THE SECRETARIAT

Article 97

The Secretariat shall comprise a Secretary-General and such staff as the Organization may require. The Secretary-General shall be appointed by the General Assembly upon the recommendation of the Security Council. He shall be the chief administrative officer of the Organization.

Article 98

The Secretary-General shall act in that capacity in all meetings of the General Assembly, of the Security Council, of the Economic and Social Council, and of the Trusteeship Council, and shall perform such other functions as are entrusted to him by these organs. The Secretary-General shall make an annual report to the General Assembly on the work of the Organization.

91. člen

Skrbniški svet se po potrebi obrne po pomoč na Ekonomski in socialni svet ter specializirane agencije v zadevah, ki sodijo v njihovo pristojnost.

XIV. POGLAVJE
MEDDRŽAVNO SODIŠČE

92. člen

Meddržavno sodišče je glavni sodni organ Organizacije združenih narodov. Posluje v skladu s priloženim statutom, ki temelji na Statutu Stalnega meddržavnega sodišča in je sestavni del ustanovne listine.

93. člen

1. Vse članice Organizacije združenih narodov so *ipso facto* pogodbenice Statuta Meddržavnega sodišča.

2. Država, ki ni članica Organizacije združenih narodov, lahko postane pogodbenica Statuta Meddržavnega sodišča pod pogoji, ki jih določi Generalna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta za vsak primer posebej.

94. člen

1. Članice Organizacije združenih narodov se zavezujejo k spoštovanju odločitev Meddržavnega sodišča v primerih, v katerih so stranke.

2. Če stranka ne izpolni obveznosti iz sodbe, se lahko druga stranka obrne na Varnostni svet, ki lahko po svoji presoji da priporočila ali odloči o potrebnih ukrepih za izvršitev sodbe.

95. člen

Nobena določba ustanovne listine članicam Organizacije združenih narodov ne preprečuje, da bi reševanje svojih nesporazumov zaupale drugim sodiščem na podlagi obstoječih ali prihodnjih sporazumov.

96. člen

1. Generalna skupščina ali Varnostni svet lahko Meddržavno sodišče zaprosi za svetovalno mnenje o pravnih vprašanjih.

2. Za svetovalno mnenje ga lahko o pravnih vprašanjih v zvezi s svojimi dejavnostmi zaprosijo tudi drugi organi Organizacije združenih narodov in specializirane agencije, kadar jih za to pooblasti Generalna skupščina.

XV. POGLAVJE
SEKRETARIAT

97. člen

Sekretariat sestavljajo generalni sekretar in osebje, ki ga organizacija potrebuje. Generalnega sekretarja imenuje Generalna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta. Je najvišji uradnik organizacije.

98. člen

Generalni sekretar opravlja to funkcijo na vseh zasedanjih Generalne skupščine, Varnostnega sveta, Ekonomskega in socialnega sveta in Skrbniškega sveta ter opravlja druge naloge, ki mu jih zaupajo ti organi. Za Generalno skupščino pripravlja letna poročila o delu organizacije.

Article 99

The Secretary-General may bring to the attention of the Security Council any matter which in his opinion may threaten the maintenance of international peace and security.

Article 100

1. In the performance of their duties the Secretary-General and the staff shall not seek or receive instructions from any government or from any other authority external to the Organization. They shall refrain from any action which might reflect on their position as international officials responsible only to the Organization.

2. Each Member of the United Nations undertakes to respect the exclusively international character of the responsibilities of the Secretary-General and the staff and not to seek to influence them in the discharge of their responsibilities.

Article 101

1. The staff shall be appointed by the Secretary-General under regulations established by the General Assembly.

2. Appropriate staffs shall be permanently assigned to the Economic and Social Council, the Trusteeship Council, and, as required, to other organs of the United Nations. These staffs shall form a part of the Secretariat.

3. The paramount consideration in the employment of the staff and in the determination of the conditions of service shall be the necessity of securing the highest standards of efficiency, competence, and integrity. Due regard shall be paid to the importance of recruiting the staff on as wide a geographical basis as possible.

CHAPTER XVI
MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 102

1. Every treaty and every international agreement entered into by any Member of the United Nations after the present Charter comes into force shall as soon as possible be registered with the Secretariat and published by it.

2. No party to any such treaty or international agreement which has not been registered in accordance with the provisions of paragraph 1 of this Article may invoke that treaty or agreement before any organ of the United Nations.

Article 103

In the event of a conflict between the obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail.

Article 104

The Organization shall enjoy in the territory of each of its Members such legal capacity as may be necessary for the exercise of its functions and the fulfillment of its purposes.

Article 105

1. The Organization shall enjoy in the territory of each of its Members such privileges and immunities as are necessary for the fulfillment of its purposes.

2. Representatives of the Members of the United Nations and officials of the Organization shall similarly enjoy such privileges and immunities as are necessary for the independent exercise of their functions in connection with the Organization.

3. The General Assembly may make recommendations with a view to determining the details of the application of paragraphs 1 and 2 of this Article or may propose conventions to the Members of the United Nations for this purpose.

99. člen

Generalni sekretar lahko opozori Varnostni svet na kar koli, kar bi lahko po njegovi presoji ogrozilo mednarodni mir in varnost.

100. člen

1. Pri opravljanju svojih nalog generalni sekretar in osebje ne zahtevajo in ne prejema navodil vlad ali kogar koli drugega zunaj organizacije. Vzdrižijo se vsakršnih dejanj, ki bi lahko vplivala na njihov položaj mednarodnih uradnikov, ki odgovarjajo izključno organizaciji.

2. Članice Organizacije združenih narodov se zavezujejo, da bodo spoštovale mednarodni značaj pristojnosti generalnega sekretarja in osebja ter da ne bodo poskusile vplivati nanje pri opravljanju njihovih nalog.

101. člen

1. Osebje imenuje generalni sekretar v skladu s predpisi Generalne skupščine.

2. Ustrezno osebje se razporedi v Ekonomski in socialni svet, Skrbniški svet in po potrebi v druge organe Organizacije združenih narodov. To osebje je del Sekretariata.

3. Glavno merilo pri zaposlovanju osebja in določanju pogojev zaposlitve je potreba po čim večji učinkovitosti, usposobljenosti in poštenosti. Prav tako se upošteva čim širša geografska porazdelitev.

XVI. POGLAVJE
DRUGE DOLOČBE

102. člen

1. Vsako mednarodno pogodbo in sporazum, ki ga po začetku veljavnosti ustanovne listine sklene članica Organizacije združenih narodov, je treba čim prej registrirati pri Sekretariatu, ki ga nato objavi.

2. Pogodbenica mednarodne pogodbe ali sporazuma, ki ni registriran v skladu s prejšnjim odstavkom, se pred organi Organizacije združenih narodov nanj ne more sklicevati.

103. člen

Če so obveznosti članic Organizacije združenih narodov po ustanovni listini v nasprotju z njihovimi obveznostmi po drugih mednarodnih sporazumih, prevladajo obveznosti po ustanovni listini.

104. člen

Organizacija ima na ozemlju članic pravno sposobnost, potrebno za izpolnjevanje njenih nalog in ciljev.

105. člen

1. Organizacija na ozemlju članic uživa privilegije in imunitete, potrebne za uresničevanje njenih ciljev.

2. Predstavniki njenih članic in njeni uradniki uživajo privilegije in imunitete, potrebne za neodvisno opravljanje nalog, povezanih z organizacijo.

3. Generalna skupščina lahko izda priporočila za izvajanje prejšnjih dveh odstavkov ali v ta namen članicam Organizacije združenih narodov predlaga sklenitev konvencij.

CHAPTER XVII
TRANSITIONAL SECURITY ARRANGEMENTS

Article 106

Pending the coming into force of such special agreements referred to in Article 43 as in the opinion of the Security Council enable it to begin the exercise of its responsibilities under Article 42, the parties to the Four-Nation Declaration, signed at Moscow, October 30, 1943, and France, shall, in accordance with the provisions of paragraph 5 of that Declaration, consult with one another and as occasion requires with other Members of the United Nations with a view to such joint action on behalf of the Organization as may be necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

Article 107

Nothing in the present Charter shall invalidate or preclude action, in relation to any state which during the Second World War has been an enemy of any signatory to the present Charter, taken or authorized as a result of that war by the Governments having responsibility for such action.

CHAPTER XVIII
AMENDMENTS

Article 108

Amendments to the present Charter shall come into force for all Members of the United Nations when they have been adopted by a vote of two thirds of the members of the General Assembly and ratified in accordance with their respective constitutional processes by two thirds of the Members of the United Nations, including all the permanent members of the Security Council.

Article 109

1. A General Conference of the Members of the United Nations for the purpose of reviewing the present Charter may be held at a date and place to be fixed by a two-thirds vote of the members of the General Assembly and by a vote of any seven members of the Security Council. Each Member of the United Nations shall have one vote in the conference.

2. Any alteration of the present Charter recommended by a two-thirds vote of the conference shall take effect when ratified in accordance with their respective constitutional processes by two thirds of the Members of the United Nations including all the permanent members of the Security Council.

3. If such a conference has not been held before the tenth annual session of the General Assembly following the coming into force of the present Charter, the proposal to call such a conference shall be placed on the agenda of that session of the General Assembly, and the conference shall be held if so decided by a majority vote of the members of the General Assembly and by a vote of any seven members of the Security Council.

CHAPTER XIX
RATIFICATION AND SIGNATURE

Article 110

1. The present Charter shall be ratified by the signatory states in accordance with their respective constitutional processes.

2. The ratifications shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all the signatory states of each deposit as well as the Secretary-General of the Organization when he has been appointed.

XIII. POGLAVJE
PREHODNE VARNOSTNE DOLOČBE

106. člen

Do začetka veljavnosti posebnih sporazumov iz 43. člena, ki Varnostnemu svetu po njegovi presoji omogočajo ukrepanje v skladu z 42. členom, se podpisnice Deklaracije štirih držav, podpisane v Moskvi 30. oktobra 1943, in Francija v skladu s petim odstavkom deklaracije posvetujejo med seboj in po potrebi z drugimi članicami Organizacije združenih narodov o skupnih ukrepih v imenu organizacije za ohranitev mednarodnega miru in varnosti.

107. člen

Nobena določba ustanovne listine ne razveljavi ali preprečuje ukrepov, ki jih zoper države, ki so bile med drugo svetovno vojno sovražnice podpisnic ustanovne listine, zaradi vojne sprejmejo ali odobrijo odgovorne vlade.

XVIII. POGLAVJE
SPREMEMBE

108. člen

Spremembe ustanovne listine začnejo veljati za vse članice Organizacije združenih narodov, ko jih z dvotretjinsko večino sprejmejo članice Generalne skupščine in ko jih v skladu s svojimi ustavnimi postopki ratificirata dve tretjini članic Organizacije združenih narodov, med njimi vse stalne članice Varnostnega sveta.

109. člen

1. Za pregled ustanovne listine se lahko skliče splošna konferenca članic Organizacije združenih narodov; čas in kraj z dvotretjinsko večino potrdijo članice Generalne skupščine s podporo sedmih članic Varnostnega sveta. Na konferenci ima vsaka članica Organizacije združenih narodov en glas.

2. Spremembe ustanovne listine, ki na konferenci prejmejo dvotretjinsko podporo, začnejo veljati, ko jih v skladu s svojimi ustavnimi postopki ratificirata dve tretjini članic Organizacije združenih narodov, med njimi vse stalne članice Varnostnega sveta.

3. Če do desetega letnega zasedanja Generalne skupščine od začetka veljavnosti ustanovne listine konferenca ni sklicana, se predlog za to uvrsti na dnevni red tega zasedanja, konferenca pa se skliče, če predlog podpre večina članic Generalne skupščine in sedem članic Varnostnega sveta.

XIX. POGLAVJE
RATIFIKACIJA IN PODPIS

110. člen

1. Ustanovno listino podpisnice ratificirajo v skladu s svojimi ustavnimi postopki.

2. Listine o ratifikaciji se deponirajo pri vladi Združenih držav Amerike, ki o deponiranju vsake listine o ratifikaciji uradno obvesti podpisnice in generalnega sekretarja, potem ko je imenovan.

3. The present Charter shall come into force upon the deposit of ratifications by the Republic of China, France, the Union of Soviet Socialist Republics, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the United States of America, and by a majority of the other signatory states. A protocol of the ratifications deposited shall thereupon be drawn up by the Government of the United States of America which shall communicate copies thereof to all the signatory states.

4. The states signatory to the present Charter which ratify it after it has come into force will become original Members of the United Nations on the date of the deposit of their respective ratifications.

Article 111

The present Charter, of which the Chinese, French, Russian, English, and Spanish texts are equally authentic, shall remain deposited in the archives of the Government of the United States of America. Duly certified copies thereof shall be transmitted by that Government to the Governments of the other signatory states.

IN FAITH WHEREOF the representatives of the Governments of the United Nations have signed the present Charter.

DONE at the city of San Francisco the twenty-sixth day of June, one thousand nine hundred and forty-five.

3. Ustanovna listina začne veljati, ko listine o ratifikaciji deponirajo Francija, Republika Kitajska, Združene države Amerike, Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska in Zveza sovjetskih socialističnih republik ter večina drugih podpisnic. Vlada Združenih držav Amerike nato sestavi zapisnik o deponiranih listinah o ratifikaciji in vsem podpisnicam pošlje njegovo kopijo.

4. Podpisnice ustanovne listine, ki to ratificirajo po začetku njene veljavnosti, postanejo ustanovne članice Organizacije združenih narodov z dnem deponiranja listine o ratifikaciji.

111. člen

Izvirnik ustanovne listine v kitajskem, francoskem, ruskem, angleškem in španskem jeziku, ki so med seboj enako verodostojni, se hrani v arhivu vlade Združenih držav Amerike. Ta overjene kopije pošlje vladam drugih podpisnic.

V POTRDITEV TEGA so predstavniki vlad Združenih narodov podpisali to ustanovno listino.

SKLENJENO v San Franciscu šestindvajsetega junija tisoč devetsto petinštirideset.

**STATUTE
OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE***Article 1*

THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE established by the Charter of the United Nations as the principal judicial organ of the United Nations shall be constituted and shall function in accordance with the provisions of the present Statute.

**CHAPTER I
ORGANIZATION OF THE COURT***Article 2*

The Court shall be composed of a body of independent judges, elected regardless of their nationality from among persons of high moral character, who possess the qualifications required in their respective countries for appointment to the highest judicial offices, or are jurisconsults of recognized competence in international law.

Article 3

1. The Court shall consist of fifteen members, no two of whom may be nationals of the same state.

2. A person who for the purposes of membership in the Court could be regarded as a national of more than one state shall be deemed to be a national of the one in which he ordinarily exercises civil and political rights.

Article 4

1. The members of the Court shall be elected by the General Assembly and by the Security Council from a list of persons nominated by the national groups in the Permanent Court of Arbitration, in accordance with the following provisions.

2. In the case of Members of the United Nations not represented in the Permanent Court of Arbitration, candidates shall be nominated by national groups appointed for this purpose by their governments under the same conditions as those prescribed for members of the Permanent Court of Arbitration by Article 44 of the Convention of The Hague of 1907 for the pacific settlement of international disputes.

3. The conditions under which a state which is a party to the present Statute but is not a Member of the United Nations may participate in electing the members of the Court shall, in the absence of a special agreement, be laid down by the General Assembly upon recommendation of the Security Council.

Article 5

1. At least three months before the date of the election, the Secretary-General of the United Nations shall address a written request to the members of the Permanent Court of Arbitration belonging to the states which are parties to the present Statute, and to the members of the national groups appointed under Article 4, paragraph 2, inviting them to undertake, within a given time, by national groups, the nomination of persons in a position to accept the duties of a member of the Court.

2. No group may nominate more than four persons, not more than two of whom shall be of their own nationality. In no case may the number of candidates nominated by a group be more than double the number of seats to be filled.

Article 6

Before making these nominations, each national group is recommended to consult its highest court of justice, its legal faculties and schools of law, and its national academies and national sections of international academies devoted to the study of law.

**STATUT
MEDDRŽAVNEGA SODIŠČA***1. člen*

MEDDRŽAVNO SODIŠČE, ki je ustanovljeno z Ustanovno listino Organizacije združenih narodov kot njen glavni sodni organ, se vzpostavi in deluje v skladu s statutom.

**I. POGLAVJE
ORGANIZIRANOST SODIŠČA***2. člen*

Sodišče sestavljajo neodvisni sodniki, izvoljeni ne glede na narodno pripadnost izmed oseb z velikim moralnim ugledom, ki so ustrezno usposobljene za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali so priznani strokovnjaki za mednarodno pravo.

3. člen

1. Sodišče sestavlja petnajst članov, med katerimi ne sme biti dveh državljanov iste države.

2. Če se posameznik pri imenovanju za člana sodišča lahko obravnava kot državljan več držav, se šteje, da je državljan tiste države, v kateri navadno uresničuje državljanske in politične pravice.

4. člen

1. Člane sodišča v skladu z določbami v nadaljevanju izvolita Generalna skupščina in Varnostni svet s seznama oseb, ki jih predlagajo nacionalne skupine pri Stalnem arbitražnem sodišču.

2. Če članice Organizacije združenih narodov nimajo predstavnika pri Stalnem arbitražnem sodišču, kandidate predlagajo nacionalne skupine, ki jih za ta namen imenujejo njihove vlade pod pogoji za člane Stalnega arbitražnega sodišča iz 44. člena Haaške konvencije o mirnem reševanju mednarodnih sporov iz leta 1907.

3. Če ni sklenjen poseben sporazum, pogoje za udeležbo pogodbenic statuta, ki niso članice Organizacije združenih narodov, pri volitvah članov sodišča določi Generalna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta.

5. člen

1. Generalni sekretar Organizacije združenih narodov najmanj tri mesece pred volitvami člane Stalnega arbitražnega sodišča, ki so državljani pogodbenic statuta, in člane nacionalnih skupin, imenovanih v skladu z drugim odstavkom 4. člena, pisno zaprosi, da v določenem roku prek nacionalnih skupin predlagajo osebe, ki lahko prevzamejo dolžnosti člana sodišča.

2. Skupina lahko predlaga največ štiri osebe, med katerimi sta lahko največ dve iz njene države. Število kandidatov, ki jih predlaga, je največ dvakrat večje od števila prostih mest.

6. člen

Nacionalnim skupinam se priporoča, da se, preden predlagajo kandidate, posvetujejo s svojimi najvišjimi sodišči, pravnimi fakultetami in izobraževalnimi ustanovami ter akademijami in oddelki mednarodnih akademij s področja prava.

Article 7

1. The Secretary-General shall prepare a list in alphabetical order of all the persons thus nominated. Save as provided in Article 12, paragraph 2, these shall be the only persons eligible.

2. The Secretary-General shall submit this list to the General Assembly and to the Security Council.

Article 8

The General Assembly and the Security Council shall proceed independently of one another to elect the members of the Court.

Article 9

At every election, the electors shall bear in mind not only that the persons to be elected should individually possess the qualifications required, but also that in the body as a whole the representation of the main forms of civilization and of the principal legal systems of the world should be assured.

Article 10

1. Those candidates who obtain an absolute majority of votes in the General Assembly and in the Security Council shall be considered as elected.

2. Any vote of the Security Council, whether for the election of judges or for the appointment of members of the conference envisaged in Article 12, shall be taken without any distinction between permanent and non-permanent members of the Security Council.

3. In the event of more than one national of the same state obtaining an absolute majority of the votes both of the General Assembly and of the Security Council, the eldest of these only shall be considered as elected.

Article 11

If, after the first meeting held for the purpose of the election, one or more seats remain to be filled, a second and, if necessary, a third meeting shall take place.

Article 12

1. If, after the third meeting, one or more seats still remain unfilled, a joint conference consisting of six members, three appointed by the General Assembly and three by the Security Council, may be formed at any time at the request of either the General Assembly or the Security Council, for the purpose of choosing by the vote of an absolute majority one name for each seat still vacant, to submit to the General Assembly and the Security Council for their respective acceptance.

2. If the joint conference is unanimously agreed upon any person who fulfils the required conditions, he may be included in its list, even though he was not included in the list of nominations referred to in Article 7.

3. If the joint conference is satisfied that it will not be successful in procuring an election, those members of the Court who have already been elected shall, within a period to be fixed by the Security Council, proceed to fill the vacant seats by selection from among those candidates who have obtained votes either in the General Assembly or in the Security Council.

4. In the event of an equality of votes among the judges, the eldest judge shall have a casting vote.

Article 13

1. The members of the Court shall be elected for nine years and may be re-elected; provided, however, that of the judges elected at the first election, the terms of five judges shall expire at the end of three years and the terms of five more judges shall expire at the end of six years.

2. The judges whose terms are to expire at the end of the above-mentioned initial periods of three and six years shall be chosen by lot to be drawn by the Secretary-General immediately after the first election has been completed.

7. člen

1. Generalni sekretar pripravi abecedni seznam tako predlaganih kandidatov. Razen v primeru iz drugega odstavka 12. člena so lahko imenovane samo te osebe.

2. Seznam predloži Generalni skupščini in Varnostnemu svetu.

8. člen

Pri volitvah članov sodišča Generalna skupščina in Varnostni svet delujeta neodvisno drug od drugega.

9. člen

Na volitvah elektorji upoštevajo usposobljenost posameznih kandidatov ter hkrati zastopanost osnovnih civilizacijskih oblik in temeljnih pravnih sistemov v organu kot celoti.

10. člen

1. Izvoljeni so tisti kandidati, ki prejmejo absolutno večino glasov v Generalni skupščini in Varnostnem svetu.

2. Pri volitvah sodnikov ali imenovanju članov komisije iz 12. člena so glasovi stalnih in nestalnih članic Varnostnega sveta enakovredni.

3. Če absolutno večino glasov Generalne skupščine in Varnostnega sveta prejme več kot en državljan iste države, je izvoljen starejši.

11. člen

Če po prvem krogu volitev ostane eno ali več mest nezasedenih, se kliče drugi in po potrebi tretji krog.

12. člen

1. Če niti po tretjem krogu ni zasedeno eno ali več mest, se lahko na zahtevo Generalne skupščine ali Varnostnega sveta kadar koli kliče skupna šestčlanska komisija, v katero vsak od njiju imenuje po tri člane in ki za vsako nezasedeno mesto z absolutno večino izvoli enega kandidata ter jima ga nato predloži v potrditev.

2. Komisija lahko kandidata, ki izpolnjuje predpisane pogoje in ga izbere soglasno, uvrsti na svoj seznam, čeprav ga ni na seznamu kandidatov iz 7. člena.

3. Če komisija oceni, da volitve ne bodo uspešne, že izvoljeni člani sodišča v roku, ki ga določi Varnostni svet, na nezasedena mesta izberejo kandidate, ki imajo podporo Generalne skupščine ali Varnostnega sveta.

4. Ob enakem številu glasov ima odločilni glas najstarejši sodnik.

13. člen

1. Člani sodišča se volijo za devet let z možnostjo ponovne izvolitve; petim sodnikom od tistih, izvoljenih na prvih volitvah, mandat poteče po treh, petim pa po šestih letih.

2. Sodnike, ki jim mandat poteče po treh ali šestih letih, takoj po prvih volitvah z žrebom določi generalni sekretar.

3. The members of the Court shall continue to discharge their duties until their places have been filled. Though replaced, they shall finish any cases which they may have begun.

4. In the case of the resignation of a member of the Court, the resignation shall be addressed to the President of the Court for transmission to the Secretary-General. This last notification makes the place vacant.

Article 14

Vacancies shall be filled by the same method as that laid down for the first election, subject to the following provision: the Secretary-General shall, within one month of the occurrence of the vacancy, proceed to issue the invitations provided for in Article 5, and the date of the election shall be fixed by the Security Council.

Article 15

A member of the Court elected to replace a member whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.

Article 16

1. No member of the Court may exercise any political or administrative function, or engage in any other occupation of a professional nature.

2. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court.

Article 17

1. No member of the Court may act as agent, counsel, or advocate in any case.

2. No member may participate in the decision of any case in which he has previously taken part as agent, counsel, or advocate for one of the parties, or as a member of a national or international court, or of a commission of enquiry, or in any other capacity.

3. Any doubt on this point shall be settled by the decision of the Court.

Article 18

1. No member of the Court can be dismissed unless, in the unanimous opinion of the other members, he has ceased to fulfil the required conditions.

2. Formal notification thereof shall be made to the Secretary-General by the Registrar.

3. This notification makes the place vacant.

Article 19

The members of the Court, when engaged on the business of the Court, shall enjoy diplomatic privileges and immunities.

Article 20

Every member of the Court shall, before taking up his duties, make a solemn declaration in open Court that he will exercise his powers impartially and conscientiously.

Article 21

1. The Court shall elect its President and Vice-President for three years; they may be re-elected.

2. The Court shall appoint its Registrar and may provide for the appointment of such other officers as may be necessary.

Article 22

1. The seat of the Court shall be established at The Hague. This, however, shall not prevent the Court from sitting and exercising its functions elsewhere whenever the Court considers it desirable.

2. The President and the Registrar shall reside at the seat of the Court.

3. Člani sodišča naloge opravljajo, vse dokler njihovo mesto ni zapolnjeno. Kljub zamenjavi odprte primere dokončajo.

4. Član sodišča odstopno izjavo naslovi na predsednika sodišča, ta pa jo pošlje generalnemu sekretarju. S tem zadnjim obvestilom je mesto izpraznjeno.

14. člen

Prosta mesta se zapolnijo na način, predpisan za prve volitve, ob tem da generalni sekretar v enem mesecu po izpraznitvi mesta pošlje zaprosila iz 5. člena, datum volitev pa določi Varnostni svet.

15. člen

Mandat člana sodišča, izvoljenega namesto člana, ki mu mandat še ni potekel, traja do izteka mandata njegovega predhodnika.

16. člen

1. Član sodišča ne sme opravljati politične ali upravne funkcije ali kakršne koli druge poklicne dejavnosti.

2. Kadar o tem obstaja dvom, o zadevi odloči sodišče.

17. člen

1. Član sodišča ne sme biti zastopnik, svetovalec ali odvetnik v nobenem primeru.

2. Član sodišča ne sme odločati v primerih, v katerih je bil pred tem zastopnik, svetovalec ali odvetnik ene od strank, član državnega ali mednarodnega sodišča, preiskovalne komisije ali je imel kakršno koli drugo funkcijo.

3. Kadar o tem obstaja dvom, o zadevi odloči sodišče.

18. člen

1. Član sodišča ne more biti razrešen, razen če po soglasni presoji drugih članov več ne izpolnjuje zahtevanih pogojev.

2. Generalnega sekretarja o tem uradno obvesti sodni tajnik.

3. S tem uradnim obvestilom je mesto izpraznjeno.

19. člen

Člani sodišča pri opravljanju svojih nalog uživajo diplomatske privilegije in imunite.

20. člen

Pred prevzemom dolžnosti člani sodišča javno slovesno izjavijo, da bodo svoje naloge opravljali nepristransko in vestno.

21. člen

1. Sodišče izvoli predsednika in podpredsednika za tri leta z možnostjo ponovne izvolitve.

2. Imenuje tudi sodnega tajnika in drugo potrebno strokovno osebje.

22. člen

1. Sedež sodišča je v Haagu. Kadar presodi, da je to potrebno, lahko zaseda in svoje naloge opravlja tudi drugje.

2. Predsednik in sodni tajnik imata prostore na sedežu sodišča.

Article 23

1. The Court shall remain permanently in session, except during the judicial vacations, the dates and duration of which shall be fixed by the Court.

2. Members of the Court are entitled to periodic leave, the dates and duration of which shall be fixed by the Court, having in mind the distance between The Hague and the home of each judge.

3. Members of the Court shall be bound, unless they are on leave or prevented from attending by illness or other serious reasons duly explained to the President, to hold themselves permanently at the disposal of the Court.

Article 24

1. If, for some special reason, a member of the Court considers that he should not take part in the decision of a particular case, he shall so inform the President.

2. If the President considers that for some special reason one of the members of the Court should not sit in a particular case, he shall give him notice accordingly.

3. If in any such case the member of the Court and the President disagree, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 25

1. The full Court shall sit except when it is expressly provided otherwise in the present Statute.

2. Subject to the condition that the number of judges available to constitute the Court is not thereby reduced below eleven, the Rules of the Court may provide for allowing one or more judges, according to circumstances and in rotation, to be dispensed from sitting.

3. A quorum of nine judges shall suffice to constitute the Court.

Article 26

1. The Court may from time to time form one or more chambers, composed of three or more judges as the Court may determine, for dealing with particular categories of cases; for example, labor cases and cases relating to transit and communications.

2. The Court may at any time form a chamber for dealing with a particular case. The number of judges to constitute such a chamber shall be determined by the Court with the approval of the parties.

3. Cases shall be heard and determined by the chambers provided for in this Article if the parties so request.

Article 27

A judgment given by any of the chambers provided for in Articles 26 and 29 shall be considered as rendered by the Court.

Article 28

The chambers provided for in Articles 26 and 29 may, with the consent of the parties, sit and exercise their functions elsewhere than at The Hague.

Article 29

With a view to the speedy despatch of business, the Court shall form annually a chamber composed of five judges which, at the request of the parties, may hear and determine cases by summary procedure. In addition, two judges shall be selected for the purpose of replacing judges who find it impossible to sit.

Article 30

1. The Court shall frame rules for carrying out its functions. In particular, it shall lay down rules of procedure.

2. The Rules of the Court may provide for assessors to sit with the Court or with any of its chambers, without the right to vote.

23. člen

1. Sodišče zaseda stalno, razen med sodnimi počitnicami, katerih datum in trajanje določi samo.

2. Člani sodišča so upravičeni do rednega dopusta, katerega datum in trajanje določi sodišče ob upoštevanju razdalje med Haagom in prebivališčem posameznega sodnika.

3. Razen med dopustom, zaradi bolezni ali drugih resnih razlogov, o katerih se obvesti predsednik, morajo biti člani sodišča temu ves čas na voljo.

24. člen

1. Če zaradi kakšnega posebnega razloga član sodišča meni, da v nekem primeru ne bi smel odločati, o tem obvesti predsednika.

2. Če predsednik meni, da član sodišča zaradi kakšnega posebnega razloga ne bi smel sodelovati pri obravnavi nekega primera, ga o tem uradno obvesti.

3. Če se član in predsednik o tem ne strinjata, o zadevi odloči sodišče.

25. člen

1. Sodišče zaseda v polni sestavi, razen če statut ne določa drugače.

2. Če razpoložljivih sodnikov za sestavo sodišča ni manj kot enajst, lahko poslovnik sodišča izmenično in glede na okoliščine enega ali več sodnikov oprosti navzočnosti na obravnavi.

3. Za sestavo sodišča zadošča devet sodnikov.

26. člen

1. Za posebne kategorije primerov, kot so delovnopравни in prometno-komunikacijski, lahko sodišče oblikuje enega ali več senatov, ki jih sestavljajo trije ali več sodnikov, kakor določi samo.

2. Oblikuje lahko tudi senat za obravnavo posameznega primera. Število sodnikov v njem določi sodišče s soglasjem strank.

3. Senati iz tega člena primere obravnavajo in o njih odločajo na zahtevo strank.

27. člen

Šteje se, da je sodba senatov iz 26. in 29. člena sodba sodišča.

28. člen

Senati iz 26. in 29. člena lahko s soglasjem strank zase dajo in opravljajo svoje naloge zunaj Haaga.

29. člen

Sodišče za hitrejšo obravnavo primerov vsako leto oblikuje senat petih sodnikov, ki lahko na zahtevo strank primere obravnava in o njih odloča po skrajšanem postopku. Poleg tega se izbereta dva nadomestna sodnika namesto tistih, ki se ne morejo udeležiti obravnave.

30. člen

1. Sodišče oblikuje pravila za opravljanje svojih nalog. Sprejme svoj poslovnik.

2. Poslovnik sodišča lahko dopušča možnost, da se obravnava sodišča ali senatov udeležujejo tudi sodniki porotniki, vendar brez pravice glasovanja.

Article 31

1. Judges of the nationality of each of the parties shall retain their right to sit in the case before the Court.

2. If the Court includes upon the Bench a judge of the nationality of one of the parties, any other party may choose a person to sit as judge. Such person shall be chosen preferably from among those persons who have been nominated as candidates as provided in Articles 4 and 5.

3. If the Court includes upon the Bench no judge of the nationality of the parties, each of these parties may proceed to choose a judge as provided in paragraph 2 of this Article.

4. The provisions of this Article shall apply to the case of Articles 26 and 29. In such cases, the President shall request one or, if necessary, two of the members of the Court forming the chamber to give place to the members of the Court of the nationality of the parties concerned, and, failing such, or if they are unable to be present, to the judges specially chosen by the parties.

5. Should there be several parties in the same interest, they shall, for the purpose of the preceding provisions, be reckoned as one party only. Any doubt upon this point shall be settled by the decision of the Court.

6. Judges chosen as laid down in paragraphs 2, 3, and 4 of this Article shall fulfil the conditions required by Articles 2, 17 (paragraph 2), 20, and 24 of the present Statute. They shall take part in the decision on terms of complete equality with their colleagues.

Article 32

1. Each member of the Court shall receive an annual salary.

2. The President shall receive a special annual allowance.

3. The Vice-President shall receive a special allowance for every day on which he acts as President.

4. The judges chosen under Article 31, other than members of the Court, shall receive compensation for each day on which they exercise their functions.

5. These salaries, allowances, and compensation shall be fixed by the General Assembly. They may not be decreased during the term of office.

6. The salary of the Registrar shall be fixed by the General Assembly on the proposal of the Court.

7. Regulations made by the General Assembly shall fix the conditions under which retirement pensions may be given to members of the Court and to the Registrar, and the conditions under which members of the Court and the Registrar shall have their traveling expenses refunded.

8. The above salaries, allowances, and compensation shall be free of all taxation.

Article 33

The expenses of the Court shall be borne by the United Nations in such a manner as shall be decided by the General Assembly.

CHAPTER II
COMPETENCE OF THE COURT*Article 34*

1. Only states may be parties in cases before the Court.

2. The Court, subject to and in conformity with its Rules, may request of public international organizations information relevant to cases before it, and shall receive such information presented by such organizations on their own initiative.

3. Whenever the construction of the constituent instrument of a public international organization or of an international convention adopted thereunder is in question in a case before the Court, the Registrar shall so notify the public international organization concerned and shall communicate to it copies of all the written proceedings.

31. člen

1. Sodniki, ki so državljani strank, imajo pravico do sodelovanja pri obravnavi primera.

2. Če sodišče v senat vključi sodnika, ki je državljan ene od strank, lahko druge stranke izberejo osebo, ki bo sodnik v primeru. To je po možnosti eden od predlaganih kandidatov iz 4. in 5. člena.

3. Če sodišče v senat ne vključi sodnikov, ki so državljani strank, lahko vsaka od strank izbere sodnika v skladu s prejšnjim odstavkom.

4. Določbe tega člena veljajo za primere iz 26. in 29. člena. V teh primerih predsednik zaprosi enega ali po potrebi dva člana sodišča v senatu, da odstopita mesto članu sodišča, ki je državljan stranke, če tega ni ali se obravnave ne more udeležiti, pa sodniku, ki ga posebej za ta primer izberejo stranke.

5. Stranke z istim interesom se za namen prejšnjih določb obravnavajo kot ena stranka. Kadar o tem obstaja dvom, o zadevi odloči sodišče.

6. Sodniki, izbrani v skladu z drugim, tretjim in četrtem odstavkom, morajo izpolnjevati pogoje iz 2. člena, drugega odstavka 17. člena ter 20. in 24. člena statuta. Pri odločanju so enakopravni z drugimi sodniki.

32. člen

1. Člani sodišča prejemajo letno plačo.

2. Predsednik prejema poseben letni dodatek.

3. Podpredsednik prejema poseben dodatek za vsak dan nadomeščanja predsednika.

4. Sodniki, ki so izbrani v skladu s 31. členom in niso člani sodišča, prejemajo honorar za vsak dan opravljanja nalog.

5. Znesek plač, dodatkov in honorarjev določi Generalna skupščina. Med mandatom se ta ne sme zmanjšati.

6. Plačo sodnega tajnika določi Generalna skupščina na predlog sodišča.

7. Pogoji za pokojnine članov sodišča in sodnega tajnika ter pogoji za povračilo njihovih potnih stroškov so določeni v predpisih Generalne skupščine.

8. Plače, dodatki in honorariji niso obdavčeni.

33. člen

Stroške sodišča krije Organizacija združenih narodov, kakor to določi Generalna skupščina.

II. POGLAVJE
PRISTOJNOST SODIŠČA*34. člen*

1. Stranke v primerih pred sodiščem so lahko samo države.

2. V skladu s poslovnikom lahko sodišče mednarodne organizacije zaprosi za podatke v zvezi s primerom, ki ga obravnava, in sprejema tudi tiste, ki jih te predložijo na lastno pobudo.

3. Kadar se primer pred sodiščem nanaša na razlago ustanovnega akta mednarodne organizacije ali mednarodne konvencije, sprejete v skladu z njim, sodni tajnik o tem pisno obvesti vpleteno mednarodno organizacijo in ji pošlje kopijo gradiva.

Article 35

1. The Court shall be open to the states parties to the present Statute.

2. The conditions under which the Court shall be open to other states shall, subject to the special provisions contained in treaties in force, be laid down by the Security Council, but in no case shall such conditions place the parties in a position of inequality before the Court.

3. When a state which is not a Member of the United Nations is a party to a case, the Court shall fix the amount which that party is to contribute towards the expenses of the Court. This provision shall not apply if such state is bearing a share of the expenses of the Court.

Article 36

1. The jurisdiction of the Court comprises all cases which the parties refer to it and all matters specially provided for in the Charter of the United Nations or in treaties and conventions in force.

2. The states parties to the present Statute may at any time declare that they recognize as compulsory *ipso facto* and without special agreement, in relation to any other state accepting the same obligation, the jurisdiction of the Court in all legal disputes concerning:

- a. the interpretation of a treaty;
- b. any question of international law;
- c. the existence of any fact which, if established, would constitute a breach of an international obligation;
- d. the nature or extent of the reparation to be made for the breach of an international obligation.

3. The declarations referred to above may be made unconditionally or on condition of reciprocity on the part of several or certain states, or for a certain time.

4. Such declarations shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the parties to the Statute and to the Registrar of the Court.

5. Declarations made under Article 36 of the Statute of the Permanent Court of International Justice and which are still in force shall be deemed, as between the parties to the present Statute, to be acceptances of the compulsory jurisdiction of the International Court of Justice for the period which they still have to run and in accordance with their terms.

6. In the event of a dispute as to whether the Court has jurisdiction, the matter shall be settled by the decision of the Court.

Article 37

Whenever a treaty or convention in force provides for reference of a matter to a tribunal to have been instituted by the League of Nations, or to the Permanent Court of International Justice, the matter shall, as between the parties to the present Statute, be referred to the International Court of Justice.

Article 38

1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

- a. international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;
- b. international custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- c. the general principles of law recognized by civilized nations;
- d. subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.

2. This provision shall not prejudice the power of the Court to decide a case *ex aequo et bono*, if the parties agree thereto.

35. člen

1. Na sodišče se lahko obrnejo pogodbenice statuta.

2. Pogoje, pod katerimi se lahko na sodišče obrnejo druge države, določi Varnostni svet ob upoštevanju posebnih določb veljavnih mednarodnih pogodb, vendar te zaradi tega pred sodiščem ne smejo biti v neenakopravnem položaju.

3. Kadar je stranka v primeru nečlanica Organizacije združenih narodov, sodišče določi njen delež stroškov. To ne velja, če ta že nosi del stroškov sodišča.

36. člen

1. Sodišče je pristojno za vse primere, ki mu jih predložijo stranke, in zadeve iz Ustanovne listine Organizacije združenih narodov ali veljavnih mednarodnih pogodb in dogovorov.

2. Pogodbenice statuta lahko kadar koli izjavijo, da je v zvezi z državo, ki je sprejela isto obveznost, sodišče brez posebnega sporazuma obvezno pristojno za vse pravne spore glede:

- a) razlage mednarodnih pogodb,
- b) vprašanj mednarodnega prava,
- c) dejstev, ki bi, če bi bila ugotovljena, pomenila kršitev mednarodnih obveznosti,
- d) oblike ali obsega odškodnine v primeru nespoštovanja mednarodne obveznosti.

3. Te izjave se lahko dajo brez pogojevanja, ali ob pogoju vzajemnosti med več ali določenimi državami, ali za neko obdobje.

4. Hranijo se pri generalnem sekretarju Organizacije združenih narodov, ki nato njihove kopije pošlje pogodbenicam statuta in sodnemu tajniku.

5. Med pogodbenicami statuta velja, da se na podlagi še veljavnih izjav, danih v skladu s 36. členom Statuta Stalnega meddržavnega sodišča, sprejme obvezna pristojnost Meddržavnega sodišča do izteka obdobja iz izjav in v skladu z njihovimi določbami.

6. V sporih glede pristojnosti odloča sodišče.

37. člen

Kadar iz veljavne mednarodne pogodbe ali dogovora izhaja, da se zadeva predloži razsodišču, ki ga je ustanovilo Društvo narodov, ali Stalnemu meddržavnemu sodišču, se zadeva med pogodbenicami statuta predloži v obravnavo Meddržavnemu sodišču.

38. člen

1. Sodišče, katerega naloga je v skladu z mednarodnim pravom odločati o sporih, ki so mu predloženi, uporablja:

- a) splošne ali posebne mednarodne konvencije, s katerimi so določena pravila, ki jih priznavajo države v sporu,
- b) mednarodne običaje, ki so kot ustaljeni načini ravnanja priznani kot pravo,
- c) splošna pravna načela, ki jih priznavajo civilizirani narodi,
- d) sodne odločbe in nauke najbolj uglednih strokovnjakov za mednarodno pravo iz različnih narodov kot pomoč pri določanju pravil, ob upoštevanju 59. člena.

2. Ta določba ne vpliva na pravico sodišča, da odloča po načelu *ex aequo et bono*, če se stranke s tem strinjajo.

CHAPTER III
PROCEDURE*Article 39*

1. The official languages of the Court shall be French and English. If the parties agree that the case shall be conducted in French, the judgment shall be delivered in French. If the parties agree that the case shall be conducted in English, the judgment shall be delivered in English.

2. In the absence of an agreement as to which language shall be employed, each party may, in the pleadings, use the language which it prefers; the decision of the Court shall be given in French and English. In this case the Court shall at the same time determine which of the two texts shall be considered as authoritative.

3. The Court shall, at the request of any party, authorize a language other than French or English to be used by that party.

Article 40

1. Cases are brought before the Court, as the case may be, either by the notification of the special agreement or by a written application addressed to the Registrar. In either case the subject of the dispute and the parties shall be indicated.

2. The Registrar shall forthwith communicate the application to all concerned.

3. He shall also notify the Members of the United Nations through the Secretary-General, and also any other states entitled to appear before the Court.

Article 41

1. The Court shall have the power to indicate, if it considers that circumstances so require, any provisional measures which ought to be taken to preserve the respective rights of either party.

2. Pending the final decision, notice of the measures suggested shall forthwith be given to the parties and to the Security Council.

Article 42

1. The parties shall be represented by agents.

2. They may have the assistance of counsel or advocates before the Court.

3. The agents, counsel, and advocates of parties before the Court shall enjoy the privileges and immunities necessary to the independent exercise of their duties.

Article 43

1. The procedure shall consist of two parts: written and oral.

2. The written proceedings shall consist of the communication to the Court and to the parties of memorials, counter-memorials and, if necessary, replies; also all papers and documents in support.

3. These communications shall be made through the Registrar, in the order and within the time fixed by the Court.

4. A certified copy of every document produced by one party shall be communicated to the other party.

5. The oral proceedings shall consist of the hearing by the Court of witnesses, experts, agents, counsel, and advocates.

Article 44

1. For the service of all notices upon persons other than the agents, counsel, and advocates, the Court shall apply direct to the government of the state upon whose territory the notice has to be served.

2. The same provision shall apply whenever steps are to be taken to procure evidence on the spot.

Article 45

The hearing shall be under the control of the President or, if he is unable to preside, of the Vice-President; if neither is able to preside, the senior judge present shall preside.

III. POGLAVJE
POSTOPEK*39. člen*

1. Uradna jezika sodišča sta francoščina in angleščina. Če se stranke dogovorijo, da obravnava poteka v francoščini, se sodba izreče v francoščini. Če se stranke dogovorijo, da obravnava poteka v angleščini, se sodba izreče v angleščini.

2. Če dogovora o tem ni, lahko stranke pri zagovoru uporabljajo katerega koli od obeh jezikov, sodišče pa odločitev izreče v francoščini in angleščini. V tem primeru tudi določi, katero besedilo prevlada.

3. Sodišče lahko stranki na njeno prošnjo dovoli uporabo drugega jezika, ki ni francoščina ali angleščina.

40. člen

1. Odvisno od primera se zadeve sodišču predložijo s priglasitvijo posebnega sporazuma ali s pisnim zahtevkom, naslovljenim na sodnega tajnika. V obeh primerih se navedejo stranke in predmet spora.

2. Sodni tajnik zahtevak takoj pošlje vsem vpletenim.

3. Prav tako prek generalnega sekretarja obvesti članice Organizacije združenih narodov in druge države, ki imajo pravico nastopiti pred sodiščem.

41. člen

1. Glede na okoliščine sodišče lahko določi začasne ukrepe, ki jih je treba sprejeti za ohranitev pravic posamezne stranke.

2. Še pred končno odločitvijo se o predlaganih ukrepih takoj obvestijo stranke in Varnostni svet.

42. člen

1. Stranke zastopajo zastopniki.

2. Pred sodiščem so jim lahko v pomoč svetovalci ali odvetniki.

3. Zastopniki, svetovalci in odvetniki strank pred sodiščem uživajo privilegije in imunitete, potrebne za neodvisno opravljanje njihovih nalog.

43. člen

1. Postopek ima dva dela: pisnega in ustnega.

2. Deli pisnega postopka so argumentacija, protiangumentacija in po potrebi odgovor, ki se predloži sodišču in strankam, ter vse dokazno gradivo in dokumentacija.

3. Predložijo se sodnemu tajniku v zaporedju in rokih, ki jih določi sodišče.

4. Stranka prejme overjene kopije vseh dokumentov, ki jih predloži druga stranka.

5. Ustni postopek sestavljajo zaslišanja prič, izvedencev, zastopnikov, svetovalcev in odvetnikov.

44. člen

1. Za vročitev obvestil osebam, ki niso zastopniki, svetovalci ali odvetniki, sodišče neposredno zaprosi vlado države, na katere ozemlju se izvede vročitev.

2. Enako velja za ugotavljanje dokazov na kraju samem.

45. člen

Obravnavo vodi predsednik ali, če ta ni na voljo, podpredsednik; če noben od njiju ni na voljo, jo vodi najstarejši sodnik.

Article 46

The hearing in Court shall be public, unless the Court shall decide otherwise, or unless the parties demand that the public be not admitted.

Article 47

1. Minutes shall be made at each hearing and signed by the Registrar and the President.

2. These minutes alone shall be authentic.

Article 48

The Court shall make orders for the conduct of the case, shall decide the form and time in which each party must conclude its arguments, and make all arrangements connected with the taking of evidence.

Article 49

The Court may, even before the hearing begins, call upon the agents to produce any document or to supply any explanations. Formal note shall be taken of any refusal.

Article 50

The Court may, at any time, entrust any individual, body, bureau, commission, or other organization that it may select, with the task of carrying out an enquiry or giving an expert opinion.

Article 51

During the hearing any relevant questions are to be put to the witnesses and experts under the conditions laid down by the Court in the rules of procedure referred to in Article 30.

Article 52

After the Court has received the proofs and evidence within the time specified for the purpose, it may refuse to accept any further oral or written evidence that one party may desire to present unless the other side consents.

Article 53

1. Whenever one of the parties does not appear before the Court, or fails to defend its case, the other party may call upon the Court to decide in favor of its claim.

2. The Court must, before doing so, satisfy itself, not only that it has jurisdiction in accordance with Articles 36 and 37, but also that the claim is well founded in fact and law.

Article 54

1. When, subject to the control of the Court, the agents, counsel, and advocates have completed their presentation of the case, the President shall declare the hearing closed.

2. The Court shall withdraw to consider the judgment.

3. The deliberations of the Court shall take place in private and remain secret.

Article 55

1. All questions shall be decided by a majority of the judges present.

2. In the event of an equality of votes, the President or the judge who acts in his place shall have a casting vote.

Article 56

1. The judgment shall state the reasons on which it is based.

2. It shall contain the names of the judges who have taken part in the decision.

Article 57

If the judgment does not represent in whole or in part the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

46. člen

Obravnave so javne, razen če sodišče ne odloči drugače ali če stranke ne zahtevajo, da je obravnava zaprta za javnost.

47. člen

1. Na vsaki obravnavi se vodi zapisnik, ki ga podpišeta sodni tajnik in predsednik.

2. Verodostojen je samo ta zapisnik.

48. člen

Sodišče odloči o poteku postopka, obliki in roku sklepnih izjav ter poskrbi za zbiranje dokazov.

49. člen

Še pred začetkom obravnave lahko sodišče zastopnike pozove k predložitvi dokumentacije ali obrazložitev. O odklonitvi se sestavi uradni zaznamek.

50. člen

Sodišče lahko posamezniku, nekemu organu, uradu, komisiji ali drugi organizaciji kadar koli zaupa izvedbo preiskave ali jih zaprosi za strokovno mnenje.

51. člen

Na obravnavi se vprašanja pričam in izvedencem zastavljajo pod pogoji, ki jih sodišče določi v poslovniku iz 30. člena.

52. člen

Po izteku roka za oddajo dokazov sodišče zavrne dodatne ustne ali pisne dokaze strank, razen če se druga stran s tem ne strinja.

53. člen

1. Kadar se ena stranka ne udeleži obravnave ali se ne zagovarja, lahko druga stranka pozove sodišče, naj odloči v korist njenega zahtevka.

2. Pred tem se mora sodišče izreči za pristojno po 36. in 37. členu ter o pravni in stvarni utemeljenosti zahtevka.

54. člen

1. Ko zastopniki, svetovalci in odvetniki sklenejo zagovor na sodišču, predsednik razglasi konec obravnave.

2. Sodišče nato odloča.

3. Odločanje je tajno in zaprto za javnost.

55. člen

1. O zadevah se odloča z večino navzočih sodnikov.

2. V primeru enakega števila glasov ima odločilni glas predsednik ali sodnik, ki ga nadomešča.

56. člen

1. Sodba vsebuje obrazložitev.

2. Vsebuje tudi imena sodnikov, ki so odločali.

57. člen

Če sodba delno ali v celoti ne izraža soglasnega mnenja sodnikov, imajo posamezni sodniki pravico do ločenega mnenja.

Article 58

The judgment shall be signed by the President and by the Registrar. It shall be read in open court, due notice having been given to the agents.

Article 59

The decision of the Court has no binding force except between the parties and in respect of that particular case.

Article 60

The judgment is final and without appeal. In the event of dispute as to the meaning or scope of the judgment, the Court shall construe it upon the request of any party.

Article 61

1. An application for revision of a judgment may be made only when it is based upon the discovery of some fact of such a nature as to be a decisive factor, which fact was, when the judgment was given, unknown to the Court and also to the party claiming revision, always provided that such ignorance was not due to negligence.

2. The proceedings for revision shall be opened by a judgment of the Court expressly recording the existence of the new fact, recognizing that it has such a character as to lay the case open to revision, and declaring the application admissible on this ground.

3. The Court may require previous compliance with the terms of the judgment before it admits proceedings in revision.

4. The application for revision must be made at latest within six months of the discovery of the new fact.

5. No application for revision may be made after the lapse of ten years from the date of the judgment.

Article 62

1. Should a state consider that it has an interest of a legal nature which may be affected by the decision in the case, it may submit a request to the Court to be permitted to intervene.

2. It shall be for the Court to decide upon this request.

Article 63

1. Whenever the construction of a convention to which states other than those concerned in the case are parties is in question, the Registrar shall notify all such states forthwith.

2. Every state so notified has the right to intervene in the proceedings; but if it uses this right, the construction given by the judgment will be equally binding upon it.

Article 64

Unless otherwise decided by the Court, each party shall bear its own costs.

CHAPTER IV ADVISORY OPINIONS

Article 65

1. The Court may give an advisory opinion on any legal question at the request of whatever body may be authorized by or in accordance with the Charter of the United Nations to make such a request.

2. Questions upon which the advisory opinion of the Court is asked shall be laid before the Court by means of a written request containing an exact statement of the question upon which an opinion is required, and accompanied by all documents likely to throw light upon the question.

Article 66

1. The Registrar shall forthwith give notice of the request for an advisory opinion to all states entitled to appear before the Court.

58. člen

Sodbo podpišeta predsednik in sodni tajnik. Potem ko se z njo seznanijo zastopniki, se javno razglasi.

59. člen

Odločitve sodišča niso zavezujoče, razen za stranke v primeru in primer sam.

60. člen

Sodba je pravnomočna in nanjo ni pritožbe. V sporih glede pomena ali področja uporabe sodbe da na zahtevo strank razlago sodišče.

61. člen

1. Zahteva za obnovo postopka je mogoča samo na podlagi novega dejstva, ki bi lahko bilo odločilnega pomena in s katerim niti sodišče niti stranka, ki zahteva obnovo postopka, ob izreku sodbe nista bila seznanjena, vendar samo če to ni posledica malomarnosti.

2. Obnova postopka se začne z odločbo sodišča, v kateri se izrecno navede obstoj novega dejstva ter ugotovi, da je zaradi njega obnova postopka utemeljena in da je zato zahteva dopustna.

3. Sodišče lahko začetek obnove postopka pogojuje z izvršitvijo sodbe.

4. Zahtevo za obnovo postopka je treba vložiti v največ šestih mesecih od ugotovitve novega dejstva.

5. Po preteku desetih let od dneva sodbe je ni več mogoče vložiti.

62. člen

1. Če država meni, da bi lahko odločitev v nekem primeru vplivala na njene pravne interese, lahko sodišče zaprosi, da ji dovoli vstopiti v postopek.

2. O tem odloča sodišče.

63. člen

1. Kadar se primer nanaša na razlago dogovora, katerega pogodbenice so države, ki niso stranke v sporu, jih sodni tajnik o tem obvesti.

2. Tako obveščene države imajo pravico vstopiti v postopek; če to pravico izkoristijo, je razlaga iz sodbe zavezujoča tudi zanje.

64. člen

Če sodišče ne določi drugače, vsaka stranka nosi svoje stroške.

IV. POGLAVJE SVETOVALNA MNENJA

65. člen

1. Sodišče lahko na prošnjo katerega koli organa, ki je za to pooblaščen po Ustanovni listini Organizacije združenih narodov ali v skladu z njo, da svetovalno mnenje o pravnih vprašanjih.

2. Vprašanja, v zvezi s katerimi se zaprosi za svetovalno mnenje sodišča, se mu predložijo v obliki pisnega zaprosila z natančno navedbo vprašanj z vso spremno dokumentacijo.

66. člen

1. Sodni tajnik z zaprosilom za svetovalno mnenje takoj seznani države, ki imajo pravico nastopiti pred sodiščem.

2. The Registrar shall also, by means of a special and direct communication, notify any state entitled to appear before the Court or international organization considered by the Court, or, should it not be sitting, by the President, as likely to be able to furnish information on the question, that the Court will be prepared to receive, within a time limit to be fixed by the President, written statements, or to hear, at a public sitting to be held for the purpose, oral statements relating to the question.

3. Should any such state entitled to appear before the Court have failed to receive the special communication referred to in paragraph 2 of this Article, such state may express a desire to submit a written statement or to be heard; and the Court will decide.

4. States and organizations having presented written or oral statements or both shall be permitted to comment on the statements made by other states or organizations in the form, to the extent, and within the time limits which the Court, or, should it not be sitting, the President, shall decide in each particular case. Accordingly, the Registrar shall in due time communicate any such written statements to states and organizations having submitted similar statements.

Article 67

The Court shall deliver its advisory opinions in open court, notice having been given to the Secretary-General and to the representatives of Members of the United Nations, of other states and of international organizations immediately concerned.

Article 68

In the exercise of its advisory functions the Court shall further be guided by the provisions of the present Statute which apply in contentious cases to the extent to which it recognizes them to be applicable.

CHAPTER V AMENDMENT

Article 69

Amendments to the present Statute shall be effected by the same procedure as is provided by the Charter of the United Nations for amendments to that Charter, subject however to any provisions which the General Assembly upon recommendation of the Security Council may adopt concerning the participation of states which are parties to the present Statute but are not Members of the United Nations.

Article 70

The Court shall have power to propose such amendments to the present Statute as it may deem necessary, through written communications to the Secretary-General, for consideration in conformity with the provisions of Article 69.

2. Prav tako države, ki imajo pravico nastopiti pred sodiščem, in mednarodne organizacije, ki bi lahko po mnenju sodišča ali, če to ne zaseda, po mnenju predsednika predložile informacije v zvezi z vprašanjem, posebej in neposredno obvesti, da bo sodišče v roku, ki ga določi predsednik, sprejemalo pisne, na posebni javni obravnavi pa ustne izjave v zvezi s tem vprašanjem.

3. Če država, ki ima pravico nastopiti pred sodiščem, ne prejme posebnega obvestila iz prejšnjega odstavka, lahko izrazi željo po predložitvi pisne izjave ali zaslišanju; o tem odloča sodišče.

4. Države in organizacije, ki so dale pisno ali ustno izjavo, lahko dajo pripombe na izjave drugih držav in organizacij na način, v obsegu in roku, ki jih za vsak primer določi sodišče ali, če to ne zaseda, predsednik. Sodni tajnik pa države in organizacije, ki so dale tako izjavo, pravočasno obvesti o tovrstnih pisnih izjavah.

67. člen

Sodišče svetovalna mnenja razglasi javno, potem ko se s tem seznanijo generalni sekretar ter predstavniki članic Organizacije združenih narodov, drugih držav in mednarodnih organizacij, na katere to neposredno vpliva.

68. člen

Sodišče pri opravljanju svetovalne vloge v ustreznem obsegu upošteva določbe statuta o primerih spora.

V. POGLAVJE SPREMEMBE

69. člen

Statut se lahko spremeni po postopku, ki je po Ustavni listini Organizacije združenih narodov določen za njene spremembe, ob upoštevanju določb, ki jih lahko glede udeležbe držav, ki so pogodbenice statuta, niso pa članice Organizacije združenih narodov, sprejme Generalna skupščina na priporočilo Varnostnega sveta.

70. člen

Sodišče lahko po svoji presoji generalnemu sekretarju v obravnavo v skladu z 69. členom pisno predlaga potrebne spremembe statuta.

**PRILOGA 2: SEZNAM DRŽAV ČLANIC OZN IN
STALNIH OPAZOVALCEV (Z DATUMI VČLANITVE)
/ LIST OF UN MEMBER STATES AND OBSERVERS
(WITH DATES OF ADMISSION)**

DRŽAVA	DATUM VČLANITVE
A	
Afganistan	19. 11. 1946
Albanija	14. 12. 1955
Alžirija	8. 10. 1962
Andora	28. 7. 1993
Angola	1. 12. 1976
Antigva in Barbuda	11. 11. 1981
Argentina	24. 10. 1945
Armenija	2. 3. 1992
Avstralija	1. 11. 1945
Avstrija	14. 12. 1955
Azerbajdžan	2. 3. 1992
B	
Bahami	18. 9. 1973
Bahrajn	21. 9. 1971
Bangladeš	17. 9. 1974
Barbados	9. 12. 1966
Belgija	27. 12. 1945
Belize	25. 9. 1981
Belorusija	21. 10. 1945
Benin	20. 9. 1960
Bocvana	17. 10. 1966
Bolgarija	14. 12. 1955
Bolivija	14. 11. 1945
Bosna in Hercegovina	22. 5. 1992
Brazilija	24. 10. 1945
Brunej	21. 9. 1984
Burkina Faso	20. 9. 1960
Burundi	18. 9. 1962
Butan	21. 9. 1971
C	
Ciper	20. 9. 1960

Č	
Čad	20. 9. 1960
Češka	19. 1. 1993
Čile	24. 10. 1945
Črna Gora	28. 6. 2006
D	
Danska	24. 10. 1945
Demokratska republika Kongo	20. 9. 1960
Dominika	18. 12. 1978
Dominikanska republika	24. 10. 1945
Džibuti	20. 9. 1977
E	
Egipt	24. 10. 1945
Ekvador	21. 12. 1945
Ekvatorialna Gvineja	12. 11. 1968
Eritreja	28. 5. 1993
Estonija	17. 9. 1991
Esvatini	24. 9. 1968
Etiopija	13. 11. 1945
F	
Fidži	13. 10. 1970
Filipini	24. 10. 1945
Finska	14. 12. 1955
Francija	24. 10. 1945
G	
Gabon	20. 9. 1960
Gambija	21. 9. 1965
Gana	8. 3. 1957
Grčija	25. 10. 1945
Grenada	17. 9. 1974
Gruzija	31. 7. 1992
Gvajana	20. 9. 1966
Gvatemala	21. 11. 1945
Gvineja	12. 12. 1958
Gvineja Bissau	17. 9. 1974
H	
Haiti	24. 10. 1945

Honduras	17. 12. 1945
Hrvaška	22. 5. 1992
I	
Indija	30. 10. 1945
Indonezija	28. 9. 1950
Iran	24. 10. 1945
Irak	21. 12. 1945
Irska	14. 12. 1955
Islandija	19. 11. 1946
Italija	14. 12. 1955
Izrael	11. 5. 1949
J	
Jamajka	18. 9. 1962
Japonska	18. 12. 1956
Jemen	30. 9. 1947
Jordanija	14. 12. 1955
Južna Afrika	7. 11. 1945
Južna Koreja	17. 9. 1991
Južni Sudan	14. 7. 2011
K	
Kambodža	14. 12. 1955
Kamerun	20. 9. 1960
Kanada	9. 11. 1945
Katar	21. 9. 1971
Kazahstan	2. 3. 1992
Kenija	16. 12. 1963
Kirgizistan	2. 3. 1992
Kiribati	14. 9. 1999
Kitajska	24. 10. 1945
Kolumbija	5. 11. 1945
Komori	12. 11. 1975
Kongo	20. 9. 1960
Kostarika	2. 11. 1945
Kuba	24. 10. 1945
Kuvajt	14. 5. 1963
L	
Laos	14. 12. 1955
Latvija	17. 9. 1991
Lesoto	17. 10. 1966

Libanon	24. 10. 1945
Liberija	2. 11. 1945
Libija	14. 12. 1955
Lihtenštajn	18. 9. 1990
Litva	17. 9. 1991
Luksemburg	24. 10. 1945
M	
Madagaskar	20. 9. 1960
Madžarska	14. 12. 1955
Malavi	1. 12. 1964
Maldivi	21. 9. 1965
Malezija	17. 9. 1957
Mali	28. 9. 1960
Malta	1. 12. 1964
Maroko	12. 11. 1956
Maršalovi otoki	17. 9. 1991
Mavretanija	27. 10. 1961
Mavricij	24. 4. 1968
Mehika	7. 11. 1945
Mikronezija	17. 9. 1991
Mjanmar	19. 4. 1948
Moldavija	2. 3. 1992
Monako	28. 5. 1993
Mongolija	27. 10. 1961
Mozambik	16. 9. 1975
N	
Namibija	23. 4. 1990
Nauru	14. 9. 1999
Nemčija	18. 9. 1973
Nepal	14. 12. 1955
Niger	20. 9. 1960
Nigerija	7. 10. 1960
Nikaragva	24. 10. 1945
Nizozemska	10. 12. 1945
Norveška	27. 11. 1945
Nova Zelandija	24. 10. 1945
O	
Oman	7. 10. 1971

P	
Pakistan	30. 9. 1947
Palau	15. 12. 1994
Panama	13. 11. 1945
Papuanska Nova Gvineja	10. 10. 1975
Paragvaj	24. 10. 1945
Peru	31. 10. 1945
Poljska	24. 10. 1945
Portugalska	14. 12. 1955
R	
Romunija	14. 12. 1955
Ruanda	18. 9. 1962
Rusija	24. 10. 1945
S	
Salomonovi otoki	19. 9. 1978
Salvador	24. 10. 1945
Samoa	15. 12. 1976
San Marino	2. 3. 1992
Saudova Arabija	24. 10. 1945
Sejšeli	21. 9. 1976
Senegal	28. 9. 1960
Severna Koreja	17. 9. 1991
Severna Makedonija	8. 4. 1993
Sierra Leone	27. 9. 1961
Singapur	21. 9. 1965
Sirija	24. 10. 1945
Slonokoščena obala	20. 9. 1960
Slovaška	19. 1. 1993
Slovenija	22. 5. 1992
Somalija	20. 9. 1960
Srbija	1. 11. 2000
Srednjeafriška republika	20. 9. 1960
Sudan	12. 11. 1956
Surinam	4. 12. 1975
Sveta Lucija	18. 9. 1979
Sveti Krištof in Nevis	23. 9. 1983
Sveti Tomaž in Princ	16. 9. 1975
Sveti Vincencij in Grenadine	16. 9. 1980

Š	
Španija	14. 12. 1955
Šrilanka	14. 12. 1955
Švedska	19. 11. 1946
Švica	10. 9. 2002
T	
Tadžikistan	2. 3. 1992
Tajska	15. 12. 1946
Tanzanija	14. 12. 1961
Togo	20. 9. 1960
Tonga	14. 9. 1999
Trinidad in Tobago	18. 9. 1962
Tunizija	12. 11. 1956
Turčija	24. 10. 1945
Turkmenistan	2. 3. 1992
Tuvalu	5. 9. 2000
U	
Uganda	25. 10. 1962
Ukrajina	24. 10. 1945
Urugvaj	18. 12. 1945
Uzbekistan	2. 3. 1992
V	
Vanuatu	15. 9. 1981
Venezuela	15. 11. 1945
Vietnam	20. 9. 1977
Vzhodni Timor	27. 9. 2002
Z	
Zambija	1. 12. 1964
Združene države Amerike	24. 10. 1945
Združeni arabski emirati	9. 12. 1971
Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	24. 10. 1945
Zelenortski otoki	16. 9. 1975
Zimbabve	25. 8. 1980

Status stalnih opazovalcev

Sveti sedež (Vatikan)	6. 4. 1964
Palestina	29. 11. 2012 (resolucija Generalne skupščine OZN A/RES/67/19)

PRILOGA 3: RECENZIJ (PROF. DR. DAVORIN LAPAŠ)

Recenzija rukopisa „Osnove sistema združenih narodov“

Rukopis „Osnove sistema združenih narodov“ pročitao sam s velikim zanimanjem. Premda je riječ o materiji kojom se godinama kao profesor međunarodnog prava bavim, vidim veliku vrijednost rukopisa, kako za stručnjake koji se u praksi, pa i iz različitih struka bave ovom materijom (pravnici, politolozi, diplomati u tzv. „multilateral“ ministarstava vanjskih poslova, sociolozi itd.), tako i za djelatnike tzv. „civilnog društva“, npr. nevladinih organizacija (v. npr. čl. 71. Povelje Ujedinjenih naroda).

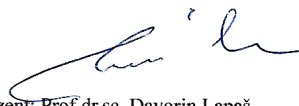
Uz to, rukopis vidim i kao vrlo pregledan i pristupačan za studente dodiplomskih, kao i poslijediplomskih studija koji će se u svojoj struci baviti materijom na koju se sadržajno i metodološki ovaj rukopis odnosi.

Rad u tom smislu izvršno počinje od pravnog, ali i političkog konteksta osnivanja Ujedinjenih naroda, danas nesumnjivo najznačajnije univerzalne političke međunarodne organizacije, preko strukture, pa sve do danas još, u međunarodnom pravu, nastojanja regulacije međunarodnopravne odgovornosti međunarodnih organizacija za međunarodno protupravne čine (v. npr. Nacrt tzv. DARIO, ILC-a, poglavlje 3.7) koji su još uvijek *soft law*.

Drugi dio rukopisa posvećen je vrlo kompleksnom sustavu tzv. specijaliziranih ustanova (agencija) Ujedinjenih naroda, uključujući i Međunarodnu agenciju za atomsku energiju (IAEA) koja je, premda svojim djelokrugom usmjerenim na „mimodopsku upotrebu atomske energije“, za razliku od specijaliziranih ustanova Ujedinjenih naroda, svoju povezanost sa sustavom Ujedinjenih naroda ostvarila preko Vijeća sigurnosti.

Iz svega navedenog, mišljenje je recenzenta da rukopisa, ne samo da zaslužuje objavu, već će nesumnjivo biti od iznimne koristi, kako za studente prava i srodnih znanstvenih disciplina, uključujući i poslijediplomande, neovisno dolaze li iz pravne struke, već i za sve koji se u teoriji ili praksi susreću s tom materijom.

Slijedom svih gore navedeni razloga, mišljenje je recenzenta da bi objava ovog rukopisa, koji bi, kako znanstvenim, tako i instruktivnim doprinosom, i širem čitateljstvu bio od velike koristi.

Recenzent: Prof.dr.sc. Davorin Lapaš